

Forum of Federations

The Global Network on Federalism and Devolved Governance

အခြေပြု ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဒင်

Fiscal Federalism: A Comparative Introduction

George Anderson
Forum of Federations

Canada

Forum of Federations Myanmar Country Office

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်မြန်မာနိုင်ငံရုံး
Forum of Federations Myanmar Country Office

အမှတ် ၅(က)၊ ၅ လွှာ၊ နဝရတ်ကွန်ဒို၊ စမုံလမ်း၊ ဒဂုံမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖုန်း - +၉၅ ၁ ၃၈၇ ၅၅၁

ပုံနှိပ်ခြင်း

တတိယအကြိမ် (ဇွန်လ ၂၀၁၉)

အုပ်စု

၃၀၀၀ အုပ်

ထုတ်ဝေသူ

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ် မြန်မာနိုင်ငံရုံး

ပုံနှိပ်သူ

ဦးကျော်သူ၊ သဒ္ဓါမိုးပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၀၀၈)

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတာဝန်ခံ

Golden Art

Printing & Advertising Media Service

မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း

Mi Khayae Thin

ဘာသာပြန်

ဇာနည်မောင်၊ ခိုင်ကျော်မိုး

စာတည်း

ထွန်းမင်းဦး၊ သီဟဝင့်အောင်

စီးပွားရေးအကျိုးအလို့ငှာ ရည်ရွယ်သုံးစွဲခြင်း မဟုတ်လျှင် ယခုစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်များကို ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်၏ အမည်ကို ဖော်ပြလျက် လွတ်လပ်စွာ ဖော်ပြ၊ ဖြန့်ဝေ၊ ကူးယူနိုင်ပါသည်။

၃၃၆

George Anderson (ဇာနည်မောင်၊ ခိုင်ကျော်မိုး)

အခြေပြု ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင်/

George Anderson (ဇာနည်မောင်၊ ခိုင်ကျော်မိုး)။ - ရန်ကုန်

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်မြန်မာနိုင်ငံရုံး၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ ၂၀၁၉။

၁၉၀ စာ၊ ၁၃.၉၆ x ၂၁.၅၉ စင်တီမီတာ။

(၁)

အခြေပြု ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင်/

အခြေပြု ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇ်

Fiscal Federalism: A Comparative Introduction

George Anderson

မာတိကာ

အမှာ		i
မိတ်ဆက်နှင့် ကျေးဇူးတင်လွှာ		vii
အခန်း (၁)	ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင်ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	၁
	(၁.၁) နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်	၁
	(၁.၂) ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Fiscal federalism)	၃
	(၁.၃) ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အင်စတီကျူးရှင်းကွဲပြားစုံလင်မှု	၆
	(၁.၄) ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများ နှင့် ပြုလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှု	၈
	(၁.၅) ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှု စနစ်များကို အကဲဖြတ်ခြင်း	၉
အခန်း (၂)	အသုံးစရိတ်တာဝန်ယူမှုများ	၁၅
	(၂.၁) အစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်ပုံစံများ	၁၅
	(၂.၂) အသုံးစရိတ်တာဝန် လွှဲပြောင်းခြင်း ဆိုင်ရာ မူများ	၁၇
	(၂.၃) ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်ပူးတွဲလုပ် ဆောင်မှုအသားပေးအာဏာခွဲဝေမှု ပုံစံ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Integrated federalism) နှင့် ဗဟိုနှင့်	၂၀

	ပြည်နယ်အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွားပုံစံ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Dualist federalism)	
(၂.၄)	ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာ	၂၃
(၂.၅)	သုံးစရိတ် တာဝန်ဝတ္တရားများ ခွဲဝေခြင်း	၂၈
(၂.၆)	လုပ်ပိုင်ခွင့် - ငွေကြေး ထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် မထောက်ပံ့ခြင်း	၃၂
အခန်း (၃)	အခွန်စနစ်များ ဖွဲ့စည်းပုံ	၃၄
(၃.၁)	ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်မှ ရရှိသော ဝင်ငွေ၊ ခွဲဝေယူရသော ဝင်ငွေနှင့် လွှဲပြောင်းပေးသော ဝင်ငွေများ	၃၄
(၃.၂)	ဖြေလျှော့ထားသော ဝင်ငွေ ရှာဖွေခွင့်နှင့် ထိန်းချုပ်ထားသော ဝင်ငွေရှာဖွေခွင့်	၃၆
(၃.၃)	ဝင်ငွေရင်းမြစ် တခုချင်းစီ ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း	၃၉
(၃.၄)	တူညီအခွန်အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့်နယ်ပယ် များ (Concurrent tax bases and tax rooms)	၄၃
(၃.၅)	အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှု	၄၅
(၃.၆)	အခွန်မူဝါဒများ ဟန်ချက်ညီခြင်း (Tax harmonization)	၄၇
(၃.၇)	အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှု (Tax administration)	၅၀

အခန်း (၄)	သီးသန့်အခွန်နှင့် ဝင်ငွေရင်းမြစ်များ သတ်မှတ်ခွဲဝေခြင်း	၅၄
(၄.၁)	ဝင်ငွေရင်းမြစ်တို့၏ အမျိုးအစား နှင့် တန်ဖိုး	၅၄
(၄.၂)	တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်များ	၅၇
(၄.၃)	ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်များ	၆၀
(၄.၄)	အရောင်းခွန်၊ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်နှင့် ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်ခွန်များ (သို့) ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နှုတ်ယူခွင့်	၆၂
(၄.၅)	လူမှုလုံခြုံရေးအာမခံကြေး ထည့်ဝင်မှုနှင့် လစာအခွန်များ (Social insurance contributions and payroll taxes)	၇၀
(၄.၆)	ပစ္စည်းခွန် (Property tax)	၇၂
(၄.၇)	သယံဇာတဝင်ငွေများ	၇၃
(၄.၈)	လိုင်စင်ကြေးများနှင့် အသုံးပြုခများ (Licences and user charges)	၈၂
(၄.၉)	အခြားဝင်ငွေရင်းမြစ်များ	၈၃
အခန်း (၅)	အစိုးရအရပ်ရပ်အကြား အခွန်ဘဏ္ဍာ မျှဝေခြင်းနှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများ	၈၆
(၅.၁)	အခွန်ဘဏ္ဍာ မျှဝေခြင်းနှင့် ငွေကြေး လွှဲပြောင်းခြင်း၏ အခန်းကဏ္ဍများ	၈၆
(၅.၂)	အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေခြင်း၊ ငွေကြေး လွှဲပြောင်းခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ	၈၇

	(၅.၃) အခွန်မျှဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်း (Tax sharing vs fiscal transfer)	၈၉
	(၅.၄) အခွန်ခွဲဝေမှု စံနှုန်းများ	၉၃
	(၅.၅) သယံဇာတဝင်ငွေများ ခွဲဝေခြင်း	၉၆
	(၅.၆) သတ်မှတ်ချက်နှင့် ငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှု (conditional transfer) နှင့် သတ်မှတ်ချက်မဲ့ ငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှု (unconditional transfer)	၁၀၀
	(၅.၇) ဘေးတိုက်-အလျားလိုက် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မညီမျှမှုများ (Horizontal fiscal inequalities)	၁၀၆
	(၅.၈) မျှတရေး အစီအစဉ်များ (Equalization programs)	၁၀၈
	(၅.၉) ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ ငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှုများ	၁၁၈
အခန်း (၆)	ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှု	၁၂၀
	(၆.၁) ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ် စနစ်နှင့် မက်ခရို စီးပွားရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှု	၁၂၀
	(၆.၂) ဗဟိုဘဏ်များနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ	၁၂၃
	(၆.၃) ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မူဝါဒ ညှိနှိုင်း လုပ်ဆောင်မှုနှင့် တည်ငြိမ်မှု	၁၂၆
	(၆.၄) ကြွေးမြီစီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ ဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုဥပဒေများ	၁၃၀

	(၆.၅) မိုက်ခရိုစီးပွားရေးမူဝါဒ (Microeconomic policy)	၁၃၅
	(၆.၆) ဒေသတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု	၁၃၉
အခန်း (၇)	အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အစီအမံများနှင့် အကြောင်းကိစ္စရပ်များ	၁၄၁
	(၇.၁) ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ဖိုရမ်များနှင့် အကြံပေးကော်မရှင်များ	၁၄၁
	(၇.၂) တရားရုံးများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းခြင်းများ	၁၄၇
	(၇.၃) အချိုးမညီမှု အစီအမံများ (Asymmetric arrangements)	၁၅၀
	(၇.၄) မြို့တော်များ၊ အထူးနယ်မြေများ နှင့် ဌာနေလူမျိုးများ (Capitals, territories, and aboriginal peoples)	၁၅၂
	(၇.၅) အစိုးရပိုင်လုပ်ငန်းများ	၁၅၅
	(၇.၆) အဂတိလိုက်စားမှု	၁၅၈
နိဂုံး		၁၆၃
နောက်ထပ်ဖတ်ရန် ရည်ညွှန်းချက်များ		၁၆၅
အသုံးဝင်သော ဝဘ်ဆိုက်များ		၁၆၇
ထုတ်ဝေထားသော စာစုများ		၁၆၇

အမှာ

မြန်မာပြည်ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖော်ဆောင်ရေးမှာ ဖြစ်စဉ်ကြီးတရပ်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ဖြစ်စဉ်ဆိုသည့်အတိုင်း နေ့ချင်းညချင်း ပြီးသွားသည့် ဖြစ်ရပ်မဟုတ်၊ ဆင့်ကဲဖြစ်လာရသည့်သဘော၊ နှေးရာမှ မြန်၊ နိမ့်ရာမှ မြင့်၊ စိမ်းရာမှ ရင့်၊ ရင့်ရာမှ မှည့်လာရသည့် သဘောရှိပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်း ပြောကြရေးကြတဲ့ စာအုပ်စာတမ်းတွေဟာလည်း သည်အတိုင်းပါပဲ။ ဆင့်ကဲဖြစ်ရသည့် ဖြစ်စဉ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။

အခြေပြုဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင် စာမူသည်လည်း ယင်းအတိုင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ယခု စာရှုသူတို့ မျက်မှောက်ရှိ စာမူသည် ဘာသာပြန်ဆိုမှုအကြိမ်ကြိမ်၊ တည်းဖြတ်သုတ်သင်မှု အကြိမ်ကြိမ် ဆောင်ရွက်ရပြီးမှ ပထမဆုံးအကြိမ် စာအုပ်အဖြစ် ၂၀၁၈ အောက်တိုဘာလတွင် ထွက်ရှိလာခဲ့ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိုအချိန်က ပထမဦးဆုံး မြန်မာဘာသာဖြင့် ထွက်ပေါ်လာသည့် စာအုပ်ဖြစ်သည့် အလျောက် ဖက်ဒရယ်အရေး စိတ်ဝင်စားသူတို့၏ မွတ်သိပ်မှုကို အထိုက်အလျောက် ဖြေသိမ့်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့နှင့်တိုင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်သည် အခြေပြုဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင် ဘာသာပြန်စာမူတွင် လိုအပ်ချက်များ ရှိနေသေးသည်ကို ကောင်းကောင်း သဘောပေါက်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆွေးနွေးမှုများ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာသည်နှင့် အမျှ၊ ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင်သည် ကျယ်ပြန့်ရှုပ်ထွေးသည်နှင့်အမျှ၊ ယင်းအခြေအနေအားလုံးကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း၊ မကျဉ်းမကျယ်မိတ်ဆက်ပေးနိုင်သည့် စာတအုပ်၊ မူသန့်တဆူ ဖြစ်လာရေးပန်းတိုင်ကို မျက်ခြေအပြတ် မခံခဲ့ပါ။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်ဥက္ကဋ္ဌ (၂၀၀၅-၂၀၁၁) ဖြစ်သူ George Anderson ဂျော့ချ်အန်ဒါဆင်သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ မိတ်ဆက်စာနှစ်အုပ် ရေးခဲ့ပါသည်။ Federalism: An Introduction နှင့် Fiscal Federalism: A Comparative Introduction တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယင်း

စာအုပ်နှစ်အုပ်လုံးကို အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်ပုံနှိပ်တိုက်က ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး စာနှစ်အုပ်စလုံးမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာလုံးချီ ဖတ်ရှုကြသော မိတ်ဆက်စာများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယင်းစာနှစ်အုပ်စလုံးကိုပင် မြန်မာဘာသာနှင့် မူသန့်မူကောင်း ဖြစ်အောင် ကျွန်တော်တို့ ထပ်ဖတ်ပါသည်။ ပြင်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ရှိတတ်သမျှ ရှေးဘာသာပြန်မှု အဆူဆူနှင့် ညှိနှိုင်းပါသည်။ ခက်ခဲသော ဝေါဟာရတို့ကို ရှေးပညာရှင်ကြီးများ ပြုစုခဲ့သည့် ဝေါဟာရဘဏ်နှင့် ညှိယူပါသည်။ ခက်ခဲနက်နဲသော ပညာရပ်ဝေါဟာရတို့ကို ဗမာဘာသာ ပြန်ဆိုရာတွင် တတ်နိုင်သမျှ ဗမာအသုံးအနှုန်းနှင့် လျော်အောင်၊ သင့်အောင် ပြန်ယူရရှိမှုမကသေး၊ ထုံးမိစ်မျှ ဖြစ်အောင်၊ မူရင်းအဓိပ္ပာယ်လည်း မယွင်းရအောင်၊ ခြုံငုံမိအောင် အသစ်ထွင်ပြန်ရန် လိုသော နေရာများကိုလည်း အသစ်ထွင်၍ ပြန်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် equalization ဆိုသော စကားရပ် ဘာသာပြန်ဆိုမှုမျိုးကို ကြည့်ပါ။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ပြည်နယ်များ (constituent units) အကြား ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ ဓနကို နည်းသုံးနည်းဖြင့် မျှဝေသည်ဟု မူရင်းစာရေးဆရာ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း ဂျော့ချ်အန်ဒါဆင်က ဆိုပါသည်။ ပထမနည်းမှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် အခွန်ဘဏ္ဍာကို ပြည်နယ်များထံက အချိုးမညီစွာ ရ၏။ ချမ်းသာသော ပြည်နယ်ထံက ပိုပြီး အခွန်ထွက်သည်။ ယင်းရသည့် အခွန်ဘဏ္ဍာကို သုံးစွဲပြီး နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်သည့်အခါ ယင်းအစီအစဉ်များသည် ပြည်နယ်ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာမှုအပေါ် မူမတည်၊ ပြည်နယ် အခွန်ထွက် နည်းများအပေါ် မူမတည်ဘဲ တပြည်လုံးအတိုင်းအတာ ဆောင်ရွက်ရသည်ဖြစ်ရာ တနည်း ဗဟိုအစိုးရက ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာ ဆူကြိုနှိမ်မြင့် မခွဲခြားဘဲ မျှမျှတတဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်သလို ဖြစ်သည့်နည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယနည်းမှာ ဗဟိုက ဗဟိုအောက်အဆင့်များကို အခွန်မျှဝေပေးသည့်အခါ၊ ဘဏ္ဍာရေး ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများပြုသည့်အခါ ပြည်နယ်များရှိ လူဦးရေ၊ လိုအပ်ချက်နှင့် အခြားအခြေအနေများကို ထည့်သွင်းပြီး လွှဲပြောင်း၊ မျှဝေခြင်း ဖြစ်ပါ၏။ ဤနည်းလည်း ဗဟိုအစိုးရသည် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ ဓနကို ပြည်နယ်များအကြား ပြန်မျှဝေပေးနိုင်ပေသည်။ နောက်ဆုံးနည်း၊ တတိယနည်းကိုမူကား မူလစာရေးသူက equalization programs as such ဟု

ရေးပါသည်။ သည်နည်းများကိုမူကား equalization programs များ ဟုပင် အမည်မှတ်၍၊ နာမည်တပ်၍ ခေါ်ရပေတော့မည်ဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပါ၏။ ဤတွင် မူရင်း စာရေးဆရာ ရေးသည့်အတိုင်း ဖော်ပြပါရစေဦး -

“Finally, there can be equalization programs as such. Federations that promote equalization do not try to equalize the average income of populations across the country; rather, they focus on raising the fiscal capacity of poorer constituent-unit governments up to a specified standard, which may include need and costs. Equalization programs or policies address inequalities between constituent-unit governments, not populations.”

ဤစာပိုဒ်ကို ကျွန်တော်တို့ ဘာသာပြန်အဖွဲ့က ယခုလို ဘာသာပြန်ပါသည်-

“နောက်ဆုံးနည်းလမ်းမှာ equalization programs များ ဖြစ်ပါသည်။ Equalization ကို မြှင့်တင်ပေးသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် တိုင်းပြည် တခုစီ လူဦးရေ ပျမ်းမျှဝင်ငွေကို ညီမျှအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန်ထက် ပို၍ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်ကို လိုအပ်ချက်နှင့် စရိတ်များ ပါဝင်သည့် သတ်သတ်မှတ်မှတ် အဆင့်တခု သို့ ရောက်အောင် မြှင့်တင်ရန် အာရုံပြုလုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ equalization programs သို့မဟုတ် မူဝါဒများသည် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား မညီမျှမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်ဖြစ်ပြီး လူဦးရေများအကြား မညီမျှမှုများ အတွက် မဟုတ်ပေ။”

ယခုလောက် စဉ်းစားပြီးသည့်အခါ စာရှုသူသည် အဘယ်ကြောင့် ကျွန်တော်တို့ equalization ကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ချက်ချင်း (ထင်သလို) ဘာသာမပြန်လိုက်ရသည်ကို နားလည်ပေးနိုင်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် equalization ဆိုသော စကားရပ်ကို တန်းတူညီမျှရေး ဟု ပြန်မည်လားဟုလည်း စဉ်းစားပါသည်။ သာတူညီမျှရေးဟု ပြန်မည်

လားဟုလည်း စဉ်းစားကြပါ၏။ ညီမျှရေးဟု ပြန်မည်လောဟုလည်း စောကြောကြပါသည်။ ယင်းစဉ်းစားချက်များကို အတည်မပြုမီ ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် စာပေဗိမာန်က ထုတ်သည့် ဝေါဟာရဘဏ်နှင့် တိုင်ပင်ရန် အကြံကြပါသည်။ သို့နှင့် ဝေါဟာရဘဏ်နှင့် နှီးနှောကြည့်သော်၊ ၁၉၆၃ ခုနှစ်ထုတ် အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ဝေါဟာရဘဏ် ဒုတိယတွဲ၊ စာမျက်နှာ ၂၁၁ တွင် equalization fund ကို မျှတရေး ရန်ပုံငွေဟု ဘာသာပြန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ ထူးပြီးအားထုတ်ရန် မလိုတော့ပါ။ မျှတရေးဆိုသော စကားရပ်သည် အထက်က ဖော်ပြခဲ့သည့် equalization အယူအဆနှင့် ကွက်တိကိုက်ညီသော မြန်မာဘာသာစကားရပ်ဖြစ်ပါသည်။ သည်မျှနှင့် မကျေနပ်ကြသေးပါ။ ကျွန်တော်တို့သည် “မျှတ” ဆိုသော ပုဒ်၏ အနက်ကို မြန်မာအဘိဓာန်နှင့်လည်း တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးကြပါသေးသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်က “မျှတ” ဟူသည့် ကြိယာကို ၁။ မပိုမလျော့ဖြစ်သည်။ ညီမျှသည်။ ၂။ သင့်တင့်စွာ လုံလောက်ပြည့်ဝစေသည်။ ၃။ ခွဲဝေသည်။ ဟု အနက်ပေးပါသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ရှေးသူခမိန်တို့ကို ကြည့်ညှိလေးစားခြင်းလည်း ဖြစ်ရပါသည်။ equalization ကို မျှတရေးဟု တညီတညွတ်တည်း ပြန်ဆိုရန်လည်း သဘောမကွဲကြတော့ပါ။

ဤနည်းမျိုးနှင့် ဝေါဟာရ အရပ်ရပ်တို့ကို အထပ်ထပ် သန့်စင်ပြီးသော် ယခု စာရှုသူတို့ စိတ်နှလုံးကို သိမ်းကျုံးယူနိုင်စွာသော အခြေပြုဘဏ္ဍာရေး ဖက်ဒရယ်လစ်ဇင် စာအုပ် စာမူကို ရကြပါသည်။ ဤစာမူ ဤအခြေရောက်အောင် ဆောင်ကျဉ်းပေးကြသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ် စာတည်း အဖွဲ့သားများကား ကိုဇာနည်မောင်၊ ကိုခိုင်ကျော်မိုး၊ ကိုသီဟဝင့်အောင်၊ ကိုထွန်းမင်းဦးတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ စာမူအဆင့်မှ စာအုပ်အဆင့်ရောက်ရှိအောင် ကိုချစ်ဦးကိုကို၊ ကိုထွန်းမင်းဦးတို့က ဝါယမစိုက်ထုတ်သည်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ မမေ့အပ်ပါ။

မှားယွင်းတိမ်းချော်မှု ရှိခဲ့သော် ကျွန်တော်တို့ ဘာသာပြန်ဆို၊ တည်းဖြတ်ကြသူများအပေါ် လုံးလုံးလျားလျား တာဝန်ရှိပါသည်။ ယင်းအမှားအယွင်း

တို့ကိုလည်း ပညာကြီးရှင်၊ ဉာဏ်ကောင်းဝင်၍၊ ပြင်ဆင်ကြပါစေသတည်း
ဟုသာ တောင်းပန်အပ်ပါသည်။ နောင် ထပ်မံရှိက်နှိပ်သည့်အခါတွင်
ပြင်ဆင်နိုင်ရန် ညွှန်ပြပါကလည်း အထူး ကျေးဇူးတင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ထက်မင်းလွင်

ဌာနေကိုယ်စားလှယ်

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ် မြန်မာနိုင်ငံရုံး

မိတ်ဆက်နှင့် ကျေးဇူးတင်လွှာ

ငွေကြေး (money) သည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ရှင်သန်မှုအတွက် ဗဟိုချက်မဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ မည်သည့် ဒီမိုကရက်တစ်အစိုးရအတွက် မဆို ငွေကြေးမှာ ဗဟိုချက်အဖြစ် တည်ရှိနေသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ငွေကြေးနှင့် ပတ်သက်၍ အခြားဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများနည်းတူ မည်သို့ ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်သည်ဆိုသည့် ကိစ္စများကို ပုံမှန် အချေအတင် ဆွေးနွေးလေ့ရှိသည်။ မည်သူက မည်သည့်အခွန်ကောက်ခံမည်၊ မည်သို့ သုံးစွဲမည်၊ ပိုငွေပြမည်လော။ လိုငွေပြမည်လော စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းတခုတွင် အခြေခံဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အစိုးရနှစ်ရပ်ရှိပြီး ၎င်းတို့သည် ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အာဏာ၊ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ရှုထောင့်များ ကိုယ်စီဖြင့် သီးခြားစီ ရှိနေကြသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ငွေကြေးနှင့် ပတ်သက်သော အချေအတင် ဆွေးနွေးမှုများမှာ ကာလကြာရှည်ပြီ ဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးမှုရလဒ်မှာလည်း မူဝါဒမတူသည့် ပါတီများအာဏာရရှိမှု၊ ဒေသတွင်းကြွယ်ဝမှုလမ်းကြောင်း ပြောင်းသွားခြင်းနှင့် ကာလတခုတွင်ရှိသော အတွေးအခေါ်များ ပြောင်းသွားမှုတို့အပေါ်တွင် မူတည်ပြီး တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်။ ‘ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်’ (fiscal federalism) သည် ၎င်း၏ အားကောင်းပြီး အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် အများဆုံးလေ့လာရသော သွင်ပြင်လက္ခဏာတခု ဖြစ်လာသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် အခြေခံဥပဒေများသည် သဘောသဘာဝအရ တည်ငြိမ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အခြေခံဥပဒေပြောင်းလဲရန် အများစု၏ သဘောတူညီမှု လိုအပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ငွေကြေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစီအမံများမှာ အခြားအရာများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက တည်ငြိမ်မှု လျော့နည်းသည်။ ဝင်ငွေများ၏ ရှယ်ယာများ၊ ဝင်ငွေခွန်ရင်းမြစ်များ၊ ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်များအတွက် ဦးစားပေးများ၊ အစိုးရလိုငွေနှင့် ပိုငွေများသည် အချိန်ကာလ တိုတိုလေးအတွင်းမှာပင် ကြီးစွာပြောင်းလဲသွားနိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဖက်ဒရေးရှင်း အများစုမှာ

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများသည် တခါတရံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများကို ကျော်လွန်၍ သြဇာရှိသည်။ ငွေရှိသည့်နေရာတွင် အာဏာတည်သည့် သဘောပင်ဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများသည် များသောအားဖြင့် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ နိုင်ငံရေးရာ ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများ၌ အဓိကကျသော ကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်မှာ သဘာဝကျသည်။

‘ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်’ (fiscal federalism) ကို လေ့လာသည့် ပညာရှင်များ၏ ပညာရပ်ဝန်းတခုရှိသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ ရေးသားမှုများမှာ ပညာရှင်မဟုတ်သော သာမန်စာဖတ်သူများအတွက် နားလည်ရခက်ခဲစေသည်။ သာမန်စာဖတ်သူများက ဘာသာရပ်သည် ၎င်းတို့အတွက် နားလည်နိုင်ရန် ခက်ခဲပြီး ရှုပ်ထွေးသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အမှန်တကယ်တွင် ဤသို့မဟုတ်ပေ။ ယခုစာအုပ်ငယ်သည် နိုင်ငံရေးသမားများ၊ တာဝန်ရှိသူများ၊ နိုင်ငံသားများနှင့် ကျောင်းသားများအတွက် ‘ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်’ (fiscal federalism) နှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကကျသော အချက်များနှင့် နည်းပညာမဆန်သော ခြုံငုံပြောဆိုမှုများကို မျှဝေပေးနိုင်ရန် ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များ၏ အလုပ်အတွက်လည်း သင့်လျော်မှုရှိသည်။ အရေးအသားတွင် လက်တွေ့ဆန်ပြီး နေ့စဉ်အသုံးပြုသည့် ပညာရှင် အသုံးအနှုန်းမဟုတ်သော ဘာသာစကားကို အသုံးပြုထားသည်။

ဤစာအုပ်ကို ကျွန်ုပ်၏ Federalism : An Introduction (အခြေပြု ဖက်ဒရယ်လစ်ဇင်) စာအုပ်၏ အဆက်အဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ယခင်စာအုပ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွင်း ငွေကြေးနှင့်မဆိုင်သော ရှုထောင့်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် အခန်း(၇)ခန်း ပါဝင်ပြီး တခန်းစီတွင် ခေါင်းစဉ်ငယ် (၆)ခုမှ (၁၀)ခုအထိ ခွဲထားပါသည်။ ခေါင်းစဉ်ငယ်တခု၏ အစတွင် အမဲရောင့်ရင့်ဖြင့် ဖော်ပြထားသော အပိုဒ်ငယ်သည် ဤအကြောင်းအရာများ၏ အနှစ်ချုပ်ဖြစ်ပြီး အဆုံးပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပတ်သက်သော အတွေ့အကြုံ သို့မဟုတ် နမူနာကိစ္စရပ်ကို ဖော်ပြထား

သည်။ ထပ်မံဖတ်ရှုလေ့လာလိုသူများအတွက် ဤစာအုပ်အဆုံးပိုင်းတွင် ရည်ညွှန်းစာအုပ်ကဏ္ဍ ပါဝင်သည်။ The Forum of Federations ဝဘ်ဆိုဒ် www.forumfed.org) တွင်လည်း အခန်းလိုက် အရေးကြီးသော ရည်ညွှန်းများနှင့် စာရင်းအပြည့်အစုံကို ဖော်ပြထားသည်။

Federalism: An Introduction (ဘာသာစကား အတော်များများသို့ ဘာသာပြန်ဆိုပြီး) စာအုပ်နှင့်အတူ ဤစာအုပ်ကိုလည်း Forum of Federations သည် ကမ္ဘာတဝှမ်းတွင် လုပ်ဆောင်မည့် ၎င်း၏ အလုပ်များ တွင် စမ်းသပ်အသုံးပြုမည် ဖြစ်သည်။ စာဖတ်သူများထံမှ မှတ်ချက်များ၊ အကြံပြုမှုများ ပေးမည်ဆိုပါက ကျေးဇူးတင်ဝမ်းမြောက်မည်ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ အနာဂတ် ထပ်မံပုံနှိပ်မှုများ တိုးတက်မှုရှိရန်များစွာ အထောက်အကူ ပြုမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်ငယ်အတွက် စာရေးသူသည် ကျေးဇူးကြွေးများစွာ တင်ရှိခဲ့ပါ သည်။

ပထမဦးစွာ ကျေးဇူးတင်ရသည်မှာ Coel Kirkby ဖြစ်ပြီး သူသည် စာရေးသူ ၏ သုတေသနလက်ထောက်အဖြစ် လအတန်ကြာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ ရည်ညွှန်းစာအုပ်စာရင်း၊ အခန်းလိုက် ရည်ညွှန်းချက်များ၊ အချက်အလက် ရှာဖွေခြင်းများလည်း လုပ်ပေးခဲ့ပါသည်။ Robin Boadway ကလည်း အကြံပေးအဖြစ် လက်ခံခဲ့ပြီး အစောပိုင်းအဓိက အကြောင်းအရာများ ရေး သားထားခြင်းနှင့် မူကြမ်းနှစ်ခုကို ဖတ်ရှုပေးပါသည်။ Indira Rajaraman သည် မူရင်းစာရေးဆရာဖြစ်ရမည့်သူပင် ဖြစ်သည်။ စာရေးသူသည် သူမ နှင့် ပထမအဓိကအကြောင်းအရာများ ချရေးစဉ်က အနီးကပ်လုပ်ကိုင်ခဲ့ သည်။ သူမသည် အိန္ဒိယဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီး ပိုမို မြင့်မားသည့် တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နေရသော်လည်း မူကြမ်းကို မေတ္တာဖြင့် သုံးသပ်ပေးပါသည်။ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် သက်ဆိုင် သော ကိစ္စများပင် ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးသူ၏ ကနေဒါလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များဖြစ်ကြသည့် Ron Watts ၊ André Plourea David Peloguin နှင့် Anwar Shah (ကမ္ဘာ့ဘဏ်) တို့ အားလုံးသည် မူကြမ်းတခုလုံးကို သေချာစွာ ဖတ်ရှုပေးကြပြီး များစွာ သော အသုံးဝင်သည့် အကြံဉာဏ်များ ပေးကြပါသည်။ အခြားတိုင်းပြည် များမှ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များကလည်း ဤစာအုပ်ကိုဖတ်ရှုပြီး မှတ်ချက် ပေးကြခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ တိုင်းပြည်များမှ နားလည်ရန်ခက်သော အစီအမံ များနှင့် နိုင်ငံရေးများကို စာရေးသူ နားလည်အောင် ဖြေကြားပေးကြသည်။ အာဂျင်တီးနားမှ Miguel angle Asensio နှင့် Juan Antonio Zapata၊ သြစတြေးလျမှ Michael Crommelin ၊ ဘရာဇီးမှ Fernando Rezende ၊ ဂျာမနီမှ Henrik Scheller ၊ အိန္ဒိယမှ Ligial joronha ၊ မလေးရှားမှ Wee Chong Hui ၊ မက္ကဆီကိုမှ Victor Carreon ၊ နိုင်ဂျီးရီးယားမှ Rotimi Suberu၊ ပါကစ္စတန်မှ Gulfaraz Ahmed၊ ရုရှားမှ Galian Kurlyandskaya နှင့် Michel Subotini၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ Peter Mieszkowski နှင့် Ron Soligo နှင့် ဗင်နီဇွဲလားမှ Osmel Manzano တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ကျွန်ုပ်အနေနှင့် Forum of Federations မှ ကြီးမှူးကျင်းပသော ‘ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့ကအပေါ်စာရေးသူများ၏ အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲ’ မှတဆင့် များစွာ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများ ရရှိခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ဘာသာရပ်အတွက် လေ့လာမှုကို နောက်ထပ် စာအုပ်တွင် ဖော်ပြပါမည်။

စာရေးသူအတွက် Forum မှ Rod Macdonell နှင့် အောက်စဖို့့တက္ကသိုလ် ပုံနှိပ်တိုက်မှ David Stover တို့ထံမှအကူအညီများက များစွာ အကျိုးရှိခဲ့ပါ သည်။ Marta Ttominsသည်လည်း တည်းဖြတ်ခြင်းကို ကောင်းစွာ လုပ် ပေးခဲ့ပါသည်။ ကျန်ရှိသော အမှားများအတွက်မှာမူ စာရေးသူ၏ တာဝန် လုံးလုံးသာ ဖြစ်ပါကြောင်း။

George Anderson
ဥက္ကဋ္ဌနှင့်အမှုဆောင်အရာရှိချုပ်
Forum of Federations

အခန်း (၁)

ဘဏ္ဍာရေးဖက်ဒရယ်လစ်ဇင်ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

၁.၁။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်

ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုသည်မှာ စစ်မှန်သော လွတ်လပ်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့် ရရှိထားသည့် အစိုးရပုံစံ (အနည်းဆုံး) နှစ်မျိုးနှစ်စားဖြင့် အခြေခံဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသော စနစ်ဖြစ်သည်။ အလွှာတစ်ခုမှ အစိုးရများသည် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော မဲဆန္ဒရှင်များကို အဓိကအားဖြင့် တာဝန်ခံကြရသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ၎င်းတို့ကိုယ် ၎င်းတို့ ဖက်ဒရယ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသော (သို့) များသောအားဖြင့် ထိုသို့ သတ်မှတ်ခံရသော တိုင်းပြည်နှစ်ဒါဇင်ကျော် ရှိသည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ၄၀ရာခိုင်နှုန်းခန့် နေထိုင်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပိုင်နက်နယ်မြေ လွန်စွာကြီးမားသည့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများ (ကနေဒါ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဘရာဇီး၊ ဩစတြေးလျ) နှင့် လူဦးရေ လွန်စွာများပြားသော နိုင်ငံများ (အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်၊ နိုင်ဂျီးရီးယား) တို့သည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မတူကွဲပြားသော လူမျိုးစုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် နိုင်ငံငယ်လေးများ (ဆွစ်ဇာလန်၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဘော့စနီးယား၊ ဟာဇီဂိုဗီးနား) နှင့် အချို့ကျွန်းနိုင်ငံများ (ကိုမိုရော့စ်၊ မိုက်ကရိုနီးရှား၊ စိန့်ကတ်နှင့် နီးဗီး) တို့သည်လည်း ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများက ၎င်းတို့၏ ဖက်ဒရယ်ဖြစ်စဉ် မူလအစကို ၁၈-ရာစုနှစ် (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု) နှင့် ၁၉-ရာစုနှစ် (ကနေဒါ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဂျာမနီ၊ ဩစတြေးလျ) များဆီသို့ ပြန်လည်ရည်ညွှန်းကြသကဲ့သို့ မကြာသေးမှီကမှ ဖက်ဒရယ်ဖြစ်လာသော နိုင်ငံများ (မလေးရှား၊ စပိန်၊ တောင်အာဖရိက၊ အီသီယိုးပီးယား) လည်းရှိပြီး ဖြစ်ပေါ်နေဆဲအဆင့် နိုင်ငံများ (အီရတ်၊ ဆူဒန်)လည်း ရှိကြသည်။

အဆိုပါနိုင်ငံများနှင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးစနစ်များမှာ အလွန်အမင်း ကွဲပြားစုံလင်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဖြစ်ခြင်း၏ အနှစ်သာရမှာ အခြေခံဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အစိုးရအမျိုးအစားအနည်းဆုံး နှစ်ရပ်ရှိခြင်း (ဥပမာအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ (federal) နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ (constituent units) (များသောအားဖြင့် ၎င်းပြည်နယ်အစိုးရများအား states၊ provinces စသည်တို့အပြင် cantons၊ lander၊ communities၊ islands နှင့် အခြားအမည်များလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်)၊ အစိုးရအဖွဲ့တိုင်းတွင် အခြေခံဥပဒေကို အခြေခံသည့် စစ်မှန်သော ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ လွတ်လပ်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းနှင့် လူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ပုံစံရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ မြူနီစပယ် (သို့) ဒေသန္တရအမျိုးအစား အစိုးရများကို အခြေခံဥပဒေအတွင်း ပြဋ္ဌာန်းထူထောင်ထားသော အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းအနည်းငယ် (ဘရာဇီး၊ အိန္ဒိယ၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ တောင်အာဖရိက) လည်း ရှိကြသည်။ (ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း (confederations) မှာ တူကွဲပြားခြားနား၍ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ဖွဲ့စည်းထားသော ဗဟိုအစိုးရများရှိပြီး တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခြင်းမဟုတ်ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် ကွန်ဖက်ဒရယ်၊ ဖက်ဒရယ်နှင့် သဘောတူညီချက်များ တွဲဖက်စီမံထားသော သီးသန့်ပုံစံ တခုဖြစ်သည်။) ဖက်ဒရယ်ဟု သတ်မှတ်၍ ရသော တိုင်းပြည်အချို့ (စပိန်၊ တောင်အာဖရိက) မှာမူ ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ ဖက်ဒရယ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရည်ညွှန်းသုံးစွဲခြင်း မပြုပေ။ ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများအပေါ် အခြေခံမှုကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတို့ကို လည်း ၎င်းတို့၏ ပုံမှန်လက္ခဏာတရပ်အဖြစ် တွေ့မြင်ရသည်။ သို့ရာတွင် အချို့ဖက်ဒရယ်ဟု ခေါ်ဆိုသော နိုင်ငံများ၌မူ အဆိုပါ လက္ခဏာနှစ်ရပ်လုံး ပျက်ပြားနေတတ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ပုံစံနှင့် ဆောင်ရွက်ပုံ အမျိုးအစား လွန်စွာ ကွဲပြားစုံလင်ပြီး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများစွာ လျော့ချခြင်းမှသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများလွန်းခြင်းအထိ ကျယ်ပြန့်စွာ လွှမ်းခြုံထားသည်။

၁.၂။ ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Fiscal federalism)

ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွင်းရှိ အစိုးရများ၏ ဆိုင်ရာကဏ္ဍများ၊ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ပုံများကို ဘဏ္ဍာငွေ ကောက်ခံခြင်း၊ ချေးငှားခြင်း၊ သုံးစွဲခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကဦးတည် လေ့လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းစနစ်များ၏ဆောင်ရွက်ပုံကို ဆန်းစစ်ပြီး ၎င်းတို့ကို အကဲဖြတ်ရန် အခြေခံစည်းမျဉ်းများ ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်က ကြိုးစားပါသည်။ ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို လေ့လာခြင်းသည် ဖက်ဒရယ်ဟု တိတိကျကျ မဆိုနိုင်သော အာဏာဖြည့်လျှော့ထားသော အစိုးရများ (devolved systems of government) ၏ အာဏာခွဲဝေပေးမှု စနစ်များအတွင်းမှ ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ အစီအမံများအတွက်လည်း ဆီလျော်မှုရှိနိုင်ပါသည်။

ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ရေးဆွဲရန် ခက်ခဲသော်လည်း အကြောင်းအရာ (သို့) အဓိက အနှစ်သာရ မှာမူ ဖက်ဒရေးရှင်းများအတွင်း ငွေကြေးကောက်ခံစုဆောင်းပုံ၊ ချေးငှားပုံ၊ သုံးစွဲပုံများပင် ဖြစ်သည်။ ဤဘာသာရပ်သည် ကြီးမားကျယ်ပြန့်ပြီး ငွေကြေး ကောက်ခံသည့် နည်းလမ်းများ၊ သုံးစွဲရမည့် ရည်ရွယ်ချက်များ၊ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်းမှ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ဆိုင်ရာကဏ္ဍများ မဖြစ်မနေ ပါဝင်သည်။ မည်သို့ ဖြစ်နေသနည်း၊ မည်သည့် အကြောင်းအရင်းကြောင့် ဖြစ်ရသနည်း ဆိုသည်ကို ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်က ရှင်းချက်ထုတ်နိုင်သလို ပို၍ ကောင်းမွန်သော မည်သည့် နည်းလမ်းများအား ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ရန်သင့်သနည်း ဆိုသည့် အချက်အားလည်း ဝေဖန်အကဲဖြတ်နိုင်ပါသည်။

အခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံခြင်းကို ဥပမာပြပါမည်။ ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) က ဖက်ဒရေးရှင်းအတွင်း အခွန်အမျိုးအစားပေါင်းစုံ ကောက်ခံနိုင်မည့် အခွင့်အာဏာ မည်သူ့တွင် ရှိသည်ကို လေ့လာမည် ဖြစ်သော်လည်း အခွန်စည်းကြပ်ခွင့် အာဏာများ ခွဲဝေ

မည် ပုံစံတမျိုးမျိုးကို အကြံပြုရန် သင့်မသင့်ကိုလည်း စဉ်းစားနိုင်ပါသည်။ အခွန်စည်းကြပ်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေခြင်းသည် အစိုးရတရပ် (သို့) အခြားအစိုးရတရပ်က ချမှတ်ကျင့်သုံးနေသည့် အခွန်မူဝါဒများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သလား၊ အကယ်၍ ရှိခဲ့ပါက ပြည်သူလူထု၏ အကျိုးစီးပွားတွင် အကျိုးဝင်ပါသလား၊ အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့်သည် အသုံးစရိတ် တာဝန်ယူမှုနှင့် လိုက်ဖက်ညီပါသလား၊ ချို့တဲ့သော ဒေသများကို ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်အတွက် ချမ်းသာသော ဒေသများကို အခွန်ကောက်သင့်သလား၊ မည်သည့် အစိုးရမျိုးတွင် ငွေချေးရန် မည်ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေး ရှိသင့်သနည်း။

အလားတူပင် ဘဏ္ဍာငွေ သုံးစွဲမှုနှင့် ခွဲဝေမှုတို့ကလည်း အဓိကကိစ္စရပ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အသုံးစရိတ် တာဝန်ယူမှုကို ပြည့်မီရန်အတွက် ၎င်းတို့နှင့် ဆိုင်သည့် လုံလောက်သော အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့် အာဏာရှိပါသလား၊ အကယ်၍ မရှိပါက ၎င်းတို့အတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှ အခွန်ငွေ ခွဲဝေပေးရန် (သို့မဟုတ်) လွှဲပြောင်းပေးရန် မည်သည့် အစီအမံများ ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသနည်း၊ ဖက်ဒရယ်အခွန် ငွေလွှဲပြောင်းမှုတွင် စည်းကမ်းသက်မှတ်ချက်များ ပါဝင်ပါသလား၊ အကယ်၍ ပါဝင်ပါက ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်စွာ အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံနှင့် မူဝါဒ အံဝင်ဝင်ကျဖြစ်မှုအပေါ် မည်သို့ သွယ်ဝိုက်သက်ရောက်မှု ရှိသနည်း။ ဖက်ဒရေးရှင်းအတွင်းရှိ အစိုးရများ၏ ဘဏ္ဍာငွေ သုံးစွဲမှုကို ဗဟိုမှ ထိန်းချုပ်ထားသလား (သို့) ဖြေလျော့ထားသလား၊ ဆက်ဆံရေးနှင့် မူဝါဒများအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်မည်နည်း။

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းသည်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် စီးပွားရေးအကျိုးသက်ရောက်မှုများ (ဥပမာ - သက်ဆိုင်ရာငွေကြေး အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ လုပ်သားဈေးကွက်၊ ဖက်ဒရေးရှင်း၏ ပြည်တွင်းဈေးကွက်အတွင်း ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ကုန်စည်များ ကုန်သွယ်မှုပြုခြင်း) ရှိသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံးက ထုတ်ပြန်ကျင့်

သုံးကြွယ် ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များ မည်သို့ ချမှတ်သည်ကိုလည်း လေ့လာပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးအရ အသုံးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် သီးခြားလား၊ ပူးတွဲလား၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သလား၊ ဘဏ္ဍာအခွန်ကောက်ယူခြင်း၊ သုံးစွဲခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော အဓိကတင်းမာမှုများ (သို့) သဘောတူညီမှုများက ဖက်ဒရေးရှင်းကို ထင်ရှားစေသလား၊ ဘဏ္ဍာအခွန်ငွေကောက်ခံခြင်း (သို့) ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အတွက် ပူးတွဲစီမံ အုပ်ချုပ်မှု အစီအမံများရှိသလား၊ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအစီအမံများက စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှု ရှိသနည်း။

လက်တွေ့တွင်မူ အချို့သော ဗဟိုဦးစီးစနစ် ကျင့်သုံးသော တိုင်းပြည်များတွင်လည်း အခွန်စည်းကြပ်ခွင့်နှင့် သုံးစွဲခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်အစိုးရများထံ သိသိသာသာ ခွဲဝေပေးထားသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အာဏာခွဲဝေပေးမှုသည် အခြေခံဥပဒေအရ ဖက်ဒရယ်ဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း လက်တွေ့နည်းလမ်းအရ အတော်အသင့် ဖက်ဒရယ်ကျသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မေးခွန်းများသည် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုအချို့ ဖြေလျော့ထားသည့် တိုင်းပြည်များ ဖြစ်ကြသော ဂျပန်၊ တရုတ်၊ နော့ဒစ်နိုင်ငံများနှင့်လည်း ကိုက်ညီသည်။

၁.၃။ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အင်စတီကျူးရှင်း ကွဲပြားစုံလင်မှု

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ၎င်းတို့၏ မူလသမိုင်းအစ၊ ပြည်နယ်အရေအတွက်၊ အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ပါတီစနစ်များ၊ အာဏာခွဲဝေမှုများ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာရေးစနစ်၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာကို အစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာငွေကောက်ခံခြင်း၊ ခွဲဝေခြင်း၊ သုံးစွဲခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ မည်သူက ကောက်သနည်း၊ မည်သို့ခွဲဝေသုံးစွဲသနည်း၊ မည်မျှနည်း၊ မည်သည့်ကိစ္စအတွက်နည်း စသည့် မေးခွန်းများဖြင့် တိုင်းတာဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုအတွင်းမှ ဘဏ္ဍာရေး အစီအမံများအား စဉ်းစားသည့်အခါ အဆိုပါ အကြောင်းအချက်များအားလုံး အရေးကြီးသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဤစာအုပ်တွင် ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာရေး အစီအမံများကို ဦးတည်လေ့လာထားသော ငြားလည်း ယင်းတို့ကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ၊ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေအကြောင်းခြင်းရာများ (contexts) ကပုံသွင်းထားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ၂ ပမာအားဖြင့် ပြည်နယ်အရေအတွက်ကို ကြည့်ပါက ၂ ခု (ယခင် ပါကစ္စတန်)၊ ၃ ခု (မူလ နိုက်ဂျီးရီးယား) စသဖြင့် နည်းနိုင်သလို၊ ၈၃ ခု (ရပ်ရှား)၊ ၅၀ (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု) စသဖြင့် များနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်နယ်နည်းလွန်းသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် မတည်ငြိမ်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲရန်ခက်ခဲမှုတို့ ဖြစ်လာနိုင်ပြီး ပြည်နယ်များလွန်းသော ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ် ကျင့်သုံးလိုမှုနှင့် အစိုးရချင်း ဆက်ဆံရေး အားနည်းမှုတို့ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ဗဟိုအင်စတီကျူးရှင်းများကိစ္စတွင်လည်း ပါလီမန်စနစ်၏ ကက်ဘီနက် အစိုးရများက ကွန်ဂရက်စနစ်ရှိ သမ္မတများထက် များသောအားဖြင့် ဘတ်ဂျက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမို ထိန်းချုပ်မှုရှိသည်။ အထက်လွှတ်တော်များသည် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် အဓိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်၍ ရနိုင်သကဲ့သို့ မရခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။ နိုင်ငံရေး ပါတီများသည်လည်း တင်းကျပ်လွန်းသော (သို့) လျော့ရဲလွန်းသော ပူးပေါင်းမှုများ ရှိနိုင်သည်။ အဆိုပါအချက်အားလုံးသည် ဖက်ဒရေးရှင်း

တခု၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အရွေ့အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် အာဏာခွဲဝေမှုတွင် ကြီးကြီးမားမား ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိသည်။

- ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော ဖက်ဒရယ်စနစ် (dualist) နှစ်လမ်းသွား (သို့) (classical) စံပုံစံ ဖက်ဒရယ်စနစ် (ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့သို့) တွင် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့တိုင်းသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဌာနဆိုင်ရာများမှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေများဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်လေ့ရှိပြီး ဗဟိုနှင့်ပြည်နယ် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှု အသားပေးသည့် အာဏာခွဲဝေမှု ကျင့်သုံးသော (integrated) ပုံစံ ဖက်ဒရယ်စနစ် (ဂျာမနီ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ စပိန်ကဲ့သို့) တွင်မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဥပဒေများစွာကို ထုတ်ပြန်ပြီး ပြည်နယ်များက စီမံအုပ်ချုပ်ကြရသည်။
- အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဥပဒေပြိုင်တူ ပြဌာန်းပိုင်ခွင့်ရှိသည့် (concurrent) တူညီ (သို့) ပူးတွဲအာဏာများ ရှိကြပြီး၊ တူညီသော အကြောင်းအရာ တခုအပေါ်တွင် အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံးက ဥပဒေပြဌာန်းနိုင်ကြကာ(သို့)သော်ပုံမှန်အားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဥပဒေက ပိုမိုအရေးပါ (သို့) ပို၍ မြင့်သော သဘောရှိ) အခြားဖက်ဒရေးရှင်းအချို့တွင်မူ အစိုးရအဖွဲ့တရပ်ရပ်ထံ ပြတ်သားစွာ အာဏာခွဲဝေခြင်းမျိုးကို အားသန်သည်လည်း ရှိသည်။
- ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် အစိုးရများက ဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကိုယ်တိုင်ချမှတ်ကြသော်လည်း ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့ (ဂျာမနီအပြင်တောင်အာဖရိကနှင့်အီသီယိုးပီးယားလည်းအတော်အတန် အကျုံးဝင်) တွင် အစိုးရများအား ပူတွဲဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရန် ခင်းကျင်းဖန်တီးထားသည်။

- ဖက်ဒရေးရှင်းများအကြား အထူးသီးသန့် အာဏာခွဲဝေမှုတွင် သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားခြားနားသည်။ အချို့မှာ ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုများလွန်းပြီး အချို့က ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချထားသည်။ အခွန်ကောက်ခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအရ သော့ချက်ကျသည့် အာဏာများ ခွဲဝေရာတွင် ဖက်ဒရေးရှင်းများအကြား များစွာ ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အခွန်အများစုကောက်ခံပြီး ပြည်နယ်များသို့ ကန့်သတ်ချက်ပါသော လွှဲပြောင်းငွေများ (conditional transfers) ပေးအပ်သည့် ဖက်ဒရေးရှင်းမျိုးသည် ပြည်နယ်များက ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် အခွန်ကောက်၊ ငွေချေးကာ ရန်ပုံငွေ အမြောက်အများ ရှာဖွေသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းမျိုးနှင့် လုံးဝ ကွဲပြားခြားနားသည်။ အဆိုပါနှစ်မျိုးအနက် ဒုတိယပုံစံကသာ အမှန်အကန် ဖက်ဒရယ်ဟု အချို့က ယူဆကြသော်လည်း ဖက်ဒရယ်ကျင့်ထုံးနှင့် အယူအဆတွင် ၎င်းပုံစံနှစ်မျိုးစလုံး ပါဝင်သည်။

၁.၄။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများနှင့် ပြုလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှု

အခွန်စည်းကြပ်ခွင့်ကဲ့သို့သော ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီအမံအချို့ကို ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေတွင် သီးသန့်ထည့်သွင်း ရေးဆွဲထားသော်လည်း အရေးကြီးသော သွင်ပြင်လက္ခဏာများစွာ မပါဝင်ပေ။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများသည် အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံး၏ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများ အခြေခံခွဲဝေမှုများထက် များသောအားဖြင့် ပိုမို ပြုလွယ်ပြင်လွယ်သည့် သဘောရှိသည်။ ထိုသို့ ပြုလွယ်ပြင်လွယ် သဘောရှိမှုကြောင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ နိုင်ငံရေးငြင်းခုံ ဆွေးနွေးမှုများတွင် မကြာခဏ ဗဟိုချက်ပစ်မှတ် ဖြစ်နေတတ်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခု၏ အထင်ရှားဆုံးလက္ခဏာသတ်မှတ်ချက်များ ဖြစ်သည့် ပြည်နယ်အရေအတွက်၊ အဓိက အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာခွဲဝေခြင်းစသည်တို့ကို အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထား

သည်။ ထိုအချက်များကို ပြောင်းလဲရန် များသောအားဖြင့် ခက်ခဲသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အခြေခံဥပဒေ ပြောင်းလဲပြင်ဆင်မှုများအတွက် အများစုထောက်ခံမှုကို ပုံမှန်အားဖြင့် လိုအပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ အစိုးရနှစ်ရပ်အကြား ဖွဲ့စည်းပုံ ပြင်ဆင်ခြင်း ဆိုင်ရာ ကိုယ်စားပြုမှု အာဏာများ ခွင့်ပြုထားသော်လည်း)။ သို့ရာတွင် မည်သည့်ကိစ္စအတွက် မည်မျှသုံးစွဲရမည်၊ မည်သည့်အခွန်များက အရေးကြီးဆုံး ဖြစ်သည်၊ ဗဟိုအစိုးရထံမှ ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းပေးမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းများအစရှိသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းတခု၏ အဓိကဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ သွင်ပြင်လက္ခဏာများစွာကို အခြေခံဥပဒေများက သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ယင်းကဲ့သို့ သွင်ပြင်လက္ခဏာများစွာကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပြိုင်ဆိုင်မှု နှစ်မျိုးလုံးဖြစ်စေနိုင်သော နိစ္စဉဝင်လုပ်ငန်း (day to day politics) များမှ တဆင့် လုပ်ဆောင်ကြရသည်။

၁.၅။ ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုစနစ်များကို အကဲဖြတ်ခြင်း

ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) ကို လေ့လာရာတွင် ဘဏ္ဍာရေး အစီအမံများကို အကဲဖြတ်ခြင်း ပါဝင်သည်။ အကဲဖြတ်စံချိန်စံညွှန်းများတွင် စီးပွားရေးထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု၊ မျှတစွာ ခွဲဝေမှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ရိုးရှင်းမှု၊ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုအတွက် မက်လုံးများ၊ တာဝန်ခံနိုင်မှု၊ ဟန်ချက်ညီသော တာဝန်ယူမှုနှင့် နည်းလမ်းများ၊ မှန်းဆနိုင်စွမ်းရှိမှု၊ တည်ငြိမ်မှုစသည်တို့ ပါဝင်သည်။ အချို့စံချိန်စံညွှန်းတို့သည် သဘောတရားအရ လက်ခံယူဆရန် ခက်ခဲမှုရှိပြီး မတူသော စံချိန်စံညွှန်းတို့ တခုနှင့် တခု ပွတ်တိုက်မိခြင်းလည်း ရှိသည်။ ၎င်းစံချိန်စံညွှန်းအများစုကို တပြည်ထောင်စနစ်များ (unitary) တွင်လည်း တူညီသော စံချိန်စံညွှန်းများအား ရည်ညွှန်းသည့် တန်ဖိုးများနှင့် နားလည်ယူဆချက်များအပေါ် မူတည်၍ နှစ်သက်သဘောကျသလို ရွေးချယ်ကြသည်။

စီးပွားရေး ထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု (economic efficiency) သည် စီးပွားရေးတွင် အခရာကျသော ကိစ္စဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ရှားပါး

သယံဇာတများကို အလေအလွင့် မရှိအောင် အသုံးပြုရန် အဓိက ဦးတည်ချက်ထားသည်။ ၎င်းစီးပွားရေး ထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု (economic efficiency) ကို ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) က ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ လေ့လာသည်။

- ပထမရှုထောင့်မှာ ပြည်တွင်းဈေးကွက်များ၏ ထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်နယ်တွင်းဒေသခံ ကုန်ထုတ်လုပ်သူများကို ကာကွယ်ပေးသည့် မူဝါဒများကြောင့် ပြည်တွင်းဈေးကွက် ပုံပျက်ပန်းပျက်ဖြစ်အောင် အစိုးရအရပ်ရပ်က ဖန်တီးမိတတ်ကြသည်။ (ဥပမာအားဖြင့် ကုန်စည်ရရှိရေး လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ စည်းမျဉ်းများ (သို့) ရင်းနှီးမြုပ်နှံခွင့် စသည်တို့၌ ဖြစ်သည်။) ထို့အပြင်ပြည်နယ်များအတွင်း အရင်းအနှီးနှင့် လုပ်အား ထိထိရောက်ရောက် စီးဆင်းမှုကိုလည်း အတားအဆီး ဖြစ်စေတတ်သည်။
- အလားတူပင် ချမ်းသာကြွယ်ဝသော ပြည်နယ်များကလည်း အရင်းအနှီးနှင့် လုပ်အားကို ဆွဲဆောင်နိုင်မည့် အခွန်နှုန်း လျှော့ချခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှု ကောင်းကောင်း ပေးဆောင်ခြင်းတို့အတွက် ရှိရင်းစွဲ ပြိုင်ဆိုင်နိုင်စွမ်း အားသာချက်များအစား ဘဏ္ဍာရေးအားသာချက်များ (fiscal advantages) ကို အသုံးပြုကြဖွယ်ရှိသည်။
- နောက်ဆုံးတွင်မူ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ အစီအမံများသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ရိုးရှင်းမှုကိုသာမကဘဲ ယင်းတို့၏ စရိတ်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးများအပါအဝင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကိုပါ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုဆိုင်ရာတွင် ထုတ်လုပ်မှု ကြီးမားလာသည်နှင့်အမျှ ထုတ်ကုန်တစ်ခုချင်း၏ ထုတ်လုပ်မှု ကုန်ကျစရိတ် သက်သာလာခြင်း (economies of scale)၊ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်များ ပြည်နယ်များအကြား ဖြန့်ကျက်

ရောက်ရှိနိုင်ခြင်းနှင့် မတူညီသော လူအုပ်စုများ၏ မတူညီသော သဘောကျနှစ်ခြိုက်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်။

မျှတမှု (equity or fairness) သည်လည်း ဘဏ္ဍာရေး အရအသုံးဆိုင်ရာ ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှု (fiscal debates) များတွင် အခရာကျသည်။ သာတူညီမျှမှု၏ အဓိပ္ပါယ်သည် အမြဲတစေ ရှင်းလင်းမှု မရှိစေကာမူ တူညီသော ဖြစ်ရပ်များနှင့် ကွဲပြားသော ဖြစ်ရပ်နှစ်ခုစလုံးအတွက် ဝေစုအရ မျှတမှု ရှိသော ဖြေရှင်းမှု လိုအပ်သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် မျှတမှု (equity) ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာ နှစ်ခုရှိသည်။

- ပထမတစ်ခုမှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြားမှ ၎င်းတို့၏ တာဝန်ယူမှုများနှင့်ဆိုင်သော ထောင်လိုက် မျှတမှု (vertical equity) နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ အချင်းချင်းကြား မှ ကွဲပြားသော နည်းလမ်းများ၊ လိုအပ်ချက်များနှင့်ဆိုင်သော အလျားလိုက် မျှတမှု (horizontal equity) တို့ ဖြစ်သည်။
- ဒုတိယတစ်ခုမှာ နိုင်ငံသားများအကြားရှိ မျှတမှု (equity) ဖြစ်သည်။ ဗဟိုအစိုးရအနေဖြင့် ဖက်ဒရေးရှင်းတဝှမ်းမှ နိုင်ငံသားများအကြား မညီမျှမှုများကို ဖြေရှင်းခြင်းသည် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြားမှ မညီမျှမှုကို ဖြေရှင်းခြင်းထက် ပိုမိုကြားဝင်စွက် ဖက်သည့် သဘောဆောင်သည်။ ဗဟို (သို့) ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အနေဖြင့် နိုင်ငံသားများနှင့် ပို၍ တိုက်ရိုက်ပတ်သက်လာသည့် အခန်းကဏ္ဍများသို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းသည် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ အဓိကတာဝန်ရှိသည့် နယ်ပယ်များထံသို့ ကျွဲဝင်သွားနိုင်သည့် သဘောရှိသည်။

မျှတမှု (equity) ကို အစိုးရများ အကြားထက်စာလျှင် တဦးတယောက်ချင်း အကြား၌သာ အသုံးပြုသင့်သည်ဟု အချို့က ယုံကြည်ကြသည်။ ၎င်းသည် ပြည်နယ်အားလုံးရှိ ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက်

တူညီသည့် စံနှုန်းသက်မှတ်ချက် ပါဝင်သော စနစ်တခု ဖြစ်လာစေရေး ကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုသော ငြင်းခုံဆွေးနွေးစရာတခု ဖြစ်လာသည်။

ထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု (efficiency) နှင့် မျှတမှု (equity) တို့သည် လိုက်ဖက်ညီနိုင်သကဲ့သို့ ပဋိပက္ခလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မျှတမှုအမြင်မှ ကြည့်လျှင် အလုပ်ကြိုးစားမှုအတွက် ဆုလာဘ်ပေးခြင်းကို အားမပေးခြင်းသည် ထိရောက်သော စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်နိုင်မှုကို ထိခိုက်စေမည် ဖြစ်သည်။ အခြားတဖက်တွင်လည်း မဖွံ့ဖြိုးသေးသော ဒေသများ၌ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံကဏ္ဍများတွင် မျှမျှတတ ခွဲဝေရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် နိုင်ငံ၏ ကြီးပွားတိုးတက်မှုကို တည်ဆောက်ပေးသော ထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု (efficiency) နှင့် မျှတမှု (equity) နှစ်မျိုးစလုံး (ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒတွင် ယေဘုယျ ပိုမိုဖြန့်ကျက်ထားသကဲ့သို့) ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) ၏ စဉ်းစားတွေးခေါ်ချက်တိုင်း၌ ရှိနေတတ်သောကြောင့် အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် ကြုံရဆုံရပါလိမ့်မည်။ အဆိုပါ အရေးပါသော အယူအဆများသည် လွယ်ကူသော အဖြေမထွက်သည့်အလျောက်၊ အလွန်ခြားနားလွန်းသော အနေအထားများအကြား ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု ရှိစေရန်အတွက် အတိုက်အခံသမားများက efficiency နှင့် equity အတွေးအခေါ်ကို တခါတရံ အသုံးချတတ်ကြသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အဓိကကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု (justification) တခုမှာ လူထု၏ အထူးဦးစားပေး ကိစ္စများကို ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများက တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်စေနိုင်မည့် ပိုမိုတာဝန်ယူမှုရှိသော အစိုးရစနစ်တခုကို ဖြစ်ခွင့်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ နောက်ထပ် အခရာကျသော ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှုတခုမှာ တီထွင်ဆန်းသစ်မှုအတွက် မက်လုံးများပေးခြင်း ဖြစ်ပြီး အကြောင်းမှာ အစိုးရအဖွဲ့များသည် တဖွဲ့နှင့်တဖွဲ့ ပြိုင်ဆိုင်ကာ ပိုကောင်းသည့် နည်းလမ်းများကို ကြိုးစားရှာဖွေရင်း အပြန်အလှန် သင်ယူနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ပြိုင်ဆိုင်မှုပုံစံ လွဲမှားပါက ၎င်းတို့ကိုယ်နှိုက်ပင် အခြေအနေများနှင့် သွေဖယ်သွားအောင် ဖန်တီးမိနိုင်သည်။

အချို့အကဲဖြတ် စံနှုန်းများမှာ ဖက်ဒရေးရှင်းတခု၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံ စည်းမျဉ်းများနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ ၎င်းစံနှုန်းတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သည်။

- **ဘဏ္ဍာရေးအစီအမံများ ပြည့်ဝကုံလုံမှုရှိခြင်း (Adequacy)** – အသုံးစရိတ် တာဝန်ယူမှုနှင့် အခွန်စည်းကြပ်ခွင့်အာဏာတို့ အကြား ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော လိုက်ဖက်မှုကို ရှာဖွေရာတွင် ဘဏ္ဍာရေး အစီအမံများ ပြည့်ဝကုံလုံမှုရှိခြင်း (ထောင်လိုက် vertical equity)နှင့် ပတ်သက်၍ စဉ်းစားပုံ နောက်တနည်း)
- **မှန်းဆနိုင်စွမ်းရှိမှုနှင့် တည်ငြိမ်မှု (Predictability and Stability)** – အထူးသဖြင့် အခွန်ရင်းမြစ်များ၊ ချေးငွေဈေးကွက်များနှင့် အလှမ်းဝေးပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အထောက်အပံ့ကို ကြီးကြီးမားမား မှီခိုနေရသော ပြည်နယ်အစိုးရများအတွက်။
- **တာဝန်ခံမှု (Accountability)** – ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ပြည်နယ်အစိုးရများထံ လွှဲပြောင်းပေးငွေများအတွက် ရန်ပုံငွေများ မကြာခဏ ကောက်ခံစုဆောင်းလေ့ရှိသည်။ ပြည်နယ်များ အနေနှင့် ယင်းရန်ပုံငွေများအတွက် မည်သူ့အပေါ်တွင် တာဝန်ခံမည်နည်း။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပေါ်လား၊ ဒေသခံလူထုအပေါ်လား သို့တည်းမဟုတ် နှစ်ခုစလုံးအပေါ်လား။

ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ ဗဟိုအစိုးရများတွင် ပြည်နယ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အရေးပါသော အာဏာများ ရှိနိုင်သည်။ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခွင့် မပြုရန်၊ တရားဝင်အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းရန်၊ ရန်ပုံငွေ လွှဲပြောင်းပေးရာတွင် စည်းကမ်းများ ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ရန်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကို တာဝန်ရပ်ဆိုင်းသည်အထိ လုပ်နိုင်သော အာဏာများ ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့သော စည်းမျဉ်းများသည် ဖက်ဒရယ်မဆန် (သို့) တပိုင်းဖက်ဒရယ် (quasi-federal) ဖြစ်သည်ဆိုသည့် ဝေဖန်မှုများရှိသော်လည်း အဆုံးစွန်ဆိုရသော် ထိုအစီအမံ

များနှင့် ပတ်သက်၍ ရွေးချယ်မှုသည် တနိုင်ငံချင်းစီ၏ ကိစ္စသာဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ တနိုင်ငံချင်းစီ၏ ဦးစားပေးအရာများ၊ တန်ဖိုးများ၊ ပင်မ လူမျိုးများနှင့်မျိုးနွယ်ကွဲ အသိုင်းအဝိုင်းများအကြား ဟန်ချက်ညီမှုစသော အကြောင်းရင်းများ ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကနေဒါနှင့် အိန္ဒိယ ကဲ့သို့သော ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့သည် တပိုင်းဖက်ဒရယ်လက္ခဏာအချို့ ဖြင့် စတင်ခဲ့ကြသော်လည်း အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ အခြား ဖက်ဒရေးရှင်းများက ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ပိုများလာချိန်တွင် ၎င်းတို့က အစဉ်အလာ (classical) ဖက်ဒရယ် ဦးတည်ရာလမ်းအတိုင်း ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုကို ပိုမိုလျှော့ချပေးလာခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ လက်ရှိနှင့် နောက်ခံကြောင်းအရာများ (federal contexts) မှ တဏှာရေးစနစ်များ အကဲဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ယခုခြုံငုံသုံးသပ်ချက် တွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တွေ့ရမည့်အချက်မှာ တကယ့် ဖက်ဒရေးရှင်း တခု၌ပင် တခုတည်းသော အကောင်းဆုံးအစီအမံဟူ၍ မရှိနိုင်ဆိုသော အချက်ပင် ဖြစ်သည်။

အခန်း(၂)

အသုံးစရိတ်တာဝန်ယူမှုများ

၂.၁။ အစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်ပုံစံများ

ပြီးခဲ့သော ရာစုနှစ်အတွင်း စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး နိုင်ငံများ၌ အစိုးရ အသုံးစရိတ် ပမာဏ အလွန်ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အစိုးရအသုံးစရိတ် ကြီးထွားလာသော်ငြားလည်း အောက်ခြေအဆင့် အစိုးရများ၌သာ အဖြစ်များသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ထိုအသုံးစရိတ် ကြီးထွားမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အနည်းငယ်သာ သက်ဆိုင်မှုရှိလိမ့်မည်။ ကြီးမားသော အသုံးစရိတ်အစဉ်များသည် များသောအားဖြင့် လူမှုလိုခြံရေး၊ လူမှုဖူလုံရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍများအတွက် သာ ဖြစ်သည်။ ခေတ်မီအစိုးရများသည် လူတိုင်းချင်း အကျိုးရှိစေမည့် အစီအစဉ်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများ အပါအဝင် ပြည်သူ့ကောင်းကျိုး လုပ်ငန်းများကို ဖြည့်ဆည်းပေးလျက်ရှိရာ ယင်းကဲ့သို့ လုပ်ငန်းများ၌ ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခွဲဝေမှုအတွက် ခိုင်မာသော အစိတ်အပိုင်းများ ရှိလာနိုင်သည်။

ကြီးမားသော အစိုးရ (big government) သည် ကြွယ်ဝသော ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံကြီးများ အားလုံး၏ လူထုဘဝနေထိုင်မှု အစိတ်အပိုင်းတခု ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး နိုင်ငံများ၌ အစိုးရအသုံးစရိတ်သည် အသားတင် ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး (GDP) ၏ ထက်ဝက်ကျော် ခန့်အထိ ရှိပြီး၊ အသုံးစရိတ်အနည်းဆုံး နိုင်ငံများ၌ပင် ဂျီဒီပီ ၏ လေးပုံ တပုံခန့် ရှိတတ်ကြသည်။ အသုံးစရိတ်မြင့်မားသော တိုင်းပြည်များမှသည် အသုံးစရိတ် အလွန်နည်းသော တိုင်းပြည်များအထိ ကျယ်ပြောသော အတိုင်းအတာတွင် ဖက်ဒရေးရှင်းများကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ တိုင်းပြည်များတွင် ဂျီဒီပီ၏ ဝေစုမရရှိသော အစိုးရအသုံးစရိတ်သည် နည်းပါးသည့် သဘာဝရှိသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် စီးပွားရေး လုပ်ကိုင်မှု အများစုသည် အခွန်ရှောင်မှုပါသော ငွေလက်ငင်းပေးစီးပွားရေး (casheconomy) ၏ အပြင်ဘက်သို့ ရောက်နေပြီး အစိုးရ၏ ဝင်ငွေရင်းမြစ်

များမှာ အတော်အတန် အကန့်အသတ်ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးတိုးတက်သော နိုင်ငံများ၏ စေ့စပ်သေချာသော လူမှုလုံခြုံရေး အစီအစဉ်နှင့် လူမှုဖူလုံရေး အစီအစဉ်များကို ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများက များသောအားဖြင့် မတတ်နိုင်ကြပေ။ လက်ရှိနှစ်များအတွင်း အစိုးရများ လက်ရှောင်လာကြသော နယ်ပယ်တခုမှာ ပြည်သူ့ပိုင်လုပ်ငန်းကြီးများ ပိုင်ဆိုင်မှု ဖြစ်ပြီး ရေ၊ လျှပ်စစ်ဓါးကဲ့သို့ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ ငွေကြေးအင်စတီကျူးရှင်းများ၊ သယံဇာတနှင့် စက်မှုကုမ္ပဏီကြီးများ အစရှိသော လုပ်ငန်းများစွာကို ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများသို့ ရောင်းချခြင်းများ ပြုလုပ်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။

လူထုတရပ်လုံးကို ကောင်းကျိုးဖြစ်စေမည့် ကာကွယ်ရေးနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ကဲ့သို့သော ပြည်သူတရပ်လုံးနှင့်ဆိုင်သော ဝန်ဆောင်မှု (public goods) ဟုခေါ်သည့် ပြည်သူ့လုံခြုံရေး လုပ်ငန်းများကို အစိုးရများကသာ ဖြည့်ဆည်းပေးရမည်ဟု စီးပွားရေး သီအိုရီများက ညွှန်းဆိုသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းလုံခြုံရေးလုပ်ငန်းများကို လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်က ထိထိရောက်ရောက် မဖြည့်ဆည်းနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အစိုးရများအနေဖြင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု၊ ပညာရေး၊ လူမှုလုံခြုံရေး အစီအစဉ်၊ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် အဓိကအခြေခံအဆောက်အအုံ အစရှိသော စရိတ်ထောင်းသည့် အစီအစဉ်များကိုလည်း ဖြည့်ဆည်းပေးကြရပြီး တပိုင်း ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု (quasi-public) ဟု တခါတရံခေါ်သော ထိုအစီအစဉ်များသည် လူထုတရပ်လုံးနှင့် တိုက်ရိုက်အသုံးပြုသူ နှစ်မျိုးစလုံးကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အစီအစဉ်များသည် အခွန်ထမ်း သူဌေးသူကြွယ်များထံမှဆိုခဲ့ပါ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အစီအစဉ်များ သုံးစွဲသူလူအများစုထံသို့ ထိထိရောက်ရောက် ပြန်လည်ခွဲဝေပေးသည့် အစိတ်အပိုင်းဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

၂.၂။ အသုံးစရိတ်တာဝန် လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ မူများ

ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism)နှင့် ပတ်သက်သော စာအုပ်စာပေများတွင် အစိုးရများအကြား အသုံးစရိတ်တာဝန် ဝတ္တရားများ လွှဲအပ်ခြင်းအတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း မျိုးစုံကို ပြုစုထားပြီး ဖြစ်သည်။ လက်တွေ့တွင်မူ အခြေခံဥပဒေအများစုတွင် ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားသော်ငြား အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုမူ သွယ်ဝိုက်၍သာ ဖော်ပြထားတတ်သည်။ လွှဲအပ်မှုစည်းမျဉ်းများတွင် ပြည်သူတရပ်လုံးနှင့်ဆိုင်သော ဝန်ဆောင်မှု (public goods) အစီအစဉ်အား လူထုအား အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေနိုင်မည့် အစိုးရအလွှာကိုသာ တာဝန်ယူစေခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုရယူသည့် လူထု၏ တုန့်ပြန်မှုများတွင် ခိုင်မာသော ရလဒ်ကောင်းရှိလာချိန်၌သာ အစီအစဉ် စီမံခန့်ခွဲမှုအာဏာကို ခွဲဝေပေးခြင်း၊ လူတိုင်းချင်းအကြား ကြွယ်ဝမှု ပြန်လည်မျှဝေသည့် သဘောဆောင်သော အစီအစဉ်ကြီးများ တွင်သာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ပါဝင်မှုကဏ္ဍကို ခွင့်ပြုခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။ အစီအစဉ်ကဏ္ဍများတွင် အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံး ပါဝင်ပတ်သက်ကြရန်အတွက် ခိုင်လုံသော အကြောင်းရင်းကိုယ်စီ ရှိသည်။

အခြေခံဥပဒေများသည် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများထက် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုသာ များသောအားဖြင့် သတ်မှတ်ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ သုံးစွဲရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များကို စီမံရသော တာဝန်ဝတ္တရားသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားမှ စီးဆင်းလာခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမနီကဲ့သို့ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုကို အသားပေးသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ (integrated federation) တွင် တူညီ (concurrent) ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ တာဝန်အစီအစဉ်များကို ပြည်နယ်အစိုးရများ (ဒေသန္တရအစိုးရများကတောင်မှ)က စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်သည်ဟု အခြေခံဥပဒေက ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို ခြွင်းချက်အဖြစ် တွေ့ရသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ တာဝန်ဝတ္တရား ခွဲဝေမှုကို အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် မည်သို့ ဆောင်ရွက်မည်နည်း ဆိုသည့်ကိစ္စမှာ အစိုးရ၏ ဆင့်ကဲအာဏာ ခွဲဝေမှု ပုံစံများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စဉ်းစားခြင်း ဆိုသည့် ကိစ္စနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။ အာဏာခွဲဝေမှုကို ထောက်ခံဆွေးနွေးသူများ က ဤဆင့်ကဲအာဏာခွဲဝေမှုပုံစံသည် လူထုကို ပိုမိုရွေးချယ်ခွင့်ပေးထားကြောင်း၊ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ဒေသခံလူထုနှင့် ပိုမိုနီးစပ်မှုရှိပြီး၊ ပိုမိုတာဝန်ယူမှုရှိကြောင်း၊ ပြည်နယ်အစိုးရများစွာသည် မူဝါဒ ဓာတ်ခွဲခန်းများအဖြစ် အသုံးတည့်နိုင်ပြီး တဖွဲ့ထံမှတဖွဲ့ လေ့လာသင်ယူနိုင်ကြောင်း၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် အလွဲသုံးစား အာဏာစုစည်းမှု (abusive concentration of power) ကို တန်ပြန် စစ်ဆေးခွင့် ရရှိကြောင်း ရှင်းလင်းတင်ပြကြသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံသားတဦးချင်း၏ ကိစ္စဝိစ္စများနှင့် နိုင်ငံတဝှမ်း မူဝါဒများ တသတ်မှတ်တည်းဖြစ်ရေးကို ဦးစားပေးသူများကမူ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသည့် အစိုးရပုံစံမျိုးကို ပိုမိုထောက်ခံသည့် သဘောရှိသည်။

ဆင့်ကဲအာဏာ ခွဲဝေမှုရှိသည့် အစိုးရပုံစံကို မည်သို့ပင် ယေဘုယျအားဖြင့် အာသီသရိုကြစေကာမူ အစိုးရအဖွဲ့တစ်စုထံ အထူးတာဝန်ဝတ္တရားများ လွှဲအပ်ခြင်းကိုမူ အဆုံးအဖြတ် ပေးကြရမည် ဖြစ်သည်။ ဘာသာရပ်တခုအဖြစ် စတင်လေ့လာခဲ့ကြသော ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) ၏ အစောပိုင်းသမိုင်းတွင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု (public good) မှ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမည့် ဦးရေနှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးသူအဖြစ် သင့်လျော်သော အစိုးရအလွှာ တရပ်ရပ်တို့အား နှိုင်းယှဉ်မှုကို အထူးအလေးထားခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍသည် တိုင်းပြည်၏ လူထုတရပ်လုံးကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသော public goods တခုဖြစ်ပြီး၊ ဒေသတွင်းကားလမ်းများမှာမူ ကွဲပြားခြားနားစွာပင် ပထဝီသွင်ပြင်အရ အကန့်အသတ်ရှိသော ပြည်သူ့အနည်းအငယ်ကိုသာ အဓိကအကျိုးရှိစေခြင်း ဖြစ်သည်။ Public Goods သီအိုရီသည် ရှင်းလင်းပုံရသော်လည်း လက်တွေ့အသုံးချရာတွင်မူ ရှုပ်ထွေးမှုရှိသည်။ ကာကွယ်ရေးနှင့် ဒေသတွင်း ကားလမ်းများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ဖြောင့်ဖြောင့်

တန်းတန်း မြင်နိုင်သော်လည်း ရဲတပ်ဖွဲ့ကဲ့သို့သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု (public goods) များစွာသည် တမျိုးသားလုံးနှင့် ဒေသခံပြည်သူတို့ နှစ်ရပ်စလုံးကို ပုံစံတမျိုးစီဖြင့် ဝန်ဆောင်မှု ပေးလျက်ရှိရာ ယင်းတို့ကို နယ်နိမိတ်ဘောင် ကန့်သတ်ရန် အခက်အခဲရှိသည်။

ထို့အပြင် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု၊ ပညာရေး၊ ပင်စင်ထောက်ပံ့ကြေး၊ အလုပ်လက်မဲ့အာမခံနှင့် လူမှုဖူလုံရေး အစရှိသော အသုံးစရိတ်များသည် ကဏ္ဍများသည်လည်း ဘဏ္ဍာရေးမြင်ကွင်းကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေသည်။ အသုံးစရိတ် တိကျသေချာစေရေးနှင့် ဒေသန္တရအတွင်း တုံ့ပြန်မှုရှိခြင်း စသော အကြောင်းပြချက်များအတွက် ၎င်းအစီအစဉ်များ စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို အကောင်းဆုံးဖြေလျှော့ပေးရန် လိုအပ်သော်လည်း တနိုင်လုံးရှိ နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် အလွန်ကွဲပြားခြားနားသော ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ကြုံတွေ့ရနိုင်ပြီး၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုအတွက် အတားအဆီးများ ရှိလာနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ မျှတရေး (equity) နှင့် အစီအစဉ် တည်တံ့ခိုင်မြဲမှု (program integrity) တို့အတွက် ဗဟိုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် ကဏ္ဍတခု ရှိသင့်သည်။ ဤအချက်သည် ပြည်နယ်များက ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းသည် အကျိုးတစုံတရာ ဖြစ်ထွန်းရန်မရှိနိုင်သည့် ကလေးသူငယ် ထောက်ပံ့ကြေး၊ ပင်စင်ထောက်ပံ့ကြေးစသော ပြည်နယ်တခုချင်း လိုအပ်ချက်အပေါ် မူတည်၍ပေးသော ဆိုင်ရာငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှုများ အတွက် မှန်ကန်သည်။ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးသည် တာဝန်ခွဲဝေယူရာ၌ ဟန်ချက်ညီမှု တခုခုကို ရှာဖွေရန်လိုသည်။

လက်တွေ့တွင်မူ ဖက်ဒရေးရှင်း အများစုတွင် အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားကို အဓိကခွဲဝေရာတွင် fiscal federalism သီအိုရီများကို အနည်းငယ်သာ ကိုးကား၍ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သီအိုရီစည်းမျဉ်းများသည် ဖက်ဒရယ် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရန် စဉ်းစားနေဆဲ နိုင်ငံများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ပြန်လည်ထိန်းညှိရန် ကြံဆောင်နေသော ထူထောင်ပြီး ဖက်ဒရေးရှင်းများအတွက် အသုံးဝင်နိုင်သည်။

၂.၃။ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေး အာဏာခွဲဝေမှု ပုံစံဖက်ဒရယ်စနစ် (Integrated federalism) နှင့် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွားပုံစံ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Dualist federalism)

ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်း သွားပုံစံ (dualist) ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အစိုးရများက ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ပြဋ္ဌာန်းသော အစီအစဉ်များကို စီမံအုပ်ချုပ်ကြသော်လည်း ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေးသော အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated) ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင်မူ ပြည်နယ်များက သတ်မှတ်နယ်ပယ်များ၌ ဖက်ဒရယ် အစိုးရပဒေများဖြင့် အုပ်ချုပ်ကြသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် ၎င်း ပုံစံနှစ်မျိုးစလုံး၏ အစိတ်အပိုင်းများ ရှိကြသည်။ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲ လုပ်ဆောင်မှု အသားပေး အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated) ဖက်ဒရေးရှင်း များရှိ ပြည်နယ်များသည် အရေးပါသော အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ (သို့) အသုံး စရိတ်ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ ရရှိထားသော်လည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ပိုင်ခွင့် အာဏာကို ကန့်သတ်ခံထားရသည်။ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွားပုံစံ (dualist) ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ ပြည်နယ်များတွင်မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ မူအရ ရေးဆွဲထားသော အစီအစဉ်များကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန် တာဝန်မရှိသော်လည်း ထပ်တူပြု အာဏာနယ်ပယ်များနှင့် သတ်မှတ်ချက်ပါသော ထောက်ပံ့ကြေး လွှဲပြောင်းမှုအပေါ် ကြီးမားစွာ မှီခိုစေခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ အာဏာ များကို ကန့်သတ်ထားနိုင်သည်။

ဗြိတိသျှကိုလိုနီဘဝမှ ဖက်ဒရေးရှင်းများ ဖြစ်လာကြသည့် (အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ သြစတြေးလျ) တိုင်းပြည်များသည် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွားပုံစံ ဖက်ဒရယ် စနစ် (dualist) ပုံစံအပေါ် အခြေခံထားသောကြောင့် နိုင်ငံ တဝှမ်း ဖက်ဒရယ် အစိုးရဌာနများ ထားရှိကာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အစီအစဉ် များကို ဖြန့်ဖြူးဆောင် ရွက်ကြသည်။ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်အကြား သီးသန့်

အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွားပုံစံ (dualist) ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ထပ်တူပြုအာဏာနယ်ပယ်များရှိပြီး (ဥပမာ-ကနေဒါ မှ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ) ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရဌာနများ အပြိုင်ယှဉ်၍ လုပ်ကိုင်နေသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ၎င်းနှင့်မတူဘဲ Continental စနစ်များ ကျင့်သုံးသည့် (ဂျာမနီ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ သြစတြေးလျ၊ စပိန်) တို့တွင် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေး အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated) ပိုမိုပီပြင်ပြီး၊ တူညီအာဏာ နယ်ပယ်များတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အစီအစဉ်များကိုသာ ပြည်နယ်အစိုးရများက စီမံအုပ်ချုပ်ကြသည်။ လက်တင်အမေရိက ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် အခြေခံအားဖြင့် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွား (dualist) ပုံစံကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများ ဖြစ်ကြပြီး၊ တောင်အာဖရိကသည် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေး အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated) ဖက်ဒရေးရှင်းဖြစ်ကာ နိုက်ဂျီးရီးယား၊ အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်တို့မှာ ပုံစံနှစ်မျိုးလုံး၏ စနစ်များ ရောနေသည်။

စနစ်နှစ်မျိုးလုံးတွင် အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက်များ ရှိကြသည်။

- မူအရ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေး အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated model) သည် အမျိုးသားအဆင့်မူဝါဒဘောင် သတ်မှတ်ချက်ကို ထောက်ပံ့ဖြည့်ဆည်းပေးပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ၎င်းမူဝါဒဘောင်တို့အား ဒေသန္တရနယ်မြေအတွင်း ဖြစ်ရပ်များအပေါ် မူတည်၍ လိုက်လျောညီထွေစွာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင်မူ ယင်းကဲ့သို့ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဥပဒေများသည် များသောအားဖြင့် အလွန်အမင်း တိတိကျကျ ညွှန်ကြားထားပြီး ပြည်နယ်များအားလွတ်လပ်စွာလုပ်ပိုင်ခွင့်အနည်းငယ်သာပေးထားသည်။ ဂျာမန်ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပြည်နယ် (lander) အစိုးရများအား ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်သည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရဥပဒေပြဋ္ဌာန်း

မှုနှင့် ပတ်သက်၍ Bundesrat အထက်လွှတ်တော်တွင် မဲပေးရန် အခွင့်အာဏာပေးထားခြင်းအားဖြင့် အထက်ပါ အခက်အခဲကို ဖြေရှင်းသည်။ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းစည်းကမ်းသည် အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော် နှစ်ခုစလုံးမှ လူများစု အတွက် မကြာခဏ ရှေ့မတိုးသာ နောက်မဆုတ်သာ အကြပ်အတည်း ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ပြီး နောက် ယခုအခါ အထက်လွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက် လိုအပ်သော ဥပဒေအနည်းငယ်သာ ရှိတော့သည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင်လည်း ဒေသန္တရအကျိုးစီးပွားနှင့်သာ ဆိုင်သော ကဏ္ဍများသို့ ဝင်ရောက်နိုင်ရေးအတွက် ဗဟိုအစိုးရ၏ ဥပဒေမူဘောင် အသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ရန် အစီအမံသစ်များဖော်ဆောင်ရာတွင် ဗဟိုအစိုးရ အနေဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရအချို့နှင့် ညှိနှိုင်းမှု ပြုလုပ်ရခြင်းက သို့သော် အလွန်အကျွံ အကျပ်အတည်းတွေ့ရသည့် ကိစ္စများ ရှိသည်။

- ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွား (dualist) ပုံစံသည် အကျပ်အတည်းတွေ့မှု နည်းပါးစေသည့် လက္ခဏာရှိသော်လည်း အစီအစဉ်နှစ်ခု ထပ်နေခြင်း (သို့) အစီအစဉ်တခုနှင့် တခု ဝိရောဓိဖြစ်နေခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဤစနစ်တွင် ပြည်နယ်များသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရဥပဒေများကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန် တာဝန်မရှိသော်လည်း ထပ်တူပြုအာဏာကဏ္ဍတွင်ကား ဖက်ဒရယ်ဥပဒေက (ပြည်နယ်ဥပဒေအပေါ်) လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ (လက်လှမ်းမမီသော ကဏ္ဍများတွင် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အစီအစဉ်များကို လွှမ်းမိုးရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ၎င်း၏ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာ (spending power) ကို အသုံးပြုနေခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်အကြား သီးသန့်အာဏာများ ခွဲဝေကျင့်သုံးသော နှစ်လမ်းသွားပုံစံ (dualist) ဖက်ဒရေးရှင်းများမှာ အထူးသဖြင့် အငြင်းပွားစရာ ဖြစ်နေသည်။)

၂.၄။ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာ

ဖက်ဒရေးရှင်း အများစုသည် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးအား ၎င်းတို့၏ ဥပဒေပြုခွင့် အာဏာထက် ကျော်လွန်၍ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်ပြုထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍကို သိသိသာသာ တင်ရန်အတွက် ယင်းကဲ့သို့ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာကို အသုံးပြုလေ့ရှိပြီး ထပ်တူပြုအာဏာ (concurrent power) နည်းသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အထူးသဖြင့် တွေ့ရသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအားလုံး၌ အစိုးရတရပ်၏ အထူးသီးသန့်အာဏာ ရရှိထားသော ကဏ္ဍများတွင် နောက်အစိုးရတရပ်က ဥပဒေပြုခွင့် မရှိပေ။ သို့ရာတွင် အခွင့်အာဏာအများစုမှာ အထူးသီးသန့်ချည်း မဟုတ်သည့်တိုင်၊ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် ထပ်တူပြုအာဏာကဏ္ဍများတွင်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရဥပဒေကသာ အမြဲတစေ အရေးပါလေ့ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေး အာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated) ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ ယင်းကဲ့သို့ ထပ်တူပြုအာဏာ ကဏ္ဍများတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများက တဏှာငွေထိထိရောက်ရောက် သုံးနိုင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဥပဒေများကို ပြည်နယ်များက ထိရောက်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်မည့် အခြေခံတာဝန်ဝတ္တရားများ အပ်နှင်းထားသည့် အခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ ရှိကြသည်။

အဆိုပါ ဥပဒေပြုခွင့်နှင့် အုပ်ချုပ်စီမံခွင့် အာဏာခွဲဝေမှုအပြင် ဖက်ဒရေးရှင်းအများစု၌ အစိုးရများအား ၎င်းတို့ ဥပဒေမပြုနိုင်သော ကဏ္ဍများတွင်ပင် မည်သည့်ကိစ္စမဆို ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်ပြုသည့် အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ခုံရုံးဥပဒေများ ရှိကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခြေခံဥပဒေက ပြည်နယ်များအား ပညာရေးကဏ္ဍကို အပ်နှင်းထားသော်လည်း ယင်းကဏ္ဍတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ငွေကြေးသုံးစွဲသည့် အစီအစဉ်များ လုပ်ဆောင်ခြင်းကို (ဥပဒေပြုရေးအား မစွက်ဖက်သရွေ့) တားဆီး၍ မရပေ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ၎င်း၏ ဥပဒေပြုအာဏာ လက်လှမ်းမမှီသော ကဏ္ဍများ၌

ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ အစီအစဉ်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များကို လွှမ်းမိုးရန်အတွက် အဆိုပါ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာကို မကြာခဏအသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထပ်တူပြုအာဏာသက်ရောက်မှု နည်းပါးပြီး၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက လွှမ်းမိုးလိုသော အရေးကြီးကဏ္ဍများတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများက သီးသန့်ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာ ရရှိထားသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံများ၌ အရေးကြီးဆုံးမှာ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာပင် (spending power) ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့ရှိ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာနှင့် ပတ်သက်သည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ

ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံများမှ ဗဟိုအစိုးရများတွင် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အာဏာထက် ကျော်လွန်သော ကဏ္ဍများ၌ ငွေကြေးသုံးစွဲရန် တိကျရှင်းလင်းသော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရှိကြသည်။ စပိန်နိုင်ငံမှ ဗဟိုအစိုးရသည် ထိုနည်းတူဖြစ်သော်လည်း ခုံရုံးများက ချမှတ်ထားသော တင်းကျပ်သော အကန့်အသတ်များရှိသည်။ သမ္မတရင့်ဖက်ဒရယ်သုံးနိုင်ငံဖြစ်သည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတို့၏ အခြေခံဥပဒေများတွင်မူ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသော်လည်း ၎င်းအာဏာကို အတိုင်းအတာတခုအထိ အသီးသီး အသုံးပြုကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာကို ခွင့်ပြုရန် အထွေထွေလူမှုလုံခြုံရေး အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သည့် ဖက်ဒရယ်အာဏာကို ဗဟိုတရားရုံးက ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံတွင်မူ ဗဟိုတရားရုံးက ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ် ငွေသုံးစွဲခွင့် အာဏာများကို အတည်ပြုခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်း မပြုသော်လည်း ပြည်နယ်အစိုးရ အခွင့်အာဏာရှိသော ကဏ္ဍများတွင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းသည့် ပုံစံဖြင့် မဟုတ်ဘဲ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာများကို ဖက်ဒရယ် အစိုးရက ယခင်က များစွာ အသုံးပြုခဲ့ဖူးသည်။ သို့ရာတွင် မကြာသေးမီက ဖက်ဒရယ်ပြည်နယ်သဘောတူညီမှုအရ ပြည်နယ်အစိုးရများ၊ အခွင့်အာဏာရှိသော ကဏ္ဍ

များတွင် ငွေကြေးသုံးမည့် စီမံချက်အသစ်များအတွက် ပြည်နယ် အစိုးရအများစု၏ အတည်ပြုချက် ရယူရန် လိုအပ်ပြီး အချို့ အခြေအနေ သတ်မှတ်ချက်များ၌ ပြည်နယ်အစိုးရများအား လျော်ကြေးတောင်းခံခွင့် ပြုထားသည်။ ဆွစ်ဇာလန်အခြေခံဥပဒေတွင်မူ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။ သို့သော် လက်တွေ့တွင်မူ ဖက်ဒရယ်ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာအပေါ်စစ်ဆေးမှုကို ဆန္ဒခံယူပွဲမှ တဆင့်သာလျှင် ပြုလုပ်ခွင့်ရှိပြီး ထိုကဲ့သို့ ကိစ္စလည်း တခါမှ မဖြစ်ဖူးခဲ့ပေ။ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေးအာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated) ဖက်ဒရေးရှင်းများအတွက်မူ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာအပေါ် အငြင်းပွားမှု နည်းပါးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျာမနီတွင် ထပ်တူပြုအာဏာသက်ရောက်သော ကဏ္ဍများစွာရှိပြီး ယင်းကဏ္ဍများတွင် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေကို ပြည်နယ် (lander) အစိုးရအများစု၏ မဲအတည်ပြုချက်ကိုရယူပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများကိုယ်တိုင် စီမံအုပ်ချုပ်ကြသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံမှာမူ သီးသန့်ထူးခြားမှုရှိပြီး ဖက်ဒရယ် ဥပဒေပြုအာဏာရှိသော ကဏ္ဍများတွင်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ငွေကြေးသုံးစွဲခြင်းကို အခြေခံ ဥပဒေခုံရုံးက တင်းကြပ်ထားသည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာကို နည်းလမ်းသုံးသွယ်ဖြင့် အသုံးပြုကြသည်။

- ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ အထွေထွေရန်ပုံငွေ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းများ (general-purpose transfers) ပြုလုပ်၍ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများပြည့်မီစေရေးအတွက် ငွေကြေးစွမ်းရည်တိုးမြှင့်ပေးခြင်း။
- ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ သတ်မှတ်ချက်ပါဝင်သော အစီအစဉ်များအတွက် ရန်ပုံငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်း (conditional program

transfers) (ပြည်နယ်အစိုးရများက ယင်းကဲ့သို့ အစီအစဉ်မျိုးကို သတ်မှတ်ထားသည့် စံချိန်စံနှုန်းအတိုင်း အကောင်အထည်ဖော် ရန် လိုအပ်သည်။)

- ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ သီးသန့်အခွင့်အာဏာဟု ပုံမှန်အားဖြင့် ရှုမြင်ထားသော ကဏ္ဍတစ်ခုတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက တိုက်ရိုက် စီမံအုပ်ချုပ်သော အစီအစဉ်များ ဖန်တီးခြင်း။

ပထမငွေကြေး သုံးစွဲခွင့်အာဏာအပေါ် ပြည်နယ်အစိုးရများအနေနှင့် ပြဿနာမရှိသကဲ့သို့ တတိယတခုသည်လည်း တွေ့ရခဲသည့် အာဏာ ဖြစ်သည်။ အငြင်းပွားစရာ အကောင်းဆုံးမှာ ကန့်သတ်ချက်ပါဝင်သော ရန်ပုံငွေလွှဲပြောင်းမှု (conditional transfers) ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်အစိုးရ၏ သီးသန့်အခွင့်အာဏာရှိသော ကဏ္ဍများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား ထိထိ ရောက်ရောက် လွှမ်းမိုးခွင့်ပြုထားသော အာဏာဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့ သို့ လွှမ်းမိုးမှုသည် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ဦးစားပေး အစီအစဉ်များ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပြီး အထူးသဖြင့် ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပြိုင်တူ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ရမည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဗဟိုအစိုးရ - အာဏာရပါတီ အား အလွန်အမင်းထောက်ခံသော ပြည်နယ်အစိုးရများထံ အစီအစဉ် ရန်ပုံငွေများ ပိုမိုလွှဲပေးခြင်းဖြင့် ဘက်လိုက်မှုရှိသော ကိစ္စမျိုး ရှိလာနိုင် သည်။

ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာကို ကာကွယ်ပြောဆိုသူများက ၎င်းအာဏာသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများအား အမျိုးသားအဆင့် ဦးစားပေးကိစ္စများ၊ ပြောင်းလဲနေ သော ဖြစ်ရပ်များအပေါ် အသားတကျ တုံ့ပြန်တတ်အောင် ပြုလုပ်ပေး သည်ဟု စောဒကတက်ကြသည်။ ၎င်းငွေကြေး သုံးစွဲခွင့်အာဏာသည် ဖော်ဒန်အကြိုခေတ် (pre-modern era) တွင် အခြေခံဥပဒေများ ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသော သက်တမ်းရှည်ဖက်ဒရေးရှင်းများနှင့် အထူးသဖြင့် သင့်တော်သည်။ ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာ အသုံးပြုခြင်းကို ဖက်ဒရယ်

အစိုးရ အကျိုးစီးပွား အမျိုးသားအဆင့်စံနှုန်း သတ်မှတ်ချက်ပါသော ကဏ္ဍများ (ဥပမာအားဖြင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေး) တွင် များသောအားဖြင့် တွေ့ရပြီး ဖက်ဒရယ်၏ အကျိုးစီးပွားသက်သက်၊ ပြည်နယ်၏ အကျိုးစီးပွားသက်သက်ဟု လုံးလုံးလျားလျား သတ်မှတ် နိုင်သောကဏ္ဍကြီးများမှာ နည်းပါးသည်ဟူသော အမြင်နှင့်လည်း ကိုက်ညီ မှုရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ လက်တွေ့တွင် ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့် အာဏာသည် ဖက်ဒရေးရှင်းအားလုံးနီးပါး၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုတွင် အရေးကြီးသော အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အရေးပါသော အထူးဥပဒေပြုခွင့်အာဏာ ရရှိသည့် ပြည်နယ်အစိုးရများရှိသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အထူးသဖြင့် ပိုမို အရေးပါသည်။ များသောအားဖြင့် ၎င်းအာဏာကို မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြု သည်ဆိုသော ကိစ္စမှာ ပို၍ အရေးကြီးသည်။

- ပြည်နယ်များ၏ သဘောထား အတန်အသင့် လိုအပ်သော နိုင်ငံရေးအရ သဘောတူညီထားသော စည်းမျဉ်း (ကနေဒါ) (သို့) ဥပဒေကြောင်းအရ ခွင့်ပြုသည့် စည်းမျဉ်း (ဂျာမနီ) များ ရှိနိုင်သည်။
- အမျိုးသားအဆင့် ရည်မှန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီမည့် အစီအစဉ် များပြည့်မီစေရေးအတွက် ပြည်နယ်များအား လှုပ်သာလှည့်သာ ရှိအောင် ခွင့်ပြုထားသည့် သတ်မှတ်ချက်အဆင့် အမျိုးမျိုးလည်း ရှိနိုင်သည်။

အဆိုပါကိစ္စများကို အခန်း(၅)တွင် ဆက်လက် ဆွေးနွေးထားသည်။

၂.၅။ အသုံးစရိတ်တာဝန်ဝတ္တရားများခွဲဝေခြင်း

ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးသို့ အာဏာခွဲဝေပေးရာတွင် အရေးကြီးသည့် ဘုံတူညီမှုများရှိသကဲ့သို့ သိသာထင်ရှားသော ကွဲလွဲမှုများလည်း ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်များ၌ အခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံမှုဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများထက် အသုံးစရိတ် တာဝန်ဝတ္တရားများ ခွဲဝေရာတွင် ပိုမို ကြီးမားသော ဘုံတူညီမှု ကိစ္စရပ်များရှိသည်။

အစိုးရ၏ အကြီးမားဆုံး အသုံးစရိတ်အစီအစဉ်မှာ အထူးသဖြင့် ကာကွယ်ရေး၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ပြည်နယ်တစ်ချင်းသို့ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းပေးခြင်းများ၊ လူမှုအထောက်အပံ့အမျိုးမျိုး၊ ပညာရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ၎င်းကဏ္ဍများနှင့် ဆက်စပ်သည့် အဓိက ဥပဒေပြုအာဏာများ ခွဲဝေထားသည့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပုံစံများနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါတို့ကို ကြည့်၍ သိနိုင်သည်။

- **ကာကွယ်ရေး** - ကာကွယ်ရေးသည် အမြဲတစေ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ၏ အစီအစဉ်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း ဩစတြေးလျနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် အရံစစ်အင်အား စုဆောင်းရန် အလို့ငှါ ပြည်နယ်များအတွက် ကာကွယ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အကန့်အသတ်ဖြင့် ခွင့်ပြုထားသည့် အနေအထားတစ်ခု ပေးထားသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ်သည် ဂျီဒီပီ၏ နှစ်ရာခိုင်နှုန်းမှ လေးရာခိုင်နှုန်းခန့်သာ ရှိသော်လည်း ရပ်ရှားနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်သာ သိသိသာသာ ပိုများသည်။
- **ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု** - စရိတ်မြင့်မားသည့်အလျောက် တနေ့တခြား ကြီးထွားလာသော ယင်းကဏ္ဍ (အစိုးရ ဂျီဒီပီ၏ ၁၅-ရာခိုင်နှုန်းခန့်အထိ သုံးစွဲ) တွင် အဓိကအစီအစဉ်များကို

ပြည်နယ်အစိုးရများက များသောအားဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်ကြသော်လည်း ကျန်းမာရေးအစီအစဉ်များ ပုံဖော်ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ၎င်း၏ ဥပဒေပြုအာဏာ (သို့) ငွေကြေးသုံးစွဲခွင့်အာဏာ တို့မှတစ်ဆင့် အဓိကနေရာမှ ပါဝင်လုပ်ဆောင်လေ့ ရှိသည်။ အချို့သော အစီအစဉ်များကိုမူ ဖက်ဒရယ် အစိုးရက တိုက်ရိုက်စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်သည်။ (စစ်မှုထမ်းဟောင်းများ၊ ပင်စင်ထောက်ပံ့ကြေး ခံစားသူများ၊ မူလအစ နေထိုင်သူများ - aboriginals)

- **အလုပ်လက်မဲ့ အာမခံကြေး၊ ဝင်ငွေလုံခြုံမှု၊ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် ပင်စင်ထောက်ပံ့ကြေးများ** - ဤအစီအစဉ်များသည် ထပ်တူပြု (concurrent)၊ ပူးတွဲ (joint) (သို့မဟုတ်) ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများဖြစ်ပြီး ရှားရှားပါးပါး ခြွင်းချက်များ (အနိမ့်တွင် အလုပ်လက်မဲ့ အာမခံအတွက် ပြည်နယ်များက တာဝန်ရှိပြီး ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် ဩစတြေးလျတွင် လူမှုဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ပြည်နယ်အစိုးရများက တာဝန်ယူသည်)လည်း ရှိသည်။
- **ပညာရေးနှင့် သုတေသန** - မူလတန်းနှင့် အလယ်တန်းပညာရေးကို ပြည်နယ်အစိုးရများကသာ အမြဲတစေ စီမံအုပ်ချုပ်လေ့ ရှိကြသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံတွင် ပိုမိုအသာစီးရမှု (paramountcy) ပါဝင်သော ထပ်တူပြုအာဏာရှိနိုင်သည်။ အလယ်တန်း (သို့) အထက်တန်းလွန်ပညာရေးတွင်မူ ရှင်းလင်းသော ခွဲဝေမှု ပုံစံမျိုးမရှိသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရများကသာ အဓိကကျသော ကဏ္ဍမှ များသောအားဖြင့် ပါဝင်ကြသည်။ (တခါတရံ အလယ်တန်း (သို့) အထက်တန်းလွန် တက္ကသိုလ် ကောလိပ်များနှင့် ဆိုင် သည့် သီးသန့် အခွင့်အာဏာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ တခါတရံ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အထူးသဖြင့် ပညာသင်ထောက်ပံ့ကြေး) သုတေသန အသုံးစရိတ်တွင်မူ ဖက်ဒရယ် အစိုးရများကသာ များသောအားဖြင့် ဦးဆောင်စီမံကြသည်။

- **အခြေခံအဆောက်အအုံ** - အဓိကကျသော အခြေခံ အဆောက်အအုံ ကဏ္ဍ၌ အကောင်အထည် ဖော်မှုအပိုင်းကို ပြည်နယ်အစိုးရများက လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက သော့ချက်ကျသော စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ခြင်း ကဏ္ဍများကိုလည်း ရယူထားသော်လည်း ဒေသ (ပြည်နယ်) တွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံများသည် များသောအားဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားဖြစ်သည်။ ဤကဏ္ဍသည် အများပိုင်ကဏ္ဍနှင့် ပုဂ္ဂလိပိုင်ကဏ္ဍတို့အကြား ကြီးကြီးမားမား ကွဲပြားနေသော ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်ပြီး ကိစ္စရပ်အတော်တော်များတွင် အများပိုင်ကဏ္ဍသည် အချိန်နှင့်အမျှ မှေးမှိန်းလျက်ရှိသည်။ မူအားဖြင့် အမျိုးသားအဆင့် အရေးပါသော အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရများအနေနှင့် အာရုံစိုက်သင့်သော်လည်း နိုင်ငံရေးအကြောင်းရင်းများကြောင့် (ပြည်နယ်) ဒေသတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများတွင်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရများ မကြာခဏ ဝင်ရောက်ပတ်သက်လျက်ရှိသည်။
- ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ဗဟိုအစိုးရများနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ် ခွဲဝေမှုတွင် သိသိသာသာ ကွဲပြားမှုများရှိသည်။ အစိုးရများကြား အပြန်အလှန် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုအပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်သည် စုစုပေါင်း အစိုးရ အသုံးစရိတ်၏ ၃၂-ရာခိုင်နှုန်း (ဆွစ်ဇာလန်) နှင့် ၈၆-ရာခိုင်နှုန်း (မလေးရှား) အထိရှိသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအတော်များများတွင် အသုံးစရိတ်အပေါ် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ပိုမိုဖြေလျှော့လာသည့် လက္ခဏာပင် ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ အသုံးစရိတ် ကွဲပြားမှုများသည် ရန်ပုံငွေမလွှဲမီ ဝင်ငွေခွဲဝေမှုပုံစံ ကွဲပြားမှုများထက် နည်းသော်ငြားလည်း ကျယ်ပြန့်မှု ရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ်ပုံစံများ

အစိုးရအချင်းချင်းကြား ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုအပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တိုက်ရိုက်အသုံးစရိတ် (စုစုပေါင်းအသုံးစရိတ်)၏ ၃၅ မှ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း အကြား) သာရှိသော ဖက်ဒရေးရှင်းများမှာ ဆွစ်ဇာလန်၊ ကနေဒါ၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဂျာမနီတို့ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အသုံးစရိတ်မှာ အနည်းဆုံးဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဤအချက်သည် ဂျာမနီ နှင့် ဆွစ်ဇာလန်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ပြဋ္ဌာန်းသော အစီအစဉ်များကို ပြည်နယ်အစိုးရများက ဖြန့်ဖြူးပေးရန် တာဝန်ဝတ္တရားရှိမှုကို ထင်ဟပ်စေပြီး ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် ကနေဒါတွင်မူ အသုံးစရိတ် တာဝန်ဝတ္တရား သာမကဘဲ ဥပဒေပြုရေး တာဝန်ဝတ္တရားများကိုပါ ပိုမိုခွဲဝေပေးကြောင်း ထင်ဟပ်နေသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစု (အိန္ဒိယ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ရပ်ရှား၊ တောင်အာဖရိက၊ စပိန်၊ သြစတြေးယား၊ မက္ကဆီကိုတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အသုံးစရိတ်သည် ၄၅ မှ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းအကြားတွင် ရှိသည်။ သြစတြေးလျ၊ နိုက်ဂျီးရီးယား၊ ဘရာဇီး စသော ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ အသုံးစရိတ်သည် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါး ရှိသော်လည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများလွန်းသော ဖက်ဒရေးရှင်းများဖြစ်သည့် ဗင်နီဇွဲလား (၇၈-ရာခိုင်နှုန်း)နှင့် မလေးရှား (၈၄-ရာခိုင်နှုန်း) တို့ကို မမီသေးပေ။

၂.၆။ လုပ်ပိုင်ခွင့်-ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် မထောက်ပံ့ခြင်း

ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့တွင် ဗဟိုအစိုးရသည် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုမရှိဘဲ အသုံးစရိတ်တာဝန် ဝတ္တရားများနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်နယ်အစိုးရများအပေါ် မူများချမှတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့အပြင် စံနှုန်းများ ပြည့်မီစေရန် ပြည်နယ်အစိုးရများအပေါ် အခြေခံဥပဒေအရ ချမှတ်ထားသည့် စည်းမျဉ်းများလည်းရှိသည်။

သုံးစွဲခွင့်အာဏာရှိခြင်း (authority) နှင့် သုံးစွဲရန် တာဝန်ဝတ္တရားရှိခြင်း (obligation) တို့အကြားတွင် သိသိသာသာ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိသည်။ ဂျာမနီနှင့် စပိန်ကဲ့သို့ ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှု အသားပေးအာဏာခွဲဝေမှုပုံစံ (integrated) ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေနှင့် အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသကဲ့သို့၊ တချိန်တည်းတွင် ၎င်းတာဝန်များ ကျေပွန်စေရန်အတွက် လုံလောက်သော အခွန်ငွေ ကောက်ခံခွင့်အာဏာ (သို့) ရန်ပုံငွေ လွှဲပြောင်းလက်ခံရရှိမှုတို့ ရရှိမည်ဟု ပုံမှန်အားဖြင့် မျှော်လင့်ကြသည်။ သို့ရာတွင် သုံးစွဲရန် တာဝန်ဝတ္တရားရှိသည့် ကိစ္စများအတွက် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေ ဖြည့်ဆည်းပေးမှုမရှိသည့် ဖြစ်ရပ်များလည်း ရှိနိုင်သည်။ ၁၉၉၀-ခုနှစ်များတွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ ဆာလန်းနှင့် ဘရီမင်ပြည်နယ် အစိုးရများက ဂျာမနီနိုင်ငံအဝန်း တန်းတူညီမျှ ပေးထားသော အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများ လုပ်ဆောင်ပေးရမည့် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရား ကျေပွန်နိုင်ရန် လုံလောက်သော ရန်ပုံငွေရရှိခြင်း မရှိဟူသော အချက်ဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို အောင်မြင်စွာ တရားစွဲ ဆိုခဲ့ဖူးသည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ယင်းကဲ့သို့ ထောက်ပံ့ငွေမျိုးကို အနာဂတ်ကာလတွင် ဖက်ဒရယ်အရေးပေါ် အခြေအနေမျိုး၌သာ ရရှိနိုင်မည် ဟု အခြေခံဥပဒေခုံရုံးက ဆုံးဖြတ်ပေးခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ရာ အနာဂတ်ကာလတွင် ယင်းကဲ့သို့ ထောက်ပံ့ငွေများကို ပြည်နယ်တစ်ခုတည်းအနေနှင့် တောင်းခံရန် များစွာမှပင် ပိုမိုခက်ခဲသွားတော့မည်ဖြစ်သည်။ ဘရာဇီးနှင့် တောင်အာဖရိက ကဲ့သို့သော အခြေခံဥပဒေအချို့တွင် အကြီးစားစရိတ် ကုန်ကျမှုဖြစ်နိုင်သော အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများအတွက် စည်းကမ်းနှင့်

အခွင့်အရေးအမျိုးမျိုး ရေးဆွဲ ထားသော်လည်း များသောအားဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ် ပေးနိုင်ခြင်း မရှိပေ။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်များအား ဖက်ဒရယ်မူဝါဒ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် အခွင့်အာဏာများ ချမှတ်ပေးနိုင်သည့် ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ရရှိထားသည်။ ၁၉၇၀-ခုနှစ်များနှင့် ၁၉၈၀-ခုနှစ်များအတွင်း ၎င်းအခွင့်အာဏာနှစ်ခု၊ သုံးခု ခန့် နှစ်စဉ် ရှိခဲ့သော်လည်း ပြည်နယ်များက များသောအားဖြင့် ရန်ပုံငွေ မရ (သို့) ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှု မရှိဟု စောဒကတက်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၀-ခုနှစ်များတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ၎င်းလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အသုံးပြုခြင်းကို ကန့်သတ်လိုက်သော်လည်း အကြမ်းဖက်ဝါဒ နှိမ်နှင်းရေး ကဲ့သို့သော အလွန်အမင်း စရိတ်ထောင်းသည့် အခွင့်အာဏာ ချမှတ်ခြင်း ကိုမူ တားဆီးခြင်း မပြုပေ။ ဖက်ဒရယ် အစီအစဉ် ထောက်ပံ့ကြေးနှင့် တွဲထားသော စရိတ်ထောင်းသည့် ကိစ္စရပ်များကိုလည်း ပြည်နယ်များက စောဒကတက်ကြပြီး ယင်းတို့ကို 'ထောက်ပံ့ငွေမရသော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ (unfunded mandates)' များဟု မကြာခဏ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

အခန်း(၃)

အခွန်စနစ်များ ဖွဲ့စည်းပုံ

၃.၁။ ကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ်မှ ရရှိသော ဝင်ငွေ၊ ခွဲဝေယူရသော ဝင်ငွေနှင့် လွှဲပြောင်းပေးသော ဝင်ငွေများ

ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေစနစ်များကို အဓိကအစိတ်အပိုင်း သုံးမျိုးဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြနိုင်သည်။ အစိုးရတရပ်ချင်းစီ၏ ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်မှ ရှာဖွေသော ဝင်ငွေ၊ ခွဲဝေမှုဖြင့် ရရှိသော ဝင်ငွေနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက လွှဲပေးသော ဝင်ငွေတို့ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရေးရှင်းများအကြား အသုံးပြုနည်းလမ်းများမှာ များစွာ ကွဲပြားမှုရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ အခွန်နှင့် အခြားဝင်ငွေဆိုင်ရာ အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုတို့သည် ဖက်ဒရယ် အစိုးရထံမှ ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ အခွန်ခွဲဝေပေးခြင်း၊ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း စနစ်တို့နှင့် အတွင်းကျကျ ဆက်နွယ်နေသည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ပြည်နယ်အစိုးရများထံ ငွေကြေးထောက်ပံ့ရန်အတွက် အခွန်ခွဲဝေမှုနှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုတို့အပေါ် မှီခိုကြပြီး၊ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများကမူ ကိုယ်ပိုင်အရင်းမြစ်မှ ရှာဖွေရရှိသော ဝင်ငွေကို အားထားကြသည်။

ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်မှ ရရှိသော ဝင်ငွေဆိုသည်မှာ အစိုးရတရပ်ချင်းစီက ၎င်းတို့ နယ်နိမိတ်ဘောင်အတွင်း အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း၊ အခကြေးငွေ ကောက်ခံခြင်းစသော အခြေခံဥပဒေက ခွင့်ပြုသည့်အာဏာကို အသုံးပြုကာ ကောက်ယူရရှိသော ဝင်ငွေများကို ဆိုလိုသည်။ ယင်းဝင်ငွေများကို အခြေခံဥပဒေက ခွင့်ပြုသော သီးသန့်လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ တူညီလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာဖြင့်ဖြစ်စေ ကောက်ယူရရှိနိုင်သည်။ တူညီလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံးအား ရင်းမြစ်တခုအပေါ်တွင် အခွန်စည်းကြပ်ခွင့် အာဏာပေးထားခြင်း ဖြစ်ပြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ အခွန်နှင့် အခွန်နှုန်းထားသတ်မှတ်ခွင့်အာဏာမှာမူအကန့်အသတ် ရှိနိုင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများစွာတွင် ခွဲဝေရယူသည့် အခွန်ငွေများ (shared tax) ရှိသည်။ ခွဲဝေရယူသည့် အခွန်ဆိုသည်မှာ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်း ကောက်ခံပြီး၊ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ပုံသေနည်းဖြင့် ခွဲဝေယူရသော ငွေကြေးများ ဖြစ်သည်။ ထိုပုံသေနည်းဖြင့် ခွဲဝေသည့် စနစ် အဖြစ်တွယ် ခိုင်မာသောအခါ ၎င်းဝင်ငွေကို ကိုယ်တိုင်ရဝင်ငွေ (သို့) ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်မှရသော ဝင်ငွေ (own-source) ဟု ရံဖန်ရံခါ ယူဆလာ ကြသည်။ အကြောင်းမှာ အစိုးရအရပ်ရပ်သည် ၎င်းတို့၏ အခွန်ဝေစုကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်ခွန်ဆို သည်ကို အစိုးရတရပ်၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ အခွန်နှင့် အခများကိုသာ ရည်ညွှန်းလိုပါသည်။

ခွဲဝေရယူသော အခွန်ကို ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်မှ ရသော ဝင်ငွေအဖြစ် သတ်မှတ်စဉ်းစားခြင်းမှာ မှန်ကန်ဆီလျော်မှုမရှိပေ။ ပြည်နယ် အစိုးရများသည် အခွန်ငွေ (သို့) ခွဲဝေသည့် ပုံသေနည်းကို ဆုံးဖြတ်ရာ တွင် ပြောရေးဆိုခွင့် များသောအားဖြင့် မရှိပါ။ ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေဝေစုသည် ရသင့်သည်ထက်လည်း ပိုမိုများနိုင်သည်။ ဆိုင်ရာ နယ်နိမိတ်အတွင်း ကောက်ခံသော နိုင်ငံ့ရီးယားနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်အများစုကဲ့သို့ ကြီးကြီး မားမား ပိုလျှံသည်အထိပင် ဖြစ်နိုင်သည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ အခွန် ဝေစုအပိုင်းသည် ဖက်ဒရယ်ဘက်ဂျက်၏ တပေါင်းတစည်းဝင်ငွေထဲတွင် ပါနိုင်သကဲ့သို့ မပါဘဲလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အခွန်ဝေစု (shared taxes) နှင့် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှု (fiscal transfers) နှစ်မျိုးစလုံးကို စည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်မထားဘဲ ပုံသေနည်းအတိုင်း ပေးခြင်းလည်း ရှိနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုသို့စည်းကမ်းမသတ်မှတ်ဘဲ ပုံသေနည်းအတိုင်း ပေးသော ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများကို ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်မှ ရသော ဝင်ငွေအဖြစ် ရှုမြင်မှု မရှိသလောက် ရှားပါးသည်။ ၎င်းအခေါ်အဝေါ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအကြား တသမတ်တည်း မရှိခြင်းသည် ဖက်ဒရေးရှင်း များအကြား ကိန်းဂဏန်းနှိုင်းယှဉ်မှုကို ခက်ခဲစေသည့် စံချိန်စံညွှန်း အချက်အလက် မရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဤအခန်းတွင် အခွန်စနစ်ကို ပုံဖော်သည့် စည်းမျဉ်းအမျိုးမျိုး အပါအဝင် အခွန်စနစ်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံကို ဦးတည်ဆွေးနွေးထားသည်။ အခန်း(၄) တွင် သီးသန့် ဝင်ငွေ ရင်းမြစ်များ ခွဲဝေမှုကို လေ့လာထားပြီး အခန်း(၅) တွင် အခွန်ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းတို့ကို ဆန်းစစ်ထားသည်။

၃.၂။ ဖြေလျှော့ထားသော ဝင်ငွေရှာဖွေခွင့်နှင့် ထိန်းချုပ်ထားသော ဝင်ငွေရှာဖွေခွင့်

ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာရေးစနစ်များသည် ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်များမှ ရသော ဝင်ငွေအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် အတိုင်း အတာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကွဲပြားမှုကြီးမားစွာရှိသည်။ လွတ်လပ်သော အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့်အာဏာသည် ပြည်နယ်များ၏ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများအပေါ် နိုင်ငံရေးအရ တာဝန်ခံခြင်းနှင့် ဒေသတွင်း ရွေးချယ်မှုများအပေါ် တုန့်ပြန်မှုတို့ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သော်လည်း အခွန်စနစ်တွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု သိသိသာသာ လျှော့ချခြင်းသည် တဖက်တွင် စီးပွားရေးထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု (economic efficiency)၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ရိုးရှင်းမှု (administrative simplicity)၊ နှင့် မျှတမှု (equity) တို့ပေါ် ထိခိုက်နိုင်ခြင်းများကိုလည်း ယူဆောင်လာတတ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ စည်းကြပ်သော အခွန်များ ခွဲဝေပေးခြင်းတို့သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထားသော ဝင်ငွေစနစ်၏ မူကွဲနည်းလမ်းများ ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အမြဲလိုလို (ချေးငှားခြင်း အပါအဝင်) ၎င်းတို့ကိရိုက်သုံးစွဲသည်ထက် ပိုမို၍ ဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ မညီမျှခြင်း (imbalance) သည် ဝင်ငွေရှာ တာဝန်ဝတ္တရားများတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျှော့ပေးသည်ထက် ဝင်ငွေသုံးစွဲခွင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖြေလျှော့ပေးသင့်သည်ဟူသော ခိုင်မာသည့် အယူအဆ တရပ်ကို ထင်ဟပ်နေသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများက ကိုယ်ပိုင်

ဝင်ငွေအများစု (သို့) အားလုံးနီးပါးကို ရှာဖွေနိုင်သည့် ဖက်ဒရေးရှင်းများမှသည် ပြည်နယ်အစိုးရများက ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေ အနည်းငယ်မျှသာ ရှာဖွေနိုင်သည့် ဖက်ဒရေးရှင်းများအထိ လက်တွေ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကွဲပြားစုံလင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ ဝင်ငွေရှာဖွေပုံ

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက အကြီးဆုံးဝင်ငွေဝေစုကို ကောက်ခံရှာဖွေသည်။ နိုက်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံတွင် ဝင်ငွေအားလုံး၏ ၉၀-ရာခိုင်နှုန်းကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ရှာဖွေပြီး၊ ယင်းမှာ ရေနံမှရသော ဝင်ငွေများအား ထိန်းချုပ်ထားခြင်းကို ထင်ဟပ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရရှာဖွေသော ဝင်ငွေများမှာ မက္ကဆီကို၊ ရပ်ရှားနှင့် မလေးရှားတွင် ဝင်ငွေ စုစုပေါင်း၏ ၉၀ - ရာခိုင်နှုန်း၊ အာဂျင်တီးနား၊ တောင်အာဖရိက၊ ဩစတြေးလျ၊ ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် ဘရာဇီးတို့တွင် ၇၀ မှ ၈၅-ရာခိုင်နှုန်း၊ ဂျာမနီ၊ ဩစတြီးယား၊ စပိန်နှင့် အိန္ဒိယတို့တွင် ၆၀ မှ ၆၅-ရာခိုင်နှုန်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ၅၅-ရာခိုင်နှုန်းခန့် အသီးသီး ရှိကြသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရဝင်ငွေသည် စုစုပေါင်း ဝင်ငွေ၏ ထက်ဝက်ထက် လျော့သော နိုင်ငံတို့မှာ ကနေဒါ (၄၇-ရာခိုင်နှုန်း)နှင့် ဆွစ်ဇာလန် (၄၀-ရာခိုင်နှုန်း) ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်အစိုးရများက ၎င်းတို့ဒေသ လိုအပ်ချက်များအတွက် ဝင်ငွေရှာရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များများစားစား ရရှိလိုမှုပေါ်တွင် ထောက်ခံသည့် အခိုင်မာဆုံး စောဒကတရမှာ အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲခြင်းကို ဘဏ္ဍာငွေ ရှာဖွေခြင်းနှင့် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဆက်နွယ်စေသည်ဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် ပြည်နယ်အစိုးရများအား ၎င်းတို့၏ ဒေသခံလူထု လိုလားသော ဘဏ္ဍာငွေ သုံးစွဲခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းပုံစံပေါ် ပိုမိုတုန့်ပြန်မှုရှိအောင် ပြုလုပ်ပေး

သင့်သည်။ သေချာသည့် အချက်မှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ထားသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲခြင်း နှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းပုံစံများ သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကနေဒါနိုင်ငံတွင် အခွန်ဘဏ္ဍာဆိုင်ရာ အားထုတ်မှု (fiscal efforts) အတွက် စံပြုထားသော တိုင်းတာမှုအရ ကွီဘက်ပြည်နယ်၏ တဦးကျ အခွန်ဘဏ္ဍာသုံးစွဲခြင်းနှင့် ကောက်ခံခြင်းသည် အိမ်နီးချင်း အွန်တေရီယိုပြည်နယ်ထက် ပိုမိုမြင့်မားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်နယ် အစိုးရများ၏ အခွန်ကောက်ခံ ပိုင်ခွင့် အာဏာသည် ပြည်နယ်အစိုးရများ အား ယင်းတို့၏ အကြွေးကို ယင်းတို့ဘာသာ ပိုမိုတာဝန်ယူ စီမံခန့်ခွဲ တတ်အောင် ပြုလုပ်ပေးသည်ဟု အချို့က ယုံကြည်ကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ထိုကုန်ကျစရိတ်များကို ကျခံ ကြရပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှ ချေးငွေအကူအညီရရန် အလားအလာ နည်း သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များသည် အခွန်စနစ်၏ အဆင့် အားလုံးတွင် မဟုတ်သော်ငြားလည်း အခွန်ဒီဇိုင်းရေးဆွဲသတ်မှတ်ရာ တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအချို့ ရရှိနိုင်သည်။ ဤကဲ့သို့ သတ်မှတ်ရေး ဆွဲထားသော အခွန်ဒီဇိုင်းများသည် (ပြည်နယ်အစိုးရများ၏) မူဝါဒကို လိုက်၍ ပြောင်းလဲနိုင်ပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများတွင် အခွန်မူဝါဒမှတစ်ဆင့် ဆုပ်ကိုင်ထားလိုသော ရည်မှန်းချက်များရှိကြသည်။ (ဥပမာ - အရက် သို့မဟုတ် ဒေသတွင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုကဲ့သို့သော လုပ် ဆောင်မှုများကို လိုလားမှုမရှိခြင်း၊ အခွန်ဘဏ္ဍာပြန်လည်ခွဲဝေခြင်း ကိစ္စ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။)

၎င်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် အယူအဆမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့် ဖြေလျှော့ပေးထားသော အခွန်စနစ်များသည် စီးပွားရေးကဏ္ဍ ကျန်းမာသန်စွမ်းမှုအပေါ် ထိခိုက် နိုင်ခြေများ သယ်ဆောင်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ပြည်နယ်အစိုးရများအနေနှင့် သယံဇာတအသုံးပြုမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် တည်နေရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပုံပျက်စေခြင်း၊ အခွန်ရင်းမြစ် တခုအပေါ် အခွန်စည်းကြပ်သည့် အစိုးရ၏ စုပေါင်းစွမ်းရည် (collective ability) ကို တိုက်စားစေခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စံနှုန်းမီရေး စရိတ်စကများ သိသိ

သာသာ တိုးစေခြင်းစသည်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အခွန်မူဝါဒများကို ချမှတ်နိုင်သည့် အလားအလာရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ကြွယ်ဝမှုအပေါ် မူတည်ပြီး ဝင်ငွေရှာဖွေသည့် စွမ်းရည်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေပါက လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ဖြေလျှော့ပေးထားသည့် အခွန်စနစ်ကြောင့် မျှတမှု (equity) ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အကောင်အထည်ဖော်သော မျှတရေးအစီအမံများနှင့် အမျိုးမျိုးသော ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများဖြင့် ဟန်ချက်ညီအောင် ပြန်ထိန်းပေးနိုင်သည်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အများဆုံး ဖြေလျှော့ပေးသော ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေစနစ်တမျိုးကို ကျင့်သုံးသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ဖြေလျှော့ပေးသော စနစ်သည် စိန်ခေါ်မှုများစွာ ကြုံတွေ့စေနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံငယ်လေးတစ်ခုပင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည်ကို သူတို့၏ အတွေ့အကြုံများက ပြသလျက်ရှိသည်။

၃.၃။ ဝင်ငွေရင်းမြစ်တစ်ခုချင်းစီကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း

ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဝင်ငွေရင်းမြစ်တစ်ခုချင်းစီကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးရသည့် ကိစ္စသည် ရင်းမြစ်ပေါ်မူတည်၍ ကြီးကြီးမားမား ကွဲပြားမှုရှိသည်။ ထိရောက်မှုရှိခြင်း၊ မျှတမှုရှိခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ရိုးရှင်းမှုအစရှိသော စီးပွားရေးစည်းမျဉ်းများ မူများသည်လည်း အရေးကြီးသည်။ အခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ သမိုင်းကြောင်း၊ ဒေသတွင်း နိုင်ငံရေး၊ ကိုယ်တိုင်ငွေကြေးရှာဖွေသုံးစွဲခြင်းအပေါ် ဦးစားပေးမှု စသော အခြားအကြောင်းအရင်းများကလည်း အစီအမံများကို ပုံသွင်းကြသည်။ စည်းမျဉ်းတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပွတ်တိုက်မှုများလည်း ရှိနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဝင်ငွေရင်းမြစ်များ ခွဲဝေပေးမှုအတွက် အကောင်းဆုံးပုံစံဟူ၍ မရှိပေ။

အကယ်၍ အချို့သော အခွန်ရင်းမြစ်တို့ကို ပြည်နယ်အစိုးရများက ထိန်းချုပ်ထားပါက အချို့သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၊ လုပ်သားအင်အား၊ စီးပွားရေး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် လာရောက်နေထိုင်သူများကို အခွန်နှုန်းလျှော့ပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့ဒေသသို့ ရောက်လာအောင် ဆွဲဆောင်ရန် ယှဉ်

ပြိုင်လာမည့် အန္တရာယ်ရှိသည်။ စီးပွားရေးအခြေခံ အချက်အလက်များ အစား အခွန်နှုန်းထားပေါ် အခြေခံစဉ်းစားသော (စီးပွားရေးလုပ်ရန်) တည်နေရာဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ရင်းမြစ်များ မှားယွင်းစွာ ခွဲဝေမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး စီးပွားရေး ထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကိုလည်း ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ အချို့သော အခွန်ထမ်းများက ၎င်းတို့ လုပ်ငန်းလုပ်ရန် (သို့) နေထိုင်ရန် နေရာကို ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသောကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အခွန်ရင်းမြစ် (tax base) များနှင့် သက်ဆိုင်လာလျှင် ၎င်းပြဿနာမှာ အကြီးမားဆုံးဖြစ်လာနိုင်သည်။ အဆောက်အဦ၊ မြေနှင့် သယံဇာတတို့မှာ မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အရာများဖြစ်ကြပြီး၊ အချို့ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ (သယံဇာတ ထုတ်လုပ်သန့်စင်မှု အပါအဝင်)၊ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ လုပ်ငန်းနှင့် နေထိုင်ရန်အတွက် နေရာရွေးချယ်မှု၊ လက်လီလုပ်ငန်းအချို့၏ တည်နေရာစသည်တို့မှာ (အထူးသဖြင့် ရှည်လျားသော အချိန်ကာလ တလျှောက်) ပိုမိုရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အရာများဖြစ်သည်။ လက်တွေ့တွင်မူ ဖက်ဒရေးရှင်းအတွင်း ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု အတိုင်းအတာသည် စက်ရုံများ၊ အဆောက်အဦများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ရှိသည့် စနစ်များ၊ ကြီးမားသော သမိုင်းဝင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တည်နေရာအပါအဝင် အကွာအဝေး၊ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု စသည်တို့အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းတဝှန်း လုပ်ကိုင်နေသော ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများသည် တခါတရံ ၎င်း၏ လုပ်ငန်းများကို လွယ်လွယ်ကူကူ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်။

ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော အခွန်ရင်းမြစ်များ (mobile tax bases) ယှဉ်ပြိုင်မှု (အကန့်အသတ်တခု၌ (tax war) အခွန်စစ်ပွဲလည်း ဖြစ်နိုင်) သည် ၎င်းအခွန်အရင်းအမြစ် (tax base) ကိုပင် ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ပြည်နယ်အချို့သည် အရင်းအနှီး၊ လုပ်အား၊ နေထိုင်သူ၊ လုပ်ငန်းစသည်တို့ကို ဆွဲဆောင်ရန် ၎င်းတို့၏ အခွန်နှုန်းထားများကို လျှော့ပြီးရင်း လျှော့ချနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ အခြားပြည်နယ်များကလည်း ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို ထိန်းထားရန် သူတို့၏ အခွန်နှုန်းများကို လျှော့ပေးလာကြဖွယ်ရှိသည်။ ကနေဒါနှင့် ဩစတြေးလျတွင် ပြည်နယ်များက အမွေဆက်ခံခွင့် အခွန်ကို သုညသို့ လျှော့ချခဲ့ကြသည့် နည်းတူ၊ စပိန်တွင်လည်း ယင်းအခွန်ကို အနိမ့်ဆုံးသို့

လျှော့ချရန် အပြိုင်ကြံ့ခဲသည့် ဖြစ်ရပ်များသည် အခွန်အရင်းအမြစ်များ တန်ဖိုးမဲ့ခြင်း (hollowing out the tax base) ကို ဖြစ်စေသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် မတူညီသော ဝင်ငွေရင်းမြစ်များ နိုင်ငံတဝှမ်း ဖြန့် ကျက်တည်ရှိမှုကြောင့် မျှတရေး စဉ်းစားမှုများ (equity consideration) ပေါ်ထွက်လာသည်။ သယံဇာတများ အရေးပါသော နေရာများတွင် မျှတရေး စဉ်းစားချက်ကို အများဆုံး တွေ့ရလေ့ရှိသော်လည်း အချို့ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ၊ သူဌေးသူကြွယ်များ၊ လက်လီ လုပ်ငန်းများ၊ အလွန်အမင်း မမျှမတ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။ ယင်းကဲ့သို့ မညီမျှမှုမျိုးကို မျှတစေရန်အလို့ငှာ မျှတရေး ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများနှင့် ဖက်ဒရယ်အခွန်ခွဲဝေမှုများအစရှိသည့် ပြန်လည်ဝေငှရေး (redistributive) အစီအမံမျိုးစုံဖြင့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

အချို့ဝင်ငွေရင်းမြစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်နယ်များသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ ခွဲဝေပေးရာတွင် အစိုးရများ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် လူတိုင်းချင်းစီ အတွက် အပိုစီမံခန့်ခွဲစရိတ် မရှိဘဲ (သို့) အပိုစီမံခန့်ခွဲစရိတ်အနည်းငယ် ဖြင့် ခွဲဝေပေးနိုင်သော်လည်း အခွန်ရင်းမြစ်အချို့ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ဖြေလျှော့ပေးခြင်းဖြင့် စည်းကြပ်ကောက်ခံပါက အလွန်ရှုပ်ထွေးကာ အလွန်စရိတ်ထောင်းသည့် အခြေအနေမျိုးလည်း ရှိသည်။

လုံးလုံးလျားလျား ကိုယ်တိုင်အသုံးစရိတ် ရန်ပုံငွေရှာဖွေရသော ပြည်နယ် များရှိသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းဟူ၍ မရှိသော်လည်း ပြည်နယ်များ၏ လိုအပ် ချက်အရ အခွန်ရင်းမြစ်များ ခွဲဝေပေးရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် သတ်မှတ်ချက်တခုမှာ အခွန်ရင်းမြစ်၏ အရွယ်ပမာဏ (သို့) ပြည့်စုံ လုံလောက်မှု (adequacy) ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများအတွက် သဲသဲကွဲကွဲ ဆီလျော်မှုအရှိဆုံး အခွန်ရင်းမြစ်များစွာမှာ အရွယ်အစား သိသိ သာသာ သေးငယ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပြည့်စုံလုံလောက်မှု သတ်မှတ်ချက် (criterion of adequacy) သည် ပြည်နယ်များအနေဖြင့် အချို့အရင်း အမြစ်များ အသုံးပြုနိုင်ရေးအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာ၌ အရေးကြီးနိုင်

သည်။ ဤကိစ္စတွင် ထိရောက်မှု၊ မျှတမှု၊ လျော်ကြေးဖြည့်ပေးရန် လိုသော စရိတ်စကများ စသော ကိစ္စရပ်များ ရှိလာနိုင်သည့်တိုင်အောင် ပြည့်စုံ လုံလောက်မှု သတ်မှတ်ချက်ကို စဉ်းစားလာကြသည်။

ဝင်ငွေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရား ခွဲဝေခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စီးပွားရေး စံသတ်မှတ်ချက်ကို များစွာ အလေးဂရုထား၍ ရေးဆွဲထားသော အခြေခံ ဥပဒေ အနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ ကနဦးအစ ဖက်ဒရယ်အခြေခံ ဥပဒေများ ကို ရေးဆွဲစဉ်အခါက ဝင်ငွေခွန်နှင့် ကော်ပိုရိတ်ခွန်များ၊ လစာငွေအပေါ် ကြီးကြပ်ခွန်များ၊ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်များ အစရှိသော အရေးကြီးသည့် အခွန်များစွာကို မျှော်မှန်းစဉ်းစားခြင်း မရှိသလောက် ရှားပါးသည်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံဥပဒေအများစုတွင် ပါဝင်သော ဝင်ငွေဆိုင်ရာ အာဏာ လွှဲအပ်မှု၌ ယေဘုယျဆန်လွန်းခြင်း၊ မသဲကွဲခြင်းနှင့် ခေတ်မမီတော့ခြင်း တို့ကို တွေ့နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် အရောင်း ခွန်သည် ပြည်နယ်များ၏ အဓိကဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်း အခွန်အမျိုးအစားသည် ထိရောက်မှုမရှိကြောင်း ဝေဖန်မှုများ တိုးလာသော် လည်း ၎င်းကို ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်နှင့် အစားထိုးရန် ခက်ခဲနေသည်ကို အချို့ဖက်ဒရယ် အခြေအနေမျိုး (federal context) တွင် တွေ့ရသည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင်မူ ဝင်ငွေခွန်စည်းကြပ်သည့် ကိစ္စတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ကဏ္ဍမှာ ကန့်သတ်ခံ (သို့မဟုတ်) ဒုတိယနေရာတွင် ရှိနေရာ ယင်းပုံစံသည် ပြဿနာရှိနိုင်သည်။ တဖန် ဖက်ဒရေးရှင်းအတော် များများတွင် ပြည်နယ်များအား ကိုယ်ပိုင် ဝင်ငွေရင်းမြစ်များမှ ဝင်ငွေရရှိ နိုင်မှုကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်သတ်ထားပြန်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ အခွန် ကြီးကြပ်ခွင့် အာဏာလွှဲအပ်မှုများမှာ ခုံရုံးဆုံးဖြတ်ချက် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံရေး အလျှော့အတင်း ညှိနှိုင်းမှုများမှ တဆင့်သာလျှင် ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့တိုင်အောင် ဖက်ဒရေးရှင်းများက ၎င်း တို့၏ ဘဏ္ဍာငွေ ရသုံးဆိုင်ရာ အစီအမံများအပေါ် အကဲဖြတ်လိုက်၊ ငြင်းခုံ လိုက်၊ အလျှော့အတင်းလုပ်လိုက် ဖြစ်နေချိန်တွင် ထိရောက်မှုရှိရေး၊ မျှတ ရေး၊ စီမံခံခွဲမှုစရိတ်နှင့် ပြည့်စုံလုံလောက်မှုဆိုင်ရာ စဉ်းစားမှုများမှာလည်း မပြောင်းမလဲ ယခင်အတိုင်းသာ (constantsကိန်းသေများအဖြစ်) ရှိနေသည်။

၃.၄။ တူညီအခွန်အရင်းအမြစ်များနှင့် အခွန်ကောက်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်များ (Concurrent tax bases and tax rooms)

များစွာသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် အချို့သော တသီးတသန့် အခွန်ရင်းမြစ်များကို အစိုးရတရပ်တည်းကိုသာ လွှဲပေးခြင်းထက် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက ကောက်ခံနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းပုံစံသည် အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သလို အခွန်မူဝါဒများ ဟန်ချက်ညီမှု (tax harmonization) နှင့် အခွန်ကောက်ပိုင်ခွင့် နယ်ပယ်မျှဝေရေးနှင့်ဆိုင်သော ပြဿနာရပ်များကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

များစွာသော ဖက်ဒရယ် အခြေခံဥပဒေများတွင် ဝင်ငွေခွန်၊ အရောင်းခွန်၊ ပြည်တွင်းအခွန်စသော အခွန်ရင်းမြစ်တခုတည်းအပေါ် စည်းကြပ်ရန် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးအား (တူညီအာဏာ) ပြိုင်တူလုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးထားသည်။ အထက်ပါ တူညီအခွန်စည်းကြပ်ခြင်းသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ စည်းကြပ်သော အခွန်များကို (ပြည်နယ်များနှင့်) မျှဝေခြင်းနှင့် ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသည်။ မည်သို့နည်းဟူမူ တူညီအခွန်စည်းကြပ်ခွင့်တွင် ပြည်နယ်များသည် အခွန်နှုန်းထား သက်မှတ်ရေးနှင့် တခါတရံ အခွန်ရင်းမြစ် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ရေးတို့အတွက် လွတ်လပ်သော အခွင့်အာဏာများ ရှိသည်။ တူညီအခွန် စည်းကြပ်ခွင့်၌ ကောင်းကျိုးနှင့် ပြဿနာ နှစ်မျိုးလုံး ရှိသည်။

ကောင်းကျိုးတခုမှာ ပြည့်စုံလုံလောက်မှု သတ်မှတ်ချက် (criterion of adequacy) ကို ကူညီဖြေရှင်းပေးမည့် ကြီးမားသော ဝင်ငွေရင်းမြစ်များကို အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက ရရှိနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ တချိန်တည်းတွင် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက အခွန်ရင်းမြစ် တခုထဲကို ပူးတွဲထိန်းချုပ်ကြပြီး ဟန်ချက်ညီသော နည်းလမ်းကို မြှင့်တင်ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အဓိကကျသော ကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်ပေသည်။ ဤကဲ့သို့သော ကိစ္စများတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်မှု ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာ - စပိန်နိုင်ငံမှ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့အား ခွဲဝေပေးသော ဝင်ငွေခွန်သုံးပုံတပုံနှင့် ဗဟိုက သတ်မှတ်ပေးထားသော အခွန်ရင်းမြစ် အမျိုးအစား

များ၏ ဝင်ငွေခွန်နှုန်းထားများကိုသာ အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သည်။ (ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းမှ စကော့တလန်နှင့် အီတလီနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်များတွင်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားပြီး ဗဟိုအစိုးရက ချမှတ်ပေးထားသော အခွန်အမျိုးအစားကိုသာ လိုတိုးပိုလျှော့ ပြုလုပ်ခွင့် ရှိသည်။)

အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက ရင်းမြစ်တစ်ခုပေါ် ၎င်းတို့သက်ဆိုင်သည့် အခွန်များကို ဆုံးဖြတ်ရန် တူညီအာဏာ အပြည့်အဝနှင့် လုံးဝလွတ်လပ်ခွင့်တို့ ရှိသော နေရာမျိုးတွင် (ဥပမာ - တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန် ကိစ္စမျိုး၌) ထိုရင်းမြစ်မှ ၎င်းတို့ရစရာ အခွန်ဝေစုပြဿနာကို ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ အခွန်ရင်းမြစ်မှန်သမျှထံမှ အခွန်ကောက်ယူနိုင်သည့် အတိုင်းအတာမှာ အကန့်အသတ် ရှိသည်။ ဥပမာ-အမြတ်အစွန်းအားလုံး အခွန်ဆောင်၍ ကုန်သွားမည်ဆိုပါက ကုမ္ပဏီများ ချွတ်ခြံကျခြင်း (သို့) အခွန်ရှောင်ခြင်းတို့ ဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ အစိုးရတစ်ရပ်၏ ရင်းမြစ်တစ်ခုတည်းအပေါ် အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့် အာဏာ သည် အခြားအစိုးရတစ်ရပ်၏ ၎င်းရင်းမြစ်အပေါ် ထပ်ဆင့်အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့်အား ကန့်သတ်နိုင်သည်။ အခွန်ကောက်ပိုင်ခွင့် နယ်ပယ် (taxroom) ကိစ္စသည် အချိန်နှင့်အမျှ ပုံမှန်ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲလာသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလအတွင်း ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါ၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့မှ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ၎င်းတို့၏ အခွန်ကောက်ခံခွင့်ဝေစုကို သိသိသာသာ တိုးမြှင့်ခဲ့ကြသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံသည် ယင်းကိစ္စရပ်အား တရားဝင်အခွန် ငှားရမ်းခြင်း သဘောတူညီမှုများ ("tax rental" agreement) မှတဆင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက လက်လွှတ်လိုက်သော အခွန်ရင်းမြစ် (tax points) များကို စစ်ပြီးကာလတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများက ပြန်လည်ရယူသော သဘောတူညီမှုအသစ်များ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဩစတြေးလျနှင့် ဆွစ်ဇာလန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ၎င်းတို့ရယူထားသော အခွန်ကောက်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်ကို လုံးဝလက်မလွှတ်သော်လည်း (ဆွစ်ဇာလန်အစိုးရက ပုံမှန်သက်တမ်းတိုးမှု ပြုလုပ်ရသည်) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ၎င်း၏ အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့် နယ်ပယ်ဝေစုကို ရာစုနှစ်ဝက် တလျှောက်လုံး ထိထိရောက်ရောက် စွန့်လွှတ်ခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင်

သီးခြားအချိန်ကာလများအတွင်း သိသိသာသာ အတိုးအဆုတ် ပြုလုပ်မှုများ ရှိသည်။ အမှန်တကယ်တွင် အခွန်ကောက်ပိုင်ခွင့် နယ်ပယ်ပမာဏသည် အသေသတ်မှတ်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ မူဝါဒအဆုံးအဖြတ်သာ ဖြစ်ပေသည်။

နောက်ဆုံးတွင်မူ အခွန်ရင်းမြစ် တခုတည်းအပေါ် အခွန်ကောက်ယူရန် နည်းလမ်းတခုထက်မက ရှိနေပေရာ ဝင်ငွေရှာဖွေခွင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို လွှဲအပ်ရာတွင် မတူညီသော အခွန်စည်းကြပ်ခွင့် အာဏာများအား အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးထံသို့ ပေးလိုက်သောအခါ၊ ၎င်းအခွန် ရင်းမြစ်တခုတည်းမှ ဝင်ငွေရရှိရန်အတွက် အဆိုပါ သီးခြားအခွင့်အာဏာများကို အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက အသုံးပြုတတ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သယံဇာတ ခိုင်ကြေးများကို ပြည်နယ်အစိုးရများက ထိန်းချုပ်ခွင့်ရသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ရင်းမြစ်ငှားရမ်းမှု ဝေစုရရန်အတွက် ပို့ကုန်အခွန်၊ ကော်ပိုရိတ်အခွန်နှင့် ပြည်တွင်းအခွန်စသည်တို့ကို ကောက်ခံကြသည်။

၃.၅။ အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှု

အာဏာဖြေလျှော့ ခွဲဝေပေးထားသည့် အခွန်စနစ်များသည် အကျိုး၊ အပြစ်နှစ်မျိုးလုံးရှိနိုင်သော အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှု အလားအလာကို ဖွင့်ပေးသည်။ အခွန်စနစ်ကို ပျက်သုဉ်းမှုဖြစ်စေသော (အပျက်သဘောဆောင်သော) အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ထိန်းချုပ်ရာတွင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

တဖက်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွင်းရှိ မတူကွဲပြားသော အစိုးရများက ၎င်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အခွန်များကို သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့် ရှိသည်ဟူသော တွေးခေါ်စဉ်းစားပုံသည် အလွန်ဆွဲဆောင်မှုရှိပြီး၊ တာဝန်ခံမှု၊ တုန့်ပြန်နိုင်မှု၊ စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး ရပ်တည်မှု စသည်တို့ကို မြှင့်တင်ပေးသည်။ အခြားတဖက်တွင်လည်း ပြိုင်ဆိုင်မှုများသော နိုင်ငံသား အခွန်စနစ်၊ ကြီးလေးသော စီမံခန့်ခွဲစရိတ်နှင့်

အကောင်အထည်ဖော်စရိတ်များ၊ အပျက်သဘောဆောင်သော ပြိုင်ဆိုင်မှု စသည့် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာများကိုပါ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှုသည် ပြည်နယ်များအား ပိုမိုတာဝန်ယူမှုရှိအောင် ပြုလုပ်ပေး သည်ဟု အချို့ကျွမ်းကျင်သူများက စောဒကတက်ကြသည်။ အကြောင်း မှာ အကယ်၍ ရွှေ့ပြောင်း အခွန်ရင်းမြစ်များကို အခွန်ပိုကောက်ပါက ၎င်းတို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားသည်ကို ကြိုရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဒေသခံလူထုကလည်း သူတို့အခွန်ကို အခြားပြည်နယ်များမှ အခွန်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြဖွယ် ရှိ သောကြောင့် ပိုမို တာဝန်ခံကြရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ယှဉ်ပြိုင်ပွဲသည် ရွှေ့ပြောင်းအခွန် ရင်းမြစ်များကို တိုက်စားသွားစေနိုင်သည့် အိမ်နီးချင်း ပြည်နယ်များအား ထိခိုက်နစ်နာစေပြီးမှ မိမိစီးပွားရေး ပြဿနာကို ဖြေရှင်း သည့် မူဝါဒများ (beggar-thy-neighbors policy) ကို အားပေးသကဲ့သို့ လည်း ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ ထို့အပြင် အခြေခံစီးပွားရေး အချက်အလက်များ ထက် အခွန်များအပေါ်တွင် အခြေခံဆုံးဖြတ်သော တည်နေရာ ရွေးချယ်မှု များကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် မမြင်နိုင်သော ကုန်ကျစရိတ်များ ထွက်ပေါ်လာ စေသည်။

သေးငယ်သည့် ဖက်ဒရေးရှင်းတခု၌ အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှု ပြင်းထန်တတ် သည့် ဥပမာကို ဆွစ်ဇာလန်တွင် တွေ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပြည်နယ် တခု (canton) သည် အခြားပြည်နယ် (canton) တခုထက် ဝင်ငွေခွန် သုံးဆခန့် ပေးဆောင်ရလေ့ရှိသဖြင့် လူလတ်တန်းစားအပေါ်လွှာမှ လူများ သည် ၎င်းတို့ နေထိုင်သည့် နေရာတွင် အလုပ်မလုပ်ဘဲ ဝင်ငွေခွန် သက်သာ သည့် ပြည်နယ် (canton) များတွင် နေ့စဉ်ခရီးဝေးသွား၍ အလုပ်လုပ် ရန် ရွေးချယ်လာကြသည်။ ဘုရားဇီးနိုင်ငံတွင် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်ကို ပယ်ဖျက်ပေးခြင်းဖြင့် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ရရှိအောင် ပြည်နယ် အချင်းချင်းပြိုင်ဆိုင်ကြသော အခွန်စစ်ပွဲ ရှိသည်။ ထို့အပြင် အခွန်ပြိုင်ပွဲ သည် အမေရိကန်ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အမြဲတမ်း လက္ခဏာတရပ်လည်း ဖြစ်သည်။

အပျက်သဘောဆောင်သော အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှု (destructive tax competition) ကို ဖြေရှင်းရန် အဓိကနည်းလမ်း နှစ်ခုရှိသည်။

- ပထမနည်းလမ်းမှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အခွန်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု (revenue decision-making) ကို ထိန်းချုပ်ထားသည့် နည်းလမ်း ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းသည် ဖက်ဒရေးရှင်း များစွာ ရွေးချယ်ကြသော နည်းလမ်းတခုဖြစ်သည်။
- ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ မတူသော စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာရပ်ဝန်းများ ရှိ (တနည်း အစိုးရများကြားရှိ) အရေးကြီးသော အခွန်များကို ဟန်ချက်ညီအောင် ညှိခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းမှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ တားသော စနစ်များအတွက် စိန်ခေါ်မှု တခုဖြစ်သည်။

၎င်းအပြင် မျှတရေး အစီအမံများ (equalization arrangements) သည် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များအား ရွှေ့ပြောင်းအခွန်ဆောင်သူများကို အပြိုင် အဆိုင် ဆွဲဆောင်ရန် မလိုတော့ဟု ခံစားမိစေနိုင်သည်။

၃.၆။ အခွန်မူဝါဒများ ဟန်ချက်ညီခြင်း (Tax harmonization)

စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာရပ်ဝန်းများအကြား (တနည်းအစိုးရများအကြား) အခွန် မူဝါဒများ ဟန်ချက်ညီခြင်းသည် အပျက်သဘောဆောင်သော အခွန် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်နိုင်ပြီး၊ အခွန်စနစ် ပရမ်းပတာဖြစ်မှုကို ရှောင်ရှား နိုင်သည်။ အကယ်၍ အခွန်ကဏ္ဍတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အဓိက နေရာမှ ပါဝင်ပါက (သို့) ပြည်နယ်အစိုးရအပေါ် ဩဇာညောင်းစေသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိပါက အခွန်မူဝါဒဟန်ချက်ညီအောင် ပြုမှုကို ပိုမိုလွယ်ကူ စေသည်။

အခွန်စည်းကြပ်မှု နယ်ပယ်တခုတည်းကို မတူသော အစိုးရများက ခွဲဝေ ကိုင်တွယ်သည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအများစုတွင် အခွန်မူဝါဒများ ဟန်ချက်ညီ

ခြင်းကို ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ယင်းလုပ်ဆောင်မှုသည် ဖက်ဒရယ် အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား အထက်အောက်-ထောင်လိုက်ပုံစံ (vertical) ဖြစ်နိုင်သလို၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ အချင်းချင်းကြား ဘေး တိုက်-အလျားလိုက်ပုံစံ (horizontal) လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ နှစ်မျိုးစလုံး အရေးကြီးပါသည်။ များသောအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တခုလုံး၌ ကျယ်ပြန့်စွာ ကျင့်သုံးရမည် ဖြစ်သော်လည်း တခါတရံတွင်မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အနေနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ အချို့နှင့်သာ အမျိုးမညီသော အခွန်မူဝါဒ ဟန်ချက်ညီသဘောတူညီချက်များကို ရယူတတ်ကြသည်။

အစိုးရများအနေဖြင့် အခွန်နှုန်းကိုသာမကဘဲ အခွန်ရင်းမြစ်ကိုပါ ညှိယူနိုင်သည်။ အခွန်ရင်းမြစ်တခု (ဝင်ငွေခွန်ဆိုပါစို့) ကို အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်များ (ဝင်ငွေတွင် မည်သည့်အရာများ ပါဝင်သည်)၊ ခွင့်ပြုသော လျှော့ပေါ့မှုများ (ဝင်ငွေရှာ ကုန်ကျစရိတ်၊ ကလေးစရိတ်) စသည်တို့ဖြင့် အမျိုးစားအလိုက် (ဝင်ငွေအဆင့်) ခွဲခြားသတ်မှတ်သည်။ အခွန်နှုန်းထားဆိုသည်မှာ အခွန်ရင်းမြစ်တခု၏ မတူညီသော အမျိုးအစားများအပေါ် သတ်မှတ်သော အခွန်ပမာဏပင် ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ-ဝင်ငွေဒေါ်လာ ၁၅,၀၀၀ အထိ သူညှာရာခိုင်နှုန်း၊ နောက်ထပ်ဒေါ်လာ ၁၅,၀၀၀ တိုးလျှင် ၁၀-ရာခိုင်နှုန်း စသည်ဖြင့်) ပြည်နယ်များအကြား အခွန်ရင်းမြစ်တခုအပေါ် ဟန်ချက်ညီအောင် ညှိခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများမှာ အခွန်စနစ် ရှင်းလင်းလွယ်ကူစေခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှု စရိတ်စက လျှော့နည်းစေခြင်း၊ အခွန်အာဏာပိုင် တဦးတဖွဲ့ကသာ အခွန်ကောက်ခံနိုင်ခြင်းတို့အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ မတူညီသော အာဏာပိုင် အစိုးရများအား ၎င်းတို့၏ အခွန်နှုန်းနှင့် ပတ်သက်၍ အတိုးအလျှော့လုပ်ခွင့်ပေးထားသော်လည်း လုပ်ရလွယ်ကူမှု အတိုင်းအတာမှာ အခွန်စည်းကြပ်သည့် ကဏ္ဍအပေါ် မူတည်ပြီး ကွဲပြားမှု ရှိသည်။ အကယ်၍ အပျက်သဘောဆောင်သော အခွန်ယှဉ်ပြိုင်မှု ဖြစ်လာနိုင်ချေရှိပါက အခွန်ရင်းမြစ်နှင့် အခွန်နှုန်းထားနှစ်ခုလုံးကို ဟန်ချက်ညီအောင် ညှိပေးနိုင်သည်။ သို့သော် ယင်းသို့ ပြုလုပ်ခြင်းသည် ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွတ်လပ်ခွင့်ပေါ် သိသိသာသာ အကန့်အသတ် ဖြစ်စေသည်။ (အစီအမံပေါ်မူတည်

၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အာဏာလွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် အကန့်အသတ်လည်း ဖြစ်သွားနိုင်သည်။)

အခွန်အရင်းအမြစ်တစ်ခုအပေါ် အခွန်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ကောက်ခံခြင်း ပြုလုပ်ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အဓိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါက အခွန် အကောက်များကို ဟန်ချက်ညီစေမှု (tax harmonization) အောင်မြင်ရန် အလားအလာများဆုံး ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဟန်ချက်ညီ သော အခွန်စနစ်တရပ်ဖန်တီးရန်အတွက် များသောအားဖြင့် ပြည်နယ် များနှင့် တိုင်ပင်ခြင်း၊ အပြန်အလှန်အလျှော့အတင်း ပြုလုပ်ခြင်းတို့ဖြင့် ၎င်း၏ ဦးဆောင်မှုကဏ္ဍကို မောင်းတင်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် ပြည်နယ်များ (နှင့် အခွန်ဆောင်သူများ) ငွေကုန်သက်သာစေနိုင်မည့် ဟန်ချက်ညီ သော အခွန်များကို ကောက်ခံရန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက စီစဉ်ပေးနိုင်သည်။

အချို့ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ပြည်နယ်၏ အခွန်များအတွက် စည်းကမ်း များ သတ်မှတ်ခွင့်ရှိသော တရားရေးအာဏာကို ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် အမေရိကန်ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်သည် ပြည်နယ်အချင်းချင်း ကူးသန်ရောင်းဝယ်မှုဆိုင်ရာ အာဏာကို မူအားဖြင့် မှီငြမ်းအသုံးပြုကာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား ကဏ္ဍတစ်ခုအတွက် မူလဥပဒေထုတ်ပြန်သူဖြစ် အောင်လုပ်မည့် ရည်ရွယ်ချက်ကို ကြေညာနိုင်ပြီး၊ ယင်းကဏ္ဍ၌ ပြည်နယ် များ၏ နယ်မြေဒေသတွင်း ဥပဒေထုတ်ပြန်ခွင့်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တားဆီးခြင်း (သီးသန့် ဖက်ဒရယ် ဥပဒေတစ်ခုကို ပြည်နယ်များက ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲခြင်း မရှိသည့်တိုင်အောင်) သို့မဟုတ် သီးခြားလက္ခဏာ ရှိသော ပြည်နယ်အခွန် ဥပဒေများကို တားဆီးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သည်။ အရောင်းခွန်၊ တဦးချင်းနှင့် ကောပိုရိတ် ဝင်ငွေခွန်တို့နှင့် ပတ်သက်သော ပြည်နယ်အခွန်အာဏာကို ကန့်သတ်ရန် အထက်ပါ အာဏာကို အသုံးပြု သည်။

ပြည်နယ်များအကြား အခွန်မူဝါဒ ဟန်ချက်ညီစေခြင်း (tax harmonization) သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ပါဝင်ပတ်သက်မှု မရှိပါက

အနည်းငယ်သာအောင်မြင်လေ့ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်ဦးဆောင်မှုသည် ဝင်ငွေ ရင်းမြစ်နှင့် ပတ်သက်သော အဓိကကဏ္ဍ၌ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ပါဝင်ခွင့် ရမှုအပေါ် မူတည်နေသည်။ ဥရောပသမဂ္ဂသည် ဗဟိုတွင် လွတ်လပ်သော အခွန်စည်းကြပ်ခွင့်အာဏာမရှိသော်လည်း ဈေးကွက်တစ်ခုကို မြှင့်တင်ပေး ရန် သိသိသာသာ အားကောင်းသော အင်စတီကျူးရှင်းရင်းမြစ်များ ရှိ သည်။ သို့ရာတွင် အီးယူ၌ ဗဟိုထိန်း အခွန်စနစ်လုံးဝနီးပါး မရှိမှုကြောင့် အခွန်အကောက် ဟန်ချက်ညီမှု (tax harmonization) ဖြစ်ရန် အလွန် ခက်ခဲကြောင်း ပေါ်လွင်ခဲ့ပြီး၊ အချို့အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက အခွန်ပေးဆောင် သူများနှင့် လုပ်ငန်းများ ရွှေ့ပြောင်းလာမှု အားကောင်းလာစေရန် ၎င်းတို့ ၏ အခွန်စနစ်များကို အသုံးပြုနေကြသကဲ့သို့ အခွန်ရှောင်မှုလွယ်ကူ ချောမွေ့စေခြင်းများကိုပင် ဖြစ်စေသည်။

၃.၇။ အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှု (Tax administration)

အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုများအနေဖြင့် အမြင့်ဆုံး ကောက်ခံမှုရလဒ်နှင့် အနိမ့်ဆုံး ကောက်ခံမှုစရိတ်တို့၏ အကောင်းဆုံး ဟန်ချက်ကို ရရှိရန်အတွက် တူညီ သော အခွန်ဥပဒေများကို အသုံးပြုသင့်သည်။ အစိုးရများနှင့် အခွန်ထမ်း ပြည်သူများ နှစ်ဖက်စလုံး လက်သင့်ခံနိုင်သော ကောက်ခံမှုစရိတ်မျိုး ဖြစ်သင့်သကဲ့သို့၊ ဆန္ဒအလျောက် လေးစားလိုက်နာမှုကို အားပေးသည့် စနစ်မျိုး ဖြစ်ရမည်။ အခွန်စီမံ ခန့်ခွဲမှုစနစ်များသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများ ခြင်း သို့မဟုတ် လျှော့ခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အခွန်ရင်းမြစ်တစ်ခုကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ဝေမျှယူရသော နေရာတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်သည့်စနစ် တစ်ခုတည်းသာ သိသိသာသာ ပိုမိုထိရောက်သည်။

အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုသည် ရှုပ်ထွေးသော နည်းပညာဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရား တခုဖြစ်ပြီး၊ အခွန်ကောက်သူများဘက်မှ ရှင်းလင်း၍ အပြောင်းအလဲမရှိ သော အခွန်ဥပဒေ ဖွင့်ဆိုမှုမျိုးကို လိုအပ်သည်။ ထိရောက်မြန်ဆန် ကောင်း မွန်သော အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်သည် အခွန်ပုံစံဖြည့်ရာတွင် (form ဖြည့် ရာတွင်) အခွန်ထမ်း ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒအလျောက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း

လေးစား လိုက်နာမှုအပေါ်တွင် ကြီးကြီးမားမား မူတည်နေပြီး၊ စာတတ်
မြောက်နှုန်းမြင့်သော၊ မှတ်တမ်းကောင်းသော၊ ပြည်သူ့စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ
ပရော်ဖက်ရှင်နယ် စံနှုန်းများရှိသော တိုင်းပြည်မျိုးတွင် ကောင်းစွာ အလုပ်
ဖြစ်ရန် အလားအလာ ပိုများသည်။ ယင်းကဲ့သို့ စနစ်များတွင် ဝန်ထမ်း
များကောင်းစွာ သုံးထားခြင်း၊ အခွန်များ စည်းကြပ်ကောက်ခံရာတွင်
ဝန်ထမ်းများအနေနှင့် အစိုးရများကို မှန်မှန်ကန်ကန် တာဝန်ခံခြင်း၊ အထိုက်
အလျောက် ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်းတို့ ရှိရမည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အခွန်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်
ပိုင်ခွင့်အပြင် အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများခြင်း (သို့) နည်း
ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် မတူသော နည်းလမ်း
အမျိုးမျိုးဖြင့် တွဲဖက်နိုင်သည့် အခြေခံပုံစံ မော်ဒယ်သုံးမျိုးရှိသည်။

- အစိုးရတိုင်းသည် ၎င်းနှင့်ဆိုင်သော အခွန်များကို ကောက်ခံ
သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်း အားလုံးနီးပါးတွင် အနည်းဆုံးအားဖြင့်
အခွန်အချို့ကို အစိုးရတရပ်ရပ်က ကောက်ခံကြသည်။
- ပြည်နယ်များအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အခွန်ကောက်ခံပေးနိုင်
သည်။ အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်အားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်စားလှယ်
အနေဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနက
ပြည်နယ်များအတွက် အေးဂျင့် (ကိုယ်စားလှယ်) အနေဖြင့်
ဆောင်ရွက်သည်။ ဤပုံစံသည် ဗဟိုနှင့်ပြည်နယ် ဟန်ချက်ညီစွာ
ပေါင်းစပ်ထားသည့် အခွန်ကောက်ခံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင်
အထူးသဖြင့် ကောင်းစွာအလုပ်ဖြစ်ပြီး စီမံခန့်ခွဲမှုစရိတ် သက်သာ
ခြင်းနှင့် အခွန်များများရခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။
- ဖက်ဒရယ်အစိုးရအတွက် အခွန်များကို ပြည်နယ်များက ကောက်
ခံသည်။ ထုံးစံမဟုတ်သော ငြားလည်း ဂျာမနီနှင့် ဆွစ်ဇာလန်ရှိ
အခြေခံပုံစံဖြစ်သည်။ ဤပုံစံသည် အခွန်ထမ်း ပြည်သူနှင့်

အစိုးရများ နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် သိသိသာသာ စရိတ်ပိုကြီးပုံ
ရှိပြီး အခွန်ဥပဒေ စည်းကမ်းများ တပြေးညီ တသားတည်း
အသုံးပြုရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှု

ဩစတြေးလျတွင် ပြည်နယ်များအတွက် သီးသန့်ရည်ရွယ်သော
ဝင်ငွေများဖြစ်သည့် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်အပါအဝင် ဖက်ဒရယ်အခွန်
များ အားလုံးကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ကောက်ခံသည်။ ပြည်နယ်
များက ၎င်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အခွန်များကို ကောက်သည်။ အမေရိကန်
ပြည်ထောင်စုနှင့် အိန္ဒိယတွင် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက ၎င်းတို့နှင့်
ဆိုင်သော အခွန်များကို ကောက်ကြသည်။ ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်
အခွန်ဌာနဘုတ်အဖွဲ့တွင် ပြည်နယ်ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ကြပြီး၊
သဘောတူညီချက်အရ ဖက်ဒရယ်အခွန်အားလုံးနှင့် ပြည်နယ်အချို့
အတွက် တဦးချင်းဝင်ငွေခွန်၊ ကော်ပိုရိတ်အခွန်၊ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်
များကို ကောက်ခံသည်။ ကွီဘက်ပြည်နယ်တွင်မူ ပြည်နယ်အစိုးရ
သည် ၎င်းနှင့်ဆိုင်သော အခွန်အားလုံးနှင့် ဖက်ဒရယ် ထပ်တိုး
တန်ဖိုးခွန်တို့ကိုပါ ကောက်ခံသည်။ စပိန်တွင် အစိုးရတရပ်စီက
၎င်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အခွန်များကို ပုံမှန်အားဖြင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊
ကောက်ခံခြင်း၊ ပြုလုပ်ကြပြီး ခွဲဝေရမည့် အခွန်များ (shared taxes)
ကို ဗဟိုအစိုးရက ကောက်ခံသည်။ ခြွင်းချက်အားဖြင့် Basque နှင့်
Nararre ပြည်နယ်တို့တွင် သမိုင်းဝင် သဘောတူညီချက်အရ အခွန်
အားလုံးကို ၎င်းဒေသနှစ်ခုက ကောက်ခံကြပြီး၊ ဗဟိုအစိုးရ၏ ကုန်ကျ
စရိတ်များတွင် ၎င်းတို့ ထည့်ဝင်ရမည့် ငွေကို ပေးသွင်းကြသည်။
မလေးရှားနှင့် ရပ်ရှားတွင် ပြည်နယ်များတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက
အခွန်စီမံခြင်း၊ ကောက်ခံခြင်း ပြုလုပ်သည်။ အတွေ့ရအနည်းဆုံး
အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုပုံစံမှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအတွက် ပြည်နယ်များက
အခွန်ကောက်ခံပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဂျာမနီတွင်

အထင်ရှားဆုံးပြည်နယ်များ (lander) များက Bundesrat ကောင်စီ မှတစ်ဆင့် ဖက်ဒရယ်အခွန် ဆုံးဖြတ်မှုများတွင် ပါဝင်ကြသည်။ ဆွစ်ဇာလန်တွင် ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများက အခွန် အားလုံးကို ကောက်ခံသည်။

အခွန်စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ တည်ဆောက်ပုံများ မည်သို့ရှိသည်ဖြစ်စေ နှစ်ခါပြန် အခွန်ကောက်ခံခြင်း (double taxation) နှင့် အခွန်ရှောင်ခြင်းကဲ့သို့သော ဖြေရှင်းနည်းလိုအပ်သည့် နည်းပညာ ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များစွာရှိသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ် (သို့) ကော်ပိုရေးရှင်းတစ်ခုကို မည်သည့်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်သူအဖြစ် သတ်မှတ်မည်၊ အမြတ်ထွက် ခြင်း၊ အရှုံးပေါ်ခြင်း၊ အရောင်းအဝယ်ဖြစ်ခြင်းတို့ မည်သည့်ဒေသတွင် ဖြစ် ခဲ့သည် စသည်တို့ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးမည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ရှိရ မည်။ ၎င်းစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် ဟန်ချက်ညီသော စနစ်တစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်နိုင်သလို နှစ်ခါပြန် အခွန်ကောက်ခံခြင်းအပေါ် နိုင်ငံ တကာ အစီအမံများနှင့်လည်း တူညီမှုရှိရမည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အစိုးရတရပ်သည် အခြားအစိုးရတရပ်ပိုင်ဆိုင်သော မြေများ၊ ကော်ပိုရေး ရှင်းများအတွက် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးသော အခွန်ကို ကောက်ယူနိုင်ခွင့် မရှိပေ။ ယင်းကဲ့သို့ အခြေအနေကို အခွန်များနှင့် ညီမျှသော အထူး အစီအမံများဖြင့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကနေဒါ တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရပိုင်ဆိုင်မှုများအတွက် အခွန် အစား ထောက်ပံ့ကြေးများ ပေးရသည်။ (သို့သော် ပြည်နယ်များကမူ ၎င်းတို့ လူသိရှင်ကြား ပိုင်ဆိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများမှ ကော်ပိုရိတ် ဝင်ငွေခွန်ကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံသို့ ပေးဆောင်ခြင်း မပြုပေ။)

အခန်း(၄)

သီးသန့်အခွန်နှင့် ဝင်ငွေရင်းမြစ်များ သတ်မှတ်ခွဲဝေခြင်း

၄.၁။ ဝင်ငွေရင်းမြစ်တို့၏ အမျိုးအစားနှင့် တန်ဖိုး

စီးပွားရေးနှင့် ဆက်စပ်သော အစိုးရဝင်ငွေပမာဏသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ အကြား ကြီးကြီးမားမား ကွဲပြားမှုရှိပြီး၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့်၊ ရင်းမြစ် ထောက်ပံ့ကြေးများ၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်း စနစ်များနှင့် အစိုးရစနစ်ဆိုင်ရာ တွေးခေါ်ချက်စသည်တို့ကို ထင်ဟပ်သည်။ အစိုးရ၏ ဝင်ငွေများကို အဓိက ဝင်ငွေရင်းမြစ် အနည်းငယ်က ထုံးစံအားဖြင့် လွှမ်းမိုးလေ့ရှိသော်လည်း ဝင်ငွေရင်းမြစ်တခုချင်း၏ အရေးပါမှုသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများအကြား သိသိသာသာ ကွဲပြားသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အဓိက ဝင်ငွေ ရင်းမြစ်အားလုံးကို အသုံးပြုပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ပြည်နယ်များမှာမူ အကျိုး အမြတ် (သို့) ငွေရနည်းသော ရင်းမြစ်ကိုသာ အကန့်အသတ်ဖြင့် ရရှိ သည်။ သို့သော် အရေးကြီးသော ခြွင်းချက်များရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ အစိုးရ၏ ဝင်ငွေအဆင့်သည် တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှု၊ အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ တွေးခေါ်ချက်၊ အချို့နေရာများတွင် သယံဇာတကြွယ်ဝမှု စသည်တို့ကို ထင်ဟပ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ အစိုးရများအားလုံး၏ ဝင်ငွေခွဲဝေမှု များသည် အသားတင်ထုတ်လှုပ်မှုတန်ဖိုး ဂျီဒီပီ၏ ၂၀-ရာခိုင်နှုန်းအောက်မှ ၅၀-ရာခိုင်နှုန်းခန့်အထိ ကျယ်ပြန့်မှုရှိပြီး၊ အမြင့်ဆုံး ခွဲဝေမှုနှုန်းများကို ကြွယ်ဝ၍ ပံ့ပိုးမှုအားကောင်းသည့် လူမှုစောင့်ရှောက်ရေး စနစ်များရှိသည့် ဥရောပဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် တွေ့ရကာ၊ အနည်းဆုံး ခွဲဝေမှုနှုန်းများကိုမူ အခြေခံအဆောက်အအုံစနစ်နှင့် သယံဇာတချို့တူသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတို့ တွင် တွေ့ရသည်။ ခပ်ဆင်ဆင်တူပုံရသည့် တိုင်းပြည်များတွင် အစိုးရ ဝင်ငွေအဆင့် အလွန်တရာ ခြားနားမှုရှိနိုင်သည်။ ဩစတြီးယား၏ ၄၁- ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဆွစ်ဇာလန်၏ ၂၉-ရာခိုင်နှုန်း၊ ကနေဒါ ၃၄-ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ၂၅-ရာခိုင်နှုန်း၊ ဘရာဇီး ၃၇-ရာခိုင်နှုန်းနှင့်

မက္ကဆီကို ၁၉-ရာခိုင်နှုန်းတိုးဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အစိုးရ၏ ဝင်ငွေပမာဏကို လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအရင်းများက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လွှမ်းမိုးထားသော်လည်း ဖက်ဒရေးရှင်းတခု၏ လက်တွေ့စွမ်းဆောင်မှုမှာ မြန်ဆန်စွာ ပြောင်းလဲ သွားနိုင်သည်။ ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ တွင် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်၏ လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်မှီစေရန်အတွက် အခွန် ဝင်ငွေများ သိသိသာသာ တိုးမြှင့်ခဲ့ဖူးသည်။ ၂၀၀၀-ခုနှစ် နောက်ပိုင်း တွင် OECD နိုင်ငံများ၌ အစိုးရ၏ အခွန်ဝင်ငွေများ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ခပ်ပါး ပါး လျော့နည်းသွားခဲ့သော် လည်း ဝင်ငွေဆက်တိုးနေသော နိုင်ငံများမှ သည် အကြိမ်ကြိမ် အခွန်ဖြတ် တောက်မှုအပြီး သိသိသာသာဝင်ငွေ ကျသွား သည့် ဩစတြေးလျနှင့် ကနေဒါတို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများအထိ အတွေ့အကြုံ ကွဲပြားမှုများရှိသည်။ အချို့ကိစ္စများတွင် အခွန်စနစ်သစ်ကြောင့် ကြီးမား သော အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်။ သာဓကအားဖြင့် အာဂျင်တီးနား သည် အခွန်အရနည်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ (GDP ၏ ၁၅-ရာခိုင်နှုန်း အောက်သာရှိ) ရှည်ကြာသော သမိုင်းမှတ်တမ်း ရှိခဲ့သော်လည်း စီးပွားရေး နှာလံထခြင်း၊ ပို့ကုန်အခွန်များနှင့် ငွေကြေးစီးဆင်းမှု အခွန်များ ချမှတ်ခြင်း တို့ဖြင့် ၁၀-နှစ်မပြည့်မီကာလအတွင်း အခွန်ဝင်ငွေနှစ်ဆ တိုးသွားခဲ့ သည်။ အမှန်တကယ်တွင် သယံဇာတများအပေါ် အလွန်အကျွံ မှီခို လွန်းသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် လောင်စာဆီနှင့် ကုန်ပစ္စည်းဈေးနှုန်း များ ရုတ်တရက်တက်မှုကြောင့် စုစုပေါင်းဝင်ငွေတွင် သိသိသာသာ ပြောင်းလဲမှုများကို တွေ့ရတတ်သည်။

ဝင်ငွေခွန်များသည် စက်မှုထွန်းကားသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် လွန်စွာ အကျိုးရှိပြီး၊ များသောအားဖြင့် အရေးပါသည့် တခုတည်းသော ဝင်ငွေ ရင်းမြစ် ဖြစ်လေ့ရှိသော်လည်း၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးဆဲ ဖက်ဒရေးရှင်းတို့တွင်မူ များစွာအရေးပါခြင်း မရှိပေ။ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်၊ အရောင်းခွန်၊ အရောင်း ပမာဏခွန် (turnover tax) တို့သည် ဖက်ဒရေးရှင်းအားလုံးတွင် အရေးပါ သည်။ ထုံးစံအားဖြင့် payroll tax အဖြစ် လစာမှ ဖြတ်ယူသော လူမှု

ဆိုင်ရာ အာမခံကြေးများသည် စက်မှုထွန်းကားသော အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် တခုတည်းသော အကြီးဆုံးဝင်ငွေရင်းမြစ်ဖြစ်သော်လည်း အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အသေးအမွှားဟု ဆိုရလောက်အောင် ကျင့်သုံးမှုမရှိသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သယံဇာတဝင်ငွေများသည်လည်း အရေးပါသော ရင်းမြစ်ဖြစ်နေနိုင်သလို လုံးဝမရှိခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သွင်းကုန်၊ ပို့ကုန်အခွန်များသည် များသောအားဖြင့် လုံးဝအရေးမပါသလောက် ဖြစ်သော်လည်း စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးဆဲ ဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံအနည်းငယ်တွင်မူ အရေးပါမှု ရှိနေသည်။ အခြေပစ္စည်းအခွန်များ (property tax) သည် အခွန်စနစ်များ၏ တွေ့ရအများဆုံးလက္ခဏာတရပ် ဖြစ်သော်လည်း များသောအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ တန်ဖိုးသည် ပိုမိုအရေးပါသော ရင်းမြစ်များ၏ သေးငယ်သော အပိုင်းမျှသာရှိပြီး ဖက်ဒရေးရှင်းများအကြား ကွဲပြားမှုရှိပါသည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ထုံးစံအားဖြင့် ပြည်နယ်များထက် သိသိသာသာ ပို၍ ကြီးမားသော အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့်အာဏာကို ရရှိထားပြီး များသောအားဖြင့် အရေးပါဆုံး ဝင်ငွေရင်းမြစ်အားလုံးကို ၎င်းတို့က ရရှိထားချိန်တွင် ပြည်နယ်များမှာမူ သိသိသာသာ ပိုမိုကန့်သတ်ခံရကာ အကျိုးအမြတ်နည်းသော ဝင်ငွေရင်းမြစ်များကိုသာ အကန့်အသတ်ဖြင့် ရရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အရေးပါသော ဝင်ငွေရင်းမြစ်ကို ရယူရာတွင် သိသိသာသာ အကန့်အသတ်ခံရသော ကိစ္စများလည်း ရှိသည်။ ဥပမာ-အိန္ဒိယတွင် အရောင်းခွန်၊ နိုက်ဂျီးရီးယား၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် စပိန်နိုင်ငံ၏ ဘတ်စ်ခ် (Basque) ကောင်တီဒေသတို့တွင် ဝင်ငွေခွန်၊ ဘရာဇီးတွင် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်၊ ဩစတြေးလျနှင့် ကနေဒါတွင် သယံဇာတအခွန်စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ဝင်ငွေရင်းမြစ်များကို အပြည့်အဝလက်လှမ်းမမီသောကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေနှင့် အကန့်အသတ်မခံရလျှင် ရွေးချယ်နိုင်မည့် အခွန်များလောက် ထိရောက်မှုမရှိသော အခွန်များကိုသာ ကိုင်တွယ်နေရသည်။

၄.၂။ တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်များ

တဦးချင်းဝင်ငွေခွန်များသည် စက်မှုထွန်းကားသော နိုင်ငံများ၌ ယေဘုယျ အားဖြင့် များစွာအရေးပါသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲ တိုင်းပြည်များတွင်မူ များစွာ အရေးပါခြင်း မရှိပေ။ ၎င်းဝင်ငွေ၏ အကြီးဆုံးဝေစုကို ဖက်ဒရယ် အစိုးရက များသောအားဖြင့် ရရှိသော်လည်း ဖက်ဒရေးရှင်းများစွာတွင် ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအားလည်း ၎င်းအခွန်ကို စည်းကြပ်ခွင့်ပေးထားသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများက ဝင်ငွေခွန် စည်းကြပ်သောအခါ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အခွန်စနစ်မူဘောင်အတွင်း လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ခိုင်မာသော ကောင်းကျိုးများရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်များသည် အကြီးဆုံး ဝင်ငွေရှင်းမြစ်ဖြစ်ပြီး ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါ၊ ဂျာမနီနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် အစိုးရဝင်ငွေ စုစုပေါင်း၏ ၄၀ မှ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ကိုယ်စားပြုသည်။ မြင့်မားသော ဝင်ငွေများအပေါ် မြင့်မားသည့် နှုန်းထားများ ချမှတ်မှုနှင့်အတူ အခွန်ငွေများ တဟုန်ထိုးတိုးပွားလာနိုင်သောကြောင့် အခွန်ငွေ ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးမှု၏ ထိရောက်သော နည်းလမ်းများအဖြစ် အသုံးဝင်သည်။ ဝင်ငွေခွန်များသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်သောလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် များသောအားဖြင့် အရာမရောက်ခြင်းမှာ ဝင်ငွေနည်းခြင်း၊ စာတတ်မြောက်သူလူဦးရေကြီးကြီးမားမား ရှိရန် လိုအပ်သော ဆန္ဒအလျောက် ဝင်ငွေခွန်ဆောင်မှုအပေါ် အခြေခံသည့် စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ အခက်အခဲများ ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အလွန်အကျွံ အခွန်ရှောင်ခြင်းသည်လည်း ဝင်ငွေခွန်များကို ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးမှု ကိရိယာတခုအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းမှ အယုံအကြည်ကင်းမဲ့သွားစေနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများအကြားတွင် တောင်အာဖရိကသည် ခြွင်းချက်ဖြစ်ပြီး အစိုးရဝင်ငွေ သုံးပုံတပုံကို ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေခွန်မှတစ်ဆင့် ရအောင် စီမံခန့်ခွဲလျက်ရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းတခုအတွင်း မျှတရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ခိုင်မာသော ဦးဆောင်မှုကဏ္ဍ ရရှိထားသောအခါတွင် ဝင်ငွေခွန် ပြန်လည်

ဖြန့်ဖြူးနိုင်ခြေ (ဆင်းရဲသားများအတွက် ပြန်အမ်းပေးနိုင်သော အခွန်များ (refundable tax credit) ပါဝင်နိုင်) သည် ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုပြုလုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြချက်တခု ဖြစ်လာသည်။ အကယ်၍ အခွန်ကောက်နိုင်သော ဝင်ငွေအမျိုးအစားတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှ ရသည့် ဝင်ငွေကဲ့သို့သော ရွှေ့ပြောင်းဝင်ငွေရင်းမြစ်များကို ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ပါက ယင်းကိစ္စမှာ ပို၍ပင် အရေးပါလာသည်။ ဝင်ငွေခွန် ရင်းမြစ်တခု၏ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှု အတိုင်းအတာသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ပထဝီသွင်ပြင် (ပြည်နယ်တခုတွင် နေထိုင်၍ နောက်ပြည်နယ်တခုသို့ အလုပ်သွားလုပ်ရန် လွယ်ကူနိုင်)၊ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (နိုင်ငံသားများသည် ၎င်းတို့၏ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုရှိသော ဒေသကို များသောအားဖြင့် သံယောဇဉ်တွယ်) နှင့်အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများအပေါ် မူတည်ကာ ကွဲပြားပါလိမ့်မည်။ ဝင်ငွေခွန်အပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဦးဆောင်စီမံမှုအားကောင်းသောအခါ ၎င်းဝင်ငွေရင်းမြစ်၏ အရေးပါမှု အလားအလာသည် ၎င်းရင်းမြစ်များအပေါ် ပြည်နယ်များ အသုံးပြုခွင့်ရရှိရေးအတွက်လည်း အငြင်းပွားစရာတခု ဖြစ်တတ်သည်။ ထို့အပြင် အချို့ပြည်နယ်များတွင် ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေခွန်မှတစ်ဆင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒရှိသော မျှတရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များလည်း ရှိနိုင်သည်။

လက်တွေ့တွင် ပြည်နယ်များသည်လည်း များသောအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့်အတူ တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်များကို စည်းကြပ်ရန် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး ရှိကြသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့တွင် မြို့တော်များကိုလည်း ဝင်ငွေခွန် စည်းကြပ်ရန် ခွင့်ပြုထားသည်။ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံး (သို့မဟုတ် သုံးရပ်လုံးက) ဝင်ငွေခွန်ကဏ္ဍကို ရယူထိန်းချုပ်ထားချိန်တွင် ပြည်နယ်များအား အခွန်နှုန်း ထားအပေါ် (အတော်အတန်) အလျှော့အတင်း လုပ်ခွင့်ပေးလိုက်ပါက အခွန် ရင်းမြစ် ဟန်ချက်ညီရေးကိစ္စတွင် ပြင်းထန်သော စီးပွားရေး အငြင်းအခန်များ ရှိလာနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတဝှမ်းမှ ဝင်ငွေခွန် ရင်းမြစ်များကို တိုက်စား ပစ်နိုင်သော လုပ်ရပ်တခုဖြစ်သည့် ဝင်ငွေအမြောက်အများ ရရှိသူများအား ဆွဲဆောင်ရန် အခွန်နှုန်း အလွန်အမင်း လျှော့ချသော နည်းလမ်းကို အသုံးပြု နေသည့် ပြည်နယ်များရှိသော

(အထူးသဖြင့် ဆွစ်ဇာလန်ကဲ့သို့) ဖက်ဒရေးရှင်းများကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ ဝင်ငွေခွန် အခွင့်အာဏာလွှဲအပ်မှု

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဝင်ငွေခွန်ကဏ္ဍကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ချုပ်ကိုင်ထားသော်လည်း ပြည်နယ်အချို့က ၎င်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အခွန်ရင်းမြစ်များကို အခွန်စည်းကြပ်ကြသည်။ (အချို့ပြည်နယ်များက မြူနီစပါယ်ဝင်ငွေခွန် ကောက်ခံခွင့်ရသည်။) မက္ကဆီကိုတွင်လည်း မူအားဖြင့် အခွန်ကောက်ခွင့်အာဏာ ပြိုင်တူရကြသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အသာစီးယူထားကာ ပြည်နယ်များက အသေးစားအခွန်ထမ်းပြည်သူတို့၏ အခွန်ကိုသာ ရရှိသည်။ ဘရာဇီးတွင် အစိုးရသုံးရပ်လုံးတွင် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ ဖက်ဒရယ်အခွန်အပေါ်မှ ထပ်တိုးနှုန်းကိုသာ ပြည်နယ်များက ကောက်ခံခွင့်ရသည် (သို့သော် အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့် မတည်ဝင်ငွေရင်းတိုးခြင်း (capital gains) တို့မှာမူ ပြည်နယ်အခွန်များဖြစ်သည်။) ကနေဒါ၌ ဝင်ငွေခွန်ကို ပြိုင်တူကောက်ခံခွင့်ရှိရာ ကွီဘက်မှလွဲ၍ အခြားပြည်နယ်များသည် အပိုကြေးကောက်ခြင်းဖြင့် ဝေစုတိုးအောင် ပြုလုပ်ကြပြီး မကြာသေးမီက ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများက အခွန်နှုန်းနှင့် အခွန်ပြန်အမ်းငွေ (rebate) အပေါ် ကြီးကြီးမားမား အလျော့အတင်း ပြင်ဆင်ခွင့်ပေးခဲ့သောကြောင့် စနစ်ကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးသွားစေခဲ့သည်။ ဩစတြေးလျ၊ ရပ်ရှား၊ တောင်အာဖရိက၊ ဘယ်လ်ဂျီယံတို့တွင် ဝင်ငွေခွန်များကို (ရပ်ရှားမှာကဲ့သို့ ခွဲဝေပေးသော်လည်း) ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ချမှတ်ခြင်း၊ ကောက်ခံခြင်း ပြုလုပ်သည်။ ဂျာမနီတွင် ဝင်ငွေခွန် ဥပဒေသည် ဖက်ဒရယ်ဖြစ်သော်လည်း ပြည်နယ် (lander) များကို ကိုယ်စားပြုသော Bundesratကောင်စီ၏ သဘောထားလိုအပ်သည်။ စုစုပေါင်းအစိုးရဝင်ငွေ၏ ၃၀-ရာခိုင်နှုန်းကို ဝင်ငွေခွန်မှ ရရှိသော အိန္ဒိယနိုင်ငံ

တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက လယ်ယာကဏ္ဍ ဝင်ငွေကို အခွန်ကောက်သည်။ နိုင်ငံ့ရုံးရီးယား ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် မြို့တော်တွင်း နေထိုင်သူများ၏ ဝင်ငွေခွန်ကိုသာ ကောက်ခံပြီး၊ ပြည်နယ်များက ကျန်အခွန်များ ရရှိသော်လည်း အခွန်စနစ်မဖွံ့ဖြိုးသေးပေ။ ဆွစ်ဇာလန်၏ ဝင်ငွေခွန်များကို ဒေသန္တရ (communes)၊ ပြည်နယ် (cantons) နှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရတို့က တန်းတူရည်တူ ကောက်ခံကြပြီး ပြိုင်ဆိုင်မှုကြီးမားသော စနစ်ဖြစ်သည်။

၄.၃။ ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်များ

ကော်ပိုရိတ်ခွန်များသည် အရေးပါသော ဝင်ငွေခွန်ရင်းမြစ် တခုဖြစ်သော်လည်း နေရာများစွာတွင် ကျဆင်းနေသော ရင်းမြစ်တခုဖြစ်သည်။ ၎င်းအခွန်ကို ဗဟိုက ထိန်းချုပ်ထားခြင်းအတွက် ခိုင်မာသော အကြောင်းအရင်းများရှိပြီး ဟန်ချက်ညီသော အခွန်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်စေရန်အတွက်လည်း ခိုင်မာသော အကြောင်းရင်းများ ရှိသည်။

ကော်ပိုရိတ်အမြတ်အပေါ် စည်းကြပ်သည့်အခွန်သည် တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်များနှင့် ဆက်စပ်နေပြီး ရှယ်ယာရှင်များထံ ခွဲပေးမည့် အမြတ်များ (သို့မဟုတ်) မတည်ငွေတိုးခြင်းအပါအဝင်) ဝင်ငွေအလျောက် အခွန်ကောက်ယူနိုင်သော အကျိုးအမြတ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွန်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တဦးချင်းဝင်ငွေခွန် အမြတ်ဝေစုများနှင့် ကော်ပိုရိတ်အမြတ်တို့အပေါ် ကောက်ယူသည့် အခွန်များ တခုနှင့်တခု ဆက်စပ်မှုရှိအောင် အစိုးရများက ဒီဇိုင်းရေးဆွဲကြရသည်။ ကော်ပိုရိတ်အခွန်သည် နိုင်ငံခြားရှယ်ယာများထံ ရောက်သွားမည့် အမြတ်များအပေါ်တွင်လည်း အစိုးရအား အခွန်ကောက်ခွင့် ပြုထားပြီး လုပ်ငန်းရှင်က အလုပ်သမားလစာထဲမှ နုတ်ယူ၍ အစိုးရထံသို့ ပေးဆောင်ရသော အခွန်ကဲ့သို့သော

အခြားနည်းလမ်းများကလည်း အလားတူ ရလဒ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ နိုင်ငံအများစုတွင် ကော်ပိုရိတ်အခွန်များ၏အရေးပါမှု ကျဆင်းနေသော အကြောင်းအရင်းမှာ ကော်ပိုရေးရှင်းရှင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ နိုင်ငံတကာ ပြောင်းရွှေ့နိုင်စွမ်းက အစိုးရများအား အခွန်ကိစ္စတွင် ဖြေလျှော့ခြင်းဖြင့် ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိလာအောင် တွန်းအားပေးနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

တဦးချင်းဝင်ငွေခွန်ကဏ္ဍတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ထုံးစံအားဖြင့် အခိုင်အမာနေရာယူထားရခြင်း၊ တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်နှင့် ကော်ပိုရိတ် အခွန်တို့အကြား ဆက်နွယ်မှုများရှိခြင်းတို့ကြောင့် ကော်ပိုရိတ်အခွန်ကိစ္စတွင် ဗဟိုအစိုးရများက အဓိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေခြင်းမှာ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ နေရာအနှံ့အပြားတွင် လုပ်ကိုင်နေသော ကော်ပိုရေးရှင်းများနှင့် ဆက်ဆံရသော စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော (သို့မဟုတ်) ဟန်ချက်ညီသော ကော်ပိုရိတ် အမြတ်ခွန်ရေးဆွဲရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စရပ်အတွက် ဗဟိုအစိုးရ၏ ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍကို ထပ်မံအားကောင်းစေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုက ကုမ္ပဏီများ၏ လိုက်နာမှုစရိတ် (compliance cost) လျှော့ချပေးခြင်း၊ လိုအပ်ပါက ပြည်နယ်များသို့ အမြတ်များ ခွဲဝေပေးရေး စည်းမျဉ်းများ သတ်မှတ်ခြင်း၊ ပြည်တွင်း အရင်းအနှီး ဈေးကွက်များ စုစည်းခိုင်မာမှုကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေသည်။ လက်တွေ့တွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲကမ္ဘာမှ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစု၌ ကော်ပိုရိတ်အခွန်စည်းကြပ်မှုကို ဗဟိုကချုပ်ကိုင်ထားကြသည်။ ရှေးကျသော ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့ အထူးသဖြင့် ကနေဒါ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးအား ကော်ပိုရိတ်အခွန် ကောက်ခံရယူခွင့် ပေးထားသော်လည်း ဟန်ချက်ညီစေမည့် စနစ်ဖြစ်စေရန် အောင်မြင်နိုင်ခြေ အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော အစီအစဉ်များ လိုအပ်သည်။

၄.၄။ အရောင်းခွန်၊ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်နှင့် ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်ခွန်များ (သို့) ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နှုတ်ယူခွင့်

ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်များ VAT (Value Added Tax) ကို ထိရောက်မှု၊ ကာမိမှု နည်းသော အရောင်းခွန် (sale tax) နှင့် ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နှုတ်ယူခွန် (turnover tax) တို့၏ နေရာတွင် အစားထိုးရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံကျင့်သုံးလာကြသည်။ သို့ရာတွင် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) သည် စီးပွားရေးအရ ထိရောက်မှုရှိပြီး အကျိုးအမြတ်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိ ရသော်လည်း အရောင်းခွန်ကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ အာဏာခွဲဝေမှု အခြေခံပေါ် တည်၍ ဒီဇိုင်းဆွဲရန်နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရန် ခက်ခဲသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများစွာသည် ပြည်နယ်များအား အရောင်းခွန်နှင့် ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နှုတ်ယူခွန် (turnover tax) အမျိုးအစား ပေါင်းစုံတို့ကို စည်းကြပ်ခွင့်ပြုသော စည်းမျဉ်းများကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ အဆိုပါ သမားရိုးကျ အရောင်းခွန်နှင့် ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နှုတ်ယူခွန် (turnover tax) များကို စုစုပေါင်း အရောင်းအဝယ် တန်ဖိုးအပေါ် ချမှတ်စည်းကြပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ယင်းတို့မှ ရရှိသော ဝင်ငွေများမှာ များသောအားဖြင့် အရေးပါသည်။ ၎င်းအခွန်တို့သည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ အာဏာခွဲဝေမှု အခြေခံပေါ်တည်၍ အုပ်ချုပ်ရန် ရိုးရှင်းသလို စီမံခန့်ခွဲရန် လွယ်ကူသည်။ ထို့အတူ အရောင်းခွန်နှင့် ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နှုတ်ယူခွန် (turnover tax) တို့သည် များသောအားဖြင့် အရေးပါသော ပြန်လည်ခွဲဝေပေးရသည့် အခွန်မျိုး မဟုတ်သောကြောင့် မျှတမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပူပန်ကြောင့်ကြရသော ဗဟိုအစိုးရများက ၎င်းအခွန်များကို အဓိကထား၍ ထိန်းချုပ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု အမြဲတစေ ရှုမြင်ခြင်းမရှိကြပေ။ (သို့သော် ၎င်းအခွန်တို့သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ များစွာတွင်မူ အရေးကြီးဆုံး အခွန်ရင်းမြစ် ဖြစ်ကြသည်။)

သမားရိုးကျ အရောင်းခွန်နှင့် ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက်တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင် နှုတ်ယူခွန်များတွင် ပြဿနာ အတော်များများ ရှိသည်။

- အကယ်၍ ၎င်းအခွန်များသည် ဝန်ပိုလွန်းလာပါက (၁၀-ရာခိုင်နှုန်း ဆိုကြပါစို့) အခွန်ရှောင်ခြင်းနှင့် တရားမဝင် ရောင်းဝယ်ခြင်း တို့ကိုပင် ဖြစ်ပေါ်စေမည့် ပုံရှိသည်။
- ကုန်စည်ဆက်လက်ထုတ်လုပ်ရန် သွင်းအားစုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခွန်ကောက်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ထုတ်လုပ်ရေးကွင်းဆက်ရည်သော နောက်ဆုံးအဆင့် ထုတ်ကုန်များ၏ တန်ဖိုးကို မြင့်တက်စေပြီး ယှဉ်ပြိုင်မှု ကဏ္ဍအဆင့်ကို ဖျက်ဆီးပစ်သည်။
- သွင်းအားစုများအတွက် အခွန်ဆောင်ရန် မလိုသော သွင်းကုန်များနှင့် နှိုင်းစာလျှင် ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုများမှာ ပိုမို အခက်တွေ့နိုင်သည်။
- နောက်ဆုံးအချက်မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုတွင် အခွန်ရှောင်ရန်နှင့် ပိုမိုသက်သာသော အခွန်စည်းကြပ်နှုန်းကို ရှာရန် နယ်စပ်ဖြတ်ကူး ဈေးဝယ်ခြင်းကို ၎င်းအခွန်များက တွန်းအားပေးသလို ဖြစ်နိုင်သည်။

အရောင်းခွန်များ ထိရောက်စွာ ကာမိမှု မရှိခြင်းကို ဖြေရှင်းရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသော စားသုံးခွန်အမျိုးအစား အသစ်တခုဖြစ်သည့် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်ကို ၁၉၅၀-ခုနှစ်များတွင် ပြင်သစ်အခွန် အရာရှိတဦးက တီထွင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ တိုးတက်သော ဝင်ငွေအလယ်အလတ်ရှိသော နိုင်ငံအများစုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်သော နိုင်ငံမြောက်များစွာတို့သည် ယင်းအခွန်အမျိုးအစားကို လက်ခံကျင့်သုံးကြပြီး၊ ဝင်ငွေ(အခွန်)ရင်းမြစ် အကြီးဆုံး(သို့) အကြီးဆုံးများထဲမှ တခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်တွင် အားသာချက်များ ရှိသော်လည်း ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ ပြည်နယ်များက

၎င်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အခွန်ရင်းမြစ်များနှင့် အခွန်နှုန်းထားများကို သတ်မှတ်နိုင်သည်ဆိုပါက အထူးစိန်ခေါ်မှုများကို ဖြစ် ပေါ်စေပြန်သည်။

အဆုံးမတော့ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်ဆိုသည်မှာ နောက်ဆုံးအဆင့် ထုတ်ကုန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုတို့ ရောင်းချရမှု (သို့) စားသုံးမှုအပေါ် ကောက်သော အခွန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စားသုံးသူထံ နောက်ဆုံးအဆင့် ထုတ်ကုန်များ ရောက်သည်အထိ ကုမ္ပဏီများက သွင်းအားစုများကို ဝယ်ကာ ၎င်းတို့၏ ထုတ်ကုန်ကို အခြားကုမ္ပဏီများထံ ရောင်းချခြင်းဖြစ်ရာ ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်အတွင်းမှ အရောင်းအဝယ် အဆင့်တိုင်းကို အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီတိုင်းသည် ကုန်ရောင်းသည့် နေရာတွင် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် ဆောင်ထားပြီးဖြစ်သော သွင်းအားစုများအတွက် သက်သာခွင့် ရကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အရောင်းအဝယ် မှန်သမျှတွင် ၎င်းထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်အဆင့်ရှိ ထုတ်ကုန်၏ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်အပေါ်တွင်သာ အသားတင် အခွန်သစ်ကို စည်းကြပ်ကြသည်။ နောက်ဆုံးအဆင့် စားသုံးသူက ထုတ်ကုန်၏ နောက်ဆုံးကုမ္ပဏီကို ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) ပမာဏ အပြည့်အဝကို ပေးရသည်။ ၎င်းစနစ်သည် ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုအဆင့် မည်မျှဖြတ်သန်းခဲ့စေကာမူ အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့် မပြုထားပါက နောက်ဆုံးအဆင့် ထုတ်ကုန်အားလုံးကို တူညီစွာ အခွန်ကောက်သော ဘက်မလိုက် အခွန်စနစ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) ၏ နောက်ဆုံး သွင်ပြင်လက္ခဏာမှာထုတ်ကုန်တစ်ခုကို တင်ပို့ချိန်တွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ငွေပြန် အမ်းခြင်းဖြစ်ရာ ၎င်းသည် ပို့ကုန်အပေါ် ကောက်သော အခွန်မဟုတ်ပေ။ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) သည် သွင်းကုန်အားလုံးပေါ်တွင် သက်ရောက်သည်။

၎င်းစနစ်သည် ထုတ်လုပ်မှု ကွင်းဆက်တလျှောက်လုံးရှိ ကုမ္ပဏီအားလုံး၏ လေးစားလိုက်နာမှု မြင့်မားခြင်းအပေါ်တွင် မူတည်နေကြောင်း သိသာထင်ရှားသည်။ ၎င်းစနစ် ကောင်းစွာအလုပ်လုပ်သော အခါတွင် သမားရိုးကျ အရောင်းခွန်များထက် ထိရောက်မှု အဆင့်များစွာ ပိုမိုမြင့်မားသော အခွန်ကောက်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းစနစ်

သည် ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် တိုတောင်းသော ထုတ်ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား ဦးစားမပေးသော ကိစ္စကို ပုံပျက်မသွားစေနိုင်သော ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ၎င်းစနစ်သည် လုပ်ငန်းခွန်နှင့် ဝင်ငွေခွန် ကဲ့သို့သော အခြားအခွန်ဆောင်မှုများကိုပါ တိုးပွားလာစေပြီး အကြောင်း ရင်းမှာ စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် ဖြစ်ပျက်နေသည့် ကိစ္စများအပေါ်၌ ပိုမို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို ဆောင်ကြဉ်းပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ လွဲ၍ ဖက်ဒရေးရှင်းများ အားလုံးတွင် ထပ်တိုး တန်ဖိုးခွန် (VAT) ကို အနည်းဆုံး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် လက်ခံကျင့်သုံး ကြသည်။ (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ ရွှေ့ပြောင်းမှုနှင့် အင်တာနက်တို့ကြောင့် ပြည်နယ်များ၏ အရောင်းခွန်စနစ်များ တိုက်စားခံနေရသည်။) ဘရာဇီး နိုင်ငံတွင် စက်မှုထုတ်ကုန်အပေါ် ဖက်ဒရယ်အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် အခြား ကုန်စည်များအပေါ် ပြည်နယ်များက ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) ကောက် ခြင်းကို တွဲဖက်ကျင့်သုံးသည်။ ဘရာဇီးနှင့် အာဂျင်တီးနားတွင် ထပ်တိုး တန်ဖိုးခွန် (VAT) နှင့်အတူ အရေးပါသော ကုန်ပစ္စည်းတခု ထုတ်လုပ်မှု ဖြစ်စဉ်အတွင်း ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နုတ်ယူခွန် (turnover tax) ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားခြင်းမှာ ဘရာဇီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် အာဂျင်တီးနား ပြည်နယ်များသည် ခွဲဝေပေးစရာ မလိုသော ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ် အခွန်ငွေများ ကောက်ခံရာတွင် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများအကန့်အသက် ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ထုတ်ကုန်ကွင်းဆက် တန်ဖိုးအလိုက် ကြိုတင်နုတ်ယူခွန် (turnover tax) များသည် ထပ်တိုး တန်ဖိုးခွန် (VAT) လောက် ထိရောက်မှု မရှိခြင်းမှာ အကြွေးထား၍ မရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

တိုင်းဖက်ဒရယ်သွင်ပြင် လက္ခဏာရှိသော ဥရောပသမဂ္ဂတွင် ကြီးကြီး မားမား အာဏာဖြေလျော့သော ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) စနစ်၏ ပြဿနာ များကို တွေ့ရသည်။ ယင်းစနစ်သည် ဥရောပဒေသတွင်း ဈေးကွက်၌ အရောင်းခွန်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားမှုက ဖန်တီးလိုက်သည့် ပုံပန်းပျက်မှုများကို

ကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် အခွန်နှုန်းထားဆိုင်ရာ ဘုံနေရာတစ်ခုကို သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် အီးယူတဝှမ်း ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) စနစ်ကို မြှင့်တင်အားပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဗဟိုမှ အခွန်ကောက်ခွင့် အာဏာ မရှိသောကြောင့် အီးယူသည် အဆင့်ပေါင်း မြောက်များစွာကို ဖြတ်သန်းနေရပြီး ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) စနစ်ကို အသွင်ပြောင်းနေသည့် အဆင့်၌သာ ရှိနေသေးသည်။ အီးယူ၏ အဓိကပြဿနာမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက အခွန်ရင်းမြစ်နှုန်းထား အမျိုးမျိုးသတ်မှတ်နိုင်ခြင်း၊ အထူးစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အခွန်ကင်းလွတ်ခြင်းများ ဖန်တီးနိုင်ခြင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။ ဥရောပကော်မရှင်သည် ဘဏ္ဍာရေးနယ်ခြားမျဉ်း ထိန်းချုပ်မှုကို ဖျက်သိမ်းခြင်းဖြင့် ဝယ်ယူ၏ တည်နေရာပေါ်တွင် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) မူတည်နေသည့် စားသုံးမှုနေရာ အခြေပြုစနစ် (destination-based regime) သို့ မသွားဘဲ ရောင်းသူ၏ တည်နေရာပေါ်တွင် မူတည်နေသည့် မူလထုတ်လုပ်မှုနေရာအခြေပြုစနစ် (Origin-based regime) သို့ သွားလိုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အခွန်နှုန်းထား ကွဲပြားခြားနားမှုများလွန်းသောကြောင့် ၎င်းနည်းလမ်းများမှ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ရရှိကြမည့် အကျိုးကျေးဇူးများမှာလည်း လွန်စွာ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိနေသည်။ အဖွဲ့ဝင်များ သဘောမတူနိုင်ကြသည့်အလျောက် အထူးအစီအမံများစွာ ပါဝင်သော အရောအစပ် (hybrid) စနစ်ကို ချမှတ်ကြရသည်။ ထို့အပြင် အီးယူတွင် နယ်ခြားမျဉ်းထိန်းချုပ်မှု ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့်အတူ ထွက်ပေါ်လာသည့် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) ဆိုင်ရာ အဓိကလိမ်လည်မှု ပြဿနာများလည်း ရှိနေသည်။ အီးယူ၏အတွေ့အကြုံတွင် ဖက်ဒရေးရှင်းများအတွက် အဖိုးတန်သော သင်ခန်းစာများ ပါဝင်သည်။

မူလထုတ်လုပ်မှုနေရာ အခြေပြုစနစ်သည် နယ်စပ်ဖြတ်ကူးရောင်းချမှုကို အနီးကပ်စောင့်ကြည့်ရန် မလိုသောကြောင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူသော်လည်း စားသုံးခြင်းထက် ထုတ်လုပ်ခြင်းကို အခွန်ကောက်ခံသော အားနည်းချက်များရှိနေပြီး ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း၏ တည်နေရာကို ပုံပျက်သွားစေနိုင်သည်။ စားသုံးမှုအခြေပြုစနစ်မှာမူ အဆိုပါ ပုံပျက်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်သော်လည်း ပြည်နယ်များတွင် ထူးခြားသော သီးသန့်

ထပ်တိုးခွန် (VAT) များရှိပါက နယ်စပ်တွင်း ဖြတ်ကူးရောင်းဝယ်ခြင်း တို့ကို ကုမ္ပဏီများက ကိုယ်တိုင်အကဲဖြတ်ရန် လိုအပ်သည်။ ဖက်ဒရယ် (သို့) ဗဟို စီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် ယင်းကဲ့သို့ စနစ်မျိုး၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ် အဖြစ် လုံးဝနီးပါး မဖြစ်မနေလိုအပ်သော်လည်း စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုသည် အစိုးရများနှင့် အခွန်ထမ်းများအတွက် ကုန်ကျစရိတ် အလွန်များနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ် (သို့) ဗဟို စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်သက်သက်သည် သာလျှင် ရိုးရှင်း၍ စရိတ်သက်သာသော အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။

ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) နှင့် ပတ်သက်သည့် နောက်ဆုံး အရှုပ်အထွေး တခုမှာ အမြတ်အစွန်းများကို ခွဲဝေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည် ဥရောပနှင့် ဘရာဇီးတွင် တိုးတက်မှု၏ အဓိကအဟန့်အတားတခုဖြစ် နေပြီး၊ အကြောင်းရင်းမှာ ထုတ်လုပ်မှုနေရာ အခြေပြုစနစ်နှင့် စားသုံးမှု နေရာ အခြေပြုစနစ်တို့သည် အခွန်ကောက်သော နေရာပေါ်မူတည်ပြီး ရလဒ်များ အလွန်ကွဲပြားနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဖက်ဒရေးရှင်းတခုတွင် မျှတရေး အစီအမံများ အားနည်းလျှင် ပြည်နယ် များသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အခွန်အရင်းအမြစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်တောင်းဆိုလာပါက ပြဿနာပေါ်လာနိုင်သည်။ မျှတရေး အစီအမံများ အလွန်အားကောင်းသော ဩစတေးလျနိုင်ငံ၌ ထပ်တိုး တန်ဖိုးခွန် (VAT) အမြတ်အစွန်းများကို ထုတ်လုပ်မှုနေရာ အခြေပြုစနစ် သို့မဟုတ် စားသုံးမှုနေရာ အခြေပြုစနစ်အပေါ် မူတည်၍ မဟုတ်ဘဲ ပြည်နယ်များသို့ အထွေထွေရန်ပုံငွေ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း အစီအစဉ်၏ (general transfer) တစ်စိတ်တပိုင်းအနေဖြင့် ပါဝင်သွားစေသည်။ ဂျာမနီ တွင်လည်း အလားတူပင် ဖြစ်သည်။

အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်နယ်များအား စားသုံးခွန် (consumption tax) စည်းကြပ်ရန် ခွင့်မပြုသော်လည်း နိုင်ငံအများစု၌ ခွင့်ပြုထားသည်။ အကြောင်းမှာ အရောင်းခွန်သည် မူအရ ပြည်နယ်နှင့်ဆိုင်သော အခွန်ဟု တချိန်က ယူဆခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အရောင်းခွန်စည်းကြပ်ခွင့် အာဏာ ကို ဆင့်ကဲခွဲဝေပေးထားသော နေရာများတွင် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT)

ကို အောင်မြင်စွာ စတင်ကျင့်သုံးရန်အတွက် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လိုလားထောက်ခံမှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်အားကောင်းမှုနှင့် ချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်း ရှိရင်းမှုတို့ကို လိုအပ်သည် အောင်မြင်မှုအရှိဆုံး သာဓကဟု ဆိုနိုင်သော ဩစတေးလျတွင် ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ် စီမံခန့်ခွဲသော ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် စနစ်သစ်တွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်၍ သဘောတူလက်ခံကြရန် ဆွဲဆောင်ခံကြရသည်။ ထိုသို့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်ခြင်းမှာ ၎င်းတို့၏ အခွန်ကောက်ခွင့်အာဏာကို တရားရုံးများက အလွန်တင်းကြပ်စွာ ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး၊ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) အမြတ်အစွန်း ဝေစုများကို ပြည်နယ်များက ရရှိကြသည်။ ကနေဒါနှင့် အိန္ဒိယတွင်အတော်အတန် တိုးတက်မှုရှိအောင် ပြုလုပ်လာကြပြီး၊ ဘရာဇီးတွင်မူ တခဲနက် သဘောတူညီမှုမရလျှင် ပြောင်းလဲ၍ မရနိုင်သော ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ပုံပျက်ပန်းပျက် ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) စနစ်ကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းပေါင်းစုံမှ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်များ

နိုက်ဂျီးရီးယား၊ ရပ်ရှား၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ တောင်အာဖရိကတို့၌ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) (သို့) အထူးစားသုံးခွန်များကို ဗဟိုအစိုးရကသာ စည်းကြပ်နိုင်ပြီး၊ ဖက်ဒရေးရှင်းအားလုံးတွင် VAT ပုံစံမူကွဲများကို သုံးကြသည်။ (စပိန်၏ အနေအထားမှာ ဘတ်စ် (Basque) ကောင်တီ မှလွဲ၍ အလားတူပင် ဖြစ်သည်။) မလေးရှားတွင်လည်း ၎င်းအခွန်သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အထူးအခွင့်အရေး ဖြစ်ပြီး၊ လက်ရှိ အရောင်းခွန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအခွန်များကို VAT ဖြင့် အစားထိုးရန် အစီအစဉ်များရှိသည်။ ကနေဒါတွင် ပြည်နယ်များကိုယ်စား ဖက်ဒရယ်အစိုးရက စီမံသော VAT ကို ကျင့်သုံးရန်အတွက် ပြည်နယ်များအား ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ်တွင်း အရောင်းခွန်ကောက်ခြင်းကို စွန့်လွှတ်ကြရန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဆွဲဆောင်လျက်ရှိပြီး၊ ကိုဘက် ပြည်နယ်ကမူ ထိုအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည့် အခွန်စနစ်ပုံကို လက်ခံ

သော်လည်းအကြွေးစနစ်ဖြင့်ကိုယ်စားပြုဆောင်ရွက်ခြင်းကို အခြေခံသော ဖက်ဒရယ် VAT အပါအဝင် ၎င်းနှင့်ဆိုင်သော (အပြည့်အဝ လိုက်ဘက်မှုမရှိ VAT) ကို စီမံအုပ်ချုပ်လျက် ရှိသည်။ ဂျာမနီတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ် (lander) များက ဆုံးဖြတ်သော အမျိုးသားအဆင့် VAT စနစ်ရှိပြီး ၊ ပြည်နယ်များ (lander) က စီမံအုပ်ချုပ်ကြသည်။

ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက စက်မှုကုန်ပစ္စည်းရင်းမြစ်ခပ်ကျဉ်းကျဉ်းအပေါ်တွင် ထုတ်လုပ်မှု အခွန်ကောက်ခံနိုင်ပြီး၊ ရရှိသော ဝင်ငွေများကို ပြည်နယ်၊ ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့် ဝေမျှရသည်။ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများကမူ အခြားကုန်ပစ္စည်းများအပေါ်တွင် VAT ကောက်ခံနိုင်ကြပြီး၊ အခြေခံဥပဒေက ခွင့်ပြုထားသော ရင်းမြစ်အပေါ် ကိုယ်ပိုင်အခွန်နှုန်းထား သတ်မှတ်နိုင်သည့် လွတ်လပ်ခွင့် ရှိကြသည်။ ဤအခြေအနေသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်ရန် ပြင်းထန်သော ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး၊ ၎င်းတို့၏ အခွန်ရင်းမြစ်ကို ကြီးကြီးမားမား တိုက်စားသွားစေနိုင်သည်။ ထို့အပြင် VAT ကို မူလ ထုတ်လုပ်မှုနေရာတွင် ကောက်ခံမှုကြောင့် ဆင်းရဲသော မြောက်ပိုင်း ပြည်နယ်များက ကောင်းစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိကြပေ။ ထိုအခါ မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်း ထွက်ကုန်များ၏ မတူသော အခွန်နှုန်းများမှာအခွန်ရှောင်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများ ဖြစ်လာသည်။

အာဂျင်တီးနားသည် ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် အဓိကပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ အစီအစဉ်တရပ်အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ် VAT ကို စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတွင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် အခြေခံကဏ္ဍများအပေါ် ပြည်နယ် အရောင်းခွန်စည်းကြပ်ကောက်ခံမှုကို အဆုံးသတ်သွားစေမည့် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှု သဘောတူညီမှုတခုကို အားပေး

မြင့်တင်ခဲ့ပြီး၊ ဝင်ငွေ ကြီးကြီးမားမားတိုးတက်အောင် စီမံခဲ့သည်။ ခေတ်မီ ပြောင်းလဲလာသော အုပ်ချုပ်စီမံမှုကြောင့် VAT သည် ပြည်နယ်များသို့ ခွဲဝေပေးရမည့် အခြားအခွန်များနှင့်အတူ စုပေါင်း ဘဏ္ဍာငွေထဲသို့ ဝင်သွားသည်။ အာဂျင်တီးနား စီးပွားရေးအကြပ် အတည်းကာလတွင် VAT အခွန်များ ပြုလဲသွားခဲ့ပြီး၊ အခွန်နှုန်း မြင့်သော်လည်း မူလအဆင့်သို့ ရောက်အောင် ဖြည်းဖြည်းချင်း ချဉ်းကပ်လျက် ရှိသည်။

၂၀၀၅ ခုနှစ်မှစ၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်များသည် အရောင်းခွန် နေရာကို ဟန်ချက်ညီမှုရှိသော VAT ဖြင့် အစားထိုးရန် ဖြည်းဖြည်းချင်း သဘောတူခဲ့ကြသော်လည်း ပုံပန်းပျက်အခွန်များ VAT ထဲသို့ ပေါင်းစည်းမှုမရှိသေးခြင်း၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်း ကုန်သွယ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုအပေါ် အလျော့မလေးခြင်းတို့နှင့်အတူ စားသုံးမှုနေရာ အခြေပြုစနစ်သည် လေးစားလိုက်နာမှုနှင့် ဒီဇိုင်း အပိုင်းတွင် အားနည်းချက်ရှိနေသည်။

၄.၅။ လူမှုဖူလုံရေး အာမခံကြေး ထည့်ဝင်မှုနှင့် လစာအခွန်များ (Social insurance contributions and payroll taxes)

လစာမှ နှုတ်ယူငွေအဖြစ် စီမံရသော လူမှုဖူလုံရေး အာမခံထည့်ဝင်ကြေး များသည် စားသုံးခွန်နှင့် ဝင်ငွေခွန်များကဲ့သို့ ကျယ်ပြန့်သော နောက်ထပ် အခွန်တမျိုးဖြစ်ပြီး အဓိကဝင်ငွေရင်းမြစ်တခု ဖြစ်နိုင်သည်။ အခြားလစာ ခွန်များမှာ ထုံးစံအားဖြင့် အသေးအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး ယင်းဝင်ငွေများကို အထွေထွေ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ၎င်းအခွန်များကို ဖက်ဒရယ်စနစ်ရှိ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးက ထိရောက်စွာ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည်။

အကြမ်းဖျင်းဆိုရသော် လစာအခွန်များသည် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေစဉ်အတွင်း (at a point of employment) နှုတ်ယူသော အခွန်များဖြစ်ပြီး၊ ဝင်ငွေ

ခွန်များ၊ လူမှုဖူလုံရေး အာမခံထည့်ဝင်ကြေးများ၊ ဝင်ငွေနှင့် မဆက်စပ်သော အလုပ်အကိုင်ခွန်များ ပါဝင်သည်။ ဝင်ငွေခွန်များကိုမူ များသောအားဖြင့် သီးခြားခွဲ၍ စဉ်းစားကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ လူမှုဖူလုံရေး အာမခံ ထည့်ဝင်ကြေးများကို အလုပ်အကိုင်မှ နှုတ်ယူသော လစာခွန်ဟု များသော အားဖြင့် သတ်မှတ်စဉ်းစားကြပြီး၊ ယင်းအခွန်များကို ဖက်ဒရေးရှင်း အများစုတွင် လူမှုဖူလုံရေးအာမခံ၊ ကျန်းမာရေးအာမခံ၊ အလုပ်လက်မဲ့ အာမခံ၊ အလုပ်သမားလျော်ကြေးနှင့် ပင်စင်အစီအစဉ်များသို့ ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ရန် သုံးစွဲကြသည်။ ဂျာမနီကဲ့သို့ ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့တွင် ၎င်းအခွန်သည် ဝင်ငွေနှင့် မဆိုင်ဘဲ၊ အလုပ်အကိုင်အပေါ်တွင် စည်းကြပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ အထွေထွေ ရည်ရွယ်ချက်သုံးအခွန်အဖြစ် သုံးစွဲသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် ဩစတြီးယားကဲ့သို့သော ဖက်ဒရေးရှင်း အနည်းငယ် တွင်မူ လူမှုဖူလုံရေး အာမခံထည့်ဝင်ကြေးအဖြစ် ပေးဆောင်ရသော လစာ ခွန်များသည် အကြီးဆုံးဝင်ငွေရင်းမြစ်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ကသာ အစဉ်အမြဲ စီမံခန့်ခွဲသည်။ ဘရာဇီးတွင် လူမှုလုံခြုံရေး (Social security) အတွက် လစာခွန် ဖြတ်တောက်မှုနှုန်းသည် အလွန်မြင့်သော ကြောင့် မှောင်ခိုအလုပ်သမား စီးပွားရေးကို တွန်းအားပေးသလို ဖြစ်သွား သည်။ သို့ရာတွင် လူမှုလုံခြုံရေး အစီအစဉ်များအတွက် သီးသန့်ထည့် ဝင်ကြေးများ အဓိကတိုးပွားမှုကို အရောင်းဝယ်ခွန်များမှ ရရှိသည်။ အခြား ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် လစာခွန်များကို အကန့်အသတ်ဖြင့် သုံးစွဲကြ သည်။

လစာအခွန်များသည် ထုံးစံအားဖြင့် ဖက်ဒရယ် အထူးအခွင့်အာဏာ ဖြစ်သော်လည်း ဩစတြေးလျနိုင်ငံမူ ခြွင်းချက်တခုဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းအခွန် များသည် ပြည်နယ်များသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာခွဲဝေပေးရာတွင် သင့်တော် သော အခွန်အုပ်စု ဖြစ်နေသည်။ အကြောင်းမှာ စီမံအုပ်ချုပ်ရန် သိသိ သာသာ ရှိုးရှင်းသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များက လူမှုဖူလုံရေး အာမခံအစီအစဉ်များသို့ ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ရန် ယင်းအခွန်ငွေများကို သုံးစွဲရာ၌ ပြည်နယ်များအကြား အကျိုးအမြတ်များ ရွှေ့ပြောင်းရလွယ်ကူမှု ကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သည်။

၄.၆။ ပစ္စည်းခွန် (Property taxes)

ဤအခွန်များသည် ပြည်နယ် (သို့) ဒေသန္တရအခွန်ဖြစ်ရန် အလွန်သင့်တော် သကဲ့သို့၊ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ထုံးစံသဖွယ် ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချပေး ထားကြပြီး၊ များသောအားဖြင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများအတွက် အရေးကြီးဆုံး အခွန်ရင်းမြစ် တခုဖြစ်သည်။ ပစ္စည်းခွန်များ၏ အရေးပါမှုနှင့် ဒီဇိုင်း သည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွဲပြားစုံလင်သည်။

ဤအခွန်များသည် ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ဒေသန္တရအခွန် ဖြစ်နေခြင်း အတွက် အကြောင်းရင်း တော်တော်များများ ရှိသည်။ အခွန်ရင်းမြစ် မရွေ့ ပြောင်းနိုင်ခြင်း၊ အကျိုးအမြတ်ကို အခွန်နှင့် တုပ်နှောင်ထားခြင်း၊ ရလဒ်မှာ အတော်အသင့်တည်ငြိမ်ခြင်း၊ အခွန်များကို ဒေသန္တရအဆင့်တွင် ထိထိ ရောက်ရောက် စီမံနိုင်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစု တွင် ယင်းအခွန်များကို ဒေသန္တရအစိုးရအဆင့်များက အဓိကစီမံကြသော် လည်း ရပ်ရွားကဲ့သို့သော ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့တွင် ပြည်နယ်များကလည်း ပါဝင်စီမံကြသည်။ ဘရာဇီးတွင် မြို့ပြဒေသန္တရအစိုးရများက ၎င်းတို့ မြို့ပြဧရိယာအတွင်းရှိ ယင်းအခွန်များကို ထိန်းချုပ်ထားကြပြီး၊ ကျေးလက်ဧရိယာများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက တာဝန်ယူထားသည်။ အာဂျင်တီးနားတွင် အစိုးရအလွှာသုံးရပ်စလုံးက ပစ္စည်းခွန်ကို ကောက်ခံ ကြသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက တဦးချင်းပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ မြူနီစပယ်များ က မြို့ပြပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် ပြည်နယ်များက ကျေးလက်ဒေသ ပိုင်ဆိုင်မှု များကို အခွန်ကောက်ကြသည်။ စီမံခန့်ခွဲမှုအပိုင်းတွင် ပြည်နယ်အစိုးရများ (တောင်အာဖရိကတွင် ဗဟိုအစိုးရက) အခွန်ရင်းမြစ် (ပုံမှန်အားဖြင့် ပစ္စည်း များ၏ တန်ဖိုးအလိုက်) ကို သတ်မှတ်ကြပြီး ဒေသန္တရအစိုးရများက ၎င်း တို့နှင့်ဆိုင်သော နှုန်းထားများကို သတ်မှတ်လေ့ရှိကြသည်။

ဤပစ္စည်းအခွန်များသည် ဩစတေးလျ၊ ကနေဒါ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု စသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဒေသန္တရဘဏ္ဍာငွေ၏ အဓိကရင်းမြစ်ဖြစ် သော်လည်း၊ အများအားဖြင့် များစွာတာဝန်ဝတ္တရားကြီးမားသည့် ဒေသန္တရ

အစိုးရများရှိသော ပင်မဥရောပ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင်မူ လုံးဝနီးပါး သိသာထင်ရှားမှု မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများ ၏ မြို့နယ်အစိုးရများသည် ပစ္စည်းခွန် (Property Taxes) အပေါ် တွင် ကြီးမားစွာ မှီခိုနေရသောကြောင့် ပစ္စည်း (အထူးသဖြင့် စီးပွားရေး ပစ္စည်းများ) အပေါ်တွင် အခွန်ပိုကောက်ကြောင်း မှန်းဆမှုများရှိသည်။ သို့သော် တိကျသည့် အထောက်အထားမရှိပေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ရှိ ပြည်နယ်အချို့တွင်မူ ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်စီမံမှုနှင့် ကောက်ခံမှုကြောင့် အကျိုးအမြတ်ရစေသည့် အရောင်းခွန် (သို့) တဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်ကဲ့သို့ သော အခွန်ရင်းမြစ် နောက်တမျိုးကို ဒေသန္တရဝင်ငွေအဖြစ် စမ်းသပ်ခဲ့ ကြသည်။ အချို့ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၌ ဒေသန္တရအဆင့်တွင် စွမ်းဆောင်ရည် နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုအားနည်းသောကြောင့် ပစ္စည်းအခွန်ကို ထိထိရောက် ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အမှန်တကယ် အခက်အခဲများနှင့် ကြုံတွေ့ကြရသည်။

ဒေသန္တရအစိုးရများအနေဖြင့် အခြေပစ္စည်းများမှ အခွန်ကောက်ရာတွင် စွမ်းဆောင်ရည်လွန်စွာ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိနေသေးသောကြောင့် ၎င်းတို့ အထက်မှ ပြည်နယ်အစိုးရအနေဖြင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအကြား တန်းတူ ညီမျှရှိစေရေးအတွက် အစီအမံအချို့ ပြုလုပ်ရဖွယ် ရှိသည်။

၄.၇။ သယံဇာတ ဝင်ငွေများ

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် သယံဇာတဝင်ငွေများသည် လျစ်လျူရှုနိုင်လောက် သည့် မထင်မရှားအဆင့်မှ အရေးပါထင်ပေါ်သည့် အဆင့်ထိ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားပြီး၊ နည်းလမ်းများစွာဖြင့် ကောက်ခံနိုင်သည်။ ၎င်းဝင်ငွေခွန်များ သိသာထင်ရှားသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ဗဟိုအစိုးရနှင့် သယံဇာတထွက် သော ပြည်နယ်များနှင့် သယံဇာတမထွက်သော ပြည်နယ်များအကြား ၎င်း ဝင်ငွေများကို ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် မျှဝေခြင်းတို့မှာ အဓိကကျသော ကိစ္စရပ် တခု ဖြစ်လာသည်။ ၎င်းဝင်ငွေခွန်များအပေါ် ဗဟိုထိန်းချုပ်မှု များလွန်း ခြင်း (သို့) နည်းလွန်းခြင်းတို့လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

သယံဇာတ ဝင်ငွေခွန်များသည် အခြားအခွန်ရင်းမြစ်များနှင့် လွန်စွာ ကွဲပြားခြားနားရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့သည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ အကြား အမျိုးမျိုးကွဲပြားပြီး ဖက်ဒရေးရှင်းအတွင်းမှ ပြည်နယ်များအကြား တွင်လည်း ကွဲပြားမှုများရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အရေးအကြီးဆုံး သယံဇာတများမှာ အစိုးရအတွက် ဝင်ငွေကြီးမားစွာ ရရှိ နိုင်သော ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တို့ဖြစ်ပြီး၊ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများ တွင်မူ ကျောက်မီးသွေး၊ တွင်းထွက်သတ္တုနှင့် စိန် (တောင်အာဖရိက) စသည်တို့အရေးပါသည်။ သစ်နှင့် ရေ (ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် အခါမျိုး၌) တို့သည်လည်း အရေးပါသော အခွန်ငွေများကို ရရှိစေနိုင်ပြီး၊ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသယံဇာတအားလုံး၏ တူညီသော အချက်မှာ ၎င်းတို့၏ ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်သည် ၎င်းတို့၏ ကာလပေါက်ဈေး တန်ဖိုး၏ အစိတ်အပိုင်းကလေးမျှသာ ရှိနိုင်ခြင်း ဖြစ် ပေရာ၊ ပုံမှန်အမြတ်အစွန်းအပြင် အပိုရရှိသော သယံဇာတငှားရမ်းကြေး (resource rent) ကို သယံဇာတပိုင်ဆိုင်သူ (သို့) အစိုးရများက တနည်း နည်းဖြင့် ကောက်ခံခြင်း၊ ပြန်လည်ခွဲဝေခြင်း ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်။

နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ရပ်ရှား၊ ဗင်နီဇွဲလား စသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် သယံဇာတ (အထူးသဖြင့် လောင်စာဆီ) ဝင်ငွေများသည် အရေးပါ အရာရောက်ပြီး၊ အကြီးဆုံး ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်း သယံဇာတအခွန်များသည် ဩစတြေးလျ၊ ဘရာဇီး၊ ကနေဒါ၊ မလေးရှား၊ မက္ကဆီကိုစသော နိုင်ငံများတွင်လည်း လွန်စွာ အရေးပါသည်။ (၎င်းဝင်ငွေ များသည် အီရတ်နှင့် ဆူဒန်ကဲ့သို့သော ပေါ်ထွန်းစ ဖက်ဒရေးရှင်းများ တွင် အသက်သွေးကြောတမျှ အရေးပါသော်လည်း ယင်းတို့ကို မည်သို့ စီမံမည်၊ မျှဝေမည် စသည်တို့ကို မှန်ကန်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ)။ အာဂျင်တီးနား၊ အိန္ဒိယ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစရှိသည့် ဖက်ဒရေးရှင်း များ၌ သယံဇာတဝင်ငွေသည် တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာအရ အဓိကမကျ သော်လည်း အချို့ ပြည်နယ်များအတွက် လွန်စွာ အရေးကြီးသည်။ ဤ အခြေအနေနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်မှာ သယံဇာတအခွန် လုံးဝအရေးမပါသော သယံဇာတချို့တို့သည် ဖက်ဒရေးရှင်းများလည်း ဥရောပတိုက်တွင်ရှိသည်။

သယံဇာတကြွယ်ဝသော တိုင်းပြည်များသည် စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှုတို့၌ အထူးစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ လောင်စာဆီ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ငွေကြေးတန်ဖိုးတက်စေနိုင်ပြီး၊ အခြား စီးပွားရေး ကဏ္ဍများ၏ ပြိုင်ဆိုင်နိုင်စွမ်းကို ထိခိုက်ကျဆင်းစေနိုင်သည်။ (Dutch disease ဟု ခေါ်ကြသည်)။ အစိုးရအတွက် ကြီးမားလွန်းသော ငှားရမ်းခများသည် အဂတိလိုက်စားမှုအား ဖိတ်ခေါ်မှုတရပ် ဖြစ်စေနိုင် သည်။ ၎င်းတို့သည် ရေနံ၏ ကျိန်စာများဖြစ်ပြီး၊ အခြားတန်ဖိုးရှိသော သယံဇာတများ၏ ကျိန်စာလည်း ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ထို့အပြင် သယံဇာတ များသည် နိုင်ငံ၏အချို့နေရာများ၌သာ ကွက်၍ စုနေလေ့ရှိသောကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအနေအထားများ၊ နယ်မြေသဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် စောင့် ရောက်ကာကွယ်မှု၊ ဝင်ငွေခွဲဝေမှုနှင့် သုံးစွဲမှုတို့ကို မည်သူက ထိန်းချုပ် မည် စသည်တို့နှင့်ဆိုင်သည့် ကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဗဟိုအစိုးရ နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြား တင်းမာမှုများ မကြာခဏ ရှိတတ်သည်။ မြင့်မား၍ မတည်ငြိမ်သော ဈေးနှုန်းများနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ကိစ္စ များကလည်း ယင်းကိစ္စအပေါ် ဗူးလေးရာဖရုံဆင့်နေသည်။

သယံဇာတများသည် ရွှေ့ပြောင်း၍ မရသော အရာများဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့အား ပြည်နယ်တွင်း ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခြင်း ပြုလုပ် ရာတွင် နည်းပညာအခက်အခဲ မရှိသလောက် နည်းနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် သယံဇာတကြွယ်ဝသော ပြည်နယ်များက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအရှိန်ကို တွန်း ရာတွင် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံတဝှမ်း အခြားကဏ္ဍများ၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ကျဆင်းစေသော မက်လုံးများပေးရာတွင် တက်ကြွလွန်းပါက ပြည်နယ် အဆင့် ထိန်းချုပ်စီမံမှုကြောင့် ပဋိပက္ခများကြီးထွားလာနိုင်သည်။ ပြည်နယ် အဆင့် ထိန်းချုပ်မှုနှင့် အခွန်ကောက်မှု၏ အကြီးမားဆုံး အခက်အခဲများ မှာ သယံဇာတပမာဏ အလွန်ကြီးမား၍ ဒေသအလိုက် ကွက်၍ ရှိနေသော အခါမျိုးတွင် အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေရာ၌ ပေါ်ထွက်လာတတ်သည်။ စည်းမျဉ်း များအရမူ မျှတမှုမရှိခြင်း (inequities) များကို မျှတရေးမူအရ ရန်ပုံငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ (equalization transfers) ဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်သော်လည်း အကယ်၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် သယံဇာတဝင်ငွေကို အကန့်အသတ်ဖြင့်

သာ ရယူသုံးခွင့်ရှိလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်များအကြား ခွဲဝေမှု မရှိသည့်အခါမျိုးတွင်သော်လည်းကောင်း အခက်အခဲရှိလာနိုင်သည်။ စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် အဓိကအရေးပါမှုရှိသော သယံဇာတများနှင့် ပတ်သက်၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ကဏ္ဍအရေးပါကြောင်းကို အလေးပေး သော မူများရှိသကဲ့သို့ စီးပွားရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သက်ရောက်မှု တို့နှင့် ပတ်သက်သော ပြည်နယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားတို့ကိုလည်း ဖော် ဆောင်ပေးရန် လိုအပ်သည်။

မူများ၊ စည်းမျဉ်းများမည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ ဖက်ဒရေရှင်းများ၏ လက်တွေ့ ကျင့်ထုံးများမှာ သိသိသာသာ ကွဲပြားစုံလင်သည်။ ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစရှိသော သက်တမ်း အလွန်ရှည် အခြေခံ ဥပဒေများရှိကြသည့် ဖက်ဒရေရှင်းများတွင် သယံဇာတများနှင့် ဝင်ငွေ များ ထိန်းချုပ်မှုကို ပြည်နယ်များအား အဓိက အသာစီးပေးထားသည်။ (သို့ရာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစိုးရသည် အချို့ ပြည်နယ်များ ရှိ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် ရေနံကြွယ်ဝသော ဖက်ဒရယ်ပိုင်နယ်မြေများ ကို ထိန်းချုပ်ထားသည်။) ယနေ့ခေတ်ပေါ် အခြေခံဥပဒေများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ သီးသန့် (သို့) ကြီးမားသော ကဏ္ဍကို ပုံမှန်အားဖြင့် ခွင့်ပြုထားကြပြီး ရပ်ရှားနိုင်ငံတွင်မူယင်းဖြစ်စဉ်သည် မကြာသေးမီကမှ အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ကုန်းတွင်းသယံဇာတများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ထိန်းချုပ်သော ကိစ္စရပ်များ (အိန္ဒိယ၊ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုရှိ ဖက်ဒရယ်နယ်မြေ) တွင် ထုတ်လုပ်မှုတည်ရှိရာ ပြည်နယ်များနှင့် ဝေမျှ သည့် အစီအမံအချို့နှင့် ဒေသန္တရအဆင့် မြူနီစပယ်အစိုးရများနှင့်ပင် ဝေမျှမှုများလည်း ရှိသည် (ဘရာဇီး)။ အာဂျင်တီးနား၌ ၁၉၉၄ တွင် ပြည်နယ်များအား အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သယံဇာတပိုင်ဆိုင်ခွင့် အား ကောင်းစေခဲ့သော်လည်း ယခုတိုင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အရေးပါသော စီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့် ဝင်ငွေရယူမှုတို့ ရှိနေသေးသည်။

ကမ်းလွန် သယံဇာတများကိုမူ ပြည်နယ်များ၏ နယ်နိမိတ် အပြင်ဘက်တွင် ရှိကြသောကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကသာ အမြဲတစေ ပိုင်ဆိုင်သည်။

အစီအမံများမှာမူ အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။ များသောအားဖြင့် ကမ်းလွန် သယံဇာတအခွန်ကို ခွဲဝေခြင်းမပြုကြပေ။ (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ အိန္ဒိယ) သို့သော် ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့ (ဩစတြေးလျ၊ နိုင်ဂျီးရီးယား) တွင် ကပ်လျက် ပြည်နယ်များကို ခွဲဝေပေးသည့် အစီအမံများ ပြုလုပ်ကြပြီး ဒေသန္တရအစိုးရများအား မျှဝေပေးလျက် ရှိသည် (ဘရာဇီး)။ ကနေဒါ တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ဆက်လက်ထိန်း သိမ်းထားသော်လည်း ဖက်ဒရယ်ကမ်းလွန်သယံဇာတ ဝင်ငွေအားလုံးကို ကပ်လျက်ပြည်နယ်များထံ လွှဲပြောင်းပေးလိုက် ရပါသည်။

သယံဇာတပိုင်ရှင်သည် ခိုင်ကြေး (royalties) များကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသည့် အပြင် လိုင်စင်ကြေးများ၊ ထုတ်လုပ်မှုမျှဝေခြင်း၊ နယ်မြေတွင်း သတ်မှတ် စည်းကမ်းများ၊ မျှတရေး အစီအမံများ (ဥပမာ - နိုင်ငံပိုင်ရေနံကုမ္ပဏီမှ တဆင့်) ကို ချမှတ်စည်းကြပ်ပေးနိုင်သည်။ သယံဇာတပိုင်ဆိုင်မှု အရေးပါ သကဲ့သို့ အခြားအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အာဏာများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် လည်း အလားတူအရေးပါသည်။ ဥပမာ - အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ် များက ကုန်းတွင်း တွင်းထွက် သယံဇာတများကို ပိုင်ဆိုင်သော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ကြီးမားသော ဝင်ငွေဝေစုကို နုတ်ယူ၍ စီမံခန့်ခွဲ မှုကို ထိန်းချုပ်ခွင့်ရထားသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ပို့ကုန်ထိန်းချုပ်မှု များ၊ ဈေးနှုန်းထိန်းချုပ်မှုနှင့် အခွန်စည်းကြပ်မှုတို့သည် တိုင်းပြည်တခု တွင်းရှိ ကုန်စည်တခုကို တန်ဖိုးသတ်မှတ်ရာတွင် လွန်စွာအရေးပါသည်။

အစိုးရများသည် သယံဇာတထုတ်ယူခြင်း လုပ်ငန်းအရှိန်အဟုန်ကို အား ကောင်းခိုင်မာစွာ လွှမ်းမိုးထားနိုင်သကဲ့သို့ ငှားရမ်းကြေးယူသည့် ပုံစံနှင့် မှုကိုလည်း ဆုံးဖြတ်သည်။

- လောင်စာဆီတင်ပို့သော နိုင်ငံအချို့သည် ပြည်တွင်းစားသုံး သူများအတွက် အကာအကွယ်ပေးထားသော ဈေးကွက်ပေါက် ဈေးအောက် ဈေးနှုန်းများကို ဖန်တီးရန်၊ တိုးတက်မှု အရှိန်နှေး စေရန်၊ ဝင်ငွေမြှင့်တင်ရန်၊ (သို့) စွမ်းအင်ဖူလုံမှုကို ကာကွယ်ရန်

တို့အတွက် ပို့ကုန်များအပေါ်တွင် အခွန်များ၊ အကန့်အသတ်များ ချမှတ်ကြသည်။ မလေးရှား၊ အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်တို့၌ အစိုးရများသည် စားသုံးသူများအတွက် ဈေးနှုန်းများကို ပုံသေသတ်မှတ်ထားကြပြီး၊ ကြီးမားသော ထောက်ပံ့ကြေးများ (subsidies) ကို ပေးနေကြရသည်။ (ဗင်နီဇွဲလားတွင် ရေနံစိမ်းဒေါ်လာ ၁၀၀ ကျော်ချိန်တွင် ထောက်ပံ့ကြေး ၂၀ ဘီလီယံ ဒေါ်လာကျော်ရှိ)

- နောက်တနည်းမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ကနေဒါမှ ဖက်ဒရယ် အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အားပေးမြှင့်တင်ရန်အတွက် လောင်စာဆီသွင်းကုန်အပေါ် ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။
- ကော်ပိုရိတ်အခွန်၊ ဒေသန္တရအခွန်နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အခွန်များသည်လည်း (ထုံးစံအားဖြင့် အစိုးရများက ယင်းအခွန်များကို အားကြီးမာန်တက် မသုံးကြသော်လည်း) ဖွံ့ဖြိုးမှုအရှိန်နှင့် ဝင်ငွေတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။
- ဒေသန္တရဆိုင်ရာမြေ အသုံးပြုမှုထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်ခြင်းတို့ကိုလည်း လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းရပ်ဆိုင်းစေရန် အသုံးပြုကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ပြည်နယ်အချို့က ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ထိန်းချုပ်ထားသော ကမ်းလွန်သယံဇာတကိစ္စတွင် အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများစုသည် နိုင်ငံပိုင် ရေနံကုမ္ပဏီများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြု၍ သိသိသာသာ များပြားသော (သို့မဟုတ်) အားလုံးနီးပါး အစိုးရရေနံဝင်ငွေများကို ၎င်းကုမ္ပဏီများထံမှ ပေးသွင်းငွေများအဖြစ်

လက်ခံရရှိကြသည်။ (ဥပမာအားဖြင့် မက္ကဆီကို အစိုးရထံ Pemex ကုမ္ပဏီ၏ ပေးသွင်းငွေသည် တနှစ်လျှင် ဒေါ်လာ ၁၀၀ ဘီလီယံဝန်းကျင်ရှိသည်) ၎င်းကုမ္ပဏီများသည် ပုံမှန်စီးပွားရေး အခြေခံပုံစံမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြဖွယ်မရှိခြင်း (သို့) အခွန်စည်းကြပ်မခံရနိုင်ခြင်းတို့ ရှိနိုင်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ကိစ္စရပ်များရှိ စီမံခန့်ခွဲမှုများမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ကင်းမဲ့နိုင်သည်။

သယံဇာတဝင်ငွေပမာဏ လွန်စွာကြီးမားလွန်းသောအခါတွင် ဘတ်ဂျက်အပေါ် သက်ရောက်မှုကို တည်ငြိမ်အောင် ကြိုးစားခြင်း၊ ရေရှည်စုဆောင်းခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်းများရှိလာနိုင်သည်။

- **ဘတ်ဂျက်တည်ငြိမ်ရေးရန်ပုံငွေ (stabilization fund) နှင့် အစီအမံများ** သည် ရေနံဝင်ငွေအပြောင်းအလဲကို ကိုင်တွယ်ရန် ထူထောင်ထားကြခြင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ တနှစ်စာအစိုးရအသုံးစရိတ်သည် အမှန်တကယ်ဝင်သော ဝင်ငွေထက် ယခင်ကာလက ပျမ်းမျှနှုန်းထား (သို့) အနည်းဆုံးနှုန်းထားတို့အပေါ်တွင် အခြေခံကြဖွယ်ရှိပြီး၊ ပိုငွေမှန်သမျှကို စုဆောင်းကြရကာ၊ လိုငွေမှန်သမျှကို စုဆောင်းငွေထဲမှ ထုတ်ယူသုံးစွဲကြရသည်။
- **ရေရှည်စုဆောင်းရန်ပုံငွေများ (longer-term saving funds)** မှာမူ အနာဂတ်မျိုးဆက်များအတွက် သယံဇာတ ပြောင်းတလင်းခါ သွားချိန်တွင် ဝင်ငွေရအောင် ထူထောင်ပေးခြင်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။
- ထို့အပြင် သယံဇာတဝင်ငွေများကို **ပင်လယ်ရပ်ခြား စုဆောင်းငွေများ (offshore savings)** အဖြစ် ကိုင်ထားခြင်းသည် ငွေဖောင်းပွမှု၊ ငွေလဲနှုန်းနှင့် စီးပွားရေးနယ်ပယ်ရှိ အခြားကဏ္ဍများ၏ ပြိုင်ဆိုင်နိုင်စွမ်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုကိုလည်း ကန့်သတ်ပေးနိုင်သည်။

ဘတ်ဂျက်တည်ငြိမ်ရေးရန်ပုံငွေနှင့် ရေရှည်စုဆောင်း ရန်ပုံငွေတို့ကို ထုံးစံအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အဆင့်တွင် ပိုမိုတွေ့ရှိရသော်လည်း Alaska နှင့် Alberta တို့မှာ ၎င်းရန်ပုံငွေပုံစံမျိုး တွေ့ရှိရသော ပြည်နယ်များဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ ကုန်းတွင်း ရေနံနှင့် ဓါတ်ငွေ့ ဝင်ငွေ အစီအမံများ

ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးရေနံနှင့် ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လုပ်သူဖြစ်သော ရပ်ရှား နိုင်ငံတွင် ရေနံ၊ ဓါတ်ငွေ့ ထွက်ရှိရာ ဒေသများ၏ ပြည်နယ်အစိုးရ အများစုသည် ရေနံဝင်ငွေ ၅ ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ ရရှိကြပြီး၊ ဓါတ်ငွေ့ ဝင်ငွေကို မရရှိကြပေ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဘတ်ဂျက်တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ရေရှည်စုဆောင်းရေးတို့အတွက် ရေနံ၊ ဓါတ်ငွေ့ ဝင်ငွေ ရန်ပုံငွေ နှစ်ရပ်ကို ထူထောင်ပေးထားသည်။ စုစုပေါင်းဝင်ငွေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို ရေနံ၊ ဓါတ်ငွေ့ ဝင်ငွေမှ ရရှိသော နိုင်ငံ့ရီးယားတွင် ရေနံထွက်သော ပြည်နယ်များက ၎င်းတို့ ရရှိသော အခြားဝင်ငွေများအပြင် ၎င်းတို့ ပြည်နယ်မှ ထွက်သော အစိုးရရေနံဝင်ငွေ၏ ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းကို ရရှိကြပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရကမူ ဘတ်ဂျက်တည်ငြိမ်ရေးငွေ စာရင်းအတွက် ရည်ရွယ်သည့် ပျမ်းမျှနှုန်းထားထက် ပိုများသော ဝင်ငွေကို ရယူကြသော်လည်း အချို့ပြည်နယ်များက ယင်းအစီအမံများကို ငြင်းဆန်ကြသည်။ ထို့အတူ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာငွေ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်အတွက် ရေနံဝင်ငွေအပေါ် ပုံမှန်မှီခိုနေရသော ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံတွင် ယင်းဝင်ငွေများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော စနစ်ဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားသော်လည်း ပြည်နယ်များအတွက် ဝေစုကို သီးသန့်ဖယ်ထားပေးသည်။ မက္ကဆီကိုတွင်မူ အပိုရေနံဝင်ငွေများကို အရေးပေါ်(သို့) သဘာဝဘေးကယ်ဆယ်ရေး ရန်ပုံငွေထဲသို့ ထည့်ပေးပြီးနောက် ဖက်ဒရယ်ဘတ်ဂျက်တည်ငြိမ်ရေး ရန်ပုံငွေ (၄၀ ရာခိုင်နှုန်း)၊ နိုင်ငံပိုင်ရေနံကုမ္ပဏီ ရန်ပုံငွေ (၂၅ ရာခိုင်နှုန်း)၊ ပြည်နယ်များ ဘတ်ဂျက်တည်ငြိမ်ရေး ရန်ပုံငွေ (၂၅ ရာခိုင်နှုန်း)၊ ပြည်နယ်များ၏ အခြေခံ အဆောက်အအုံရန်ပုံငွေ (၁၀ ရာခိုင်နှုန်း) စသည်ဖြင့် အကုန်ခွဲဝေပြီးနောက်တွင် အပိုဝင်ငွေများကို အခြားရန်ပုံငွေ ၄ ခု (ဖက်ဒရယ်၊ ပြည်နယ်၊ ရေနံကုမ္ပဏီ အခြေခံ

အဆောက်အဦ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ နိုင်ငံတော် ပင်စင်ထောက်ပံ့ကြေး အစီအစဉ်) သို့ အညီအမျှခွဲဝေပေးသည်။ အိန္ဒိယတွင် အဓိကရေနံ စီမံကိန်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ထိန်းချုပ်ထားသော်လည်း၊ မလေးရှားနိုင်ငံကဲ့သို့ ဝင်ငွေဝေစုကို ရေနံထွက်သော ပြည်နယ် များသို့ ခွဲပေးသည်။ ဘရာဇီးဗဟိုအစိုးရကမူ ကုန်းတွင်းနှင့် ကမ်း လွန်သယ်ဇာတဝင်ငွေ နှစ်မျိုးစလုံးကို ရေနံထွက်သော ပြည်နယ် များ၊ မြို့နယ်စပါယ် အုပ်ချုပ်ရေးဒေသများနှင့်အတူ ခွဲဝေယူသည် (အချို့ဒေသများမှာ ကြီးမားစွာသော အကျိုးအမြတ်ရရှိကြ သည်)။

ရေအားလျှပ်စစ်သည် အရည်အသွေးမြင့်လျှပ်စစ်ကို ထုတ်လုပ်ပေးသော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်ရင်းမြစ်ဖြစ်သည်။ ဓါတ်အားပေးလုပ်ငန်းကို အစိုးရဝင်ငွေတိုးရေးထက် စားသုံးသူများနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် ဈေးသက်သာသော လျှပ်စစ်ဓါတ်အား ဖြန့်ဖြူးပေးရန် ရည်ရွယ်သည့် မူဝါဒဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ယင်းမူဝါဒသည် အရင်းအနှီးနှင့် လည်ပတ်စရာ စရိတ်ကာမိအောင် လိုအပ်သလောက်သာ ကောက်ခံရန်ဖြစ်ပြီး၊ ဈေးကွက်မှ တန်ဖိုးအပြည့် ရောင်းချယူရန် မဟုတ်ပေ (အထူးသဖြင့် ပို့ကုန်တန်ဖိုးများ မြင့်တက်နိုင်သော အချိန်မျိုးတွင်)။ ဥပမာ အနေဖြင့် ကွီဘက်တွင် ဓါတ်အားရောင်းချမှုကို ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးသို့ ပြောင်းလိုက်ပါက ပြည်နယ်အနေဖြင့် နောက်ထပ်ဝင်ငွေဒေါ်လာ ၅ ဘီလီယံခန့် ရရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အစိုးရထံမှ ဝင်ငွေ များကို စားသုံးသူများထံ ခွဲဖြန့်ပေးမှုသည် ပြည်နယ်များ၏ ငွေကြေး အင်အားပေါ် မူတည်၍ ရန်ပုံငွေလွှဲပြောင်းပေးသော ဘဏ္ဍာရေးအစီအမံ များထဲတွင် များသောအားဖြင့် ပါဝင်ခြင်း မရှိပေ။ ထည့်သွင်းရေးဆွဲလျှင် လည်း ရနိုင်ပေသည်။

၄.၈။ လိုင်စင်ကြေးများနှင့် အသုံးပြုခများ (Licences and user charges)

လူထုစီမံခန့်ခွဲမှု ပုံစံသစ်၏ အစီအစဉ်တခုမှာ အသုံးပြုသူက ပေးဆောင်
ငွေ (သို့) အသုံးပြုခ ပေးဆောင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အသုံးပြုခများကို
အစိုးရအလွှာများအားလုံးက ကောက်ခံကြပြီး၊ အထူးသဖြင့် ဒေသတွင်း
ဝန်ဆောင်မှုပေးသော အစိုးရများက ချမှတ်ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အခ
ကြေးငွေများသည် တခါတရံ ဝန်ဆောင်မှုပေးဆောင်ရခြင်း ကုန်ကျစရိတ်
တခုလုံးထက် နည်းသော်လည်း များသောအားဖြင့် အလယ်အလတ်ဝင်ငွေ
ကို ရှာဖွေပေးသည်။

အသုံးပြုခများနှင့် လိုင်စင်ကြေးများသည် ရေပေးဝေမှု၊ တယ်လီကွန်း
ဆက်သွယ်ရေးနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား၊ အမှိုက်သိမ်းလုပ်ငန်း၊ အပန်းဖြေခြင်း
ဆိုင်ရာ ပန်းခြံ၊ ကစားကွင်းလုပ်ငန်းများ အစရှိသဖြင့် ပုဂ္ဂလိကသဘာဝ
ရှိသော၊ ဒေသန္တရ (သို့) ပြည်နယ်ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများအတွက်
အရေးကြီးသော ဝင်ငွေရင်းမြစ်များ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - တောင်အာဖရိက
တွင် မြူနီစပယ်ဝင်ငွေ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ၎င်းရင်းမြစ်များမှရရှိသည်။
လမ်း၊ တံတား အသုံးပြုခများသည်လည်း အရေးပါနိုင်သည်။ ၎င်းအခွန်
အခများကို အခွင့်အလမ်းခွန် (benefit taxes) ဟုခေါ်သည်။ အကြောင်း
မှာ လမ်းတံတားများသည် ဖြတ်သန်းသွားလာသူတို့အတွက် အခွင့်အလမ်း
တစုံတရာကို ဖန်တီးပေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အသုံးပြုခများသည် ဆင်းရဲ
နွမ်းပါးသူတို့အတွက် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်နိုင်ငြားသော်လည်း ကုန်ကျစရိတ်
ကာမိနိုင်ပြီး၊ ထိရောက်မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ဝန်ဆောင်မှု
အတွက် ပိုက်ဆံပေးရသော (fee-for-service) ရိုးရှင်းသည့် သဘာဝ
ကြောင့် စီမံခန့်ခွဲရ လွယ်ကူစေသည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ မြူနီစပယ်
အစိုးရများနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ယင်းဝန်ဆောင်မှုများ၏ ကုန်ကျ
စရိတ် အပြည့်အဝကို ပြန်မရခဲ့ကြသော်လည်း၊ ယခုနစ်ပိုင်းများတွင်
ဖက်ဒရေရှင်းနိုင်ငံအတော်များများ၌ ယင်းဝန်ဆောင်မှုအတွက် ပိုက်ဆံ
ပေးရသော မူ (fee-for-service principle) ကို အားပေးလာကြသည်။

အခြေခံအခွင့်အရေး (သို့) အရေးကြီးသော ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဟု ယူဆကြသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုမျိုးအတွက် သုံးစွဲခ ကောက်ခံခြင်းမှာမူ မဆီလျော်ပေ။ ဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံများစွာ၌ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍတို့ကို ယင်းသဘောတရားအတိုင်း ရှုမြင်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အသုံးပြုသူအား ရေရှည် စီးပွားရေးအကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသော လွတ်လွတ်လပ်လပ်သုံးခွင့်ပေးထားသောဝန်ဆောင်မှုမျိုးကို အလွန်အကျွံအသုံးပြုခြင်းမှ ရှောင်ရှားစေရန်အတွက် ရံဖန်ရံခါတွင် အသုံးပြုခများကို ချမှတ်ကြရသည်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ကျန်းမာရေးနှင့် မူလတန်းပညာရေးကဲ့သို့သော အခြေခံဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍများ၌ အစိုးရဝင်ငွေတိုးရေး အစီအစဉ်အနေဖြင့် အသုံးပြုခများ ချမှတ်ကြသည်လည်း ရှိသည်။

၄.၉။ အခြားဝင်ငွေရင်းမြစ်များ

အခြားဝင်ငွေရင်းမြစ် အမျိုးမျိုးသည်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်ရှိ အစိုးရများအတွက် အရေးပါနိုင်သည်။ သွင်းကုန်အပေါ် စည်းကြပ်သည့် အခွန်၊ ပို့ကုန်အပေါ် စည်းကြပ်သည့် အခွန်၊ အထူးသဖြင့် ကြီးမားသော ရင်းမြစ်ပို့ကုန်များအပေါ် စည်းကြပ်သည့် အခွန်များ၊ ယစ်မျိုးခွန်များ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ပို၍ ပို၍ အရေးပါလာသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အခွန်များနှင့် နိုင်ငံပိုင် ကော်ပိုရေးရှင်းများမှ ပေးသွင်းမှုများနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများ ရောင်းချခြင်းမှ ရရှိသော ဝင်ငွေများ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

သမိုင်းကြောင်းအရ သွင်းကုန်အခွန်များသည် ဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံများတွင် အရေးပါခဲ့ကြသော်လည်း ပြည်တွင်း အကျိုးကျေးဇူးများစွာ မရှိလှသည့် ထုတ်လုပ်မှုကို အားပေးခြင်းအားဖြင့် စီးပွားရေးက ထိရောက်မှုကို အားလျော့စေသောကြောင့် ၎င်းတို့ကို လျှော့ချရန် (သို့) ဖယ်ရှားရန် လုပ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ ပို့ကုန် အခွန်များမှာမူ ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခုအတွက် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးထက် နည်းသော ပြည်တွင်းဈေးနှုန်းကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး၊ စားသုံးသူများအတွက် ထိရောက် လုံလောက်မှုမရှိသော ထောက်ပံ့ကြေး (subsidy) နှင့် ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သူများအတွက် နည်းပါးသော ဈေးနှုန်းတို့မှတစ်ဆင့်

ဈေးကွက်ပုံပန်းပျက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ရုပ်ရှားနိုင်ငံတွင် ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့ကဏ္ဍဝင်ငွေများ၏ အကြီးဆုံးရင်းမြစ်မှာ ပို့ကုန်အခွန်ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ၌ စီးပွားရေး အကျပ်အတည်း၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ပီဆိုငွေကို ကြီးကြီးမားမား တန်ဖိုးချခဲ့ပြီး၊ ပို့ကုန်အခွန်များကို စတင် တိုးမြှင့်ကောက်ခံလိုက်ရာ အချို့ ပြည်နယ်များရှိ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စွမ်းအင်ကုန်စည် အကြီးစားထုတ်လုပ် သူများအပေါ် ဝန်ပိစေသလို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ပို့ကုန်အခွန်သည် ယာယီ အကူးအပြောင်းဟု ဆိုသော်လည်း အာဂျင်တီးနားတွင် အထိုင်ကျပြီးသား စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတခုဖြစ်လာခဲ့ပြီး၊ ယင်းသို့ ဖြစ်လာရသော အချက် တခုမှာ ၎င်းဝင်ငွေများကို ပြည်နယ်များနှင့် တရားဝင် ခွဲဝေစရာမလို သောကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ လယ်ယာထွက်ကုန်အပေါ် ပို့ကုန်အခွန်သတ်မှတ်ခြင်းသည် ထုတ်လုပ် သူများနှင့် စားသုံးသူများအကြားသာမကဘဲ၊ ပြည်နယ်တခုနှင့် တခုကြား အားပြိုင်မှုများကြောင့် အဓိကနိုင်ငံရေး ပြဿနာတခု ဖြစ်ခဲ့သည်။

ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအပေါ် စည်းကြပ်သည့်အခွန် (excise tax - ယစ်မျိုးခွန်)သည် အရက်၊ ဆေးရွက်ကြီး၊ ဓါတ်ဆီ၊ ဇိမ်ခံပစ္စည်း၊ ဖျော်ဖြေရေး၊ ဟိုတယ်ခန်းများ၊ ကားပါကင်နှင့် လောင်းကစားဝိုင်းတို့ကဲ့သို့သော အထူး ထုတ်ကုန်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် သီးသန့်ချမှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဤအခွန်များသည် ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်၊ လူမှုဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်၊ ဈေးနှုန်းကို ဂရုမစိုက်ဟု ဆိုနိုင်သော အထူး စားသုံးမှု အမျိုးအစားကို များသောအားဖြင့် ပစ်မှတ်ထားသည်။ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် အခွန်များသည်လည်း စည်းကြပ်ခွန်တမျိုးဖြစ်ပြီး၊ ဤကိစ္စ တွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို အထူးညစ်ညမ်းစေသော ပစ္စည်းမျိုးကို ပစ်မှတ်ထားသည်။ သို့သော် ယင်းအခွန်များသည် စားသုံးမှုကို ဖြစ်စေ၊ လုပ်ငန်းကိုဖြစ်စေ ထိန်းညှိ၍ မရသော ပုံပန်းပျက်မှုကို ဖန်တီးသည်ဟု ယူဆရပါက ပြစ်တင်ဝေဖန်ခံရနိုင်သည်။ အကယ်၍ အခွန်နှုန်းထား မြင့် လွန်းပါကလည်း နယ်စပ်ဖြတ်ကူးဈေးဝယ်ခြင်း၊ အခွန်ရှောင်ခြင်းတို့ကို အားပေးနိုင်သည့်အပြင်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အခွန်ကဲ့သို့ ကိစ္စမျိုးတွင်

တင်းကြပ်မှုနည်းသော ပြည်နယ်ဒေသများသို့ ညစ်ညမ်းမှုတင်ပို့ခြင်း (export of pollution) ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ (ဆိုလိုသည်မှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ တင်းကြပ်မှုနည်းသော ပြည်နယ်များတွင် အခြားတင်းကြပ်မှုများသော ပြည်နယ်များထက် ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု ပိုမိုဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။) ၎င်းအခွန်များနှင့် ဆိုင်သည့် မူဝါဒတာဝန်များကြောင့် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံး၌ ဆီလျော်မှန်ကန်သည့် စည်းကြပ်ခြင်းမျိုး ရှိထိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကဲ့သို့သော ကိစ္စမျိုးသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပိုမိုသင့်လျော်ပြီး၊ အခြား (လောင်းကစားဝိုင်းကဲ့သို့) ကိစ္စများတွင်မူ ပြည်နယ်အစိုးရများက စည်းကြပ်ရန် ဆီလျော်ကာ၊ ဟိုတယ်၊ ဖျော်ဖြေရေး၊ ကားပါကင်စသော လုပ်ငန်းများတွင် ဒေသန္တရအစိုးရများက ပိုမိုဆီလျော်မှုရှိသည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံများတွင် ဖန်လုံအိမ်ခါတ်ငွေ ထုတ်လုပ်မှုများအတွက် cap-and-trade စနစ်များကို စဉ်းစားဆွေးနွေးနေကြပြီး၊ ကုမ္ပဏီများက ကာဗွန်ထုတ်လုပ်ခွင့်ရရန်အတွက် ပေးဆောင်ကြရမည်ဖြစ်ရာ၊ ဤအခွန်အခမျိုးသည်လည်း အစိုးရဝင်ငွေ သိသိသာသာ တိုးစေမည့် ရင်းမြစ်တခု ဖြစ်လာနိုင်သည်။

နိဂုံးချုပ်အနေအားဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများရောင်းချခြင်း (ကော်ပိုရေးရှင်း၊ မြေနေရာ)၊ အများဆိုင် ကုန်စည်များ (ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုလိုင်းများဆိုင်ရာ) ရောင်းချခြင်းတို့မှလည်း သိသိသာသာ ဝင်ငွေရရှိနိုင်သကဲ့သို့ အစိုးရပိုင်ကော်ပိုရေးရှင်းထံမှလည်း ဝင်ငွေရရှိနိုင်သည်။ ယင်းဝင်ငွေများသည် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များကို တွက်ချက်ရာတွင် ပါဝင်နိုင်သကဲ့သို့၊ မပါဝင်ဘဲလည်း ရှိနိုင်သည်။ အများပိုင် ကော်ပိုရေးရှင်းများအပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအတွက် အရေးကြီးသော စဉ်းစားရန်အချက်မှာ အစိုးရတရပ်က ပိုင်သော ကော်ပိုရေးရှင်းကို အခြားအစိုးရတရပ်က အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သလားဆိုသည့် အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ အခွန်စည်းကြပ်ရန် မဖြစ်နိုင်သောအခါမျိုးတွင်မူ အစိုးရတရပ်အနေဖြင့် ကော်ပိုရေးရှင်းပိုင်ဆိုင်မှုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် မက်လုံးရှိလာနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပိုင်ဆိုင်မှုကို ရောင်းချလိုက်ပါက အခွန်အမြတ်ထွက်မှုတန်ဖိုး လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးသွားမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အခန်း (၅)

အစိုးရအရပ်ရပ်အကြား အခွန်ဘဏ္ဍာ မျှဝေခြင်းနှင့်
ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများ

၅.၁။ အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေခြင်းနှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းခြင်း၏အခန်းကဏ္ဍ
များ

ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ၎င်းတို့လိုအပ်သည့် တိုက်ရိုက်သုံးစွဲမှုများထက် ပိုသော ဝင်ငွေများကို အခွန်ကောက်ခြင်းနှင့် ချေးငှားခြင်းတို့မှ ရရှိကြသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ရသုံးငွေ လိုအပ်ချက် ပြည့်မီအောင် ကူညီရန်၊ တိုင်းပြည်အတွင်း ပြန်လည်ခွဲဝေမှု ဖြစ်ပေါ်စေရန် နှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများ၏ အစီအစဉ် ရည်မှန်းချက်များကို မြှင့်တင်ရန် အတွက် အခွန်ဘဏ္ဍာအချို့ကို ပြည်နယ်များအား ခွဲဝေပေးခြင်း (သို့) ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့ကို အမြဲတစေပြုလုပ်ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အခွန်ဘဏ္ဍာခွဲဝေပေးခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့၏ အရေးပါမှုနှင့် ပုံစံတို့သည် ဖက်ဒရေးရှင်းတရနှင့် တရမတူညီကြပေ။

အခွန်ဘဏ္ဍာ ကောက်ခံစုဆောင်းပိုင်ခွင့်ကို ချုပ်ကိုင်လိုသည့် စဉ်းစားချက်သည် အသုံးစရိတ်ဝတ္တရားများ ချုပ်ကိုင်လိုခြင်းထက် ယေဘုယျအားဖြင့် ပိုမိုအားကောင်းသည်။ အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် အသုံးစရိတ်ဝတ္တရားတို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေပေးမှု အတိုင်းအတာသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများအကြား ကြီးကြီးမားမား အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေသော်လည်း ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ တာဝန်များအတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ရမည့် ဝတ္တရား တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ခံယူသည့်အချက်တွင် အားလုံးတူညီသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ကောက်ခံသော အခွန်အချို့ (သို့မဟုတ်) အားလုံးကို ဝေမျှခြင်း (သို့) ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဘတ်ဂျက်ထဲမှ ဘဏ္ဍာလွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့ဖြင့် ယင်းဝတ္တရားကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။

အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေခြင်းနှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့၌ ရည်ရွယ်ချက်များစွာရှိသည်။ လုပ်ငန်းတာဝန် အမျိုးမျိုးတို့ကို ထမ်းဆောင်ကြသည့် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများတွင် အထွေထွေ ဘဏ္ဍာငွေ လိုအပ်ချက် (general financial requirements) ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ဖြစ်သကဲ့သို့ ယင်းအစိုးရများ၏ ဘဏ္ဍာရေးကွာဟမှုများကို ထိန်းညှိပေးရာတွင်လည်း အသုံးဝင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ မူဝါဒရည်မှန်းချက်များကို အားပေးမြှင့်တင်ရန်အတွက် ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ သတ်မှတ်ချက်ပါဝင်သော ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု (conditional transfer) ကိုလည်း ပြုလုပ်ကြသည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ လူမှုဝန်ဆောင်မှုနှင့် ပညာရေးတို့သည် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးသော နိုင်ငံများ၌ အစိုးရများ၏ အသုံးစရိတ်အများဆုံးသုံးစွဲသော ကဏ္ဍများထဲတွင် ပါဝင်ကြပြီး၊ များသောအားဖြင့် ၎င်းဝတ္တရားများကို ပြည်နယ်အစိုးရများက ဖက်ဒရယ်အစိုးရအကူအညီဖြင့် ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ကြသည်။

အခွန်ဘဏ္ဍာ မျှဝေပေးခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း နှစ်ရပ်ပေါင်းသည် နိုင်ဂျီးရီးယား၊ မက္ကဆီကို၊ တောင်အာဖရိကတို့ရှိ ပြည်နယ်အစိုးရအသုံးစရိတ်၏ ဘဏ္ဍာငွေ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ရှိပြီး၊ ဩစတြီးယား၊ ဂျာမနီ၊ အိန္ဒိယ၊ ဩစတြေးလျ တို့တွင် ထက်ဝက်နီးပါးနှင့် ကနေဒါ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့တွင် ၁၃ မှ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အထိ ရှိသည်။ ကိုယ်ပိုင်ဘဏ္ဍာနှင့် ကိုယ့်ခြေထောက်ပေါ်ကိုယ် ရပ်နိုင်သော ပြည်နယ်အစိုးရများသည် စင်စစ် ပိုမို လွတ်လပ်စွာ စီမံပိုင်ခွင့်ရှိပေသည်။

၅.၂။ အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေခြင်း၊ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ

အခြေခံဥပဒေနှင့် ဥပဒေများသည် အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေခြင်း၊ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လွတ်လွတ်လပ်လပ်ခွင့်ပြုထားသည့် အနေအထားမျိုး ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ ညွှန်ကြားချက် ပေးသည့်အပေါ် မူတည်၍ လုပ်ဆောင်ရခြင်းလည်း ရှိနိုင်သည်။

အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းတို့အတွက် ဥပဒေရေးရာ အခြေခံစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ ဥပဒေနှင့် အစိုးရအချင်းချင်း သဘောတူညီချက်များတွင် တွေ့နိုင် သည်။ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ဥပဒေအရ မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရမည် ဟူသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြစ်နိုင်သလို ထောက်ကူပေးသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကျယ်ပြန့်သော မူများကို ချမှတ်ပေးထားနိုင်သည်။ ဥပမာ - တူညီသော လူမှုအဆင့်အတန်း (ဂျာမနီ)၊ အနည်းနှင့်အများတူညီသော အခွန်ကောက်ခံမှု နှုန်းထားများ နှင့်အညီ တူညီသော ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း (ကနေဒါ)၊ ဘဏ္ဍာငွေကို တန်းတူရည်တူ မျှဝေခြင်း (တောင်အာဖရိက)။ ထို့အပြင် ယင်းကဲ့သို့ အခွန် ဘဏ္ဍာမျှဝေခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသေးစိတ်အချက်များကို အကြံပြုရန် ကော်မရှင်များကိုလည်း အခြေခံဥပဒေများက ဖွဲ့စည်းပေးနိုင်သည်။ (ဥပမာ - အိန္ဒိယ၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ပါကစ္စတန်၊ တောင်အာဖရိက)။ သို့တည်းမဟုတ် အခြေခံဥပဒေ၏ ဘောင်ပြင်ပ၌လည်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ (ဥပမာ - ဩစတြေးလျ)။ နိုင်ငံ ၃ ခုတွင်မူ (ဂျာမနီ၊ အီသီယိုးပီးယား၊ တောင် အာဖရိက) အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေမှု အဆုံးအဖြတ်ပြုရာတွင် ပြည်နယ်များ အနေဖြင့် အထက်လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် တရားဝင်ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသည်။

အဓိကပင်မအစီအစဉ်များ၏ ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် ဦးစားပေးကိစ္စများ သည် အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲနေသောကြောင့် အခွန်ဘဏ္ဍာမျှဝေ ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်း သဘောတူညီချက်များကို အချိန်နှင့်လိုက်၍ ထိန်းညှိ ပြင်ဆင်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ အချိန်အခါနှင့် လိုက်၍ ထိန်းညှိ ပြင်ဆင်ပေးရန် လိုအပ်သည့် အတွက် ၎င်းအစီအမံများနှင့် ပတ်သက်သည့် အသေးစိတ် အချက်အလက် အတိအကျများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ တွင် ဖွင့်ဆိုထားလေ့မရှိပေ။ သို့ဖြစ်၍ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်း ချက်များကို ဖွင့်ဆိုရာတွင် တရားရုံးများသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍ မှ ပါဝင်လာကြသည်။ (ဥပမာ - နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ဂျာမနီ)။ ဖက်ဒရေရှင်း များစွာတွင်မူ ၎င်းအစီအမံများနှင့် စပ်လျဉ်းလာလျှင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်သည်။

၅.၃။ အခွန်မျှဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း (Tax sharing vs fiscal transfer)

ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် အခွန်မျှဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း ပြုလုပ်ရာတွင် ချဉ်းကပ်ပုံ နည်းလမ်းများ ကွဲပြားကြသည်။ ရွေးချယ်လိုက်သော နည်းလမ်းသည် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုစံနှုန်း၊ ပြည်နယ်များ၏ လွတ်လပ်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်၊ ကုန်ကျစရိတ်အားဖြင့် တွက်ခြေကိုက်မှု (economies of scale)၊ ဘဏ္ဍာရေးစနစ်တည်ငြိမ်မှုတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိသည်။

အခွန်မျှဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းတို့သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများထံမှ ပြည်နယ်များက ရန်ပုံငွေလက်ခံယူရသော အဓိက နည်းလမ်း နှစ်ခု ဖြစ်သည်။ အခွန်မျှဝေခြင်းသည် ဖက်ဒရယ်အခွန်၏ တစ်ဝက်တိုင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သပ်သပ်အခွန်များကိုလည်းကောင်း ပြည်နယ်များကို ခွဲဝေပေးရမည့် အခွန်များအဖြစ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပြီး၊ အချို့တွင်မူ ပြည်နယ်များ၏ ဝင်ငွေဟု သတ်မှတ်ခံရကာ ဖက်ဒရယ်ဘတ်ဂျက်ထဲတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းမှာမူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အထွေထွေဝင်ငွေထဲမှ ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရယ်ဘတ်ဂျက်တွင် အသုံးစရိတ်အဖြစ် ပါဝင်သည်။

အခွန်မျှဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးတွင် နည်းလမ်းများ အလွန်များပြား စုံလင်ကွဲပြားသော်လည်း နှိုင်းယှဉ်စရာနည်းလမ်း အချို့ကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

- **အထွေထွေသုံးနှင့် သီးသန့်အစီအစဉ်သုံးများ** - အခွန်ခွဲဝေခြင်းသည် ပြည်နယ်များအားသီးသန့်ကိစ္စသုံးရန်ထက် အထွေထွေသုံးရန်အတွက် ရန်ပုံငွေကို ဖြည့်ဆည်းပေးသည်။ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းသည်လည်း များသောအားဖြင့် သတ်မှတ်ချက်မပါသော အထွေထွေသုံးကိစ္စများအတွက် ဖြစ်ပြီး၊ သီးသန့်

အစီအစဉ်များ (အထူးသီးသန့် သို့မဟုတ် ယေဘုယျ သတ်မှတ်ချက်များပါနိုင်) အတွက်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

- **ပုံသေနည်းအတိုင်း ခွဲဝေ/လွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် လိုအပ်သလို ခွဲဝေ/လွှဲပြောင်းခြင်း** - အခွန်မျှဝေခြင်းကို နှစ်အတန်ကြာ အသားကျနေဖွယ်ရှိသော ဖော်မြူလာဖြင့် များသောအားဖြင့် လုပ်ဆောင်ကြသည် (အိန္ဒိယနှင့် နိုင်ဂျီးရီးယားတွင် ငါးနှစ်ခန့်)။ ယင်းကဲ့သို့ ဖော်မြူလာများကို တရားဝင်သတ်မှတ်ထားလိုက်လျှင် သတ်မှတ်အချိန်ကာလအတွင်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရက လိုသလို ပြောင်းလဲခြင်း မပြုနိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်ရာ အခွန်မျှဝေရာတွင် ပမာဏအနည်းအများ ဌာနအတက်အကျ ရှိနိုင်သော်လည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး မည်ရွေ့မည်မျှရမည်ကို ကြိုတင်မှန်းဆ၍ ရနိုင်သည်။ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများသည်လည်း ရေရှည်ပုံသေနည်း အစီအမံများအပေါ် အခြေခံထားသော်လည်း များသောအားဖြင့် ရေတိုသာဖြစ်ပြီး လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ခြင်းက ပိုများသည်။ ရေရှည်ဟု အမည်ခံထားသည့်တိုင်အောင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဆုံးဖြတ်ပါက သတ်မှတ်ကာလ အတွင်း၌လည်း ပြောင်းလဲပစ်နိုင်သည် (၁၉၉၀ ခုနှစ်များအတွင်း ကနေဒါနိုင်ငံ၌ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ၎င်း၏ အသုံးစရိတ်ကို သာမကဘဲ ပြည်နယ်များအား ငွေကြေးလွှဲပြောင်းပေးပို့မှုများကိုပါ သိသိသာသာ လျော့ချဖြတ်တောက်ခဲ့သည့်ဖြစ်ရပ်မျိုး)။
- **ဘဏ္ဍာငွေကန့်သတ်ခြင်းနှင့် မကန့်သတ်ခြင်း** - အခွန်မျှဝေခြင်း အစီအစဉ်များကို ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ်များ လောက် ကန့်သတ်ခြင်းမပြုနိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်ရာ ခွဲဝေပေးသည့် အခွန်ရင်းမြစ်မှ ဝင်ငွေတိုးလာသည်နှင့်အမျှ ပြည်နယ်များသို့ ခွဲဝေပေးရသော ပမာဏမှာလည်း တိုက်ရိုက်အချိုးကျ မြင့်တက်လာသည်။ ၎င်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ခြားနားစွာပင် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းရေး အစီအစဉ်များမှာမူ သီးသန့်ပမာဏ (သို့) အသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက်အရ စည်းကမ်းနှင့် ထိန်းကွပ်ထားသော

ပမာဏများဖြစ်ရန် အလားအလာ ပိုများသည်။ သို့သော် ငွေလွှဲ ပမာဏ၏ အမြင့်ဆုံးပမာဏကို ကန့်သတ်နိုင်သည်။

အဆိုပါ အချက်များသည် အခွန်ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်း တို့၏ ပုံစံနှင့် အသုံးပြုပုံတို့ကို တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ချဉ်းကပ်မှု နှစ်မျိုးစလုံးအား ပုံစံသစ်တခုခုဖြင့် ပုံဖော်ကြည့်နိုင်သည်။ ဥပမာဆိုရ လျှင် သတ်မှတ်ချက်ပါဝင်သော၊ လိုအပ်သလိုဆောင်ရွက်နိုင်သော၊ အကန့်အသတ်ရှိသော အခွန် ခွဲဝေမှုမျိုးလည်း ရှိနိုင်သည်။ ထို့အတူ နည်းလမ်းနှစ်မျိုးစလုံး အကြားစည်းခြားမှု တိတိပပ မရှိသည့် အဖြစ်မျိုး လည်း ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာ - အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် လောင်စာ ဆီအပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ စည်းကြပ်သော ယစ်မျိုးခွန်သည် ပြည်နယ် ချင်းဆက် အမြန်လမ်းစနစ်တွင် ပြည်နယ်များနှင့် မျှဝေသုံးစွဲရန် ပြဋ္ဌာန်း ထားရှိခြင်း ဖြစ်သော်လည်း တိုက်ရိုက် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ မျှဝေခြင်းဖြင့် မဆောင်ရွက်ဘဲ သတ်မှတ်ချက် ပါဝင်သော ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း ဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်သည်။ ကနေဒါတွင်လည်း ယခုအခါ ဖက်ဒရယ် အစိုးရက အလားတူသဘောမျိုး ဆောင်ရွက်ရာတွင် လောင်စာဆီမှရသော အခွန်ငွေများကို တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော နည်းလမ်းဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရ များမှတစ်ဆင့် မြူနီစပါယ်အစိုးရများသို့ ဖြန့်ဝေပေးသည်။

ပြည်နယ်များအနေဖြင့် အခွန်ခွဲဝေခြင်းနှင့် ငွေလွှဲပြောင်းခြင်းတို့အပေါ်တွင် ကြီးကြီးမားမား မှီခိုမှုမျိုး ရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပြည်နယ်များအနေဖြင့် များများစားစား လိုငွေမပြဘဲ၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ကယ်လီမ့်မည်ဟု မမျှော်လင့်ဘဲ တာဝန်သိသိ လုပ်ဆောင်တတ်စေရန် တွန်းအားပေးမည့် ပြတ်ပြတ်သားသား ကန့်သတ်ထားသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ရှိနေ သရွေ့ ပြဿနာမရှိနိုင်ဟု အချို့ကျွမ်းကျင်သူများက ယုံကြည်ကြသည်။ အချို့ပညာရှင်များကလည်း စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ မည်သို့ပင် ရှိစေကာ မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ထောက်ပံ့သော ဝင်ငွေအပေါ် ပြည်နယ်များက ကြီးကြီးမားမား မှီခိုနေခြင်းသည် အဆိုးဆုံး အခြေအနေတွင် ကယ်တင်ရန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရတွင် တာဝန်ရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်စေသည့်အပြင်၊ ပြည်နယ်

များဖက်တွင် တာဝန်ယူမှုမရှိသော မူဝါဒများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားပေးရာရောက်သည်ဟု စောဒကတက်ကြသည်။

အခွန်ခွဲဝေမှုအရေးပါသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် အခွန်အချို့ကိုသာ ခွဲဝေပေးရသည့် စနစ်များတွင်မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ခွဲဝေပေးစရာမလိုသော အခွန်များကိုသာ ကောက်ခံရန် မက်လုံးရှိနိုင်ပြီး၊ ထိုအချက်သည် အခွန်စနစ်တည်ဆောက်ပုံအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ အခွန်ကစားမှု tax gaming သည် ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် အခွန်ကစားမှု tax gaming တွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့မိသော်လည်း ထိုနောက်ပိုင်းတွင် ယင်းပြဿနာကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် ခွဲဝေပေးရမည့် ရန်ပုံငွေထဲသို့ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အခွန်အားလုံးကို ထည့်သွင်းလိုက်သည်။ အာဂျင်တီးနားတွင်လည်း လယ်ယာကဏ္ဍနှင့် စွမ်းအင်ကဏ္ဍ ထုတ်ကုန်များအပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ကြီးမားသော ပို.ကုန်အခွန်ချမှတ်ရာတွင် အခွန်ကစားမှု tax gaming သည် အကြောင်းတရပ်ဖြစ်နေပြီး၊ ၎င်းရင်းမြစ်များသည် ပြည်နယ်များသို့ ခွဲဝေပေးစရာမလိုသော အခွန်များဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အာဂျင်တီးနား၏ အခွန်ခွဲဝေပုံစနစ်သည် မတူသော အခွန်ရင်းမြစ်များအတွက် မတူသော ခွဲဝေမှု အစီအမံများရှိနေသောကြောင့် အခွန်ပြောင်းလဲမှုအပေါ် မူတည်ကာ အမြတ်ထွက်သူနှင့် အရှုံးပေါ်သူများရှိသည်။

ပြည်နယ်များသို့ အခွန်ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းတို့ဖြင့် ပေါင်းစပ်ထောက်ပံ့မှုသည် ကြီးကြီးမားမား အမျိုးစုံလင်ကွဲပြားလှသော်လည်း အချက်အလက်ကောက်ယူရာတွင် တသတ်မတ်တည်း သဘောမဆောင်သော ရှေ့နောက်မညီမှုများကြောင့် တိကျသော ကိန်းဂဏန်းများပေးရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

၅.၄။ အခွန်ခွဲဝေမှုစံနှုန်းများ

အခွန်ရင်းမြစ် (သို့) စုပေါင်းရန်ပုံငွေ အမြောက်အများကို ခွဲဝေရာတွင် များသောအားဖြင့် လိုအပ်သော စည်းကမ်းချက် အပါအဝင် ခွဲဝေရေး ဆိုင်ရာ စံနှုန်းမြောက်များစွာရှိသည်။ အခွန်ထွက်ရာနေရာကို အခြေခံသော ခွဲဝေမှုနည်းလမ်း (principle of derivation) တွင် ပြည်နယ်တစ်ခုမှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ငွေအချို့ (သို့) အားလုံးကို ထိုဒေသတွင်ပင် ထားရှိ ကာ အသားတင်အမြတ်ကို ထောက်ပံ့ပေးရန်ဟူသော အချက်ကို ကိုင်စွဲထား သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် အခွန်ထွက်ရာနေရာကို အခြေခံသော ခွဲဝေမှု နည်းလမ်း (principle of derivation) နှင့် မျှတစွာ ခွဲဝေရေးနည်းလမ်း (equity) များကို မတူကွဲပြားသော ပုံစံများဖြင့် ဟန်ချက်ထိန်းကြသည်။

ယင်းသို့ အခွန်များကို ခွဲဝေသောအခါ အစိုးရနှစ်ရပ်အကြား (တခါတရံ သုံးရပ်အကြား) အထက်အောက်-ဒေါင်လိုက်ခွဲဝေမှုနှင့် ပြည်နယ်များ အကြား (ဒေသန္တရအစိုးရများလည်း ပါဝင်နိုင်) ဘေးတိုက်-အလျားလိုက် ခွဲဝေမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များလည်း ချမှတ်ရသည်။ ထိုကဲ့ သို့ ခွဲဝေ၊ မျှဝေကြသည့် ပုံသေနည်း ဖော်မြူလာများမှာ အလွန် ရိုးရိုး ရှင်းရှင်း (ဥပမာ - လူဦးရေကို အခြေခံ၍ ပြည်နယ်များထံ ရာခိုင်နှုန်း ဖြင့် ခွဲဝေခြင်း) ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အခွန်ဇာစ်မြစ် (ဘယ်ပြည်နယ်ကရ သလဲ)၊ လူဦးရေ၊ နယ်မြေပိုင်နက်၊ ပြည်နယ်များအကြား တန်းတူညီမျှမှု၊ ငွေကြေးအင်အား (သို့) လိုအပ်ချက်နှင့် ဆိုင်သော အခြားအချက်အလက် များ စသည့် အကြောင်းခြင်းရာ အမျိုးမျိုးပါဝင်ကာ အများအားဖြင့် ရှုပ်ထွေးမှုများရှိတတ်သည်။

အခွန်ဇာစ်မြစ်နှင့် ပတ်သက်သော အယူအဆသည် ပြည်နယ်တစ်ချင်းစီ ၏ ဘဏ္ဍာငွေစီးဝင်မှုနှင့် စီးထွက်မှုကိစ္စရပ်များ တပြိုင်တမနှင့် ဆက်စပ်နေ သည်။ ယင်းတို့ကို တွက်ချက်ရာတွင် အဓိကအခက်အခဲများ ရှိသည်။ သွင်းကုန်အခွန်များကို ဆိပ်ကမ်း၌ ကောက်သင့်သလား (သို့) ကော်ပိုရိတ် အခွန်များကို ကုမ္ပဏီရုံးချုပ်တွင် ကောက်မည်လော (သို့) တဦးချင်းဝင်ငွေ

ကောက်ခံရာတွင် ထိုအခွန်သည် အခြားပြည်နယ်များနှင့် ဆက်နွယ်နေသည့်တိုင်အောင် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်နေထိုင်သော နေရာ (သို့သော် ထိုနေရာတွင် အလုပ်မလုပ်) တွင် ကောက်ခံရရှိသော ဝင်ငွေခွန်ကို ကောက်ခံရရှိသော ဒေသနှင့် ဆိုင်သည်ဟု သတ်မှတ်မည်လော စသည့် ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်သည်။ အခွန်ထွက်ရာ နေရာကို အခြေခံသော ခွဲဝေမှုနည်းလမ်းကို အသုံးပြုသော တိုင်းပြည်များတွင် ထိုကဲ့သို့သော မေးခွန်းများအတွက် နည်းပညာဆိုင်ရာ အဖြေများရှာတွေ့ထားဖို့ လိုသည်။ (စီးဝင်လာသော ဘဏ္ဍာငွေများကို သုံးစွဲသည့် အပိုင်းတွင်လည်း အလားတူကိစ္စရပ်များ ရှိသည်။ စစ်ဖက် အခြေစိုက်စခန်း (သို့) အမြန်လမ်း စီမံကိန်းအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ရန်ပုံငွေ သုံးစွဲမှုသည် စီမံကိန်းရှိရာ ပြည်နယ်အတွက်သာ အကျိုးဖြစ်ထွန်းသည်ဟု ရှုမြင်သင့်သလား၊ အကြီးစားဝယ်ယူမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် မည်သည့်ပြည်နယ်က အကျိုးအမြတ်ရသလဲ၊ ထုတ်လုပ်သည့် ပြည်နယ်လား၊ အသုံးပြုမည့် ပြည်နယ်လား၊ စသည်ဖြင့်)

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ အခွန်ခွဲဝေကြပုံ

ဂျာမနီနှင့် ဩစတြီးယား စနစ်တို့သည် အခွန်ခွဲဝေမှုအပေါ်တွင် လုံးလုံးလျားလျား အခြေပြုထားပြီး၊ ပြည်နယ် (landar) များတွင် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော ကိုယ်ပိုင် အခွန် အရင်းအမြစ် အလွန်တရာ နည်းသည်။ အလားတူပင် နိုင်ဂျီးရီးယားသည်လည်း ပြည်နယ်အနည်းငယ်၌သာ ကောက်ခံ ရရှိသော ရေနံအခွန်ငွေအပေါ်တွင် ကြီးကြီးမားမား မှီခိုရသော အထူးပုံစံမျိုး ဖြစ်သည်။ ကနေဒါ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတို့မှာမူ ဆန့်ကျင်ဘက် အစွန်းတဖက်၌ ရှိကာ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့ကောက်ခံသော အခွန်ငွေများကို မဖြစ် မနေထိန်းချုပ်ကြရပြီး၊ အခွန်ငွေခွဲဝေမှု မဖြစ်စေလောက် (သို့) မရှိ သလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ (သို့သော် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း အချို့ရှိသည်) ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် စပိန်တွင်မူ ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေ ၃၅ မှ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းကို အခွန်ခွဲဝေခြင်းမှ

ရရှိပြီး၊ ကျန်ဝင်ငွေများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရငွေကြေး လွှဲပြောင်းခြင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်အခွန်အရင်းအမြစ်တို့မှ ရရှိသည်။ ဩစတြေးလျ ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) စည်းကြပ်မှု အားလုံးမှဝေစုရရှိသည့်အပြင် အခြားအရေးပါသော ဖက်ဒရယ်အစိုးရဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများကိုလည်း လက်ခံရရှိကြသည်။ ဘရာဇီးနှင့်အာဂျင်တီးနားနှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် အရေးကြီးသောအခွန်ငွေအားလုံးကို ခွဲဝေပေးမည့် စာရင်းတွင် ထည့်သွင်းရသည့် အခွန်ငွေခွဲဝေမှုအပေါ်တွင် ကြီးမားစွာ မှီခိုထားသော်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုကို ပိုမြင့်လာစေမည့် ခွဲဝေပေးစရာ မလိုသော အခွန်များ တိုးပွားလာခြင်းကို သဘောကျနှစ်သက်ကြသည် (အထူးသဖြင့် အာဂျင်တီးနားတွင် သွင်းကုန်နှင့် ပို့ကုန်အခွန်များ၊ ဘရာဇီးတွင် ကော်ပိုရိတ်အခွန်နှင့် အရောင်းအဝယ်အခွန်များ)။ အခွန်များကို ဝေစုခွဲသည့်အခါ ပြည်နယ်များအကြား ဝေစုရရှိပုံ စံနှုန်းမှာ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားစုံလင်သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယား၌ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ စည်းကြပ်သော အခွန်အများစုကို ပြည်နယ်များအား ခွဲပေးရာတွင် တန်းတူညီမျှမှု၊ လူဦးရေ၊ နယ်မြေအကျယ်အဝန်း၊ ငွေကြေးအင်အားတို့ ပါဝင်သော ပုံသေနည်းကို အသုံးပြုကြပြီး၊ အလွန်ကြီးမားသော ရေနံအခွန်ငွေခွဲရာတွင်မူ ရေနံထွက်သော၊ ထုတ်လုပ်သော ပြည်နယ်များအား အထူးဝေစု ၁၃ ရာခိုင်နှုန်း ပေးသည်။ ပါကစ္စတန်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစည်းကြပ်သောအခွန်အများစုကိုခွဲဝေပေးရာတွင် ပြည်နယ်များ၏ ကြွယ်ဝမှု ကွဲပြားခြားနားသော်လည်း လူဦးရေပေါ်တွင်သာ အခြေခံသည်။ အိန္ဒိယ၌ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အခွန်အားလုံးကို လက်ရှိခွဲဝေပေးနေသော ပုံသေနည်းတွင် လူဦးရေ၊ ဂျီဒီပီ၊ နယ်မြေ အကျယ်အဝန်း၊ အခွန်နှင့်ပတ်သက်၍ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု၊ ဘဏ္ဍာရေးစည်းကမ်းရှိမှု စသည့်အချက်များ ပါဝင်သည်။ ဆိုခဲ့ပါ နိုင်ငံတိုင်းတွင် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်းက အခွန်ခွဲဝေမှုကို ကူပံ့ပေးသည်။

အခွန်ခွဲဝေသည့် အစီအမံများတွင် ပြည်နယ်များအကြား သိသိသာသာ မညီမျှမှုများ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်စေလေ့ရှိသည်။ ဝေမျှပေးရမည့် အခွန် အများစုကို လူဦးရေချိုးနှင့် မစဉ်းစားဘဲ ပြည်နယ်အားလုံးသို့ အညီအမျှ ခွဲဝေပေးသည့် အခါမျိုးတွင်လည်း ပြည်နယ်ငယ်အသစ်များ ထူထောင်ရေး တောင်းဆိုလာအောင် ဖန်တီးပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နိုင်ပေသည် (နိုင်ဂျီးရီးယားတွင် ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း)။ အခွန်ခွဲဝေရာတွင် ဖြစ်တတ်သော မညီမျှမှုများကို သီးသန့်အစီအစဉ်အတွက် ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းခြင်း (program specific transfer)၊ မျှတရေးမူအရ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်း (equalization transfer) စသော နောက်ဆက်တွဲ ဖြည့်စွက် အစီအမံများဖြင့် ရံဖန်ရံခါ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

၅.၅။ သယံဇာတ ဝင်ငွေများခွဲဝေခြင်း

သယံဇာတဝင်ငွေများသည် အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် လွန်စွာ အရေးကြီး ပြီး၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ထွက်ရှိရာ မူရင်းဒေသနှင့် မျှတမှုတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ၍ အဆိုပါဝင်ငွေကို ခွဲဝေပေးခြင်း၊ မပေးခြင်း ဒီဂရီအဆင့် အမျိုးမျိုးရှိနိုင် သည်။ ၎င်းဝင်ငွေများကို မျှတရေး အစီအမံ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် လည်း ကိုင်တွယ်နိုင်သည်။

သယံဇာတများသည် ဖက်ဒရေးရှင်းအတွင်းရှိ ပြည်နယ်များအတွင်း ညီတူညီမျှ တည်ရှိနေခြင်း မဟုတ်ပေ။ ထိုနည်းတူစွာပင် ၎င်းတို့ကို ထုတ်ယူရသော စရိတ်များကလည်း ဈေးကွက်အတွင်း ၎င်းတို့၏ တန်ဖိုး နှင့် ယှဉ်လျှင် များစွာနည်းပါးသည်။ ထို့ကြောင့် သယံဇာတများသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အစိုးရ၏ အဓိကဝင်ငွေ ရင်းမြစ်တခုဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုဝင်ငွေများကို နည်းပေါင်းစုံဖြင့် ပြန်လည်ဝေငှနိုင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် သယံဇာတဝင်ငွေများကို မျှဝေရခြင်းသည် တင်းမာမှုဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတရပ် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသယံဇာတ ဝင်ငွေကို မျှဝေရာတွင် တခုနှင့်တခု ဆန့်ကျင်ဘက် အဓိပ္ပါယ်ထွက်

သော မူနှစ်ခု ရှိပါသည်။ မျှတစွာ ခွဲဝေခြင်းမူ (equity) နှင့် ထွက်ရှိရာ နေရာကို အခြေခံသော ခွဲဝေခြင်း မူ (derivation) တို့ ဖြစ်သည်။ မျှတစွာ ခွဲဝေခြင်း မူသည် ကျယ်ပြန့်သော မျှဝေခြင်းကို ဖြစ်စေပြီး၊ ထွက်ရှိရာ ဒေသ အား အခြေခံသော ခွဲဝေခြင်း မူသည် အထူး (သို့မဟုတ်) သီးသန့်ငွေကို ထွက်ရှိရာ ဒေသ/ပြည်နယ်အား ခွဲတမ်းပေးရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထွက်ရှိရာ ဒေသအား အခြေခံသော ခွဲဝေခြင်း မူသည် ပြည်နယ်များ၏ သယံဇာတ အပေါ် ပိုင်ဆိုင်မှု (ကနေဒါကဲ့သို့) နှင့် ဆက်စပ်နေနိုင်သော်လည်း သယံဇာတကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ပိုင်ဆိုင်လျှင်သော်မှ ၎င်းမူကို ကျင့်သုံး နိုင်သည် (နိုင်ဂျီးရီးယားကဲ့သို့)။ သယံဇာတကြွယ်ဝသော ဖက်ဒရေးရှင်း များတွင် မျှဝေသည့် အစီအမံများအပေါ် မူတည်၍ ပြည်နယ်များအကြား အရေးပါသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မမျှတမှုနှင့် ကွာဟမှုများရှိနိုင်သည်။

ဤနေရာတွင် ကွဲပြားသော ကိစ္စရပ်နှစ်ခု ရှိသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ မည်သည့် အစိုးရများသည် သယံဇာတဝင်ငွေ ရင်းမြစ်၏ မည်သည့်အပိုင်းကို တိုက်ရိုက် သုံးစွဲခွင့်ရမည်နည်း။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ မျှတရေးအစီအမံများ ရှိ သလား။ ရှိသည်ဆိုပါက သယံဇာတဝင်ငွေကို မည်သို့ ညှိနှိုင်းကိုင်တွယ် ကြသနည်း။

ပြည်နယ်များက ဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ဖြစ်စေ သယံဇာတများ ကို ပိုင်ဆိုင်နိုင်သော်လည်း၊ ထိုသို့ ပိုင်ဆိုင်ခြင်းသည် သယံဇာတများကို ထိန်းချုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အများဆုံးသုံးစွဲခွင့် အပ်နှင်းသည့် သဘောမဟုတ် ပေ။ ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလျနှင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတို့တွင် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော သယံဇာတများမှ အဓိကဝင်ငွေ ကို ရရှိကြသည်။ အာဂျင်တီးနား၊ အိန္ဒိယနှင့် မလေးရှားတို့တွင် ပြည်နယ်များ ပိုင်သော သယံဇာတများမှ ဝင်ငွေ၏ ပိုမိုကြီးမားသော ဝေစုကို ဖက်ဒရယ် အစိုးရများက ရရှိကြသည်။ သယံဇာတများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရများက ပိုင်သော အခြေအနေတွင်မူ၊ သယံဇာတကို ထုတ်လုပ်ပေးသော ပြည်နယ် များအား ဝေစုတစ်ခုကို ဝင်ငွေထဲမှ ခွဲဝေပေးကြသည် (ဘရာဇီး၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ရပ်ရှားနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ဖက်ဒရယ်အစိုးရပိုင်နယ်မြေများ

ကဲ့သို့)။ ထိုနည်းတူပင် ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ပိုင်ဆိုင်သော ကမ်းလွန်ရေနံ သယံဇာတတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့နှင့် ထိစပ်နေသော ပြည်နယ်များအား ဝင်ငွေအားလုံး (ကနေဒါတွင်) သို့မဟုတ် အရေးပါသော ဝေစု (ဘရာဇီးနှင့် နိုင်ဂျီးရီးယားတွင်) ကို ခွဲဝေပေးကြသည်။

(ဖက်ဒရေးရှင်းတော်တော်များများတွင် သယံဇာတကို စားသုံးသူများ ဈေးသက်သာစွာ သုံးစွဲခွင့်ရရေး၊ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ သွင်းကုန်အစားထိုးရေးနှင့် ဝင်ငွေတိုးပွားရေး စသည့် ရည်မှန်းချက်များ ချမှတ်ကာ စီမံခန့်ခွဲခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့သော ချဉ်းကပ်မှုမျိုး အထူးသဖြင့် စားသုံးသူအတွက် ဈေးနှုန်းသက်သာစေရန် အစိုးရက ဝင်ရောက်ကျခံပေးခြင်းသည် အလွန်တရာ တန်ဖိုးပေးဆပ်ရမှု ကြီးမားပြီး အစိုးရများအနေဖြင့် အဓိက ဝင်ငွေများကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးရနိုင်သည်။ ၎င်းမှာ ရေနံနှင့် သဘာဝဓါတ်ငွေ့တို့အတွက် သာမက၊ ရေအားလျှပ်စစ်အတွက်လည်း မှန်ကန်သည်။)

သယံဇာတဝင်ငွေကို ခွဲဝေနေရာချထားခြင်းသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ပြည်နယ်များကြား အဓိကကျသော ငွေကြေးမမျှတမှုနှင့် ကွာဟမှုများကို သိသာစွာ ဖန်တီးနိုင်သည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများ (မက္ကဆီကို၊ ဗင်နီဇွဲလား) တို့သည် သယံဇာတထုတ်လုပ်သော ပြည်နယ်များသို့ ဝင်ငွေမှ ရှယ်ယာခွဲပေးခြင်း မပြုသော နည်းဖြင့် ကိုင်တွယ်ကြသည်။ ရပ်ရှားနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်များအား ကန့်သတ်ချက်ပါသော ဝင်ငွေခွဲတမ်းအနည်းငယ်ကို ပေးသည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားတွင် ဖက်ဒရယ်၏ ရေနံဝင်ငွေမှ ၁၃% ကို ကန့်သတ်မှုများမပါဘဲ ထုတ်လုပ်သော ပြည်နယ်များသို့ ပေးခြင်းကြောင့် အဆိုပါ ပြည်နယ်များသည် သယံဇာတထုတ်လုပ်နိုင်မှု မရှိသည့် ပြည်နယ်များထက် ငွေကြေးအင်အား ပိုရှိကြသည်။ ကနေဒါတွင် ပြည်နယ်များအား ၎င်းတို့ ပိုင်ဆိုင်သော ကုန်းတွင်းသယံဇာတ ဝင်ငွေများနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရပိုင် ကမ်းလွန်သယံဇာတ ဝင်ငွေများမှ ခွဲတမ်းငွေ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့ကို ပေါင်းစပ်ခွဲပေးခြင်းကြောင့် အဓိက သယံဇာတ ထုတ်လုပ်သော ပြည်နယ်များသည် အရေးပါသော ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ် ရရှိကြသည်။

ကနေဒါသည် သယံဇာတ ဝင်ငွေကို ကိုင်တွယ်ရာတွင် အခြားဝင်ငွေ အမျိုးအစားများနှင့် ယှဉ်လျှင် မျှတရေးကို ရည်ရွယ်၍ သမားရိုးကျ မဟုတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်ထားရှိသည်။ ဤကဲ့သို့ ဆောင်ရွက် ရခြင်း၏ အကြောင်းပြချက်မှာ သယံဇာတကို ပြည်နယ်များ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း ၏ အရေးပါမှု၊ အဆိုပါ သယံဇာတများ၏ အသစ်ပြန်လည် ပြည့်တင်းမြဲ မဟုတ်သည့် သဘောသဘာဝ (ထိုသဘော၏ သဘာဝကြောင့်ပင် သယံဇာတဝင်ငွေများမှာ ပုံမှန်ဝင်ငွေနှင့် မတူဘဲငွေပင် ငွေရင်းကို ရောင်း ချခြင်းနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသည်)၊ အခြားပုံမှန် ဝင်ငွေရင်းမြစ်များကဲ့သို့ တသဘောတည်းထားဆောင်ရွက်လျှင် သ ယံဇာတ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွက် စိတ်အားထက်သန်မှု လျော့နည်းနိုင်ခြေရှိခြင်းတို့ကို စောင်းပေး ပြောဆိုကြသည်။ အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်မျိုးတွင် သဘောမတူသည့်ဘက်မှ ငြင်းချက်ထုတ်ရသော် တဒေါ်လာသည် တဒေါ်လာသာဖြစ်သည်ဟူ သော ယူဆချက်ရှိပြီး မှန်ကန်စွာ သုံးစွဲနိုင်သည့် စွမ်းရည် (သို့မဟုတ် အမှန်တကယ် သုံးစွဲခြင်း) က ဝင်ငွေအရင်းမြစ်ထက် ပိုအရေးကြီးသည်။ ထိုဝင်ငွေအမျိုးအစားများကို ပေါ့ပေါ့တန်တန် သဘောထားမိခြင်းကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်သည့် စီးပွားရေး ကမောက်ကမ ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် သယံဇာတ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် စိတ်အားထက်သန်မှု လျော့သွားနိုင်ခြင်းတို့ကို သက်သေ ပြနိုင်မှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဝင်ငွေကို မှန်ကန်စွာ သုံးစွဲနိုင်သည့် စွမ်းရည်က ပိုအရေးကြီးပါသည်။ ယခုအခါ ကနေဒါ၏ မျှတရေးအစီအစဉ်တွင် မျှတ ရေးရန်ပုံငွေ လက်ခံရရှိခွင့် ရှိခြင်း၊ မရှိခြင်းကို တွက်ချက်ရာ၌ ပြန်လည် ပြည့်တင်းမြဲမဟုတ်သော သယံဇာတမှ ဝင်ငွေကို ၅၀% ထည့်သွင်းတွက် ချက်ထားပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မျှတရေး ခွဲတမ်းကို ရရှိကြသည့် ပြည်နယ်များကြားတွင် သယံဇာတပေါသော ပြည်နယ်က သယံဇာတနည်း သော ပြည်နယ်ထက် ငွေကြေးပမာဏ ပိုမိုရရှိသည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလျ၏ အစီအစဉ်တွင်မူ သယံဇာတမှဝင်ငွေကို အခြားဝင်ငွေ များကဲ့သို့ပင် တန်းတူကိုယ်တွယ်သည်။

၅.၆။ သတ်မှတ်ချက်နှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှု (conditional transfer) နှင့် သတ်မှတ်ချက်မဲ့ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှု (unconditional transfer)

ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများသည် အတိုင်းအတာ၊ အရေအတွက်နှင့် ပုံစံအမျိုးမျိုး ကွဲပြားကြပါသည်။ ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု (fiscal transfers) များသည် အခွန်မျှဝေခြင်း ကျယ်ပြန့်မှု မရှိသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးသည်။ သို့သော် အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် နှစ်မျိုးလုံးကို ညီတူညီမျှ ရောနှောအသုံးပြုကြသည်။ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများတွင် သတ်မှတ်ချက်မပါခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။ သတ်မှတ်ချက် အသေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ချက် ကြီးကြီးမားမားများလည်း ပါရှိနိုင်သည်။ သတ်မှတ်ချက်များပါဝင်သော ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများသည် အထူးသဖြင့် ဗဟို - ပြည်နယ် ထည့်ဝင်ဖြည့်စွက်ရန် လိုအပ်သည့် ရန်ပုံငွေများ (matching funds) တွင် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ဦးစားပေးအစီအစဉ်များကို လမ်းကြောင်း ပြောင်းသွားစေနိုင်သည်။

ပြည်နယ်များ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် တိုးစေရန်အတွက် နည်းလမ်းများဖြစ်သည့် အခွန်ဆိုင်ရာ အာဏာခွဲဝေမှု (tax devolution) နှင့် အခွန်မျှဝေခြင်း (tax sharing) အပြင် အခြားနည်းလမ်းတရပ်မှာ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများ ဖြစ်သည်။ ကနေဒါ၊ မက္ကဆီကို၊ ဆွစ်ဇာလန် နှင့်အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့သော ဖက်ဒရေးရှင်းအချို့တွင် ဖက်ဒရယ်ဘတ်ဂျက်မှ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗဟိုအစိုးရမှ ပြည်နယ်များသို့ ငွေကြေးထောက်ပံ့သော အဓိကပုံစံဖြစ်သည် (မက္ကဆီကိုမှ လွဲ၍ ဆိုခဲ့ပါ နိုင်ငံများ၏ ပြည်နယ်များတွင် အရေးပါသော ကိုယ်ပိုင်ဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်များ ရှိသည်)။ ဩစတြေးလျ၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဘရာဇီး၊ အိန္ဒိယနှင့် စပိန်ကဲ့သို့သော အခြားဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အခွန်မျှဝေခြင်းနှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုကို အကြမ်းအားဖြင့် ညီတူညီမျှ အသုံးပြုကြသည်။ ဩစတြေးလျ၊ ဂျာမနီနှင့် နိုင်းဂျီးရီးယားတို့ကဲ့သို့သော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အခွန်မျှဝေခြင်း သို့မဟုတ် ဝင်ငွေမျှဝေခြင်းကို များစွာ အသားပေးလုပ်ဆောင်ကြသည်။ သို့သော် ဂျာမနီတွင်မူ ဘဏ္ဍာငွေ

လွှဲပြောင်းမှုကလည်း အရေးပါသည်။

ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများတွင် မတူခြားနားသော သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ရှိနိုင်သည်။

- ၎င်းတို့သည် ဥပဒေကြောင်းအရ ရယူခံစားခွင့်ကြောင့် (legal entitlement) သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းမသတ်မှတ်ထားသော တစ်စုံတစ်ခု၏ ဆုံးဖြတ်ချက် (discretionary) ကြောင့် လွှဲပြောင်းပေးခြင်းများ ဖြစ်နိုင်သည်။ ပထမအမျိုးအစားတွင် ပြည်နယ်အစိုးရသည် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုခံစားနိုင်ရန် တရားရုံးများသို့ လျှောက်ထားနိုင်သည်။ ဒုတိယအမျိုးအစားတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၌ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်။ စံအားဖြင့် ပမာဏ များပြားသော ခွင့်ပြုငွေများမှာ ဥပဒေကြောင်းအရ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြစ်ပြီး၊ သေးငယ်သောအစီအစဉ် ခွင့်ပြုငွေများမှာ ဗဟိုအစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် လွှဲပြောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် အစိုးရအရပ်ရပ်ကြား သဘောတူညီချက်သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို ဥပဒေကြောင်းအရ ချည်နှောင်ခြင်း မပြုနိုင်ပေ။
- ၎င်းတို့သည် ကန့်သတ်ချက်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကန့်သတ်ချက်မပါဘဲ လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သတ်မှတ်ချက်များ ပါဝင်သော ခွင့်ပြုငွေများသည် သတ်မှတ်ထားသော ရည်ရွယ်ချက်အတွက်သာ အသုံးပြုနိုင်သည်။ သို့သော် သတ်မှတ်ချက်၏ ဒီဂရီအဆင့်မှာ အသေးစိတ်ဖော်ပြထားချက်မှသည် ယေဘုယျဖော်ပြထားချက်အထိ ကွဲပြားနိုင်သည်။ ကန့်သတ်ချက်မရှိသော ခွင့်ပြုငွေများကို အထွေထွေအတွက် အသုံးပြုနိုင်ပြီး၊ ၎င်းတို့တွင် မျှတရေးမူအရ လွှဲပြောင်းငွေများ ပါဝင်သည်။ ပမာဏများများကို တကြိမ်တည်း လွှဲပြောင်းပေးမှုများ (block transfers) သည် ကန့်သတ်ချက်များ ပါဝင်သော ခွင့်ပြုငွေနှင့် ကန့်သတ်ချက်

မပါဝင်သော ခွင့်ပြုငွေကြားတွင် ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ထိုအထဲတွင် သတ်သတ်မှတ်မှတ် အစီအစဉ်နယ်ပယ် (ကျန်းမာရေးကဲ့သို့သော) နှင့် ချိတ်ဆက်နေနိုင်သည်။ သို့သော် ငွေကို မည်သို့ သုံးစွဲရမည်နှင့် ပတ်သက်၍ လွန်စွာ ယေဘုယျ ဆန်သော မူများ၊ သတ်မှတ်ချက်များသာ ပါရှိပြီး အစီရင်ခံစာ တင်ရမည့် လိုအပ်ချက်များမှာလည်း အနည်းဆုံးဖြစ်သည်။

- ကန့်သတ်ချက်များ ပါဝင်သော ခွင့်ပြုငွေများသည် ကုန်ကျစရိတ် မျှဝေသည့် ပုံစံ (cost-shared) သို့မဟုတ် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ထည့်ဝင်သည့် ပုံစံများ (contributory) ဖြစ်နိုင်သည်။ ကုန်ကျစရိတ် မျှဝေသည့် ခွင့်ပြုငွေများလက်ခံမည့် ပြည်နယ်များ အနေဖြင့် အစီအစဉ်တခုအတွက် ဖက်ဒရယ်ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုတွင် ဖော်ပြထားသည့် ပုံစံနှင့် ကိုက်ညီရန် လိုအပ်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ထည့်ဝင်ခြင်းများ ပါဝင်သော ခွင့်ပြုငွေများသည် များသောအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို မြင်တွေ့လိုသော ပြည်နယ်၏ အစီအစဉ်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ အားလုံးကို ကာမိသည်။ သို့သော် ပို၍ တွေ့ရသည်မှာ သတ်မှတ်ထားသော နယ်ပယ်တခုတွင် အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၌ အထွေထွေ ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် ထည့်ဝင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ပညာရေးကဲ့သို့သော အဓိကနယ်ပယ်များအတွက် ကြီးမားသော ပမာဏကို တကြိမ်တည်း ပေးသည့် ခွင့်ပြုငွေများကို ထိုပုံစံမျိုးတွင် ထည့်သွင်းနိုင်သည်။

ကန့်သတ်ချက်များ ပါဝင်သော ခွင့်ပြုငွေများသည် ပြည်နယ်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဦးစားပေးအစီအစဉ်များတွင် ပိုမိုသုံးစွဲရန် အားပေးနိုင်သည်။ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ထိုသို့သော ခွင့်ပြုငွေများ ပေးရခြင်းမှာ ပြည်နယ်များသည် အစီအစဉ်၏ အကျိုးရလဒ်ကို သက်ဆိုင်ရာ ဒေသက တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ခံစားနိုင်ပြီး၊ အခြားအကျိုးအမြတ်များမှာ တိုင်းပြည် တဝှန်းလုံး ဖြန့်ကျက်ရောက်ရှိနိုင်သည်။

ပညာရေး၊ သုတေသနနှင့် အဓိကအခြေခံအဆောက်အအုံကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များတွင် သုံးသင့်သလောက် မသုံးစွဲခြင်းများ ရှိနိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အခြားကိစ္စရပ်များတွင် ဘုံ သာတူညီမျှသတ်မှတ်ချက်များကို အားပေးလိုခြင်းကြောင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များအကြား တဦးချင်း (သို့မဟုတ်) စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးများ၏ ပြောင်းရွှေ့လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည့် ပိုမိုစနစ်ကျသည့် အစီအစဉ်ရေးဆွဲမှုများကို အားပေးလိုခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ တရပ်သည် ၎င်း၏ လွှတ်တော်အမတ်များ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ထိပ်တန်းအမှုဆောင်များ၏ အိုင်ဒီယောလောဂျီအရ (သို့မဟုတ်) မဲဆွယ် လိုမှု အကြောင်းပြချက်များဖြင့်လုပ်ဆောင်လိုသော သတ်သတ်မှတ်မှတ် အစီအစဉ်၊ လုပ်ဆောင်ချက်သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပံ့ပိုးလိုခြင်း ကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရများအနေဖြင့် သတ်သတ်မှတ်မှတ်ကိစ္စအတွက် ရည်ရွယ် ထောက်ပံ့သောရန်ပုံငွေများကို ပြည်နယ်များက မှန်ကန်စွာသုံးနိုင်လိမ့်မည် ဟု အာမခံနိုင်ပေ။ လက်တွေ့ အဖြစ်အပျက်များအရ ငွေယိုပေါက် များကလည်း ရှိနိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကန့်သတ်ချက်မပါသော ခွင့်ပြု ငွေများအတွက်မူ လက်တွေ့ဖြစ်ရပ်များကသက်သေပြသည်မှာ အလားတူ ညီမျှသော ငွေပမာဏကို ဒေသခံများသို့ တိုက်ရိုက်လွှဲပြောင်းပေးပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများအား အခွန်ကောက်စေခြင်းဖြင့် ရရှိလာမည့် ရလဒ် ထက်စာလျှင် ကန့်သတ်ချက်မပါသော ခွင့်ပြုငွေကို ပြည်နယ်များ၏ အစီ အစဉ်တွင် သုံးစွဲခြင်းက ခြုံငုံစဉ်းစားသော အဆင့်တွင် ရလဒ်မြင့်မား သည်ကို တွေ့ရသည်။ ကောင်းမွန်သော ခွင့်ပြုငွေပုံစံတွင် ပြည်နယ်များ၏ အစီအစဉ်အတွက် ကုန်ကျစရိတ်မများစေရန် မက်လုံးများ ပါဝင်သည် (ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်ခွင့်ပြုငွေများသည် အမှန်တကယ် သုံးစွဲမှုနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ကုန်ကျစရိတ်အတွက် စံများ သတ်မှတ်ထားမှုနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။)။ ထိရောက်စွာ သုံးစွဲရန် မက်လုံးများလည်း ပါဝင် သည် (ထို့ကြောင့် ခွင့်ပြုငွေများသည် ထည့်ဝင်မှုများ (inputs) ဖြင့် မဟုတ် ဘဲ ရလဒ်များ (outputs) အနေဖြင့် ချိတ်ဆက်ထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။)။

ခွင့်ပြုငွေများတွင် အများဆုံး အသုံးပြုနိုင်သည့် ပမာဏ ကန့်သတ်ထားမှုများ ပါဝင်နိုင်သည်။ အစိုးရအရပ်ရပ်ကို အခွင့်အာဏာအမျိုးမျိုး သီးခြားစွာ အပ်နှင်းထားသော ဖက်ဒရေးရှင်းများ (dualist federations) တွင် ကန့်သတ်ချက်များပါသော ခွင့်ပြုငွေများကို တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ အဆိုပါ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်နယ်များတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် မူဝါဒအတွက် သတ်မှတ်မှုဘောင်များ ရေးဆွဲရန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများတွင် ဥပဒေကြောင်းအရ အခွင့်အာဏာမရှိပေ။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ ကန့်သတ်ချက်များ ပါဝင်သော ခွင့်ပြုငွေများ

ကွန်ဂရက်စနစ်ဖြင့် မောင်းနှင်သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်နယ်များသို့ လွှဲပြောင်းပေးသော ငွေမှန်သမျှတွင် အနည်းဆုံးအားဖြင့် ကန့်သတ်ချက်အချို့ ပါဝင်သည်။ ၎င်းတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော ခွင့်ပြုငွေ ၆၀၀ ခု ပါဝင်ပြီး၊ တလုံးတည်းပေးသော ခွင့်ပြုငွေ ၁၇ ခု (စရိတ်နည်းပြီး လူဦးရေ နည်းသော ပြည်နယ်များသို့ ဦးစားပေးသည်) လည်း ပါဝင်သည်။ ၎င်းအပြင် ကွန်ဂရက်သည် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ထောင်နှင့်ချီရှိသော သီးသန့်ပရောဂျက်များ (earmarked projects) (တံတားတည်ဆောက်ခြင်းကဲ့သို့) ကို အတည်ပြုပေးသည်။ ၎င်းမှာ ဥပဒေပြု အမတ်တဦးစီက (၎င်းတို့ မဲဆန္ဒနယ်များ၏) ထောက်ခံမှုရရှိစေရန်အတွက် ဥပဒေတွင် ဖြည့်စွက်ချက်အဖြစ် ထည့်သွင်းခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းပရောဂျက်များမှာ ပြည်နယ်များနှင့် ကုန်ကျစရိတ် မျှဝေကျခံခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ ဆွစ်ဇာလန်၏ အခြေခံဥပဒေတွင် ကန့်သတ်ချက်များပါဝင်သော ဖက်ဒရယ်ခွင့်ပြုငွေများကို ခွင့်မပြုထားပေ။ လက်တွေ့တွင် သတ်သတ်မှတ်မှတ် အစီအစဉ်များအတွက် ခွင့်ပြုငွေပေးခြင်းများရှိရာ ပြည်နယ်များ၏ သဘောတူညီချက်များမှ တဆင့် ပြုလုပ်ကြသည်။ (ထိုကန့်သတ်ချက်များကို လူထုဆန္ဒခံ

ယူမှုများဖြင့် လုပ်ဆောင်လေ့ရှိကြခြင်းကြောင့် စိန်ခေါ်မှုပင်ဖြစ်သည်။)။ ကနေဒါရှိ အကြီးဆုံးခွင့်ပြုငွေများမှာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် လူမှုရေးကူညီမှုများကဲ့သို့သော ထူထောင်ထားပြီးဖြစ်သော အစီအစဉ်များကို ပစ်မှတ်ထားသည့် တလုံးတခဲတည်းလွှဲငွေ (block transfer) များဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့တွင် ကန့်သတ်ချက် အနည်းငယ်သာ ပါဝင်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံပြည်နယ်များအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှလာသော အဓိက အထောက်အပံ့များမှာ ကန့်သတ်ချက်များ မပါဝင်သော ဖက်ဒရယ်အခွန်များ မျှဝေမှုမှတစ်ဆင့် ရရှိကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှုများကိုလည်း ရရှိကြသည်။ ၎င်းတို့အနက် တဝက်ထက်နည်းသော ပမာဏသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီစဉ်မှုများနှင့် ဗဟိုအစိုးရက ဆုံးဖြတ်ထားသော စီမံကိန်းအမျိုးမျိုးအတွက် ကန့်သတ်ချက်ပါသော ခွင့်ပြုငွေများ ဖြစ်သည်။ တောင်အာဖရိကတွင် အခြေခံဥပဒေအရ ပြည်နယ်များသို့ ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေကို မျှတအောင်ခွဲဝေလွှဲပြောင်းရန် လိုအပ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်အစိုးရများက အဆိုပါငွေကို အသုံးပြုမှုအတွက် ကန့်သတ်ချက်များကို ပူးတွဲဖော်ပြနိုင်သည်။ သြစတြေးလျတွင် ပြည်နယ်များသို့ ကန့်သတ်ချက်များ မပါဝင်သော ကြီးမားသည့် လွှဲပြောင်းမှုများ ရှိသည်။ ထို့နည်းတူ ကန့်သတ်ချက်များ ပါဝင်သော အစီအစဉ် (၁၀၀) ကျော်လည်း ရှိသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့ကို ကန့်သတ်ချက် နည်းနိုင်သမျှ နည်းသော လွှဲပြောင်းမှုများ ဖြစ်အောင် အသွင်ပြောင်းရန် စီစဉ်လျက် ရှိသည်။ သြစတြေးလျ၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် ဂျာမနီတို့တွင် ခွင့်ပြုငွေ အများစုမှာ ကန့်သတ်ချက်များ ပါဝင်ပြီး ဘရာဇီး၊ တောင်အာဖရိက၊ ရပ်ရှားနှင့် ဘယ်လ်ဂျီယံတို့တွင် ကန့်သတ်ချက်များ ပါခဲ့လှသည်။ မက္ကဆီကို၊ သြစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယနှင့် မလေးရှားတို့တွင် ကန့်သတ်ချက်ပါသော ခွင့်ပြုငွေနှင့် ကန့်သတ်ချက်မပါသော ခွင့်ပြုငွေများ အကြမ်းဖျဉ်းအချိုးညီအောင် လုပ်ဆောင်ထားသည်။

၅.၇။ ဘေးတိုက်-အလျားလိုက် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မညီမျှမှုများ
(Horizontal fiscal inequalities)

ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ ပြည်နယ်များ၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုနှင့် ဘဏ္ဍာရေးရာ စွမ်းဆောင်ရည်သည် ကြီးစွာခြားနားမှု ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ များတွင် ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုအတွင်း ကြွယ်ဝမှုကို မျှဝေခြင်း ကိစ္စရပ်သည် နိုင်ငံသားများ၏ ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်လူ့အသိုင်းအဝိုင်း ကြား ညီညွတ်မှုအပေါ် ထားရှိသော သဘောထားနှင့် နီးကပ်စွာ ဆက်နွယ် နေသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များသို့ ပြန်လည်ဝေငှ ခြင်းအတွက် စီးပွားရေးအရ ထောက်ခံမှုများ၊ ငြင်းချက်ထုတ်မှုများလည်း ရှိသည်။ ဝေမျှခြင်းများကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအားလုံးရှိ ပြည်နယ်များ၌ နေထိုင်သူများ၏ ပျမ်းမျှ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝမှုမှာ ကွာခြားမှုရှိသည်။ အဆိုပါ ကွာခြားမှုများသည် အတိုင်းအတာ အားဖြင့် အနည်းငယ်မှ ကြီးကြီးမားမားအထိ ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အဆင်းရဲဆုံးပြည်နယ်နှင့် အချမ်းသာဆုံးပြည်နယ်တို့အကြား တဦးချင်း ပြည်တွင်း အသားတင်ထုတ်လုပ်မှုအချိုးမှာ ဩစတြေးလျတွင် ၁ အချိုး ၁.၄ ရှိပြီး၊ ဩစတြီးယား၊ ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်တို့တွင် ၁ အချိုး ၂ ရှိပါ သည်။ ဂျာမနီတွင် ၁ အချိုး ၃၊ ဘရာဇီးတွင် ၁ အချိုး ၇၊ အာဂျင်တီးနား နှင့် အိန္ဒိယတွင် ၁ အချိုး ၉ ရှိသည်။ ထိုသို့သော အဓိကမညီမျှမှုများသည် ပြည်နယ်များ၏ ဝင်ငွေ ရှာဖွေနိုင်စွမ်းနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်နွယ်မှု ရှိသည်။ ၎င်းသည် ချိန်ခွင်လျာညီသော စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အလားအလာ များနှင့် မျှတသော ပြည့်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများနှင့်လည်း တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင် သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များနှင့် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များကြား တင်းမာမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုတွင် ထွက်ရှိရာ နေရာအား အခြေခံခွဲဝေသော မူ (derivation) နှင့် မျှတရေး မူ (equity) အကြား မည်ရွေးမည်မျှ ဝေမျှ သင့်ကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပဋိပက္ခဖြစ်တတ်သည်။ လက်တွေ့တွင်

ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ လူများက ၎င်းတို့ ဝေမျှရမည့် အသိုင်းအဝိုင်း အပေါ် မည်သို့ ရှုမြင်သည်ဆိုသည့် ကြီးမားသည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အစိတ်အပိုင်းလည်း ရှိနေသည်။ ဩစတြေးလျနှင့် ဂျာမနီကဲ့သို့သော နိုင်ငံ များတွင် အဆင့်အတန်း ညီမျှအောင်ကြိုးစားခြင်းကို အသားပေးအလေး ထားကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဘရာဇီး၊ နိုင်ဂျီးရီးယားနှင့် အိန္ဒိယကဲ့သို့သော အခြားနိုင်ငံများတွင် ပိုမိုကြီးမားသော ဒေသဆိုင်ရာ ခြားနားမှုများကို လက်ခံကြပြီး၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို အားကိုးရေးမှုကိုသာ ပိုမို အလေးပေးကြသည်။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မြင်နိုင်သော အချက်မှာ ပြည်နယ် များအကြား ကြီးမားသော ကွာဟမှုရှိသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ပြည်နယ် များအကြား ကွာဟမှုနည်းပါးသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းများထက် မျှတရေး (equalization) မှုကို မြှင့်တင်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများ ပိုမိုကြုံတွေ့ရသည်။

မျှတရေး နည်းလမ်းအချို့အတွက် အကြောင်းပြချက်များမှာ အတွေး အခေါ်နှင့် စီးပွားရေးနှစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်များသည် ဖက်ဒရေးရှင်းတခုအတွင်းရှိ မျှဝေခြင်းအလေ့ သို့မဟုတ် စုစည်းညီညွတ်မှုဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆိုင်သည်။ ၎င်းမှာ အဆင့်အမျိုးမျိုးရှိ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း သဘောကို ထင်ဟပ်စေပြီး၊ ကိုယ့်ကိုယ် ကို အားကိုးရန်နှင့် ဒေသထွက် အရင်းအမြစ်ကို တောင်းခံလိုခြင်း သဘောထားကိုလည်း ထင်ဟပ်စေသည်။ စီးပွားရေးအရအကြောင်းပြချက် များသည် အမျိုးသားစီးပွားရေးတွင် ထိရောက်မှုမရှိသော လုပ်အားခွဲဝေ နေရာချထားမှုနှင့် ထုတ်လုပ်မှုလျော့ကျခြင်းတို့ကို အခြေခံပါသည်။ ၎င်း သည် အချို့ပြည်နယ်များက ပို၍ ဆွဲဆောင်မှုရှိသော အခွန်နှင့် ဝန်ဆောင် မှုကို ရယူ၍ အခွင့်ကောင်းယူမှုများ၏ ရလဒ်ဖြစ်သည်။ ဤအသားတင် ငွေကြေးအကျိုးအမြတ် (net fiscal benefit) သည် နိုင်ငံသားများအား ငွေ ကြေးအကြောင်းပြချက် တခုတည်းအတွက် သက်သက်ဖြင့် ပြောင်းရွှေ့ရန် ဆွဲဆောင်နိုင်သည်။ မျှတရေး လုပ်ဆောင်ချက်သည် စီးပွားရေးတခုလုံး အတွက် အသားတင် အကျိုးအမြတ်ကို ဖြစ်စေသည်ဟူသည့် အကြောင်း ပြချက်ကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုသော တန်ပြန်ငြင်းဆိုမှုမှာ ၎င်းမျှတရေး အစီအစဉ်အတွက် အသားတင်ကုန်ကျစရိတ်ကို ချမ်းသာသော ပြည်နယ်

များက ကျခံရသည် ဆိုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အားကောင်းသော မျှတရေး အစီအစဉ်များရှိသည့် ပို၍ ချမ်းသာသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းများ တွင် ထိုအစီအစဉ်အတွက် မြှုပ်နှံလုပ်ကိုင်မှုများသည် စီးပွားရေးထိရောက်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုထက် အမျိုးသားစုစည်းနိုင်မှု သဘောထားကို အဓိကထားပုံပေါက်သည်။ (ဝင်ငွေကို မျှဝေပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ငြင်းချက်ထုတ်မှုများသည် တပြည်ထောင်စနစ် တိုင်းပြည်များအတွင်းနှင့် ပြည်နယ်များအတွင်းတွင်လည်း ရှိသည်။ သို့သော် တပြည်ထောင်စနစ် ကျင့်သုံးသော တိုင်းပြည်များ၏ ဗဟိုအစိုးရများသည် တပြေးညီ အခွန်ကောက်ခံ၍ တိုင်းပြည်တဝှမ်း အဆင့်တူသော ဝန်ဆောင်မှုများ ပြန့်ဝေပေးလေ့ ရှိသည်။ သို့သော် မြို့နယ်စုပယ် သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများ ကြားတွင်မူ ခြားနားမှုများ ရှိနိုင်သည်။)

၅.၈။ မျှတရေး အစီအစဉ်များ (Equalization programs)

ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ်များအကြား မညီမျှမှုများ လျော့ချနိုင်ရန် ဘေးတိုက်-အလျားလိုက် ပြန်လည်ဝေမျှခြင်း (horizontal redistribution) ကိစ္စရပ် အချို့ကို မြှင့်တင်ပေးကြသည်။ အချို့တွင် အစိုးရ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို တစုတစည်းတည်း ရှုမြင်နိုင်ရန်နှင့် ပြည်နယ်များတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ စံတခုရှိလာစေရန် မျှတရေး မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ သို့မဟုတ် စနစ်များရှိသည်။ အချို့တွင် စုစည်းပေါင်းစပ်ထားသော ချဉ်းကပ်မှုမရှိသော်လည်း ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများနှင့် အခွန်မျှဝေခြင်းများတွင် ပြန်လည်ဝေမျှခြင်း စံနှုန်းများ ပါဝင်သည်။ ထိုသို့သော သတ်မှတ်စံနှုန်းများတွင် ဝင်ငွေဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ ပါဝင်နိုင်သည်။ ထိုသို့သော အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲရာတွင် အရေးပါသော လက်တွေ့စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရွေးချယ်စရာများ ရှိပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်များသည် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို ပြည်နယ်များသို့ နည်းလမ်းသုံးသွယ်ဖြင့် ပြန်လည်ဝေငှသည်။

- ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တိုက်ရိုက်ငွေကြေးသုံးစွဲမှု အစီအစဉ်သည် တတိုင်းပြည်လုံးတွင် အတော်အတန် တူညီမျှတစေရန် ရည်ရွယ်သည့်အပြင် ပိုမိုလိုအပ်သော ဆင်းရဲသည့် ဒေသများသို့ ပစ်မှတ်ထားဆောင်ရွက်ကြသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင် အစီအစဉ်များအတွက် တိုက်ရိုက်သုံးစွဲခြင်းသည်လည်း အရေးပါသော ပြန်လည်ဝေငှသည့် သဘောဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ ဝင်ငွေများသည် တိုင်းပြည်၏ ပို၍ ချမ်းသာသော (သယံဇာတပိုမိုချမ်းသာသော) အပိုင်းမှ အချိုးမညီစွာ ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။
- အခွန်ဝေမှုခြင်းနှင့် အဓိက ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှုများသည် လူဦးရေလိုအပ်ချက် သို့မဟုတ်ပြန်လည်ဝေငှခြင်းကို အလေးပေးသည့် အခြားလုပ်ဆောင်မှုများကို ဦးစားပေးခြင်းဖြင့် မျှတမှုရှိအောင် လုပ်ဆောင်ပေးသည် (သို့သော် အဆိုပါ အမျိုးအစား သတ်မှတ်ချက်များတွင် မျှတရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း မဟုတ်သည့် ထွက်ရာ ဒေသကို အခြေခံခွဲဝေပေးရသော (derivation) သတ်မှတ်ချက်များလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။)
- နောက်ဆုံးနည်းလမ်းမှာ မျှတရေး အစီအစဉ်များ ဖြစ်သည်။ မျှတရေးကို မြှင့်တင်ပေးသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် တိုင်းပြည်တဝှမ်း လူဦးရေ ပျမ်းမျှဝင်ငွေကိုညီမျှအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန် ထက် ပို၍ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်ကို လိုအပ်ချက်နှင့် စရိတ်များ ပါဝင်သည့် သတ်သတ်မှတ်မှတ် အဆင့်တခုသို့ ရောက်အောင် မြှင့်တင်ရန် အာရုံပြုလုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ မျှတရေး အစီအစဉ်များ သို့မဟုတ် မူဝါဒများသည် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား မညီမျှမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်ဖြစ်ပြီး လူဦးရေများအကြား မညီမျှမှုများအတွက် မဟုတ်ပေ။

အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ထိုသို့သော မျှတရေးဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များ မရှိပေ။ မကြာခင်ကိုတွင် အခွန်ခွဲဝေမှုနှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုအမျိုးမျိုး ရှိသော်လည်း မျှတရေးအတွက် စနစ်တကျ လုပ်ဆောင်မှုများမရှိပေ။ (သို့သော် အာဂျင်တီးနားကဲ့သို့ နိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဘတ်ဂျက်သည် နိုင်ငံလုံး ပထဝီဆိုင်ရာ သုံးစွဲမှု အတိုင်းအတာကို ဖော်ပြရန် လိုအပ်သည်။) နိုင်ဂျီးရီးယားသည် ၎င်းဝင်ငွေများကို စံနှုန်းအမျိုးမျိုးအပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ခွဲဝေပေးသည်။ ထိုသို့ ခွဲဝေခြင်းအတွက် နောက်ဆုံးရလဒ်မှာ ပြည်နယ်များအကြား မညီမျှမှုနှင့် ကွာဟမှု အကြီးအကျယ်ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ဘရာဇီးသည်လည်း ဖက်ဒရယ်၏ တဦးချင်းနှင့် ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်များကို ပြည်နယ်များသို့ မျှဝေပေးသည်။ (ထပ်တိုး တန်ဖိုးခွန် VAT ကိုမူ ကောက်ခံသော ပြည်နယ်များက ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။) သို့သော် ထိုစနစ်သည် ပြည်နယ်များကြား မညီမျှမှုကို ကြီးစွာ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံတွင် ဆင်းရဲသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသများသို့ ပမာဏများသော အသားတင် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများ ရှိသော်လည်း၊ တဦးချင်း ဝင်ငွေအခွန်အပေါ် ခွဲဝေပေးမည့် အပိုင်းကို ဝင်ငွေခွန်များများ ကောက်ခံရရှိသော မူရင်းဒေသကိုသာ အခြေပြုပြီး၊ မျှတရေးအပေါ် အခြေမခံပေ။ အလားတူပင် ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုသည် ၎င်းတို့၏ အဓိက လွှဲပြောင်းပေးမှုများကို စံနှုန်းအမျိုးမျိုးပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ပြုလုပ်ကြသည်။ အချို့မှာ မျှတရေးနှင့် ဆက်နွယ်သော်လည်း အချို့မှာ ယင်းအပေါ် အခြေမခံပေ။ အိန္ဒိယသည် လူဦးရေ၊ တဦးချင်းဝင်ငွေ၊ နယ်မြေဧရိယာ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ လိုအပ်ချက်များနှင့် အခွန်ရရန် ကြိုးပမ်းမှု စသည်တို့ကို ချိန်ဆ၍ ခွဲဝေသည်။ စပိန်၏ ဖော်မြူလာသည် လူဦးရေ၊ နယ်မြေဧရိယာ၊ တဦးချင်းဝင်ငွေ၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် အခြားအချက်အလက်များကို အခြေခံသည် (၎င်းမှာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာ များစွာ ဖြစ်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် နောက်ဆုံးရလဒ်တွင် အခြေအနေများ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အချို့ပိုမိုဆင်းရဲသော ပြည်နယ်အချို့သည် တဦးချင်း အရင်းအမြစ်များတွင် ပို၍ ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များထက် ပိုမို ကြီးမားသွားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။) လူဦးရေကို အခြေခံ၍ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းသည် အထွေထွေ

ဝင်ငွေထဲမှ ခွဲဝေပေးခြင်းဖြစ်လျှင် မျှတရေးကို ထိရောက်စွာ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ပြီး၊ နယ်မြေ၊ ဧရိယာနှင့် ပြည်နယ် တစ်ခုစီကို အနည်းဆုံး ပမာဏသတ်မှတ်မှုအပေါ် အခြေခံခြင်းများသည် တခါတရံ မျှတရေး ခွဲဝေမှု မဖြစ်နိုင်ပေ။

တခါတရံတွင် သတ်သတ်မှတ်မှတ် အစီအစဉ်အချို့သည် မျှတရေး လုပ်ဆောင်ပေးသော အထူးအစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်နေတတ်သည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပို၍ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များသည် သတ်မှတ်ထားသော အစီအစဉ်များအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ထည့်ဝင်ဖြည့်စွက်ရန် လိုအပ်သည့် ရန်ပုံငွေ (federal matching funds) အချိုး အတော်များများ လက်ခံရရှိကြသည်။ ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်မျိုးကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၌ ဆင်းရဲသော ပြည်သူများအတွက် ကျန်းမာရေးအာမခံ (medicaid) နှင့် ပြည်နယ်များ၏ ပညာရေးထောက်ပံ့ငွေများတွင် တွေ့ရသည်။ ဆွစ်ဇာလန်တွင်လည်း အချို့အစီအစဉ်များတွင် တွေ့ရတတ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံးတွင် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များသည် ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များထက် ထည့်ဝင်ဖြည့်စွက်ရန် လိုအပ်သည့် အစီအစဉ်များ (matching programs) တွင် ပို၍ လျော့သုံးသောကြောင့်၊ မျှတရေးအတွက် သက်ရောက်မှုကို ခြုံငုံကြည့်ပါက အသေးစားသက်ရောက်မှုသာ ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအကြောင်းအရာသည် ဆွစ်ဇာလန်က ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းမှု စနစ်ကို လုံးဝ ပြုပြင်လိုက်ခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။

မျှတရေးအစီအစဉ်ကို ဝင်ငွေစွမ်းဆောင်ရည်မညီမျှမှု သို့မဟုတ် ဝင်ငွေစွမ်းဆောင်ရည်နှင့် အသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက် နှစ်ခုပေါင်း မညီမျှမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲနိုင်သည်။

- ပြည်နယ်တစ်ခုစီ၏ စုစုပေါင်း ဝင်ငွေစွမ်းဆောင်ရည်ကို အရင်းအမြစ် တစ်ခုစီအပေါ် ပြည်နယ်၏ အားထုတ်မှုအတွက် ကိုယ်စားပြုနိုင်သော အဆင့် (representative level) ကို အခြေခံ၍ ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ အခွန်အရပ်ရပ်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အချက်

အလက် အားနည်းသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများတွင် ပြည်တွင်း အသားတင် ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး GDP သို့မဟုတ် တဦးချင်း ဝင်ငွေတို့မှ တဆင့်ခံ၍ ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ ထိုအခါ ဝင်ငွေကောင်း လွန်းသော ဝင်ငွေအရင်းအမြစ် (ရေနံ၊ ဓါတ်ငွေ့) များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါက ညှိပေးရပါမည်။

- ပြည်နယ်တစ်ခုစီ၏ အသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက်များကို ကိုယ်စားပြု အခွန်စနစ်ကဲ့သို့ပင် ကိုယ်စားပြု အသုံးစရိတ်စနစ်ကို အခြေခံ၍ ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ နောက်တနည်းအားဖြင့် အသုံးစရိတ် လိုအပ် ချက်အစီအစဉ်ကို လူဦးရေနှင့် ဝင်ငွေကဲ့သို့သော ကျယ်ပြန့် သည့် ကိစ္စရပ်များမှ အစပြု၍ ကျောင်းနေအရွယ်၊ သက်ကြီး လူဦးရေ၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထား များ ပါဝင်သော အသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုမှ တဆင့်လည်း ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

အထက်ပါ နည်းလမ်းနှစ်ခုစလုံးတွင် နည်းပညာဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ထင်မြင်ချက်များဖြင့် အကဲဖြတ်ခြင်းများ ပါရှိသည်။ သို့သော် အသုံး စရိတ် လိုအပ်ချက်များကို တွက်ချက်ရာတွင် ပိုမို ပါရှိသယောင် ရှိသည်။ အသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက်တွက်ချက်ခြင်း၏ ကိစ္စရပ်တခုမှာ ခြားနားမှုကို ပြသော အသုံးစရိတ်များ ပါဝင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ (ဥပမာ - မတူသော သွင်ပြင် လက္ခဏာများ သို့မဟုတ် ပြန့်ကြဲနေသော လူဦးရေကြောင့်) ဖြစ်ပြီး အချို့စီးပွားရေး ပညာရှင်များက အသုံးစရိတ်အမှန်များ၏ နောက်ကွယ်မှ ကွဲပြားနေမှုများကို ပြန်လည်ထိန်းညှိပေးသည့် လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက် ၍ ငြင်းချက်ထုတ်ခဲ့ကြသည်။ မျှတရေးအစီအစဉ်များသည် ပြည်နယ်များ ၏ တာဝန်ယူမှုရှိစွာ အခွန်ကောက်ခံရန်နှင့် သုံးစွဲရန်တို့၌ ဝင်ရောက် မစွက်ဖက်သင့်ပေ။ ပုံမှန်အားဖြင့် ၎င်း၏ ဆိုလိုရင်းမှာ အစီအစဉ်ကို အမှန် တကယ် လုပ်ဆောင်နေပုံတွင် အခြေမခံဘဲ အခွန်များနှင့် အသုံးစရိတ် များ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ (ပျမ်းမျှ (သို့) သင့်လျော်ရာ) ကို အခြေခံ သင့်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမှန်

တကယ် လုပ်ဆောင်ပုံကို အခြေခံသော အစီအစဉ်သည် ပြည်နယ်များ အနေဖြင့် အကျိုးအမြတ်ရရေးအတွက် အခွန်စနစ်ကို ကစားတတ်သော ကြောင့် ဖြစ်သည်။ မျှတရေး အစီအစဉ်တခုသည် ဝင်ငွေစွမ်းဆောင်ရည် တခုတည်းကို ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အသုံးစရိတ် လိုအပ်ချက်ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ချိန်ရွယ်လုပ်ဆောင်သည်ဖြစ်စေ၊ ပိုမိုဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များကို မြှင့်တင်ပေးမည့် စံသတ်မှတ်ချက် သို့မဟုတ် မျှတရေး လုပ်ဆောင်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် ရန်ပုံငွေအစုအပေါင်းကို မျှဝေမည့် ဖော်မြူလာတရပ် လိုအပ်သည်။ အဆိုပါ စံသတ်မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် ဖော်မြူလာများ ကိုယ်၌ကပင် ရှုပ်ထွေးနေနိုင်သည်။

မျှတရေး အစီအစဉ် (equalization programs) များတွင် နှစ်မျိုး နှစ်စားရှိ နိုင်သည်။

- **Gross Equalization Programs** သည် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များကို အမျိုးသားအဆင့် သတ်မှတ်ထားသော အဆင့်အချို့အထိ ရောက်အောင် မြှင့်တင်ပေးသည်။ စနစ်အများစု (ဩစတြီးယား၊ ကနေဒါ၊ ဂျာမနီ၊ ရပ်ရှားနှင့် ဆွစ်ဇာလန်) သည် ထိုအမျိုးအစားများ ဖြစ်သည်။
- **Net Equalization Programs** သည် ချမ်းသာသော ပြည်နယ်ဖြစ်စေ၊ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်ဖြစ်စေ အားလုံးကို ပုံမှန် အမျိုးသား စံသတ်မှတ်ချက်ကို ရရှိအောင် ဖော်ဆောင်ပေးသည်။ ဩစတြေးလျသည် ဤစနစ်ကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုပြီး ဗဟိုနှင့် ပြည်နယ်များ၏ ဝင်ငွေနှင့် လိုအပ်ချက်များကို တခုလုံး ခြုံငုံ၍ စုစည်းသော အမြင်ဖြင့် ကြည့်ရှုသည်။ ဂျာမနီသည် နှစ်နိုင်ငံ (အရှေ့ / အနောက်) မပေါင်းစည်းမီက ဤစနစ်ကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ အသုံးချခဲ့သည်။ သို့သော် ဆင်းရဲသော အရှေ့ဂျာမနီမှ ပြည်နယ်များ (lander) ပါဝင်လာခြင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များသည် စနစ်အပေါ် အဓိက ဖိအားပေးမှု ဖြစ်လာရသည်။

မျှတရေး အစီအစဉ် အများစု အထူးသဖြင့် ဩစတြီးယား၊ ကနေဒါ၊ ဂျာမနီ နှင့် ဆွစ်ဇာလန်တို့သည် အခြားဝင်ငွေ အရင်းအမြစ်များနှင့် ငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့်အလျောက် ပို၍ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များ၏ ငွေကြေးစွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တက်လာစေရန်အတွက် အထူးလွှဲပြောင်းမှုများ ပြုလုပ်ပေးသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော မျှတရေး အစီအစဉ်များသည် တန်းတူအောင် ညှိပေးသည့် အခြားလွှဲပြောင်းမှုများ သို့မဟုတ် အခွန်ခွဲဝေမှုများနှင့် ယှဉ်လျှင် သေးငယ်နိုင်သည်။ နှိုင်းယှဉ် ကြည့်ပါက ဩစတြီးယားတွင် မျှတရေး အစီအမံများကို ငွေကြေး လွှဲပြောင်း မှုနှင့် ပေါင်းစပ်ပြီး ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော စနစ်အဖြစ် စုစည်း၍ ပြည်နယ် အားလုံးသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ မျှတရေး အစီအစဉ်များတွင် များသော အားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ရန်ပုံငွေအားလုံးနီးပါးကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ဂျာမနီရှိ မျှတရေးမူအရ ငွေကြေး လွှဲပြောင်းပေးမှုများသည် ပြည်နယ် (lander) များ အချင်းချင်းကြား၌လည်း ရှိသည်။ ဆွစ်ဇာလန် တွင်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှုများ၌ ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များထံမှ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ် (canton) များထံသို့ လွှဲပြောင်း ပေးမှုများကို ထပ်ပေါင်းပေးထားသည်။ ထိုသို့သော ပြည်နယ်များကြား လွှဲပြောင်းပေးမှုများသည် မျှတရေးမူအရ ငွေကြေး အလွှဲအပြောင်း ပေးသူ နှင့် ရယူသူအကြား ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို တိုးမြှင့်စေသည်။

မျှတရေး အစီအစဉ်များသည် အများမျှော်လင့်ထားသည်နှင့် ဆန့်ကျင် ဘက် သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည်။ သို့သော် ပုံမှန်အားဖြင့် ကောင်းမွန်စွာ ရေးဆွဲထားသော ဒီဇိုင်းသည် အောက်ပါတို့ကို ကိုင်တွယ်နိုင်သည်။

- အစိုးရ၏ မျှတရေး ငွေလွှဲပြောင်းပေးသည့် စနစ်များသည် အပြောင်း အလဲမြန်နိုင်ပြီး၊ ခန့်မှန်းရခက်သည်။ ဤအခြေအနေကို ဖော်ထုတ် ကိုင်တွယ်ရန်မှာ ငွေလွှဲပြောင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ရေရှည်ပျမ်းမျှ နှင့် တနှစ်နှင့် တနှစ် မည်မျှ ကွဲပြားနိုင်သနည်း၊ အကန့်အသတ် ဘယ်လောက်ထားမည်၊ အနိမ့်ဆုံး ဘယ်လောက်ထားမည် ဆို သည့် ကိစ္စများကို အခြေခံ၍ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သည်။

- ငွေလွှဲပြောင်းပေးရေး ဖော်မြူလာများတွင် ပြည်နယ်များအတွက် အခွန်ငွေ ကောက်ခံရန် (ဥပမာ - ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ အသားတင်ဝင်ငွေတွင် သက်ရောက်မှု အနည်းငယ် (သို့မဟုတ်) မရှိနိုင်လျှင်) သို့မဟုတ် အသုံးစရိတ် ထိန်းချုပ်ရန် (ဥပမာ - မျှတရေး အစီအစဉ်များက အမှန်တကယ် သုံးစွဲမှု များကို ဖာထေးပေးမည်ဟု စဉ်းစားပါက) တို့ကို မက်လုံး မပေးပေ။ အဆိုပါ ကိစ္စရပ်များအား ဖော်မြူလာဒီဇိုင်းကို သေချာစွာ ရေးဆွဲခြင်းနှင့် စံပြုထားသော ဝင်ငွေနှင့် အသုံးစရိတ်များ (normalized revenues and costs) ကို အသုံးပြုခြင်းမှတစ်ဆင့် ကိုင်တွယ်နိုင်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် မျှတရေး အစီအစဉ်များမရှိသည့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ဖက်ဒရေးရှင်းတခု ဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေး အာမခံ (Medicaid) ကဲ့သို့သော အချို့အစီအစဉ်များသည် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များကို ထပ်ဆောင်းအကူအညီများ ဖြည့်ဆည်းပေးသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအစီအစဉ်များ၏ သက်ရောက်မှုမှာ ထူးထူးခြားခြား ပြန်လည်ဝေငှခြင်း (redistributive) အသွင်မဆောင်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များက ၎င်းကို အသုံးပြုမှုနည်းသော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ (ထိုနည်းတူစွာပင် ပညာရေး အကူအညီကဲ့သို့သော အချို့ဖက်ဒရယ်အစီအစဉ်များသည် ပြည်နယ်တခုတည်းအတွင်း၌ပင် မျှမျှတတဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်မှု လိုအပ်သည်။ ဆင်းရဲသော သူများနှင့် မြင်သာသော လူနည်းစုများအနေဖြင့် မျှတသော ခွဲဝေမှုရရှိကြောင်း သေချာစေရန် ဖြစ်သည်။) ငွေကြေး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စီးဆင်းမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဆိုရလျှင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဝင်ငွေရှာဖွေခြင်းနှင့် သုံးစွဲခြင်းကို ပြည်နယ်က လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် အောက်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ မဟာဗျူဟာကျကျ နေရာယူပုံကိုသာ ထင်ဟပ်သည့် သဘောရှိပြီး ပြန်လည်မျှဝေသည့် သဘောမဆောင်ပေ။ အမေရိကန်၏ စနစ်ကို ကာကွယ် ပြောကြားသူများက လူများနှင့် အလုပ်အကိုင်များ ရွှေ့ပြောင်းမှုများရှိနေရာ၊ ၎င်းမှာ လက်တွေ့စီးပွားရေးကို ချိန်ညှိလုပ်ဆောင်ပေးရာ၌ ထိရောက်မှု

ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အမှန်တကယ်ပင် ပြည်နယ် ၅၀ ၏ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝမှုများကို နှိုင်းယှဉ်အကဲဖြတ်ပါက အချိန်နှင့်အမျှ ကြီးမားစွာ ပြောင်းလဲလာသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ မျှတရေးမူအရ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှု အစီအစဉ်များ

ဩစတြေးလျ၏ အစီအစဉ်သည် ပြည်နယ်အားလုံးကို ပျမ်းမျှ အမျိုးသားအဆင့် သတ်မှတ်ချက်တွင် အပြည့်အဝ မျှတမှု ရှိစေရန် သီးခြားဆုံးဖြတ်ထားသည့် ကြီးမားသော စုပေါင်းထည့်ဝင်ထား သော ရန်ပုံငွေကို အသုံးပြု၍ ဝင်ငွေစွမ်းဆောင်ရည်နှင့်၊ အသုံး စရိတ် လိုအပ်ချက် နှစ်ခုစလုံးကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြသည်။ ကနေဒါ၏ အစီအစဉ်သည် ဝင်ငွေ စွမ်းဆောင်ရည်တခုတည်း ကိုသာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည်။ (သို့သော် သယံဇာတဝင်ငွေ ကို ၅၀% အထိ လျော့၍ စဉ်းစားသည်) ၎င်းမှာ ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များကို အမျိုးသားအဆင့် ပျမ်းမျှသတ်မှတ်ချက် တခု ထိရောက်အောင် ဆွဲတင်ရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် သယံဇာတမှ ထူးထူးခြားခြား ဝင်ငွေရသော ပြည်နယ်များကို မျှတရေးမူအရ ပေးသော ငွေများ များမသွားရေးကို ကန့်သတ်မှု များ ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဂျာမနီတွင် အဆင့်လေးဆင့် ရှိသော လုပ်ငန်းစဉ် ရှိသည်။ အခွန်မျှဝေခြင်း၊ အဆင်းရဲဆုံး (lander) ပြည်နယ်များအား အထူးထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် VAT မျှဝေ ခြင်း၊ ချမ်းသာသော (lander) ပြည်နယ်မှ ဆင်းရဲသော (lander) ပြည်နယ်များသို့ ငွေကြေး လွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် အဆင်းရဲဆုံး (lander) အတွက် နောက်ဆုံးတွင် ခွင့်ပြုငွေများ ထပ်မံညှိပေး ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဩစတြီးယားတွင် ပျမ်းမျှ အမျိုးသားအဆင့် ပျမ်းမျှ တဦးချင်း အခွန်ဝင်ငွေတက်လာစေရန် (lander) ပြည်နယ်များသို့ တဦးချင်း ဖက်ဒရယ် ခွင့်ပြုငွေများ ရှိသည်။

ဆွစ်ဇာလန်တွင် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များကို ပျမ်းမျှအမျိုးသား အဆင့် ၈၆% အထိ ဆွဲတင်ရန် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လိုအပ်ချက် အပေါ် တွက်ချက်၍ ထောက်ပံ့ငွေများ ခွဲဝေပေးသည်။ ပေးငွေ များ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံကို ဖက်ဒရယ် အစိုးရမှလည်းကောင်း၊ သုံးပုံ တပုံကို ချမ်းသာသော ပြည်နယ်များထံမှ လည်းကောင်း မျှဝေပေး သည်။ ပမာဏနည်းသော ခွင့်ပြုငွေများတွင် မြို့ပြ၊ တောင်တန်း ဒေသနှင့် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များ၏ မြင့်မားသော စရိတ်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်၏ အစိတ်အပိုင်းများ နှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ချမ်းသာသော ပြည်နယ်အစိုးရများက ထောက်ပံ့သော အသွင်ကူးပြောင်းရေး ရန်ပုံငွေများ ပါဝင်သည်။ ရပ်ရှားသည် ဖက်ဒရယ်ဘတ်ဂျက်၏ ၆% ကို မျှတရေး ခွင့်ပြုငွေ အဖြစ် ခွဲဝေပေးသည်။ ဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်းနှင့် အသုံးစရိတ် အပါအဝင် အမျိုးသားအဆင့် ပျမ်းမျှသတ်မှတ်ချက်ရောက်ရှိရေး အတွက် ပြည်နယ် ၆၀ မှ ၆၅ ခု (၈၃ ခု ရှိသည့်အနက်) ကို ခွဲဝေပေးသည်။ ခွင့်ပြုငွေများအတွက် လူဦးရေနှင့် ဝင်ငွေရှာဖွေ နိုင်စွမ်းအပြင် ပြည်နယ်များအကြား ကွဲပြားမှုရှိနိုင်သော ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် နှိုင်းယှဉ်ထားသော ကုန်ကျစရိတ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည်။ ခွင့်ပြုငွေများသည် အဆင်းရဲဆုံး ပြည်နယ်များကို အနိမ့်ဆုံးအဆင့် သတ်မှတ်ချက်တစ်ခုအထိ မြှင့်တင်ပေးသည်။

၅.၉။ ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများ

မြူနီစပယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ပြည်နယ်အစိုးရများက တာဝန် ယူရမည့် အစိုးရများ ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့သည် အခြေခံ ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသော တတိယအလွှာ အစိုးရတရပ်လည်း ဖြစ်နိုင် သည်။ မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို များသောအားဖြင့် ၎င်းတို့တွင် အခွန်ရရှိနိုင်သည့် အခွန်ရင်းမြစ် အားနည်းတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ သည် အခြားအစိုးရအလွှာများထံမှ အရေးပါသော ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှု များ လိုအပ်သည်။ ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများကြား တိုက်ရိုက်နိုင်ငံ ရေးအရ ဆက်ဆံရေးများ ထူထောင်ခြင်းသည် ရှုပ်ထွေးသော သုံးပွင့်ဆိုင် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေးကို ဖြစ်စေသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် ဒေသန္တရအစိုးရများမှာ ပြည်နယ်များ၏ တာဝန် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များက ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ပြည်နယ် ပိုင် အရင်းအမြစ်ကို သုံးစွဲစေခြင်း၊ အခွန်များမျှဝေခြင်းနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရ များ ရနိုင်သော ခွင့်ပြုငွေများအပေါ် ကြီးကြီးမားမား အဆုံးအဖြတ်ပေး ကြသည်။ သို့သော် အနည်းငယ်သော ဖက်ဒရေးရှင်းများ (ဘရာဇီး၊ အိန္ဒိယ၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ဆွစ်ဇာလန်) တွင် မြူနီစပယ် အဆင့် အစိုးရကို အမျိုးသားဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် တတိယအလွှာ အစိုးရအဖြစ် တည်ထောင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရများ၏ ရပိုင် ခွင့်နှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကိုလည်း အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုထားသည်။

၎င်းတို့၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အဆင့်သည် မည်သည့်အနေအထား သတ်မှတ်ချက်များ၌ ရှိသည်ဖြစ်စေ မြူနီစပယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် နှိုင်းစာလျှင် ဝင်ငွေ ရလမ်း အရင်းအမြစ်များ အားနည်းသည့် သဘောများရှိသောကြောင့်၊ ၎င်းတို့သည် အရေးပါသော ငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှုများပေါ်တွင် မှီခိုရသည်။ (ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံသည် အရေးကြီးသော ခြွင်းချက်တခုဖြစ်ပြီး၊ ၎င်း၏ (cammunes) ဒေသန္တရအစိုးရများသည် အခွန်အားလုံး၏ သုံးပုံတပုံကို

၎င်းတို့ဘာသာ ကောက်ခံကြရာ ၎င်းတို့ လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေ၏ ၆ ပုံ ၁ ပုံ အောက်ကိုသာ ပြည်နယ်များနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှ လက်ခံရယူကြသည်။ ထိုသို့သော လွှဲပြောင်းမှုများမှာ အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံးမှ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း ဖြစ်နိုင်သော်လည်း များသောအားဖြင့်မူ ပြည်နယ်များမှ ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဒေသန္တရအစိုးရများသည် ပြည်နယ်များ၏ အခြေခံဥပဒေအရ ပေးအပ်ထားသော တာဝန်ယူရမည့် အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယား၌ ဖက်ဒရယ်အစိုးရဝင်ငွေကို မြူနီစပါယ်အစိုးရများသို့ ခွဲဝေပေးရသော်လည်း အဆိုပါငွေကို ပြည်နယ်အစိုးရမှ တဆင့်သာ ခွဲဝေပေးရသည်။ တခါတရံ ပြည်နယ်အစိုးရများက မြူနီစပါယ်အစိုးရများသို့ ပြန်လည် လွှဲပြောင်းမပေးခြင်းများလည်း ရှိသည်။

အခန်း (၆)

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှု

၆.၁။ ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် မက်ခရို စီးပွားရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှု

ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ဗဟိုအစိုးရများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ဦးဆောင်ကြသော်လည်း ပြည်နယ်အစိုးရများတွင်လည်း အရေးကြီးသော ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုနှင့် အခန်းကဏ္ဍများ ရှိနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် တပြည်ထောင် အစိုးရနှစ်မျိုးစလုံး၌ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ (fiscal) နှင့် စီးပွားရေး စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် တာဝန်ယူနိုင်မှုကို ဖြစ်စေမည့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ နှစ်နာစေသည့် အားနည်းချက်များ ရှိနိုင်သည်။ အဆိုပါ အားနည်းချက်များမှာ ခြားနားမှုရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပြီး၊ မည်သည့်စနစ်က သာသည်ဟု မဆိုနိုင်ဘဲ၊ စနစ်နှစ်မျိုးစလုံးက ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်များ ရှိသလို၊ ဆိုးရွားစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်များလည်း ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်များကို ကြည့်ပါက၊ ဗဟိုအစိုးရများသည် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မူဝါဒ (monetary policy) အတွက် အမြဲတစေ တာဝန်ယူရသည်။ (ဥပမာပသမဂ္ဂဖက်ဒရေးရှင်းများတွင်မူဥပမာဗဟိုဘဏ်သို့ အဆိုပါ မူဝါဒအတွက် တာဝန်ယူရန် လွှဲပြောင်းပေးထားသည်။) ၎င်းတို့သည် ပြည်သူ့အခွန်အများစု ကောက်ခံရေး၊ အခွန်စနစ်၊ သွင်းကုန်အခွန်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမူဝါဒများ၏ အဓိကအချက်များကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် တာဝန်ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့သည် အခြေခံအဆောက်အဦများတွင် မဟာဗျူဟာကျသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် သုတေသနတို့အတွက်လည်း ဦးဆောင်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဗဟိုအစိုးရများသည် စီးပွားရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှုကို မလွဲမသွေ ဦးဆောင်ရသည်။ သို့သော် အချို့ဗဟို ချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချထားသော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်နယ်များသည် အရေးကြီးသော ဒုတိယအဆင့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ကြသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်း သဘာဝသည် ညှိနှိုင်း၍ မရသော၊ တာဝန်ယူမှု မရှိသော မက်ခရို စီးပွားရေး စီမံခန့်ခွဲမှုကို ဖြစ်စေသည်ဟု ပညာရှင်အများစုက ဆိုကြသည်။ သို့သော် ထိုအချက်ကို အခိုင်အမာပြုနိုင်မည့် လက်တွေ့ သက်သေပြချက်များမှာ အားနည်းချက်များရှိသကဲ့သို့ ဝိရောဓိများလည်း ရှိနေသည်။ အမှန်တကယ်ပင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အောင်မြင်မှုအရှိဆုံး(နှင့် အောင်မြင်မှု အနည်းဆုံး) စီးပွားရေး ရှိသည့် နိုင်ငံများတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် တပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံ နှစ်မျိုးစလုံးပါဝင်နိုင်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အဓိကကျသော နှစ်နာစရာ အားနည်းချက်သုံးခုရှိသည်ဟု အချို့က ဆိုကြသည်။

- ပထမအချက်မှာ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဝိရောဓိဖြစ်စေသည့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးမူဝါဒများကို ရည်မှန်းလုပ်ဆောင်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အရှိန်မြှင့်တင်မှုကို တွန်းအားပေးနေချိန်တွင် ပြည်နယ်များက ဘရိတ်အုပ်၍ အရှိန်နှေးစေသည့် အခြေအနေ (သို့မဟုတ်) ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဘရိတ်အုပ်သည့် အချိန်တွင် ပြည်နယ်များက အရှိန်မြှင့်ပေးမှုကို အားပေးသည့် ကိစ္စရပ်မျိုးလည်း ရှိသည်။ သို့သော် ၎င်းမှာ ဖက်ဒရေးရှင်းတိုင်းတွင် တွေ့ရသော ပြဿနာမဟုတ်ဘဲ ထိုကိစ္စရပ်မျိုးကို အချို့က မည်သို့ ရှောင်ရှားနိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ တပြည်ထောင် တိုင်းပြည်များတွင်လည်း စနစ်မကျ၊ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု မရှိသည့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးမူဝါဒများ ရှိနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း၊ ဗဟိုဘဏ်နှင့် ဥပဒေပြု အဖွဲ့များကြား တခါတရံ ခြားနားမှုများ ရှိနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။
- ဒုတိယဖြစ်နိုင်သော ဖက်ဒရယ်အားနည်းချက်မှာ ပြည်နယ်အစိုးရများတွင် ၎င်းတို့ ရသင့်သော အရင်းအမြစ်ရှယ်ယာထက် ပိုရရှိရေးအတွက် ဈေးဆစ်နိုင်သော သို့မဟုတ် စီမံကစားနိုင်သော

တည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ မက်လုံးများကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ပြည်သူ့ အသုံးစရိတ်များကို မြှင့်တင်ကြသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ၎င်း၏ အတိုင်းအတာမှာ ကန့်သတ်ချက်များ ရှိနေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဗဟိုအစိုးရသည် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဝင်ရောက်ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်ကို မြှင့်တင်ကြသည့် အချို့တပြည်ထောင်စနစ်များတွင် အပေးအယူဖြင့် အစိုးရ အချင်းချင်းကြား အပြန်အလှန် ထိန်းညှိထောက်ခံသည့် (log-rolling) နှင့် အခြားလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ သက်သေအထောက်အထားကို လုံလောက်စွာ တွေ့မြင်နိုင်သည်။

- တတိယဖြစ်သော ဖက်ဒရယ်အားနည်းချက်တခုမှာ ပြည်နယ်များသည် ပေးရန်ရှိသော ကြွေးမြီများကို တခါတရံ တာဝန်မယူလိုကြပေ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ကယ်တင်လိမ့်မည်ဟု အားကိုးယုံကြည်နေကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ်ပင် အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ထိုသို့ ဖြစ်တတ်သည်။ သို့သော် တပြည်ထောင် တိုင်းပြည်များတွင်လည်း ကြွေးမြီများ တွေ့ရတတ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများအတွက် ထိုအန္တရာယ်ကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်မည့် နည်းလမ်းများရှိသည် ဖြစ်ရာ အောက်တွင် တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

တိုင်းပြည်တခုတွင် ဖက်ဒရယ် သို့မဟုတ် တပြည်ထောင်စနစ်ကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးသည်ထက် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု အရည်အသွေးကို အဆုံးအဖြတ်ပြုရာတွင် ပို၍ အရေးကြီးသော အခြားအချက်များ ထွက်ပေါ်လာသည်။ အဓိက အချက်မှာ မည်သည့်စနစ်က ပိုကောင်းသည် သို့မဟုတ် ပိုဆိုးသည် ဆိုသည့် အချက်မဟုတ်ပေ။ စနစ်တခုစီတွင် အားနည်းချက်များနှင့် အားသာချက်များရှိသည်ကို အသိအမှတ်ပြုရမည် ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းသည် ဒေသ၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရွေးချယ်ကျင့်သုံးသော အစီအမံများအပေါ်တွင် များစွာမူတည်နေသည်။

၆.၂။ ဗဟိုဘဏ်များနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ

ဖက်ဒရေးရှင်းများ အားလုံးတွင် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ (monetary policy) ကို ဗဟိုမှ ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ သို့သော် ဗဟိုဘဏ်များ၏ လွတ်လပ်ခွင့် မှာမူ လုံးဝ လွတ်လပ်ခွင့်မှသည် အနိမ့်ဆုံး လွတ်လပ်ခွင့်အထိ ကွဲပြားစွာ ရှိနေသည်။ ပြည်နယ်များ၏ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ (fiscal) အခြေအနေကို ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒက ကြီးစွာ သက်ရောက်နိုင်သည့်အပြင်၊ ၎င်းတို့၏ အစိုးရများသည် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒရေးဆွဲခြင်းတွင် လုံးဝ ချန်လှပ် ထားခြင်း ခံရတတ်သည်။ အဆိုပါ ပြည်နယ်များဘက်မှလည်း ၎င်းတို့၏ ချေးငွေအသုံးပြုမှု ပါဝင်သော ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ (fiscal) ဆုံးဖြတ်ချက်များ ကြောင့်ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည်။

ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ဖက်ဒရယ် အစိုးရ၏ တာဝန် ဖြစ်သည့်အပြင် ဖက်ဒရေးရှင်းများကြားတွင် ၎င်းကို ခြားနားစွာ အကောင် အထည်ဖော်ကြသည်။ (အများစုသည် ၎င်းတို့၏ ချဉ်းကပ်မှုကို အချိန်နှင့် လိုက်၍ ကြီးမားစွာ ပြောင်းလဲခဲ့ကြသည်) အချို့က ၎င်းတို့၏ ဗဟိုဘဏ် များကို ငွေကြေး မူဝါဒများဖော်ဆောင်ရန် လွတ်လပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် အပြည့် သို့မဟုတ် အပြည့်နီးပါးပေးကြသည်။ အချို့ကမူ နိုင်ငံရေးအရ ချုပ်ကိုင်မှုကို ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနမှတစ်ဆင့် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းကြ သည်။ နိုင်ငံရေးအရ ဖိအားများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြရာတွင် ၎င်းတို့ ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသည့် ဖက်ဒရယ် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနများထက် စာလျှင် လွတ်လပ်သော ဗဟိုဘဏ်များကို ပုံမှန်အားဖြင့် ပို၍ ယုံကြည်အသိအမှတ် ပြုကြသည်။

ငွေကြေးဆိုင်ရာမူဝါဒများသည် ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်းများ၊ ငွေလဲလှယ်နှုန်းများ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ဆက်နွယ်သော အခြား အချက်အလက်များကို ပစ်မှတ်ထားနိုင်သည်။ ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ ရွေး ချယ်မှုသည် ပြည်နယ်များအတွက် အရေးကြီးနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒသည် ဝင်ငွေနှင့် အသုံးစရိတ်များအတွက်

အစီအစဉ်ဆွဲခြင်းများကို မောင်းနှင်ပေးသည့် ချေးငှားထားမှု ကုန်ကျစရိတ် များနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှုများအပေါ်တွင် သက်ရောက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုအတွင်းရှိ ပြည်နယ်များအပေါ် တွင်လည်း ၎င်းတို့၏ အဓိက စက်မှုလုပ်ငန်းများ (ဥပမာ - ကုန်စည်များ vs ထုတ်လုပ်မှု) အပေါ်တွင် မူတည်ပြီး ခြားနားသော အရေးပါသည့် သက်ရောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဘရာဇီးနှင့် အာဂျင်တီးနားမှ အတွေ့အကြုံများက ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒ သည် ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ (fiscal) ဆက်နွယ်မှုများ ကို မည်သို့ ကြီးမားစွာ သက်ရောက်မှုများရှိပုံကို ဖော်ပြနေသည်။ ဘရာဇီး သည် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ဆိုးရွားစွာ ကာလရှည်ကြာ ခံစားရပြီးနောက် ၁၉၉၀ နှစ်များတွင် ငွေကြေးတည်ငြိမ်မှုအတွက် တစ်စိုက်မတ်မတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး အစပိုင်းတွင် ငွေလဲလှယ်နှုန်းကို တည်ငြိမ်အောင် ထိန်း ထားခြင်းမှ တဆင့် စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နှောင်းပိုင်း တွင် စီးပွားရေးနိုးထလာစ နိုင်ငံများတွင် ငွေကြေးအကျပ်အတည်းများ လှိုင်းလုံးသဖွယ် ထွက်ပေါ်လာခြင်းသည် ဘရာဇီးအား ငွေလဲလှယ်နှုန်းကို အရှည်မျောခြင်း (floating exchange rate) သို့ ပြောင်းလဲကျင့်သုံး ရန် တွန်းအားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ငွေကြေးတည်ငြိမ်မှု သည် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်း ပစ်မှတ်ထားမှုအပေါ် တည်မှီလာပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် မြင့်မားသော အတိုးနှုန်းနှင့် ပြည်သူ့အသုံးစရိတ် ကို တင်းကြပ်သော စီမံခန့်ခွဲမှုများဖြင့် ထောက်မပေးခဲ့သည်။ ဤကိစ္စ ရပ်သည် ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ အမြတ်ခွန်များ ကြီးမားစွာ မြင့်တက်နေသော ကာလမျိုးတွင် တိုင်းပြည်၏ ဘတ်ဂျက်များအပေါ် ဖိအားကြီးစွာ ဖြစ်စေ သည်။ ရလဒ်အားဖြင့် ၁၉၈၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေးကို အဓိက ပြောင်းပြန် (reversal) ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အာဂျင်တီးနားသည် လည်း ကြီးမားသော အကျပ်အတည်း ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်က ဖြစ်ခဲ့သော ပြဿနာကြောင့် ပီဆို (Peso) ကို တန်ဖိုးလျော့ချမှု ကြီးစွာ ပြုလုပ်ရန် တွန်းအားဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည်

ငွေတန်ဖိုးလျော့ချမှု၏ သက်ရောက်မှုအချို့ကို ကာမိစေရန် ပို့ကုန်အခွန် ကောက်ခံမှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခဲ့သည်။ သို့သော် အဆိုပါ အခွန်များသည် ပြည်နယ်များအကြားတွင် ကြီးမားသည့် သက်ရောက်မှု ပမာဏအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ပြည်နယ်များနှင့် ပြန်လည်ခွဲဝေရန် မလိုအပ်သော ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေများကို ကြီးစွာတိုး တက်ရရှိစေခဲ့သည်။

ပြည်နယ်များကလည်း အပြန်အလှန်အားဖြင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာမူဝါဒ အပေါ် တွင် အရေးပါသော သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်စေသော ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို ကျင့်သုံး နိုင်သည် (ဗဟို အစိုးရက ငွေကြေးဆိုင်ရာမူဝါဒကို ထိန်းချုပ်ခြင်း မပြုသည့်အခါ လုပ်ဆောင်နိုင်သကဲ့သို့)။ ငွေကြေးဆိုင်ရာမူဝါဒ ဆန့်ကျင် ဘက် ဖြစ်နေသော အခါမျိုးတွင် စီးပွားရေးချဲ့ထွင်မှုကို အားပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) စီးပွားရေး ကျုံ့ဝင်မှုကို အားပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ မူဝါဒကို ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ ၁၉၈၀ နှစ်များ နှောင်းပိုင်းက ကနေဒါတွင် အွန်တာရီယို နှင့် အခြားပြည်နယ်များသည် ဗဟိုဘဏ်က ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်းကို ငြိမ်သက်အောင် လုပ်ဆောင်နေချိန်၌ ဝင်ငွေမြင့်မားမှုကို အကြောင်း ပြု၍ ကြမ်းကြမ်းရမ်းရမ်း သုံးစွဲမှု ရှိခဲ့သည်။ ဗဟိုဘဏ်က ပိုမိုကန့်သတ်မှု များဖြင့် တုန့်ပြန်ခဲ့သည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်နယ်များက ငွေ အမြောက်အများချေးယူမှုများကြောင့် ကြွေးမြီပြဿနာများ ရှိတတ်သည်။ တခါတရံ ချေးငှားသည့် စည်းမျဉ်းများကို တရားမဝင်ရှောင်၍ ၎င်းတို့ ပိုင်သော ဘဏ်များထံမှ ကြွေးမြီအမြောက်အမြားရယူခြင်းများ ရှိသည်။ နောက်ဆုံးတွင်ပြည်နယ်များသည် ဗဟိုအာဏာပိုင်များက ကယ်ဆယ်ရန် လိုအပ်လာတတ်သည်။

၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ဘုံငွေကြေးတစ်ခုကို ထူထောင်ခဲ့သော ဥရောပသမဂ္ဂ ၏ တဖြည်းဖြည်း ဆင့်ကဲပြောင်းလဲထွက်ပေါ်လာသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ သမဂ္ဂ (monetary union) သည် ပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် အစိုးရကြွေးမြီများတစတစ ကြီးမားစွာ စုမိများပြားလာမှုကို ငွေကြေး

ဖောင်းပွမှုနှင့် ငွေတန်ဖိုးလျှော့ချခြင်းများမှ တဆင့်ကိုင်တွယ်ရန် မလုပ်ဆောင်နိုင်တော့ပေ (အချို့မှာမူ ထိုနည်းသုံးဖူးခဲ့)။ ထိုအစား ၎င်းတို့သည် ညှိနှိုင်းထားပြီးဖြစ်သော အများဆုံးလိုငွေနှင့် ကြွေးမြီကန့်သတ်ချက်များအတွင်း ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေနှင့်အသုံးစရိတ်ကို ညှိပေးရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်မှာ လက်ရှိပြဿနာများ ရှိနေခြင်းကြောင့် ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များ၏ ဘတ်ဂျက် ကျော်လွန်အသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ရန်ကြိုးစားနေသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းအားလုံးသည် အဆိုပါသဘောတရားကို အသုံးပြုနေကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျာမနီတွင် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဖက်ဒရယ်စနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် ပြည်နယ်များအား The European Stability and Growth Pact (ဥရောပသမဂ္ဂတည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးသဘောတူစာချုပ်) နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော ကြွေးမြီစည်းမျဉ်းသစ်ကို အတည်ပြုခဲ့သည်။

၆.၃။ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မူဝါဒ ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်မှုနှင့် တည်ငြိမ်မှု

ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာမူဝါဒ (fiscal policy) သည် ပုံမှန်အားဖြင့် စီးပွားရေးလည်ပတ်မှုများ (cycle of economy) အား အသားတင်လိုအပ်ချက် (net demand) ကို အစိုးရချေးငွေ သို့မဟုတ် ပိုလျှံငွေမှတဆင့် ပေါင်းထည့်ခြင်း သို့မဟုတ် နှုတ်ယူခြင်းဖြင့် ချောမွေ့အောင် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ဤကိစ္စရပ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လုပ်ဆောင်လေ့ရှိပြီး အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်များတွင် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲလွယ်မှု (fiscal flexibility) ကန့်သတ်မှုများရှိသည့်အခါတွင် ဖြစ်သည်။ ကောင်းမွန်သော ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုကို အများသဘောတူနည်းပညာဆိုင်ရာ မူဘောင်များနှင့် ပုံမှန်မူဝါဒဆွေးနွေးမှုများမှတဆင့် မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။

အစိုးရများသည် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာမူဝါဒကို ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေထက် ပိုမိုသုံးစွဲခြင်း သို့မဟုတ် လျှော့၍ သုံးစွဲခြင်းဖြင့် စီမံခန့်ခွဲသည်။ ထို့ကြောင့် ပိုငွေ သို့မဟုတ်လိုငွေများပြတတ်သည်။ ထိုနေရာ၌ စီးပွားရေးတွင်

လိုအပ်ချက် အဆင့် (level of demand) အပေါ် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ပြည်နယ်များထက် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေး မူဝါဒကို အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲပုံဖော်ခွင့် ရှိသည်။ တိတိကျကျဆိုရသော် စီးပွားရေး ကျဆင်းနေသည့် အချိန်မျိုးတွင် ကြွေးမြီ နှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ အလုပ်လက်မဲ့ အာမခံနှင့် လူမှုရေးအကူညီပေးမှုများကဲ့သို့သော အချို့အစီအစဉ်များ သည် သဘာဝကျ၍ အလိုလျောက်စီးပွားရေး တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းပေး သောအရာများဖြစ်ပြီး စီးပွားရေးကပ်ဆိုက်သည့် အချိန်မျိုး၌ အသုံးစရိတ် များတတ်လာတတ်ပြီး စီးပွားရေးတက်လာသည့် အချိန်တွင် အသုံးစရိတ် ကျဆင်းစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးသည်။ ထိုသို့သော အစီအစဉ်များတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် (ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများ လျော့ချထားသော ဖက်ဒရေးရှင်း များမှ ပြည်နယ်များသည်လည်း) အဓိကအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင် ခြင်းမှာ လက်ခံဖွယ်ရာဖြစ်သည်။

အလိုအလျောက်တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းညှိပေးသည့် အရာများ အရေးကြီး နိုင်သကဲ့သို့ ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံး သက်ဝင်လှုပ်ရှားသော ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိကြသည်။ ထိုသို့သော မူဝါဒများကို ညှိနှိုင်းဖော်ဆောင်သည့် ချဉ်းကပ် မှုများသည် အမျိုးမျိုးသိသာစွာ ကွဲပြားကြသည်။ အဆင့်တခုတွင် သမား ရိုးကျဘတ်ဂျက်မူ တောင်များချမှတ်ခြင်းနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာဆွေးနွေးမှု များ ပြုလုပ်ပေးခြင်းသည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်များအဆင့်ရှိ ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူပြုသည်။ ထို့ ကြောင့် အစိုးရများ၏ ဘတ်ဂျက်နှင့် ဆိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် လိုအပ်ချက်အရကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ရန် မလိုအပ်တော့ပေ။ သမားရိုးကျ နည်းပညာဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုများတွင် အဓိကကျသော မက်ခရို စီးပွားရေးတိုင်းတာမှုများ (ဈေးနှုန်းများ၊ လုပ်ခများ၊ သော့ချက်ကျသော ငွေကြေးဆိုင်ရာ အတိုင်းအတာများ) အပြင် သမားရိုးကျဝင်ငွေနှင့် အသုံး စရိတ်အမျိုးအစား ခွဲခြားမှုများနှင့်အစိုးရအားလုံး၏ ဘဏ္ဍာနှစ်များ ပါဝင် နိုင်သည်။ ထို့အပြင် သင့်လျော်သော စာရင်းစစ်နှင့် ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ

လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်သည်လည်း အများ၏ ယုံကြည်အသိအမှတ်ပြုမှုကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည်။ အစိုးရများသည် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အသစ်မစတင်မီ ၎င်းတို့၏ ဘတ်ဂျက်ခန့်မှန်းခြေကို ကောင်းစွာပြုလုပ်ထားမည်ဆိုပါက လည်းကောင်း၊ လာမည့် နှစ်နှစ် သုံးနှစ်ကို ခန့်မှန်း၍ ဘတ်ဂျက်စီမံကိန်း များအတွက် ဆွေးနွေးပွဲပိုရမ်များ၊ ဖြစ်နိုင်သော ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ် ထားမည်ဆိုပါက လည်းကောင်း အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်သည်။ အခွန် ကို ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများကို ခန့်မှန်းနိုင်စွမ်း ရှိခြင်းသည်လည်း ပြည်နယ်များအနေဖြင့် ကြိုတင်မြင်နိုင်စွမ်းမရှိသော ပိုငွေနှင့် လိုငွေများကို ရှောင်ရှားရန် အကူအညီပေးရာတွင် အရေးကြီးနိုင် သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အနာဂတ်အတွက် ပြင်ဆင်ထားခြင်းသည် လည်း ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ တည်ငြိမ်မှုနှင့်အတူ ရုတ်တရက် ကြုံတွေ့ရမှုများ အတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည်။ ဤသို့သော နည်းစနစ်လိုအပ်ချက် များကို ဖက်ဒရယ်စနစ်တခုအတွင်း ပြည်နယ်များနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ချမှတ်နိုင် သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းမှုများကို မြှင့်တင်ပေးသည့် သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာနှင့် လုပ်ငန်း အဆင့်ဆင့် လုပ်ဆောင်ပုံ ကိစ္စရပ်များ

ဘတ်ဂျက်စီမံခန့်ခွဲမှုကို အုပ်ချုပ်သော ဂျာမန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ဥပဒေတခုသည် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ အမျိုးအစားခွဲခြားမှု၊ စာရင်း ကိုင်စနစ်များနှင့် တနှစ်ထက်ပိုသော နှစ်များအတွက် စီမံကိန်းရေး ဆွဲရေးမူဘောင် (*multi-year planning framework*) များကို ထူ ထောင်ထားသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံ၏ ဖက်ဒရယ် (ဗဟို) ပြည်နယ် နှင့် ဒေသန္တရ) အစိုးရများသည် တာဝန်ခံမှုကို အားပေးသည့် ဝန်ကြီးဌာနအချင်းချင်းအကြား ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်သည့် စနစ် အတွင်း၌သာ လုပ်ဆောင်ကြပြီး အစိုးရအားလုံးသည် သတင်း အချက်အလက်များကို တလချင်းအခြေပြုစနစ်ဖြင့် ဖလှယ်ကြ

သည်။ ဩစတြေးလျ၏ ပြည်နယ်များသည် အချို့သတင်းအချက်အလက်များကို အားလုံးတပုံစံတည်းဖြစ်သော တင်ပြပုံသတ်မှတ်ချက်မူဘောင်ဖြင့် တင်ပြကြသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ ဘတ်ဂျက်အတွက်မူ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စံကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကနေဒါမှ ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပုံမှန်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်ကြပြီး လွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းတခုဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍစာရင်းအင်းဘုတ်အဖွဲ့ (Public Sector Accounting Board) ၏ သတ်မှတ်ချက်စံများကို လက်ခံကြသည်။ အမေရိကန်မှ ပြည်နယ်များသည်=များသောအားဖြင့် ယေဘုယျလက်ခံထားသော တွက်ချက်ရေးမူများ (Generally Accepted Accounting Principle (GAAP)) ကို ကျင့်သုံးကြသော်လည်း ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု အနည်းငယ်သာရှိသည်။ မက္ကဆီကိုတွင် ညှိနှိုင်းထားခြင်း မရှိသော စနစ်ဖြစ်ပြီး အဓိကသတင်းအချက်အလက်များတွင် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်းကြောင့် အမျိုးသားဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စာရင်းတခုကို စုစည်းရာတွင် အခက်အခဲဖြစ်စေသည်။ သို့သော် တခုတည်းအဖြစ် စုပေါင်းထားသော စာရင်းကိုင်စနစ်တခုကို ဖော်ဆောင်နေသည်။ အာဂျင်တီးနားတွင် အားနည်းသော စနစ်တခုသာဖြစ်သော်လည်း ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာငွေတာဝန်ယူမှုဥပဒေ (fiscal responsibility law) အရ တိုးတက်မှုအချို့ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားတွင် အမျိုးသားအဆင့်စာရင်းနှင့် အတိအကျဆိုရသော် ပြည်နယ်စာရင်းများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အားနည်းခြင်းကြောင့် အဓိကပြဿနာများရှိနေသည်။

၆.၄။ ကြွေးမြီစီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုဥပဒေများ

အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ကြွေးမြီကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ဈေးကွက် စည်းကမ်းများ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာသော လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် သတင်း အချက်အလက်များ၊ ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် ကြိုးပမ်းမှုများအပေါ် ကြီးစွာ တည်မှီကြသည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင်ပြည်နယ်များ၏ ကြွေးမြီ များ (တခါတရံ ဖက်ဒရယ်များ၏ ကြွေးမြီများ) နှင့် ပတ်သက်၍ ပုံစံ ကျသော စည်းကမ်းများ ဖြည့်ဆည်းပေးသည်။ အဆိုပါ စည်းကမ်းများတွင် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုဥပဒေများ (fiscal responsibility laws) သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုကို မြှင့်တင်ပေးမည့် အခြားကိစ္စ များ ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့သည် အောင်မြင်မှု အမျိုးမျိုးရခဲ့ကြသည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ကောင်းမွန်သော ငွေကြေးဆိုင်ရာနှင့် စီးပွား ရေး မန်နေဂျာများသဖွယ် ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ဆိုးရွားသော မန်နေဂျာများ သဖွယ်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့ ညံ့ဖျင်းစွာ လုပ်ဆောင်မိ ပါကပြန်လည်ပြုပြင်တည့်မတ်(သို့)ပေးဆပ်ရန်မှာ ၎င်းတို့ပေါ်တွင် များစွာ မူတည်သည်။ ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့် ပြည်နယ်များသည် ညံ့ဖျင်းသော ငွေကြေးဆိုင်ရာ မန်နေဂျာများ ဖြစ်နေပါက၊ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့သည် ကြွေးများထူလာသောအခါ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဝင်ရောက်စွက်ဖက် ကောင်းစွက်ဖက်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော ထိုသို့ အကြွေးများ ထူလာခြင်းသည် စီးပွားရေး တည်ငြိမ်မှုနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ၏ ကိုယ်ပိုင်ငွေကြေးဆိုင်ရာများအပေါ် အန္တရာယ်ပေးလာနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရအားလုံးသည် စည်းမျဉ်းနှစ်ခုကို အပြိုင်လိုက်နာရန် လိုအပ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ ငွေအရင်းအနှီးဈေးကွက်များ (capital markets) နှင့် ဆိုင်သော စည်းမျဉ်းနှင့် မဲဆန္ဒရှင်များ၏ ငွေချေးမှုနှင့် ကြွေးမြီ များနှင့် သက်ဆိုင်သော စည်းမျဉ်းတို့ ဖြစ်သည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများ သည် ပြည်နယ်များ၏ ကြွေးမြီများကို စီမံခန့်ခွဲရန် တူညီသော စည်းမျဉ်း

များအပေါ်တွင်သာ မှီခိုကြသည်။ ထိုသို့သော ဈေးကွက်ကို အခြေခံသည့် ချဉ်းကပ်မှုသည် ကောင်းမွန်စွာအလုပ်ဖြစ်သည့် ငွေအရင်းအနှီး ဈေးကွက် များပေါ်တွင် သာမက ဗဟိုအစိုးရသည် ငွေကြေးပြဿနာဖြစ်လာပါက ငွေထည့်ဝင်မှု ပြုလိမ့်မည်မဟုတ်ဟူသော အများက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံယုံကြည်ထားမှုအပေါ်တွင်လည်း တည်မှီနေသည်။ ထိုသို့သော အသိအမှတ်ပြုမှုကို ဘတ်ဂျက်များ ချိန်ခွင်လျှာညှိရေးနှင့် ကြွေးမြီထိန်း ချုပ်ရေးတို့အပေါ် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်း ပေးခြင်းဖြင့် ပို၍ အားကောင်းစေသည်။ ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်မျိုးကို အမေရိကန်ရှိ ပြည်နယ်များနှင့် ဆွစ်ဇာလန်ရှိ ပြည်နယ်များတွင် တွေ့ရလေ့ ရှိသည်။ ဩစတြေးလျတွင်မူ အစိုးရသည် ချေးငွေကောင်စီတွင် ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ယူပြီး ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ငွေချေးယူမှုများ ကိုကြီးကြပ်သည်။ သို့သော် ၎င်း၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ သတင်းအချက်အလက် များ သိရှိရုံသာဖြစ်ပြီး ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် မဟုတ်ပေ။ ပိုငွေများ ပြုနေသော အချိန်များတွင် ၎င်း၏ ပါဝင်မှုမရှိပေ။ အဆိုပါကောင်စီက ယခုအခါ အစိုးရ၏ အဓိက ငွေလုံးငွေရင်းအသုံးပြုမှု စုစုပေါင်းသည် အစိုးရ၏ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ရည်မှန်းချက်နှင့် ကိုက်ညီခြင်းရှိ၊ မရှိကို လည်း အကြံပေးသည်။

အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဆန္ဒမဲပေးသူများနှင့် ဈေးကွက်ယန္တရားများ သည် ပြည်နယ်များကို စည်းမျဉ်းများဖြင့် ထိန်းသိမ်းရာတွင် ထိရောက်မှု မရှိပေ။ ထို့အပြင် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဖက်ဒရယ်အခွန်ငွေ ခွဲဝေ ပေးမှုနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ လွှဲပြောင်းပေးမှုအပေါ်တွင်သာ လုံးလုံးမှီခိုနေ ပါက ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ကြွေးမြီများ ပေးဆပ်ရန် အတွက် သွယ်ဝိုက်အာမခံထားသည်ဟု ဈေးကွက်များက လက်ခံယုံကြည် သွားကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စရပ်နှစ်ခုတွင် ဗဟိုအစိုးရသည် ပြည်နယ်များ၏ ကြွေးမြီများနှင့် ပတ်သက်၍ ထိန်းချုပ်ရန် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ကြွေးမြီများအပေါ် နားလည်နိုင်ရန် ကြိုးစားကောင်း ကြိုးစားမည် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် စုစုပေါင်းကြွေးမြီအပေါ် ကန့်သတ်မှု များပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြွေးမြီဆိုင်ရာ အတိုးပေးမှုကို ဝင်ငွေနှင့်

ချိတ်ဆက်ထားခြင်း၊ ကြွေးမြီကို ငွေလုံးငွေရင်းအသုံးစရိတ်များအတွက်သာ ခွင့်ပြုခြင်း၊ ငွေချေးရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အတည်ပြုချက် လိုအပ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ငွေချေးမှုကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှတစ်ဆင့်သာ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်စေခြင်းတို့ ပါဝင်နိုင်သည်။

ဥရောပငွေကြေးဆိုင်ရာသမဂ္ဂ (European Monetary Union) သည် ငွေကြေးဆိုင်ရာ သမဂ္ဂတစ်ခုအနေဖြင့် ပုံမှန်တွေ့နေကျအဖွဲ့တစ်ခု မဟုတ်ပေ။ ၎င်းတွင် ဗဟိုအစိုးရ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ အလေးသာမှုအနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ (၎င်း၏ ဝင်ငွေမှာ GDP ၏ ၁% သာရှိသည်။) ထို့ကြောင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ သမဂ္ဂတွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအားလုံးသည် နှစ်စဉ်လိုငွေပြေမှုနှင့် GDP နှင့် ပတ်သက်သော စုစုပေါင်းကြွေးမြီများတွင် ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်၍ အဓိကငွေကြေးဆိုင်ရာ ပစ်မှတ်သုံးခုကို သဘောတူခဲ့ကြသည်။ သြစတြီးယား၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီနှင့် စပိန်တို့သည် ဗဟိုအစိုးရများနှင့် ပြည်နယ်များကြားတွင် အဆိုပါပစ်မှတ်များကို မည်သို့ပြည့်မီအောင် ပြုလုပ်ရမည်ဆိုသည်ကို အစိုးရတစ်ခုလုံးအပေါ်တွင် အခြေပြုသော အစီအမံများ လုပ်ဆောင်ကြရသည်။ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ပြည်နယ်များ၏ လိုငွေများအပေါ် ချမှတ်သည့် အားနည်းသော ကန့်သတ်မှုများကြောင့် အပြည့်အဝအောင်မြင်မှု မရရှိကြပေ။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲ ကမ္ဘာရှိ ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ရောထွေးနေသော စနစ်များ၏ ပုံရိပ်ကို တွေ့ရသည်။ သက်တမ်းရှည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများရှိ ဗဟိုအစိုးရ၏ ချေးငွေထိန်းချုပ်မှုစနစ်နှင့် ပြည်နယ်များ၏ ကြွေးမြီ ပြဿနာများပေါ်တွင် ပို၍ တင်းကြပ်ထားသော စနစ်သစ်များဖြင့် ရောထွေးနေမှုကို တွေ့မြင်ရသည်။ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထိန်းချုပ်မှုများသည် ချေးငွေဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှုကို ကျော်လွန်ကာ ပို၍ အလုံးစုံပါဝင်သော ငွေကြေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရား ဥပဒေများဆီသို့ ဦးတည်သွားသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအမျိုးမျိုးရှိ ငွေချေးယူမှု ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေ ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားဥပဒေများ

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်က ဘရာဇီးနိုင်ငံသည် ကြွေးမြီများနှင့် ငွေတိုက်စာချုပ် သစ်များ ထုတ်ဝေခြင်းကို တားမြစ်ရန် ပြန်လည်ညှိနှိုင်းမှုများ ပြီးသည့် နောက်ပြည်နယ်များနှင့် ညှိနှိုင်းကာ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရား ဥပဒေတရပ်ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ဥပဒေတွင် အစိုးရနှစ်ရပ်စလုံးအား အစိုးရဝန်ထမ်းများအတွက် သုံးစွဲမှုများ ကန့်သတ်ခြင်း၊ ကြွေးမြီ အပေါ် ကန့်သတ်ခြင်း (လက်ရှိဝင်ငွေအချိုးထက် မကျော်ရန်)၊ ထပ် တလဲလဲသုံးရသော အသုံးစရိတ်များအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်း (အသုံး စရိတ်သည် ဝင်ငွေရလမ်းနှင့် ကိုက်ညီရမည်) ရွေးကောက်ပွဲနှစ်များ တွင် ရေတိုသုံးစွဲမှုများကို ကန့်သတ်ခြင်းများ ပါဝင်သည်။ ဥပဒေ တွင် နှစ်ရှည်စီမံကိန်းလုပ်ငန်းစဉ်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ကြီးကြပ် ပေးမည့် သတ်မှတ်ချက်အမျိုးမျိုး (ဥပမာ - အနာဂတ်တွင် ပေါ် လာမည့် ကြွေးမြီများ) လည်း ပါဝင်သည်။ အခွန်လျှော့ပေးခြင်းနှင့် အသုံးစရိတ်များကိုလည်း ရေရှည်သက်ရောက်မှု အကဲဖြတ်ချက်များ ဖြင့် ရှင်းလင်းချက်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။ အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် သတ်မှတ်ချက်နှင့် မညီသော ပြည်နယ်များ သို့ ပေးရမည့် ငွေများကို ငြင်းပယ်နိုင်ပြီး ရွေးကောက်ခံအရာရှိ များအား ရာဇဝတ်မှုမြောက် တရားစွဲဆိုနိုင်သည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် ဥပဒေကို စတင်ကျင့်သုံးချိန်မှစ၍ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော ကဏ္ဍမှ လိုငွေပြုမှုများ ကြီးစွာ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။

၂၀၀၁-၀၂ ကြွေးမြီ ကပ်ဆိုက်အပြီးတွင် အာဂျင်တီးနားအစိုးရသည် ပြည်နယ် ၂၄ ခုအနက် ပြည်နယ် ၂၂ ခု သဘောတူထားသော ဘဏ္ဍာ ငွေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ ဥပဒေကို လက်ခံလျှင် ပြည်နယ်များ၏ ကြွေးမြီများကို ကူညီဖြေရှင်းပေးမည်ဟု အဆိုပြုခဲ့သည်။ ၎င်းဥပဒေ တွင် လူထုနှင့်ပတ်သက်သော ငွေစာရင်းများ တသတ်မတ်တည်းရှိ

ရေးနှင့်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေး မြှင့်တင်ပေးရန် လမ်းညွှန်မှုများ၊ အသုံးစရိတ်နှင့် ကြွေးမြီများကို ကန့်သတ်ခြင်းများ၊ မလိုက်နာသော ပြည်နယ်များကို အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ ပြုခြင်းစသည်တို့ကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ထို့အပြင် ယင်းဥပဒေသည် ဘဏ္ဍာငွေ တည်ငြိမ်ရေး ရန်ပုံငွေ (ပြည်နယ်ခြောက်ခုက တပိုင်တနိုင် ဆောက်ရွက်လျက်ရှိသည်) တည်ထောင်ရေးအတွက် ဖြည့်ဆည်းပေး ပြီး ၎င်းသည် အာဂျင်တီးနား၏ ကြီးမားသော လူသုံးကုန်ပစ္စည်း များ တင်ပို့သော လုပ်ငန်းအတွက် အရေးကြီးသည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ် က မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်ဘတ်ဂျက်နှင့် ဘဏ္ဍာငွေ ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ (fiscal responsibility) နှင့်ဆိုင်သော ဥပဒေတခုကို ချမှတ်ခဲ့ရာ စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း၊ ကြွေးမြီကန့်သတ် ခြင်းများ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော ငွေကြေးကိစ္စများတွင် ပွင့် လင်းမြင်သာမှုရှိရေး၊ အရပ်ဖက်ဝန်ထမ်း အသုံးစရိတ်ထိန်းချုပ် ခြင်းအပြင် ရေနံဝင်ငွေများကို ကိုင်တွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ နည်းနာများ ပါဝင်သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဘဏ္ဍာငွေ ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားနှင့် ပစ္စည်းဝယ်ယူရေး အက်ဥပဒေကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းဥပဒေကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရတခု တည်းသာ ကျင့်သုံးရန် ကန့်သတ်ထားသည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ဆီးနိတ်က ပြည်နယ်များ၌ ကျင့်သုံးခွင့်ကို ပယ်ချခြင်း ကြောင့် ဖြစ်ပြီး၊ ထိုစဉ်ကတည်းက ပြည်နယ်အနည်းငယ်ကသာ ထိုစနစ်တွင် ပါဝင်ရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်။

အိန္ဒိယမှ ပြည်နယ်များသည် ပြည်တွင်း၌သာ ငွေချေးယူနိုင်ပြီး အကယ်၍ ၎င်းတို့၏ ချေးငွေသည် ထူးထူးခြားခြားများပြားနေပါက ကြွေးမြီအသစ်များအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ သဘောတူညီ ချက် လိုအပ်သည်။ သို့တိုင်အောင် ပြည်နယ်ကြွေးမြီများမှာ သိသိ သာသာ မြင့်တက်လာသည်။ တစ်စိတ်တပိုင်းအားဖြင့် နိုင်ငံပိုင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ မှတ်တမ်းမဝင်သော နည်းဖြင့် ယူထား

သည် ကြွေးမြီများလည်း ပါဝင်သည်။ ဗဟိုအစိုးရတွင် ဘဏ္ဍာ
ငွေဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှု အက်ဥပဒေရှိသည်။ ထိုအက်ဥပဒေသည်
အစိုးရကို ငါးနှစ်ကာလတခုအတွင်း ဘတ်ဂျက်ဟန်ချက်ညီမှု
လုပ်ဆောင်ရာတွင် မည်သို့အောင်မြင်အောင် လုပ်မည်ဆိုသည့်
ကိစ္စကို တာဝန်ရှိစေသည်။ သို့သော် ၎င်းတွင် ဘတ်ဂျက်၌ ပါဝင်
ခြင်းမရှိသောလောင်စာဆီနှင့် ဓါတ်မြေဩဇာတို့အတွက် များပြား
လှသော ငွေကြေးကျခံပေးမှုကို ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိပေ။
ထို့အပြင် ၎င်းကို ပြည်နယ်များ၌ ကျင့်သုံးခြင်းမရှိပေ။ ယခုအခါ
ရပ်ရှားဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်ကြွေးမြီနှင့် လိုငွေပြုမှုများ
ကို တင်းကြပ်စွာ ကန့်သတ်ထားသည်။ တောင်အာဖရိကတွင်
ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သည် ပြည်နယ်များ၏ ငွေချေးမှုကို
ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်ထားသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ
သည်ငွေချေးမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် သဘော
တူညီချက်ပြုလုပ်ထားပြီး အဆင့်မြင့်ငွေကြေးကောင်စီ (High
Finance Council) နှင့် ပြည်ထောင်စုဘဏ်တို့မှ ထောက်ခံချက်
အပေါ် အခြေပြုလုပ်ဆောင်သည်။

၆.၅။ မိုက်ခရိုစီးပွားရေးမူဝါဒ (Microeconomic policy)

မိုက်ခရိုစီးပွားရေးမူဝါဒတွင် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ အစိုးရအရပ်ရပ် မပါ
မဖြစ် ပါဝင်ရသည်။ မိုက်ခရို စီးပွားရေးမူဝါဒသည် စီးပွားရေးတွင်
ထိရောက်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း (efficiency) နှင့် ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအား
(productivity) ကို အဓိကထားသည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင်
ပြည်တွင်းဈေးကွက်ကို မြှင့်တင်ပေးရန် အားကောင်းသော လုပ်ဆောင်မှု
များရှိပြီး တသတ်မတ်တည်း ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေရန်နှင့် ကဏ္ဍအလိုက်၊
ဒေသအလိုက်မူဝါဒများကို ပုံဖော်သည်။ တခြားသော ဖက်ဒရေးရှင်းများ
တွင် ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် စနစ်တကျညှိနှိုင်းမှုများ၏ အဓိကစိန်ခေါ်မှု
များအတွက် အခွင့်အာဏာဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုအပေါ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း

မရှိသော တာဝန်ပေးမှုသာရှိသည်။ သဘာဝအလျောက် ဖြစ်တတ်သော လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု လုပ်သားဈေးကွက်များ၊ အရင်းအနှီးဈေးကွက်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်မည့် အခွင့်အာဏာဆိုင်ရာ မူဝါဒများသည် အရေးကြီးသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှု၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းမှာ ပြည်တွင်းဈေးကွက် ဖော်ဆောင်လည်ပတ်ရေးအတွက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရေးဖြစ်ပြီး ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုနှင့် လုပ်သားအင်အား ရွှေ့ပြောင်းနိုင်မှုတို့တွင် ရှိသော အတားအဆီးများကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းတခုအတွင်း ဈေးကွက် တံခါးဖွင့်ပေးခြင်းသည် အရင်းအမြစ်များအား ထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင်ရေးကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဟု ယေဘုယျ စဉ်းစားနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည်နယ် အစိုးရများသည် စည်းမျဉ်းများ၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်းများ၊ ငွေကြေးကျခံပေးခြင်းများ အခြားနည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် ဒေသတွင်း အကျိုးစီးပွားကို ဇောင်းပေး၍ မြှင့်တင်ပေးရန် ကြိုးစားနိုင်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ကောက်နိုင်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ၎င်းတို့သည် တခါတရံ အခြားအကြောင်းပြချက်များဖြင့် အသစ်အသစ်သော ဆောင်ရွက်ချက်များကို လုပ်တတ်ကြသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှု၊ လျှပ်စစ်ဓါတ်အား ဖြည့်ဆည်းပေးရန် သတ်မှတ်ချက်များ၊ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှု တိုးတက်စေရန် စသည့်ကိစ္စရပ်များအတွက် ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့ကို အကောင်အထည်ဖော်သည့် နည်းလမ်းပေါ်မူတည်၍ ဖက်ဒရေးရှင်း၏ ပြည်တွင်းဈေးကွက်များ၌ အတားအဆီးများ ဖန်တီးနိုင်သည်။ ပြည်နယ်များတွင် အရေးကြီးသည့် အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့်အာဏာ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုအာဏာရှိလျှင် ပြည်တွင်းဈေးကွက် အတားအဆီးများ ဖြစ်နိုင်ချေပိုများသည်။ ပြည်နယ်များသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ပိုင်ဆိုင်နိုင် သို့မဟုတ် စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်ပြီး အဆိုပါ လုပ်ငန်းများကို ဒေသတွင်း တဦးတည်းလုပ်ပိုင်ခွင့်အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်ရှိ အခြားဒေသများ လာရောက်ပြိုင်ဆိုင်မှုမှ ကာကွယ်နိုင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပြည်တွင်းအတားအဆီးများကို ကန့်သတ်မှုပြုခြင်း ဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုသည် အမြဲတစေရှိနေသော အရာ ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အသစ်အသစ်သော နည်းလမ်းများကို အချိန်မရွေး ဖြစ်ပေါ်ဖန်တီးလာနိုင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကျယ်ပြန့်သော ချဉ်းကပ်မှု သုံးမျိုးရှိပြီး၊ ၎င်းတို့ကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ပေါင်းစည်း လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ - ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေများတွင် ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့် ဆိုင်သော အတားအဆီးများကို တရားရုံးများ၌ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခွင့်ပြုထားသော စည်းမျဉ်းများအဖြစ် ထည့်သွင်းရေးဆွဲနိုင်သည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ - ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေများသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို ပြည်နယ်ဥပဒေများအား ကန့်သတ်နိုင်သည့် ဥပဒေ သို့မဟုတ် လွှမ်းမိုးပယ်ဖျက်နိုင်သည့် ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အာဏာပေးနိုင်သည်။ ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်မျိုးကို ထပ်တူပြု အာဏာနယ်ပယ် (concurrent jurisdiction) များတွင် တွေ့နိုင်ပြီး ထိုကိစ္စရပ်တွင် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေက ပို၍ မြင့်သော အာဏာရှိသည်။ ပြည်တွင်းကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကို စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအာဏာသည်လည်း အရေးကြီးသည် လက်ဦးမှု ရယူပိုင်ခွင့်အာဏာ (power of pre-emption) (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာကဲ့သို့) အပါအဝင် အခြားဖက်ဒရယ်အစိုးရအာဏာများသည် ပြည်တွင်းအတားအဆီးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို ကန့်သတ်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။

စုပေါင်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများ - ဖက်ဒရယ်အစိုးရများတွင် ပြည်နယ်များ ဖန်တီးထားသည့် အတားအဆီးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို ကန့်သတ်နိုင်သည့် တရားဝင်အခွင့်အာဏာ မရှိသည့်အခါလည်း ရှိနိုင်သည် (သို့မဟုတ်) အခွင့်အာဏာ ရှိကောင်းရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း ဒေသတခုတွင် ရေပန်းစားနေသော စည်းမျဉ်းတရပ်ကို ပယ်ဖျက်ရန် တဖက်သတ်

ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုအတွက် နိုင်ငံရေးအရ တန်ရာတန်ကြေးပေးရန် ပြင်ဆင်ထားမှုမရှိသေးသောကြောင့် လည်းဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်။ ထိုသို့ သော ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ပြည်တွင်း အတားအဆီး ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို ကိုင်တွယ်ရန် အတူတကွ လုပ်ကိုင်ကြရသည်။ ညှိနှိုင်းခြင်း၊ လေ့လာခြင်း၊ ပူးတွဲလုပ်ငန်းအဖွဲ့ဖွဲ့၍ ဖြေရှင်းခြင်းစသဖြင့် နည်းအမျိုးမျိုးမှ တဆင့်လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ပြည်တွင်းအတားအဆီးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ လျှော့ချရေးနှင့် ၎င်းတို့ ကျင့်သုံးသော ချဉ်းကပ်ပုံများဆိုင်ရာ ဦးစားပေးမှု များ၌ အမျိုးမျိုး ခြားနားကြသည်။ တခုတည်းသော ဈေးကွက်ဖြစ်ရန် ဖန်တီးရေးကို ရည်ရွယ်၍ တည်ထောင်ထားသော ဥရောပသမဂ္ဂသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ အသုံးပြုနိုင်မည့် တန်ဖိုးရှိသည့် သင်ခန်းစာများကို ပေး သည်။ ယင်းသင်ခန်းစာများတွင် ဥရောပတရားရုံး၏ အားကောင်းသော အခန်းကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေသစ်များ ပြုရာတွင် တခဲနက် သဘောတူညီချက် ပေးခြင်းထက်စာလျှင် ပို၍ လေးနက်သော အများစုမဲပေးခြင်းစနစ် (weighted majority) ကို ကျင့်သုံးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့သော အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပို၍အားကောင်းသော ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ကုန်သွယ်ရေး နှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး အခွင့်အာဏာများရှိပြီး၊ ကနေဒါကဲ့သို့သော ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ထိုအာဏာမရှိပေ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အခွင့်အာဏာ များ အားကောင်းသော ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ပင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအမိန့် အာဏာ (federal fiat) (သို့မဟုတ်) အခြေခံဥပဒေသို့ တရားဝင်လျှောက် လဲတောင်းဆိုခြင်းများဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိသည့် အတား အဆီးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းတချို့ အမြဲတစေ ရှိနေတတ်သောကြောင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လုပ်ဆောင်ရသည့် နည်းလမ်း (co-operative mechanisms) သည်လည်း အရေးကြီးနိုင်သည်။

၆.၆။ ဒေသတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ဖက်ဒရယ်ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများနှင့် အခွန်မျှဝေခြင်းများအပြင် ထပ်လောင်းဖြည့်စွက်သည့် အနေဖြင့် ဒေသတွင်း စီးပွားရေး မညီမျှမှု (ကွာဟမှု) များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဒေသတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမူဝါဒများကို အသုံးပြုကြသည်။ အချို့သော ဖက်ဒရေးရှင်းများသည် ထိုသို့သော မညီမျှမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မျှဝေခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် ဖြေရှင်းခြင်း ထက် စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဝါဒများမှတစ်ဆင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းကို ပို၍ နှစ်သက်ကြသည်။

အခန်း(၅) တွင် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၌ တန်းတူညီမျှရေးအစီအမံများ အပါအဝင် အခွန်မျှဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ လွှဲပြောင်းခြင်း အစီအစဉ်များကို ခြုံငုံဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး သို့မဟုတ် အခြားစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အစီအစဉ်များကို အထက်ပါဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မျှဝေရေး စီစဉ်မှုများတွင် ထပ်ဆောင်းလုပ်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် အစားထိုးလုပ်ဆောင်ခြင်းအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနိမ့်ကျသော ပြည်နယ်များ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်ကြီးပွားမှုကို ရည်မှန်းသော အထူးအစီအစဉ်များရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဘဏ္ဍာရေး ကော်မရှင်မှ ငါးနှစ်တကြိမ် အဆိုပြုထားသော ဝင်ငွေမျှဝေရေးစီစဉ်မှုများကို အမျိုးသားနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မြှင့်တင်ရန်အတွက် စီမံကိန်းရေးဆွဲရေး ကော်မရှင်ကအဆိုပြုသော မဟာဗျူဟာကျ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ထပ်မံဖြည့်စွက်ပေးသည်။ ထိုသို့ပေါင်းထားသော ပုံစံသည် ပြည်နယ်များသို့ အရေးပါသော သတ်မှတ်ချက်များပါဝင်သည့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းပေးမှု ပုံစံအဖြစ် ရှိနိုင်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ပြည်နယ်တစ်ခုကို ရည်ညွှန်းသည့် ဘက်စုံကြီးမား ကျယ်ပြောမှုကို အခြေခံသော ဖက်ဒရယ်အစီအစဉ်များသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ ဒေသဆိုင်ရာ မညီမျှမှုများကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် အရေးကြီးသောအစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်လာသည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းကို ရည်ညွှန်းရာတွင် လူမှုရေးဆိုင်ရာ

အကူအညီများ၊ အလုပ်လက်မဲ့အာမခံ၊ လုပ်သားဈေးကွက်လေ့ကျင့်ပေး
ရေးနှင့် ပင်စင်များ ပါဝင်သည်။ အခြားဖက်ဒရယ်အစိုးရများနှင့်ယှဉ်လျှင်
ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်သေးငယ်သော ဥရောပသမဂ္ဂသည် အခြား
ဘဏ္ဍာငွေ ဆိုင်ရာ တန်းတူညီမျှရေး အစီအစဉ်များထက် ဆင်းရဲသော
အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ (ပျမ်းမျှအီးယူဝင်ငွေ ၉၀% ထက်နည်းသော) နှင့် ပစ်မှတ်
ထားသည့် ဆင်းရဲသော ဒေသများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်အတွက် ရန်ပုံငွေ
ဖန်တီးထားသည်။ ထိုသို့သော ဒေသဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များ
သည် စက်မှုလုပ်ငန်းအမျိုးအစားများကို သတ်သတ်မှတ်မှတ် အကူအညီ
များပေးခြင်းထက် အခြေခံကျသော အခြေခံအဆောက်အအုံများကို အဆင့်
မြှင့်တင်ပေးနိုင်သောအခါနှင့် လုပ်သားအင်အားစု အရည်အသွေးကို မြှင့်
တင်ပေးနိုင်သောအခါများတွင် အအောင်မြင်ဆုံး အစီအစဉ်များ ဖြစ်လိမ့်
မည်ဟုယူဆကြသည်။

အခန်း(၇)

အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အစီအမံများနှင့် အကြောင်းကိစ္စရပ်များ

၇.၁။ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ဖိုရမ်များနှင့် အကြံပေးကော်မရှင်များ

ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသောအစိုးရများသည် သမ္မတ-ကွန်ဂရက် စနစ် ကျင့်သုံးသော အစိုးရများထက် ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာစီမံ ခန့်ခွဲမှု ကို အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် (အစိုးရ) က ပိုမို ထိန်းချုပ်နိုင်သည့် သဘော ရှိသည်။ သမ္မတ-ကွန်ဂရက် စနစ်ကျင့်သုံးသော အစိုးရများတွင် ဥပဒေ ပြုရေးမဏ္ဍိုင် (လွှတ်တော်) က ပို၍ အာဏာရှိသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီစနစ် တည်ဆောက်ပုံသည်လည်း အလွန်အရေးပါလှသည်။ အထက်လွှတ်တော် များသည် ပြည်နယ်အစိုးရ (သို့မဟုတ်) လူထု၏ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အကျိုး စီးပွားများကို ကိုယ်စားပြုရာတွင် အရေးပါသော ကဏ္ဍတခု၌ ရှိသည်။

နိုင်ငံရေးသမားများသည် ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိမှသာ အစိုးရအဖွဲ့ တွင် အာဏာရှိသော နေရာရနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြိုင်ဆိုင်မှုကြီးသော ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံရေးသည် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုများအပါအဝင် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ အရွေ့အတွက် အခရာကျသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်း တိုင်းရှိ နိုင်ငံရေးများသည် ရှုပ်ထွေးနိုင်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲတခု (သို့မဟုတ်) ရွေးကောက်ပွဲ အဆင့်ဆင့်ပေါ် အခြေခံ၍ လျှင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲနိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် ရှိရင်းစွဲ အဓိက နိုင်ငံရေးအင်စတီကျူးရှင်းများသည်ပင် မည်သည့်အစိုးရများတွင် မည်သူက အာဏာရှိသနည်းဆိုသည့်အပေါ် မူတည်၍ ကွဲပြားခြားနားသော လုပ်ဆောင်မှုများ ရှိနိုင်သည်။ ထိုသို့ သော သဘောတရားရှိတတ်ခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ မူဝါဒများအပေါ် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာအစီအမံများ၏ သက်ရောက်မှု များအကြောင်း ယေဘုယျသဘောကို ဆိုရလျှင် သတိထား၍ ချဉ်းကပ်မှု ပြုရမည် ဖြစ်သည်။

အဓိကကျသောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအင်စတီကျူးရှင်းများသည် ဖက်ဒရေးရှင်း တခုရှိဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၏ ဆက်နွယ်မှုများနှင့်အရွှေ့ (အလား အလာ) ကို ပုံဖော်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအများစုသည် ပါလီမန်စနစ် (သို့) သမ္မတ - ကွန်ဂရက်စနစ်ကို ကျင့်သုံးကြပြီး ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ်များ တွင်လည်း အလားတူစနစ်များကို ကျင့်သုံးကြသည်။ (သမ္မတနှင့် ပါလီမန် စနစ်ကို ရောစပ်ကျင့်သုံးသော ရပ်ရှား၊ အမှုဆောင်အဖွဲ့ဝင်ငါးဦးနှင့် သမ္မတကို ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်မှ ရွေးချယ်သော ဆွစ်ဇာလန်နှင့် တောင်အာဖရိကတို့သည် ခြွင်းချက်များဖြစ်ကြသည်။) ပါလီမန်စနစ်တွင် အစိုးရသည် အာဏာလက်ဝယ်ထားရှိရေးအတွက် အောက်လွှတ်တော်မှ အများစု၏ ယုံကြည်မှုအပြည့်အဝရှိကြောင်း ထောက်ခံမှုရရှိရန် လိုအပ်လေ့ ရှိသည်။ သမ္မတစနစ်တွင်မူ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင် (လွှတ်တော်) မှ ကင်းလွတ်၍ လွတ်လပ်စွာတည်သည်။ ပါလီမန်အစိုးရ များ၏ ဘတ်ဂျက်များသည် ယုံကြည်ထောက်ခံမှုနှင့် ဆိုင်သော ကိစ္စရပ် တခုဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့အားပြင်ဆင်ရန် အတိုင်းအတာကို တင်းကြပ် စွာ ကန့်သတ်ထားမှုများရှိသည်။ သမ္မတ-ကွန်ဂရက်စနစ်တွင် ဥပဒေပြု အဖွဲ့သည်အစိုးရကို မပြုလဲစေဘဲ ဘတ်ဂျက်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် သမ္မတ - ကွန်ဂရက် စနစ်များသည် မူအလွန်မတင်းကြပ်သော ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ် များရှိသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်သည် ဥပဒေပြုအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ရရှိရန် ဥပဒေပြုအဖွဲ့နှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးရန် လိုအပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (ဥပဒေ ပြုအဖွဲ့အနေဖြင့်လည်း အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် သမ္မတ၏ ဗီတိုအာဏာကို ရှောင်ရှားသည်။) ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ကွန်ဂရက် လွှတ်တော်သည် အကောင်အထည် ဖော်တော့မည့် စီမံကိန်းများ၏ ဥပဒေ ပြုမှုတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်မှုများကို တွေ့မြင်နိုင်ပြီး သမ္မတ အဆိုပြုသော ဘတ်ဂျက်များအတွက် အဓိကကျသော ပြန်လှန်သုံးသပ်မှု များတွင်လည်း ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် သမ္မတ၏ ပါတီက လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးကို မထိန်းချုပ်နိုင်သည့်အခါတွင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားနှင့် မက္ကဆီကိုတို့ကိုလည်း အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ အဆိုပြုလာ

သော ဘတ်ဂျက်များကို အကြီးစားပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်သော နိုင်ငံများ အဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။ သို့သော် ဘရာဇီးနှင့် အာဂျင်တီးနားတို့ကဲ့သို့သော အချို့သော သမ္မတစနစ်နိုင်ငံအချို့တွင် သမ္မတအဆိုပြုသော ဘတ်ဂျက်များကို ပြင်ဆင်မှု အနည်းငယ်ဖြင့်သာ အတည်ပြုကြသည်ကို တွေ့ရပြီး ၎င်းအချက်က သမ္မတသည် ဥပဒေပြုအဖွဲ့မှ ထောက်ခံမည့် သူများအား သူတို့၏ သဘောထားနှင့် အညီဖြစ်စေရန် ဆွဲဆောင်နိုင်မှုကို ထင်ဟပ်သည်။ ထိုနည်းတူပင် ဘရာဇီးနှင့် အာဂျင်တီးနားတို့သည် နိုင်ဂျီးရီးယားနှင့် မက္ကဆီကိုတို့ထက် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို အစိုးရအရပ်ရပ်ကြားဆွေးနွေးမှုများ ပိုမိုဆက်သွယ်ပြုလုပ်ကြသည်။

ပါလီမန်စနစ်များတွင် ဘတ်ဂျက်များကို အဆိုမပြုမီ ဆွေးနွေးသဘော တူညီမှုများစွာပြုလုပ်ပြီး၎င်းကို အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက ဦးစီးမောင်းနှင်သည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် အကယ်၍ အလေးအနက်ထားရမည့် ညှိနှိုင်းမှု ကြီးများ ပါဝင်လာသည့်တိုင် (ထိုသို့သော အဖြစ်အပျက်မျိုးသည် အိန္ဒိယ နိုင်ငံကဲ့သို့ ညွှန်ပေါင်း အစိုးရများရှိသော နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်နိုင်သည်) အဆိုပါညှိနှိုင်းသဘောတူညီမှုများကို ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးနှင့် ကက်ဘီနက် ကသာ ဦးဆောင်ပြုလုပ်ပြီး ဥပဒေပြုကော်မတီမှ ဦးဆောင်ပါဝင်ခြင်း မရှိပေ။ ထိုသို့ ညှိနှိုင်းရာတွင် ပြည်နယ်များနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အားလုံး ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းများ ပါဝင်သည်။

အဆိုပါခြားနားမှုများသည် ကွဲပြားခြားနားသော အစိုးရများရှိ ဘဏ္ဍာ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အကောင်အထည်ဖော်ပုံအပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုများရှိသည်။ ပါလီမန်အစိုးရအများစုနှင့် သမ္မတစနစ် တချို့ တွင် ဘတ်ဂျက်ကို အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက ထိန်းချုပ်ထားသော အခြေအနေ ၌ ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ပြုကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ သမ္မတ - ကွန်ဂရက်စနစ်ရှိသော အစိုးရများတွင် ဘတ်ဂျက်နှင့် ပတ်သက်သော အာဏာကို ပို၍ ဖြန့်ကျက် ထားပြီး၊ ပြည်နယ်များသည် အုပ်ချုပ်ရေးဗဟို (ဗဟိုအစိုးရ) နှင့် ဥပဒေ ပြုအမတ်များအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ရန် ကြိုးစားလေ့ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအားလုံးတွင် အထက်လွှတ်တော်ရှိသည်။ အဆိုပါအထက် လွှတ်တော်ကို ရွေးကောက်တင်မြောက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) အောက် လွှတ်တော်မှ မတူသော အခြေခံများဖြင့် အမည်စာရင်း ပေးခြင်းများ ပြုလုပ် ကြသည် (အောက်လွှတ်တော်သည် အနည်းနှင့်အများ လူဦးရေအပေါ် အခြေခံ၍ ပြည်သူ့အများစုက ရွေးချယ်တင်မြောက်ခြင်း ဖြစ်သည်)။ နိုင်ငံ အများစုတွင် အထက်လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားပြုမှုသည် ပြည်နယ်အားလုံး အတွက် တန်းတူပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ တန်းတူမဟုတ်သော အခြေအနေ မျိုးတွင် အထက်လွှတ်တော်သည် ပို၍ သေးငယ်သော ပြည်နယ်များ အတွက် ကိုယ်စားပြုမှုကို ပိုပြုလေ့ရှိသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အထက်လွှတ်တော်များသည် ပြည်နယ်များ ကိုယ်စီ၏ အကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေး၍ ဘက်လိုက်မှုရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အထက် လွှတ်တော်များ၏ အာဏာသည် ကြီးမားစွာကွဲပြားပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် သမ္မတ-ကွန်ဂရက်စနစ်များတွင် အားကောင်းတတ်ကာ ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးသော အစိုးရများတွင် အားနည်းမှုရှိပြီး အထူးသဖြင့် ဘတ်ဂျက် နှင့် ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များတွင် အားနည်းသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံသည် အရေးပါသော ခြွင်းချက်တခုဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင် ပြည်နယ်အစိုးရ (lander) များကို ကိုယ်စားပြုသော အထက်လွှတ်တော် (Bundersrat) သည် (ဘက်ဂျက်ကိစ္စမှန်သမျှ အပါအဝင်) ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသော ဥပဒေမှန်သမျှကို အတည်ပြုပေးရသည်။ အဆိုပါသတ်မှတ်ချက် သည် အားလုံးစုစည်းပါဝင်မှုရှိသော စနစ်တခုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော် လည်း တခါတရံဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အခက်အခဲ တွေ့ရတတ်သည်။ အီသီယိုးပီးယားသည် ပါလီမန်စနစ်ရှိသော ဖက်ဒရေးရှင်းတခု ဖြစ်ပြီး၊ ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ လွှတ်တော် (House of Federations) (အထက် လွှတ်တော်) ကို ပြည်နယ်ဥပဒေပြု လွှတ်တော်များ (အစိုးရများမဟုတ်) က ရွေးချယ်တင်မြောက်ကြသည်။ ၎င်းသည် ဥပဒေပြုရေးတွင် ပုံမှန်အခန်း ကဏ္ဍ မရှိဘဲ ပြည်နယ်များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဘတ်ဂျက်များ ကို သုံးသပ်ရေးကို တွန်းအားပေးလေ့ရှိသည်။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ တွင် ပြည်နယ်များ၏ အခွင့်အာဏာများကို သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေ အားလုံးကို ပြည်နယ် ကိုးရိုက်ကိုယ်စားပြုပါဝင်သော ပြည်နယ်များ အမျိုးသား

ကောင်စီ (national council of the province) တွင် ပါဝင်သူ အများစုက အတည်ပြုရမည်ဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသားလွှတ်တော် (national assembly) ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံသော ကိုယ်စားလှယ်များကမူ ပယ်ချနိုင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုသည် ၎င်းတို့၏ ဖက်ဒရယ် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာစနစ်များကို ပုံမှန်သုံးသပ်သည့်အလုပ်ကို လုပ်ဆောင်ကြပြီး ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ရန်နှင့် အစီရင်ခံစာများပြင်ဆင်ရန် ကော်မရှင်များ ဖွဲ့စည်းလေ့ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီမံကိန်းကော်မရှင်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ရွေးချယ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် ထင်ရှားပြီး အမှီအခိုကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကော်မရှင်များသည် ကြီးမားသော အောင်မြင်မှုများကို ရရှိကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ထောက်ခံအကြံပြုချက်များသည်လည်း ဩဇာကြီးမားကြသည်။ ပါကစ္စတန်၏ အတွေ့အကြုံတွင်မူ အဆိုပါကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ပြဿနာများ ပိုကြုံတွေ့ရသည်။ ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်နာများသည် အစိုးရများ၏ ညွှန်ကြားချက်များအောက်တွင် ရှိသော ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်ပြီး၊ ကန့်ကွက်မှုမရှိ သဘောတူညီချက်များ ပေးကြရသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် တခါတရံ ရှေ့တိုးမရ နောက်မဆုတ်သာသော အခြေအနေများကို ကြုံရသည်။ ဩစတြေးလျတွင် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ လွှဲပြောင်းမှုများနှင့် ပတ်သတ်၍ ပုံမှန်သုံးသပ်ရန်နှင့် အကြံပြုချက်များပေးရန် ဓနသဟာရ ရန်ပုံငွေကော်မရှင် (Commonwealth Grants Commission) အပေါ် မှီခိုနေရသည်မှာ ရာစုနှစ်တဝက်ခန့်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ ကော်မရှင်၏ ဘုတ်အဖွဲ့တွင် ပြည်နယ်များနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ညှိနှိုင်းထားပြီးနောက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အမည်စာရင်းပေးခန့်အပ်ထားသော အဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သည်။ ကော်မရှင်တွင် အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းများစွာရှိပြီး ၎င်း၏ အကြံပြုချက်များသည်လည်း ဩဇာကြီးမားသောကြောင့် အကြံပြုချက်များကို မဖြတ်တောက်ဘဲ အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ၁၉၃၀ နှစ်များနှောင်းပိုင်းကာလ၌ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရခြင်းကြောင့် ဖက်ဒရယ်ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အစီအမံများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် တော်ဝင်ကော်မရှင်တရပ်ကို ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ကော်မရှင်အစီရင်ခံစာ၏ သက်ရောက်မှုမှာ အဓိကကျလှပြီး ဖက်ဒရယ် ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးကိုသာမက အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုများ ပြန်လည်ချိန်ညှိရေးကိုပါ သက်ရောက်မှုများရှိခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အလုပ်လက်မဲ့အမခံကို တာဝန်ယူထားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီက ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ခုံ (အကြံပေး)အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းပြီး ဘဏ္ဍာငွေလွှဲပြောင်းမှု စနစ်များ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများကို ပြန်လည် သုံးသပ်စေခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရဖွဲ့စည်းထားသော ခုံအဖွဲ့၏ ထောက်ခံအကြံပြုမှုများအပေါ်သာ ကြီးစွာအခြေခံလျက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ပြန်လည် သုံးသပ်မှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် တခါတရံအစိုးရ အရပ်ရပ်ကြားဆက်ဆံရေးကောင်းစွာ တည်ရှိသည်။ ကဏ္ဍအလိုက် ပူးတွဲလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ အစိုးရ၏ ခေါင်းဆောင်ပိုင်း ဝန်ကြီးများမှ အရပ်ဖက်အကြီးတန်းဝန်ထမ်းများ၊ ပညာရှင် အုပ်စုများအဆုံး အဆင့်ဆင့်တွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းများရှိသည်။ ငွေကြေးဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် ငွေကြေးဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားများနှင့် ငွေစာရင်းများ၊ အခွန်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဝန်ကြီးများကြား ညှိနှိုင်းရသည့် အဓိကကျသော မူဝါဒကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရသည့် လုပ်ငန်းဖော်ဆောင်ရေးအုပ်စုများ ရှိကြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အစီအစဉ်များ၏ အင်အားရှိမှုနှင့် နက်ရှိုင်းမှုမှာ တိုင်းပြည်၏ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုအဆင့်နှင့် ဗဟိုအင်စတီကျူးရှင်းများ၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံအချက်များအပေါ်တွင် မူတည်သည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အစိုးရအရပ်ရပ်ကြား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများနှင့် ပတ်သက်သော ကွန်ယက်ချိတ်ဆက်မှုများမှာ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှု နောက်ကျသည့်အလျောက် ပြည်နယ်များသည် ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားမြှင့်တင်ရေးအတွက် ပြည်နယ်နှစ်ခုကြား အချင်းချင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် တွန်းအားပေးလုပ်ဆောင်စေသူ

များ (lobbyists) မှတဆင့် လုပ်ဆောင်ကြသည်။ သြစတြေးလျ၊ ကနေဒါ၊ အိန္ဒိယ၊ စပိန်နှင့် ဆွစ်ဇာလန်ကဲ့သို့သော ပါလီမန်စနစ်များ ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများတွင် ကျစ်ကျစ်လစ်လစ်ဖွဲ့စည်းထားပြီး တက်ကြွသော ကွန်ယက်များဖြင့် ဖော်ဆောင်မှုများ ရှိကြသည်။ (အထက်လွှတ်တော် (Bundesrat) နှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများ ပုံမှန်တွေ့ဆုံကြသော ‘Minister Conference’ ရှိသော ဂျာမနီကို မထည့်သွင်းလိုပါ။)

၇.၂။ တရားရုံးများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းခြင်းများ

အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ အစိုးရများကြားမှ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အစီအမံများ အားလုံးသည် တရားရုံး၌ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိသော်လည်း ဖက်ဒရေးရှင်း အများစုတွင် တရားရေးအရ ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ တရားရုံးများသည် အာဏာများ၊ ဥပဒေများနှင့် သက်ဆိုင်သော ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် အခြေခံဥပဒေတခု၏ နောက်ကွယ်မှ အရေးကြီးသော မူများအပေါ် ဥပဒေကြောင်းအရ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် အခွန်ကိစ္စရပ်များအတွက် အထူးတရားရုံးများ ရှိသည်။ အချို့သည် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို တရားရုံးသို့ ယူဆောင်ခြင်းအား ရှောင်ကြဉ်ကြပြီး၊ နိုင်ငံရေးအရကိုင်တွယ်ရန်သာ ပိုမိုနှစ်သက်ကြသည်။

တရားရုံးများသည် ဖက်ဒရေးရှင်းအများစု၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ မူဘောင် သတ်မှတ်ချက်ကို ပုံဖော်ရာတွင်လည်ကောင်း၊ ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် အရေးကြီးသော အချက်များကို ဥပဒေကြောင်းအရ စီမံရာတွင်လည်ကောင်း၊ ကြီးမားသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ တချိန်တည်းမှာပင် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အရေးကြီးသော ကိစ္စရပ်အများစုသည် နိုင်ငံရေးအရသာဖြစ်ပြီး ဥပဒေကြောင်းအရ မဟုတ်ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ လွှဲပြောင်းမှုများ၊ သို့မဟုတ် ဝင်ငွေမျှဝေခြင်းများကဲ့သို့သော အစီအမံများသည် အချိန်မှန်မှန်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ချက်များ လိုအပ်ပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် တရားရုံး

များသည် ထိုကိစ္စရပ်များတွင် သေးငယ်သော အခန်းကဏ္ဍမှသာ ပါဝင် ပတ်သက်ရပြီး နိုင်ငံရေးအရသာ ဖြေရှင်းလေ့ရှိကြသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် အချို့သော အစိုးရအရပ်ရပ်အကြား သဘောတူညီချက်များကို တမင် ရည်ရွယ်လျက် နိုင်ငံရေးအရသာမူကြမ်းရေးဆွဲကြပြီး၊ ဥပဒေကြောင်းအရ ရေးဆွဲခြင်း မပြုကြပေ။ ထိုကဲ့သို့သော သဘောတူညီမှုများသည် အုပ်ချုပ် ရေးပိုင်း၌ ကြီးမားသော လိုက်လျောညီထွေမှုကို ဖြစ်စေသည်။ တရား ဥပဒေနှင့် ဆိုင်သော ရပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ပင်လျှင် အစိုးရများသည် အငြင်းပွားမှုများကို နိုင်ငံရေးအရသာဖြေရှင်း ရန် ရွေးချယ်လေ့ရှိကြပြီး၊ သို့မဟုတ်ပါက အခြားအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး နည်းလမ်းများကိုသာ ရွေးချယ်လေ့ရှိကြသည်။ တောင်အာဖရိက၏ ၁၉၉၆ အခြေခံဥပဒေတွင် စုပေါင်းလုပ်ဆောင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို အလေး ပေးထားပြီး အစိုးရများက တရားရုံးများနှင့် ဆက်ဆံခွင့်ကို ကန့်သတ် ထားသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားနည်းလမ်းများရှာ၍ မရမှသာ နောက်ဆုံး အဆင့်အနေဖြင့် တရားရုံးများကို အသုံးပြုကြသည်။ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် အီသီယိုးပီးယားနှစ်နိုင်ငံစလုံးတွင် တရားရုံးများသည် အခြေခံဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ နောက်ဆုံးပြောပိုင်ခွင့်ရှိသူများ (အဆုံးအဖြတ်ပေးသူများ) မဟုတ်ပေ။ ဆွစ်ဇာလန်တွင် ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် လည်းကောင်း၊ အီသီယိုးပီးယားတွင် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များက ရွေးချယ်ပေး သော ဖက်ဒရေးရှင်းလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) (House of Federation) သာ နောက်ဆုံးပြောပိုင်ခွင့်ရှိသူများဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် အရေးကြီးသော တရားရုံး ဆုံးဖြတ်ချက်အချို့

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဗဟိုတရားရုံးချုပ်သည် ပြည်နယ်များကြား ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအာဏာနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း၊ သုံးစွဲပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ လွှမ်းမိုးမှုကို အားကောင်းစေမည့် လက်ဦးမှုရယူ ပိုင်ခွင့်အာဏာ (power of pre-emption) တို့ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုများ ပြုလုပ်ပေးသည်။

ဩစတြေးလျ ဗဟိုတရားရုံးချုပ်သည် ပြည်နယ်၏ အခွန်ကောက်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို သေချာစွာကန့်သတ်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပေးခဲ့ပြီး ၁၉၄၀ နှစ်များဆီက အရေးကြီးသော ကိစ္စလေးခုကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာ၌ ဝင်ငွေကောက်ခံပိုင်ခွင့် အာဏာကို ပြည်နယ်များထံမှ ဓနသဟာရအစိုးရ (Commonwealth) (ဗဟိုအစိုးရ) ထံ ထိရောက်စွာ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။ ပြီးခဲ့သည့် နှစ်များက တရားရုံးချုပ်သည် ပြည်နယ်အခွန်အာဏာများကို ပြင်းထန်စွာ ကန့်သတ်မှုများပြုခဲ့ခြင်းသည် ဗဟိုမှ စီမံခန့်ခွဲသော ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (VAT) စနစ်သစ်ကို ပြည်နယ်များက သဘောတူရေးတွင် အဓိကကျသော အချက်တခု ဖြစ်ခဲ့သည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်က ဂျာမနီ၏ အခြေခံဥပဒေခုံရုံးသည် ပြည်နယ် (lander) အချို့တွင် တင်ရှိသော ကြီးမားသည့် ကြွေးမြီများ၏ အစိတ်အပိုင်းအများစုကို အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ မျှတရေးအခြေခံမှုအရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက တာဝန်ရှိသည်ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

ကနေဒါ၏ တရားရုံးချုပ်သည် ဖက်ဒရယ်ပြည်နယ်များဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာငွေ လွှဲပြောင်းခြင်းများနှင့် ဆိုင်သည့် သဘောတူညီချက်များကို ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်က မိမိတကိုယ်တည်း သဘောဖြင့် ပြောင်းနိုင်သည်ဟု တွေ့ရှိခဲ့သည်။

၎င်းဖက်ဒရယ်ပါလီမန် (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်) ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို အခြေခံဥပဒေတွင် ပြင်ဆင်ခြင်းမပြုဘဲ ကန့်သတ်ခြင်း

များ မပြုနိုင်ပေ။ တောင်အာဖရိက၏ အခြေခံဥပဒေခုံရုံးသည် ယခုအချိန်အထိ အစိုးရများအရပ်ရပ်အကြားတွင် ဖြစ်ပွားသော အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးရန် ငြင်းဆိုလျက်ရှိပြီး အစိုးရများအား တရားရုံးတွင် မဖြေရှင်းမီ အငြင်းပွားမှုအားလုံးကို အချင်းချင်းကြားတွင် ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းမှန်သမျှကို ရှာဖွေဆွေးနွေးကြရန် တိုက်တွန်းပေးသည်။ နိုင်ဂျီးရီးယား၏ တရားရုံးချုပ်သည် ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ရေနံနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် တက်ကြွသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ မကြာသေးမီက ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် ၎င်းတို့သည် ကမ်းလွန်ရေနံသိုက်များအတွက် ပြည်နယ်များ၏ ရပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် တရားဝင် ဆုံးဖြတ်ပြီးနောက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် တရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုပြီးမှ ရှုံးသွားသော ပြည်နယ်များနှင့် ဝင်ငွေခွဲဝေရေး သဘောတူညီချက်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၇.၃။ အချိုးမညီအစီအမံများ (Asymmetric arrangements)

ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ ပြည်နယ်များတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်သော တရားဝင်အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အာဏာများ ရှိခြင်း၌ တူညီကြသည်။ သို့သော် ခြွင်းချက်အနည်းငယ်ရှိသည်။ အချိုးမညီမှုအစီအမံများကို စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုများမှ တဆင့် လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းရှိ ပြည်နယ်များတွင် အမျိုးမျိုးသော သွင်ပြင်လက္ခဏာများ၊ စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့် လိုအပ်ချက်များရှိသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ တချို့ ပြည်နယ်များသည် ဗဟိုမှ အာဏာခွဲဝေပေးရန် အားကောင်းသော နိုင်ငံရေးဖိအားများ ဖန်တီးကြသော်လည်း၊ အချို့မှာ ယင်းသို့ မလုပ်ဆောင်ကြပေ။ အချို့သည် သီးသန့်ဖြစ်သော ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဝန်းကျင်အခြေအနေကို

ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ထိုသို့သော ခြားနားနေမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း ရာ၌ ပြည်နယ်များအား သီးခြားစီပြုမူလုပ်ဆောင်ပေးရသည့် အစီအမံ များကို ချမှတ်ကျင့်သုံးသည်။ သို့သော် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အချိုး မတူညီမှုများသည် ခက်ခဲမှုများကို ဖန်တီးနိုင်သည်။ အကယ်၍ ပြည်နယ် တခုအား အခြားပြည်နယ်များထက် ပိုမိုကြီးမားသော အာဏာ သို့မဟုတ် သာသာထိုးထိုး ပြုမူလုပ်ဆောင်ပေးမှုများရှိပါက အခက်အခဲများ ဖြစ်ပေါ် လာနိုင်သည်။ စပိန်၏ အတွေ့အကြုံ၌ သမိုင်းဝင်ပြည်နယ်များ (historic nationalities) နှင့် သဘောတူထားသော အထူးအစီအမံမျိုးကို အခြား ပြည်နယ်များကလည်း တောင်းဆိုလာကြခြင်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် ဘတ်စ်ကောင်တီပြည်နယ်နှင့် နာဗာရီပြည်နယ်များသည် အထူးဘဏ္ဍာ ငွေဆိုင်ရာ အစီအမံများ ရရှိထားကြသည့်အလျောက် ၎င်းတို့၏ အခွန် အားလုံးကို ကိုယ်တိုင် ကောက်ခံခွင့်ရှိပြီး ဗဟိုအစိုးရကို ထောက်ပံ့မှု အနည်းငယ်သာပေးရသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့ ရထား သော ကော်ပိုရိတ်အခွန်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအား ဆွဲဆောင်ရာ၌ အသုံး ပြုကြသည်။ ထိုသို့သော အစီအမံများသည် သမိုင်းကြောင်းကို အခြေခံ ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုအချိုးမညီမှုအစီအမံသည် ယနေ့ တိုင် မဖြေရှင်းနိုင်သေးသည့် ဖိအားများကို ဖန်တီးလျက်ရှိသည်။ ရပ်ရှား တွင် ဖက်ဒရယ်အခြေခံဥပဒေသစ်၏ အစောပိုင်းအဆင့်များတွင် ပြင်းထန် သည့် အချိုးမတူညီမှု အစီအမံများ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းမတူညီ မှုများကို စနစ်တကျ ဖယ်ရှားပစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၎င်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် အနေဖြင့် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဘော်နိုယိုကျွန်းရှိ ပြည်နယ်ငယ်များသည် သစ်တောများ၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ ရေနံနှင့် ပတ်သက်၍ အထူးအခြေခံ ဥပဒေ ဆိုင်ရာ အာဏာများရှိကြသည်။ ၎င်းအာဏာများသည် ယင်းပြည်နယ် များ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာနှင့် ဖက်ဒရေးရှင်းသို့ ဝင်ရောက်လာပုံနည်းလမ်း တို့ဖြင့် ဆက်နွယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့သော အခွင့်အရေးမျိုး တန်းတူပေးရန် အထွေထွေတောင်းဆိုမှုများ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့ခြင်း မရှိပေ။

အချိုးမညီမှု အစီအမံများသည် ရိုးရိုးရှင်းရှင်း လက်တွေ့ကျသော အခြေခံ ဥပဒေနှင့် မဆိုင်သည့် အစီအမံဖြစ်နိုင်သည်။ မတူကွဲပြားသော ပြည်နယ် များသည် ၎င်းတို့နှင့် သင့်လျော်ရာ အမျိုးမျိုးသော အစီအမံများဖြင့် ဖော် ဆောင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကနေဒါ၌ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အခွန် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် ပြည်နယ်များနှင့် နှစ်ဖက်တူညီချက်များ ရယူထား ပြီး အဆိုပြုချက်များမှာ တူညီကြသော်လည်း လက်ခံကျင့်သုံးပုံ နည်းနာ များမှာ ကွဲပြားကြသည်။ ထိုအစီအစဉ်နှင့် ပင်စင်ကဲ့သို့သော အခြား အစီအမံများတွင် ကွဲပြားစွာ ပြည်နယ်နှင့် သဘောတူညီချက်အရ အထူး အခွင့်အရေးကို အဆင့်တစ်ခုထိ ကန့်သတ်ထားပြီး ၎င်းကို အခြားပြည်နယ် များကလည်း ကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံကြသည်။ ထို့အပြင် ဆင်းရဲသော ပြည်နယ်များအားလုံးကို အထူးရန်ပုံငွေများ ချပေးခြင်းတွင် မျှတမှုပေါ် အခြေခံ ရန်နှင့် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း အစီအစဉ်တကျဖြစ်ပါက ပြဿနာ မရှိနိုင်ပေ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အချို့ ပြည်နယ်များကို တပါတီတည်း ဖြစ်မှုအား အကြောင်းပြု၍ လည်းကောင်း၊ အခြားအကြောင်းပြချက်ဖြင့် လည်းကောင်း မျက်နှာသာပေးခဲ့ပါက နိုင်ငံရေးအရ ပြဿနာများ ပေါ် လာနိုင်သည်။ ထိုကိစ္စသည် အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ဖြစ်ပျက်လေ့ရှိသည်။

၇.၄။ မြို့တော်များ၊ အထူးနယ်မြေများနှင့် ဌာနေလူမျိုးများ (Capitals, territories, and aboriginal peoples)

ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ၎င်းတို့၏ မြို့တော်များ၊ အထူးနယ်မြေများနှင့် လူမျိုးစုစရိယာ သို့မဟုတ် ဌာနေလူမျိုးများ (aboriginal) ရှိရာ မြေများ အတွက်အထူးဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အစီအမံများ ရှိနိုင်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အဆင့်အတန်းတူညီသော ပြည်နယ်များသည် ဖက်ဒရေးရှင်း၏ အဓိကလက္ခဏာတရပ်ဖြစ်သော်လည်း အချို့နိုင်ငံ များတွင် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ၏ အစိတ်အပိုင်းများသည် ကွဲပြားသော အခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်အရ အစိုးရတရပ်ရပ်၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိကြသည်။ ၎င်းအချက်ကို နိုင်ငံအဆင့် မြို့တော်များ၊ အထူးနယ်မြေများ

နှင့် ဌာနေလူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနွယ်စု နယ်မြေများတွင် တွေ့နိုင်သည်။
ထိုကိစ္စရပ်တစ်ခုတိုင်းတွင် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အထူးအစီအမံများ ရှိနိုင်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်း၏ မြို့တော်သည် သီးခြားဖက်ဒရယ် ဒီစတြိတ်ခရိုင် (district) (အာဂျင်တီးနား၊ သြစတြေးလျ၊ ဘရာဇီး၊ အိန္ဒိယ၊ မလေးရှား၊ မက္ကဆီကို၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဗင်နီဇွဲလား) အတွင်းတွင် ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်မြို့ကြီး (federal city) ဖြစ်သည် ဖြစ်စေ (အီသီယိုပီးယား၊ ရပ်ရှား)၊ မြို့ပြပြည်နယ် (city-state) ဖြစ်သည်ဖြစ်စေ (သြစတြေးယား၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဂျာမနီ)၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းမှ မြို့နယ်စပ်တစ်ခုဖြစ်သည်ဖြစ်စေ (ကနေဒါ၊ စပိန်၊ ဆွစ်ဇာလန်)၊ ဖက်ဒရေးရှင်း၏ မြို့တော်အတွက် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အထူးအစီအမံများ ရှိနိုင်သည်။ ထိုသို့ အထူးအစီအမံရှိနေခြင်းသည် တိုင်းပြည် ဂုဏ်ဆောင် အဖြစ် ပြသရာရောက်သည့် သင်္ကေတဖြစ်သော မြို့တော်၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံ၏အစိုးရတည်ရှိသည့် မြို့တော် ဖြစ်သည့်လျောက် ၎င်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ကုန်ကျစရိတ်အပိုကျခံပေးခြင်း လည်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏ မြို့တော်များနှင့် ပတ်သက်သော ဖက်ဒရယ် မူဝါဒများမှာ ကြီးစွာ ကွဲပြားခြားနားမှုများ ရှိသည်။ အများစုမှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ ပန်းခြံများနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အင်စတီကျူးရှင်းများအတွက် အဓိကကုန်ကျစရိတ်များကို လက်ခံသည်။ အချို့တွင်မူ (ဆွစ်ဇာလန်ကဲ့သို့) မြို့တော်၏ လုံခြုံရေး ပိုမိုကောင်းမွန်ရေး အတွက် သတ်မှတ်ထားသော တိုက်ရိုက်ကုန်ကျစရိတ်များအပြင် အနိမ့်ဆုံး အထူးဆောင်ရွက်ပေးမှု (minimum special treatment) ကိုပါ ရရှိကြ သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် မြို့တော်ရှိ ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများ အတွက် မြို့တော်၏ ဒေသန္တရအစိုးရသို့ အခွန်ပေးကောင်းပေးနိုင်သည်။ အခွန်အစား ခွင့်ပြုငွေများ ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ဘာမှမပေးခြင်းလည်း ရှိနိုင် သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယားတွင် ဖက်ဒရယ်ဝင်ငွေခွန်သည် နိုင်ငံ၏ မြို့တော် ရှိ ဖက်ဒရယ်အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် မြို့တော်တွင် နေထိုင်သူများကိုသာ ကောက်ခံခြင်း ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအတော်များများတွင် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ (territories) အနေအထားရှိသော ဒေသများရှိကြသည်။ ၎င်းဒေသများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လွတ်လပ်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့် မရှိဘဲ ဥပဒေကြောင်းရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လက်အောက်တွင်သာ ရှိကြသည်။ ထိုနယ်မြေများ တွင် ကြီးမားသော ဧရိယာနှင့် လူဦးရေနည်းနည်းသာ ရှိသော နယ်မြေ များလည်း (ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါ) ရှိနိုင်သည်။ ဩစတြေးလျတွင် ဓနသဟာယခွင့်ပြုငွေစနစ် (Commonwealth-grants) သည် ပြည်နယ်များ နှင့် အဆိုပါ အထူးသီးသန့်နယ်မြေများ နှစ်ခုစလုံးအတွက် အကျိုးဝင်ပြီး ၎င်းတွင် စရိတ်များစွာ ကုန်ကျမည့် မြောက်ပိုင်းနယ်မြေမှ စီမံချက်လုပ်ငန်း များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားကာ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် နှင့် လိုအပ်ချက်များ နှစ်ခုစလုံးကို တွက်ချက်မှု ပါဝင်သည်။ ကနေဒါ၏ မျှတရေးစနစ် (equalization regime) တွင် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုသာ ကြည့်ရှုပြီး လိုအပ်ချက်ကို ကြည့်ရှုခြင်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် မြောက်ပိုင်းနယ်မြေ သုံးခုအတွက် ၎င်းတို့၏ အထူးလိုအပ် ချက်များကို အသိအမှတ်ပြုသည့်အနေဖြင့် အထူးရက်ရက်ရောရောခွဲဝေပေး သည့် စနစ်တခုကို ရေးဆွဲဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။

ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နှစ်နိုင်ငံစလုံးတွင် လွတ်လပ်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသော အစိုးရများရှိသည့် မူလဇာတိချက်မြှုပ်နေထိုင်သူ များအတွက် မြေများ ချန်ထားပေးသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံတွင် အင်ဒီးယန်း အုပ်စု (၆၀၀) ကျော်သည် အထူးချန်လှုပ်နယ်မြေတွင် နေထိုင်လျက်ရှိပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အမေရိကန်မူလ ဇာတိချက်မြှုပ်လူမျိုး ရာဂဏန်းခန့်အတွက် အထူးချန်လှုပ်နယ်မြေများ ရှိသည်။ ထိုအထဲမှ အကြီးဆုံးဧရိယာမှာ အသေးဆုံးပြည်နယ်၏ ဧရိယာထက် ကြီးသည်။ အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ၎င်းတို့အနီးနားဝန်းကျင်ရှိ ပြည်နယ် များနှင့် ကွဲပြားခြားနားသော တရားဥပဒေနှင့် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စနစ်များ ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်အခွန်နှင့် ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အခွန်များသည် အဆိုပါ မူရင်းဇာတိချက်မြှုပ်လူမျိုးများ၏ ဝင်ငွေများနှင့် ၎င်းတို့၏ မြေယာ အရောင်းအဝယ်များအပေါ်တွင် ပုံမှန်အားဖြင့် သက်ရောက်ခြင်း မရှိပေ။

မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သော အခြေပစ္စည်းများအတွက် အဆုံးစွန်ပိုင်ဆိုင်သူများ မှာ အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ရှိနေပြီး ဒေသန္တရအစိုးရ၏ ကုန်ကျစရိတ် များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရများကသာ လုံးလုံးလျားလျားကျခံသည်။ အတော် များများတွင် အဆိုပါစနစ်များက သက်သေထူပြခဲ့သည်မှာ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မြှင့်တင်ရာတွင် အံဝင်မှု မရှိဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပို၍ သေးငယ်ပြီးပို၍ ဝေးလံသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအသိုင်း အဝိုင်းများအတွက် လုံးလုံးလျားလျားမှီခိုမည်ဆိုသည့် ရောဂါစု (dependency syndrome) များကို ဖန်းတီးပေးသကဲ့သို့ ရှိသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များ အတွင်းက အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုစီ၌ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှု အသစ်အမျိုးမျိုးကို စတင်ကြိုးပမ်းလာခဲ့ကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ထိုသို့သော မျိုးနွယ်စု ပြည်နယ် ခြောက်ခုသည် အရှေ့မြောက်ဒေသတွင် တည်ရှိပြီး ၎င်းတို့တွင် အထူးရန်ပုံငွေအစီအစဉ် များ၊ မျိုးနွယ်စုပိုင်မြေများ၊ အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် အခြားဥပဒေများ ရှိ သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် အချို့ပြည်နယ်များအတွင်း၌ မျိုးနွယ်စု ဒီစတြီ (districts) နှင့် ဒေသများလည်း ရှိသည်။ ၎င်းတို့တွင် မြေယာနှင့် အခြား ရပ်ရွာကိစ္စရပ်များအတွက် သီးသန့်အစီအမံများ ရှိသော်လည်း ပုံမှန်အား ဖြင့် ခြားနားသော ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စနစ်များ ပါဝင်ခြင်း မရှိပေ။

၇.၅။ အစိုးရပိုင်လုပ်ငန်းများ

အချို့ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ချိတ်ဆက်နေသော အစိုးရပိုင် ကော်ပိုရေးရှင်းများသည် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှု ဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်အပေါ် အဓိကကျသော သက်ရောက်မှုများရှိသည်။

ဖက်ဒရေးရှင်းအများစုတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရသည် ၎င်းတို့ ပိုင်သော ကော်ပိုရေးရှင်းများမှတစ်ဆင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု စီးပွားရေးတွင် ကြီးမားစွာ ပါဝင်လေ့ရှိကြသည်။ အဆိုပါ ကော်ပိုရေးရှင်း ကြီးများသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု စီးပွားရေးပုံစံသက်သက်ဖြင့် လုပ်

ကိုင်မည်ဆိုပါက (ပုဂ္ဂလိကငှားရမ်းမှုများ၊ အခွန်ထမ်းများ သို့မဟုတ် ၎င်းနှင့် ညီမျှသော ပေးဆောင်ခြင်းများအပါအဝင်) ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်အပေါ်တွင် အနည်းဆုံးသော သက်ရောက်မှုသာ ရှိမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် များသောအားဖြင့် အဆိုပါကော်ပိုရေးရှင်းများအတွက် အထူးအစီအမံများ ရှိတတ်ရာ၊ ၎င်းတို့သည် ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ပေသည်။

- အချို့အများပိုင်ကုမ္ပဏီများသည် အစိုးရများ၏ လက်ရှိဝင်ငွေအတွက် အရေးကြီးသော အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများသည် ပြည်နယ်များနှင့် အခွန်ခွဲဝေရန် ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ရှောင်ရှားခြင်းများ ပြုနိုင်ရန်အတွက် အဆိုပါ အစီအမံများကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများသည်လည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှ လွှဲပြောင်းငွေများအတွက် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တွက်ချက်ရာတွင် ထည့်သွင်းမထားသော ဝင်ငွေများအား ၎င်းအစီအမံများကို အသုံးပြု၍ ခံစားကြမည်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် အစိုးရပိုင် ကော်ပိုရေးရှင်းများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါကလည်း ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဝင်ငွေမျှတရေးအစီအစဉ်များတွင် ထည့်သွင်းလေ့ မရှိပေ။
- အစိုးရပိုင် ကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့ကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်း မရှိသည့် အစိုးရတရပ်ရပ်အား ကော်ပိုရိတ်အခွန် သို့မဟုတ် အခြားအခွန်များပေးခြင်းမှအကာအကွယ်ပေးခြင်းခံရလေ့ရှိသည်။ လက်တွေ့တွင်လည်း အစိုးရတရပ်က အခြားအစိုးရတရပ်ကို အခွန်မကောက်နိုင်ပေ။ ထိုကိစ္စမျိုးကို ကနေဒါရှိ ကြီးမားသည့် ပြည်နယ်အစိုးရပိုင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ဖြန့်ဖြူးမှုတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ကိစ္စအတော်များများတွင် အစိုးရပိုင် ကုမ္ပဏီများသည် ကော်ပိုရိတ်အခွန်စနစ်နှင့် လုံးလုံးမဆိုင်ဘဲ၊ ၎င်းတို့ကို ပိုင်သော အစိုးရများထံသို့ အခြားအခွန်ပုံစံဖြင့် ပေးဆောင်ကြရသည်။

- ထိုသို့သော ကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့၏ ထုတ်ကုန်များ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုများကို ငွေစိုက်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဈေးကွက်မှ ဈေးထက် လျော့ပေးခြင်းများဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးကြသည်။ ထို ကိစ္စရပ်မျိုးကို မလေးရှားနှင့် ဗင်နီဇွဲလားမှ နိုင်ငံပိုင် ရေနံကုမ္ပဏီ များတွင် တွေ့ရသည်။ ငွေဝင်ရောက်ကျခံပေးထားသော ဈေးနှုန်း များ (subsidized pricing) သည် ၎င်းတို့ပိုင်သော ကုမ္ပဏီများ ထံမှ အစိုးရက ရရှိမည့် ဝင်ငွေကို လျော့ကျစေသည်။ ၎င်း သည် ရေနံကဲ့သို့သော သွင်းကုန်များ၏ တက်လာသော တန်ဖိုးကို လိုက်ရန် အစိုးရက ကျခံပေးထားသော ဈေးနှုန်းနှင့် ညီမပေး ပါက အဓိကကျသော အသုံးစရိတ်များကို မြင့်တက်ရန် တွန်းအားပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်မျိုး ကို အိန္ဒိယ၊ မလေးရှားနှင့် ပါကစ္စတန်တို့တွင် တွေ့ရသည်။ တခြားနည်းလမ်းအားဖြင့် နိုင်ငံပိုင် ကော်ပိုရေးရှင်းများသည် အပြိုင်အဆိုင်ဈေးကွက် (competitive market) ထက် ဈေးကြီး သော ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်နိုင်သည့် လက်ဝါးကြီးအုပ်ခြင်းမျိုးကို အသုံးချနိုင်ပြီး ယင်းဈေးနှုန်းမှာ အခွန်ပေးဆောင်ခြင်းနှင့် ညီမျှ စေသည်။

- အစိုးရပိုင်ကုမ္ပဏီများ၏ ငွေစာရင်းများသည် ဘတ်ဂျက်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ပေးရန်ရှိသော ကြွေးမြီများသည် လည်း အစိုးရနှင့် မသက်ဆိုင်သည့်အတွက် ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် စည်းကမ်းများကိုလည်း လျော့နည်းစေနိုင်သည်။ ထိုသို့သော ကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့ကို ပိုင်ဆိုင်သော အစိုးရသို့ ငွေပေးချေမှုများ၊ လွယ်လွယ်အကြွေး ပေးမှု၊ သို့မဟုတ် ဈေးငွေများ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းကြောင့် ကြွေးမြီ စီမံခန့်ခွဲမှုကြိုးပမ်းမှုများ အားနည်းနိုင်သကဲ့သို့ ကြွေးမြီပြဿနာ များလည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ဘရာဇီးတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို ပြည်နယ်အစိုးရများပိုင်သော ငွေချေးသည့် အင်စတီကျူးရှင်းများ ၏ ကြွေးမြီပြဿနာများအား ကြားဝင်ဖြေရှင်းရန် တွန်းအားပေး

ခံခဲ့ရသည်။ ၎င်းအင်စတီကျူးရှင်းများသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ် အစိုးရကို အကြွေးချပေးခြင်းများ များစွာ လုပ်ဆောင်ပေးခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအခြေအနေမှာ အဆိုပါ အင်စတီကျူးရှင်းများကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ရန် ဖြစ်လာခဲ့ရသည်။

ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရေးရှင်းမှန်သမျှ၏ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အစီအမံများကို စစ်ဆေးသည့်အခါ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း ကုမ္ပဏီကြီးများတွင် ပြည်သူပိုင်ပြုမှုအတိုင်းအတာကို ကြည့်ရှုရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထိုသို့သော သိသာထင်ရှားသည့်အခါ အစိုးရပိုင်ကော်ပိုရေးရှင်းများက ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ စနစ်နှင့် မညီညွှတ်စပ်နေသည်ကို စဉ်းစားရန် ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အတွက် အထူးအစီအမံများသည် အစိုးရများသို့လည်းကောင်း၊ အစိုးရများအကြားတွင်လည်းကောင်း ဝင်ငွေစီးဆင်းမှုတွင် အဓိကကျသော သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည်။

၇.၆။ အဂတိလိုက်စားမှု

အဂတိလိုက်စားမှုသည် နိုင်ငံအတော်များများတွင် ကူးစက်ရောဂါပိုး ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး စီးပွားရေး တိုးတက်ကြီးထွားမှု၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရည်အသွေးနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ကို အားနည်းစေသည်။ ၎င်းသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပုံစံ၊ သို့မဟုတ် ပိုမိုဆိုးရွားသော ပုံစံဖြင့် ထွက်ပေါ်လာခြင်းဟူ၍ မရှိပေ။ ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုအတွင်းရှိ အဂတိလိုက်စားမှုသည် အစိုးရများကြားရှိ ယုံကြည်မှုကို တဖြည်းဖြည်းတိုက်စား ပျောက်ဆုံးသွားစေပြီး၊ ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ အစီအမံများကို အားနည်းသွားစေသည်။ ၎င်းသည် အစိုးရများကြား သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိသော အစီအမံနှင့် ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များကို ထွက်ပေါ်စေသည်။

ကမ္ဘာတဝှမ်း အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် ပတ်သက်သော အဆင့်များကို Transfparency International ၏ နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာများ၌ ဖော်ပြ

ရာတွင် ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်များသည် အကောင်းဆုံးအနေအထားရှိသည့် တိုင်းပြည်များတွင်လည်းကောင်း၊ အဆိုးဆုံးအနေအထားရှိသည့် တိုင်းပြည်များတွင်လည်းကောင်း၊ နှစ်မျိုးစလုံးတွင် ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပညာရှင်များက ကွဲပြားခြားနားသော ငြင်းချက်ထုတ်မှုများကို ပြသခဲ့ရာတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုကို လျော့နည်းစေသည် သို့မဟုတ် ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ပြသခဲ့သည်။ သို့သော် မည်သည့် အချက်ကအားကောင်းသည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍ အများသဘောတူညီချက် မရှိပေ။

အဂတိလိုက်စားမှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဖြစ်လေ့ရှိသော ရှုပ်ထွေးသည့် သဘောတရား တခုဖြစ်ပြီး၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းနှင့် ၎င်း၏ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်များတွင် နက်ရှိုင်းစွာ အမြစ်တွယ်နေနိုင်သည်။ အစိုးရများတွင် သယံဇာတအရင်းအမြစ်ဝင်ငွေများစွာ ရရှိလာသောအခါ၌ အဂတိလိုက်စားမှု ကိစ္စသည် ပို၍ လေးနက်လာနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မဲဆန္ဒရှင်များသည် ၎င်းတို့ပေးဆောင်ရမည့် အခွန်ကိစ္စလောက် အဂတိလိုက်စားသော အီလစ်များ ရယူသော ဝင်ငွေများအပေါ်တွင် ခံစားမှုအတိုင်းအတာ သိပ်မရှိလှခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိသော ပါတီစနစ်များတွင် တခါတရံအဂတိလိုက်စားမှုကို ကန့်သတ်မှုပြုလုပ်နိုင်သည်။ သို့သော် ၎င်းစနစ်သည် ပြဿနာ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပေးသေးသည်။ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အတိုက်အခံပါတီများက ရန်ပုံငွေများကို ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများသို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။)

ဖက်ဒရေးရှင်းများအတွင်းမှာပင် အဂတိလိုက်စားမှုသည် အစိုးရအဆင့်အားလုံးတွင် ရှိနိုင်သည်။ ဗဟိုအစိုးရသည် အရင်းအမြစ်များကို ပိုမိုကြီးမားစွာ ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်ခြင်းကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုနှုန်း ကြီးကြီးမားမား အထိရှိရန် ပို၍ အလားအလာများသည်။ သို့သော် ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများကို အဂတိလိုက်စားသည့် ဆိုင်ရာအရာရှိများက ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီး၊ ၎င်းအရာရှိများသည် အားနည်းသော အတိုက်အခံများနှင့်သာ ကြုံတွေ့

ရလေ့ရှိပြီး မိဒီယာများ၏ စောင့်ကြည့်ခြင်း မခံရသလောက်နည်းသည်။ အကတိလိုက်စားမှုများသည် ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုအတွင်းရှိ အစိုးရများကြား ယုံကြည်မှုကို အားနည်းစေသည်။ ပြည်နယ်များကလည်း ဖက်ဒရယ် အစိုးရအား ပြန်လည်ခွဲဝေပေးရမည့် ဝင်ငွေများနှင့် ပတ်သက်၍ အပြည့်အဝ အစီရင်ခံခြင်း မရှိကြောင်း သံသယရှိသည့် နည်းတူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရများ ကလည်း ၎င်းတို့ လွှဲပြောင်းပေးသော ဝင်ငွေများအပေါ် ပြည်နယ်များက အမှန်တကယ် အသုံးချခြင်း ရှိ၊ မရှိ အလွဲသုံးစားပြုခြင်းရှိ၊ မရှိ ပူပန်မှုများ ရှိနိုင်သည်။

၁၉၈၀ - ၉၀ ခုနှစ်များက အိန္ဒိယရှိ ဒေသန္တရအစိုးရအများအပြား၌ အကတိ လိုက်စားမှုကို လျှော့ချနိုင်ခဲ့သည့် ပုံရှိသည်။ ထိုစဉ်က နိုင်ငံရေးပါတီ များအပေါ် အခြေမခံသော ပြည်သူများက မိမိစိတ်ကြိုက် ကိုယ်စားလှယ်ကို ရွေးချယ်တင်မြောက်ပြီး ရပ်ရွာများကို အုပ်ချုပ်သည့် စနစ်သစ်တခု (new panchayat system) ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ရာ ရပ်ရွာမှ ရွေးကောက်တင် မြှောက်ခံရသော နိုင်ငံရေးသမား သုံးသန်းခန့်ကို အုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကောင်စီများသည် ၎င်းနယ်မြေများကို တိုးတက်မှုရှိအောင် လုပ် ဆောင်ခဲ့ပြီး၊ ကျေးရွာအဆင့်ရှိ အရပ်ဖက်ဝန်ထမ်းများနှင့် ကျောင်းဆရာ များအား တာဝန်ခံမှုနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ ကြသည်။ အတိုချုပ်ဆိုရသော် ဒေသန္တရရွေးကောက်တင်မြောက်ခံ အစိုးရ များကို အားကောင်းအောင် လုပ်ခြင်းသည် အချို့သော ကိစ္စရပ်များရှိ အကတိလိုက်စားမှုများကို လျှော့ချပေးနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

နိုင်ဂျီးရီးယားသည် စစ်တပ်အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ကြီးထွားလာခဲ့သော အကတိလိုက်စားမှု၏ စိန်ခေါ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ အချို့သော ပြည်နယ်အစိုးရများသည် အဓိကရင်းမြစ်များကို အကတိလိုက်စားမှု အလို့ ငှာ လွှဲပြောင်းအသုံးပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းများ၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ၌ ရန်ပုံငွေ ချို့တဲ့ရသည်။ ဖက်ဒရယ်၏ စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုကော်မရှင်သည် ကြီးမားသော အမှုကိစ္စတော်တော်များကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ အချို့

အမှုများတွင် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအား တရားစွဲဆိုခြင်းများကို ဖြစ်စေပြီး၊ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ဘက်လိုက်မှုများရှိကြောင်း သံသယဖြစ် ဖွယ်များလည်း တွေ့ရသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုသို့သော ကော်မရှင်များ သည် လုံးလုံးလျားလျား လွတ်လပ်မှုမရှိကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ ကြောင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ဆီးနိတ်သည် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စုံစမ်းစစ် ဆေးမှုများကို ပြုလုပ်ကြရသည်။ အချို့ပညာရှင်များသည် တရားဥပဒေစိုးမိုး မှုအာမခံအချက် အနည်းနှင့် အများရှိမှသာ အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက် ရေး အေဂျင်စီများကို စတင်လုပ်ဆောင်ရန် အကြံပြုခဲ့သည်။ နိုင်ဂျီးရီးယား ၏ အတွေ့အကြုံများတွင် အမှားများရှိလင့်ကစား ဤကဲ့သို့သောနည်းလမ်း များမှာ များစွာသတိထားလုပ်ဆောင်ရသည်ကို တွေ့ရသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ လွတ်လပ်သော မီဒီယာ၊ အများပြည်သူပါဝင်မှု၊ ဗျူရိုကရေစီစနစ် ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ဖြစ်မှု၊ တရားရုံးများ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာ မှုနှင့် တာဝန်ခံများအတွက် လိုအပ်ချက်များကို တပြိုင်နက် ဖော်ထုတ် ဆောင်ရွက်မှသာ အဂတိလိုက်စားမှုကို ကန့်သတ်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု များ အကောင်းဆုံး အောင်မြင်နိုင်သည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုကို လုပ်ဆောင်နေသော တိုင်းပြည်များသည်လည်း နိုင်ငံခြား တိုင်းပြည်များတွင် လာဘ်ပေးသည့် မိမိနိုင်ငံသားများအား စောင့်ကြည့်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ အဂတိလိုက်စားမှုဖြစ်ရန် အလားအလာသည် လူသားနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အပြင် သယံဇာတကြွယ်ဝမှုတို့နှင့် အားကောင်း စွာဆက်နွယ်နေခြင်းကြောင့် တိုင်းပြည်အားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက် မှုများ တိုးတက်စေရန်အတွက် စည်းမျဉ်းချမှတ်လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်။

အစိုးရတစ်ခုရှိ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် ရင်ဆိုင်ရာတွင် အဓိကကျသော ပြဿနာ တခုမှာ အများလက်ခံယုံကြည်စိတ်ချသည့် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှု (checks & balances) ကို ဖန်တီးခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် ဤကိစ္စရပ်အတွက် အလားအလာကောင်းသည့် အသာစီးရသော အချက် များ ရှိနိုင်သည်။ သို့သော် ၎င်းကို အမှန်တကယ် အသုံးမချနိုင်သေးပေ။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရတစ်ခုက ဝင်ငွေအများအပြားကို ပြည်နယ်များသို့ လွှဲ

ပြောင်းပေးခြင်း သို့မဟုတ် မျှဝေပေးခြင်းများ ပြုလုပ်သောအခါ ၎င်းတွင် ရှိသည့် သဘာဝကျသော အကျိုးစီးပွားတခုမှာ အဆိုပါ ရန်ပုံငွေများကို မည်သည့်နေရာတွင် အရီးသားဆုံး အသုံးပြုသည် ဆိုသည့်အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များကလည်း ၎င်းတို့ အပိုင်းမှ ဖက်ဒရယ်အဆင့်၌ အနည်းဆုံးအားဖြင့် ဝင်ငွေများကို မျှဝေခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးဆိုသည့် အကျိုးစီးပွားများရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရတရပ်စီအတွင်းရှိ လွတ်လပ်စွာ စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်သည့် ယန္တရားများ အားနည်းပါက၊ အစိုးရတရပ်က အခြားအစိုးရတရပ်အား တရားဝင်ကြီးကြပ်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာအုပ်ငယ်တွင် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) နှင့် ပတ်သက်၍ ခြုံငုံ၍ အကျဉ်းချုပ်တင်ပြထားသည်။ အကြောင်းအရာသည် နိုင်ငံရေးအရရော၊ စီးပွားရေးအရပါ ပါဝင်သော အကြောင်းအရာဖြစ်သည်။ ငွေကြေးသည် အာဏာအမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးနှင့်ဆိုင်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ငွေကို မည်သို့ ရအောင် ရှာဖွေပြီး မည်သို့ အသုံးပြုသည် ဆိုသည်မှာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၊ ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခု၏ နိုင်ငံရေးအရွေ့တို့နှင့် နီးကပ်စွာ ချိတ်ဆက်နေသည်။ အခွန်ကောက်ခံခွင့်အာဏာ၊ အစိုးရအသုံးစရိတ်များနှင့် စည်းမျဉ်းများကဲ့သို့ အာဏာခွဲဝေရေး စီမံခန့်ခွဲမှုသည် စီးပွားရေးလည်ပတ်ပုံနှင့် တည်ငြိမ်မှု၊ ထိရောက်နိုင်စွမ်းနှင့် ဓနခွဲဝေမှုတို့တွင် ကြီးစွာသော သက်ရောက်မှုများရှိခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးနှင့် ဆိုင်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

အကျွန်ုပ်တို့သည် အသုံးစရိတ်ခွဲဝေမှုများ၊ အခွန်စနစ်များ ဖွဲ့စည်းထားပုံ၊ အထူးသီးသန့်အခွန်နှင့် ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များကို ခွဲဝေပေးခြင်း၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်နယ်နှင့် မြူနီစီပယ် (ဒေသန္တရ) အစိုးရများကြား ဝင်ငွေများမျှဝေခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းခြင်း၊ ဖက်ဒရေးရှင်းများရှိ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှုလက္ခဏာများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာအစီအမံများကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်တိုင်းပြည်များကြားတွင် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာ၌ ကြီးမားစွာ ကွဲပြားမှုရှိသည်။ အစီအမံအမျိုးမျိုး ကွဲပြားခြင်းသည် ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် သွင်ပြင်လက္ခဏာကွဲပြားမှုများကို ထင်ဟပ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကိစ္စရပ်များကို စီမံခန့်ခွဲရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းတစ်ခုဆိုသည်မှာ မရှိဘဲ နိုင်ငံတိုင်းသည် မိမိတို့နှင့်ကိုက်ညီသော အဖြေကို ရှာရမည်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် သင်ခန်းစာများစွာရနိုင်သည်။ ဤစာအုပ်ပါ အကြောင်း

အရာများသည် နားလည်နိုင်မှုနှင့် ရှုထောင့်ပေါင်းစုံ အကဲဖြတ်နိုင်မှုကို အထောက်အကူပြုမည့် သုံးသပ်နိုင်သည့် နည်းလမ်းများနှင့် အကဲဖြတ်နိုင်ရေး စံသတ်မှတ်ချက်များကို ဖော်ပြထားသည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းများ၏ မတူသော အတွေ့အကြုံများသည် ၎င်းတို့၏ အမှားများမှနေ၍ ဂရုပြုလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် တီထွင်ဖန်တီးမှုများမှ အားကျလုပ်ဆောင်လိုစိတ်များ ပေးနိုင်သည်။

ဤစာအုပ်မှ အကျဉ်းချုပ်မိတ်ဆက်ပေးမှုသည် စာဖတ်သူများအား ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ် (fiscal federalism) မှ ကိစ္စရပ်များ၏ သဘောသဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာတို့ကို လေးနက်စွာ မည်သို့ စဉ်းစားမည်ဆိုသည့် ထိုးထွင်းနားလည်မှုတို့ကို ပေးစွမ်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

နောက်ထပ်ဖတ်ရန် ရည်ညွှန်းချက်များ

ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပေါများလှသော လက်တွေ့၊ သီအိုရီနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဖတ်စရာ စာအုပ်များ ရှိပါသည်။ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော စာရင်းမှာ အနည်းငယ်အရေးကြီးပြီး၊ လက်ရှိအချိန်နှင့် သင့်လျော်မည်ဟု ယူဆ၍ ရွေးချယ်ထားသော စာရင်းဖြစ်ပါသည်။

Ahmad, Ehtisham and Georgio Brosio, eds. *Handbook of Fiscal Federalism*. Northampton, MA: Edward Elgar, 2006.

Bird, Richard and Robert Ebel, eds. *Fiscal Fragmentation in Decentralized Countries: Subsidiarity, Solidarity and Asymmetry*. Northampton, MA: World Bank, 2007.

Bird, Richard and François Vaillancourt, eds. *Fiscal Decentralization in Developing Countries*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

Boadway, Robin and Anwar Shah. *Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multi-Order Governance*. New York: Cambridge University Press, 2009.

Boadway, Robin and Anwar Shah, eds. *Intergovernmental Fiscal Transfers: Principles and Practice*. Washington, DC: World Bank, 2007.

Bosch, Nuria and José M. Duran, eds. *Fiscal Federalism and Political Decentralization: Lessons from Spain, Germany and Canada*. Northampton, MA: Edward Elgar, 2008.

Imbeau, Louis M. and François Petry, eds. *Fiscal federalism in Theory and Practice*. Lanham, ML: Lexington Books, 2004.

Oates, Wallace. "Towards a second-generation theory of fiscal federalism." *International Tax and Public Finance* 12 (2005).

Oates, Wallace. "An essay on fiscal federalism." *Journal of Economic Literature* 37 (1999).

Rodden, Jonathan. *Hamilton's Paradox: Promise and Perils of Fiscal Federalism*. New York: Cambridge University Press, 2006.

Rodden, Jonathan, Gunnar Eskeland, and Jennie Litvak, eds. *Fiscal Decentralization and the Challenge of Hard Budget Constraints*. Cambridge, MA: MIT Press, 2003.

Shah, Anwar, ed. *The Practice of Fiscal Federalism: Comparative Perspectives*. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2007.

Ter-Minassian, Teresa, ed. *Fiscal Federalism in Theory and Practice*. Washington, DC: International Monetary Fund, 1997.

Treisman, Daniel. *The Architecture of Government: Rethinking Political Decentralization*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Wallack, Jessica S. and T.N. Srinivasan, eds. *Federalism and Economic Reform*, Cambridge; Cambridge University Press, 2006.

Watts, Ronald L. *Comparing Federal Systems*, 3rd ed. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2008.

Watts, Ronald. *The Spending Power in Federal Systems: A Comparative Study*, Kingston, ON: Institute of Intergovernmental Relations, 1999.

Watt, Ronald L., and Rupak Chattopadhyay, eds. *Emerging Issues in Fiscal Federalism*. New Delhin Viva Books and Forum of Federations, 2008.

အသုံးဝင်သော ဝဘ်ဆိုက်များ

"The Federalism Library," online: *Forum of Federations*, <http://www.forumfed.org/en/federalism/library.php>.

"Fiscal Federalism," online: *Institute for Public Economics*, University of Alberta, <http://www.uofaweb.ualberta.ca/ipe/federalism.cfm>.

"OECD Fiscal Federalism Network," online: OECD, http://www.oecd.org/department/0,3355,en_2649_35929024_1_1_1_1_1,00.html.

ထုတ်ဝေထားသော စာစုများ

Federations, <http://www.forumfed.org/en/products/federations.php>.

Publius: The Journal of Federalism, <http://publius.oxfordjournals.org>.

